

116. Schmidberger piros renetje.

(Pomme Schmidberger; Schmidbergers rothe Reinette.)

Származása. E becses és terjesztésre méltó almafajt Liegel, braunauai gyógyszerész nyerte magról s barátjának, a Linz melletti, Szent-Flóriánról elnevezett zárda tőnőkének, Schmidbergernek nevéől elkekeresztelve, kezdette elterjeszteni. Körülményes leírásban Schmidberger mutatta be először 1836-ban a világnak „Beiträge zur Obstbaumzucht“ című munkájában. (IV. 148. l.) — Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom határozottan valódi.

Érésideje. Nálam Okt.—Nov. hűvösebb tájakon Februárig is eltart s nem szokott fonnyadni.

Minősége. I. rendő csemege- és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Többnyire jóval nagyobb a közepszerűnél.

Alakja. Kúpos gömbalaku; néha lapos gömbalaku; egyik oldalán többnyire hizottabb, mint a másikon; hanem azért elég szabályosan boltozott síkfelületű. Zöme középtájra, többnyire azonban alább, száras vége felé esik, honnét szára felé szeliden domborodva boltozódik s elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig szeliden összehúzódik s igen tompa, kupos végben enyészik el. Szára közép hosszú vékony vagy középvastag, fás, görbe, kissé bunkósan végződő; szépen kikanyarított, tágnylású, de mély és szűk üregbe helyezett, melynek falait majd finom, majd cserepes rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe jókora nagy, nyílt, vagy félignyílt; rendetlenül felálló és fehér molyhos osztványaival tágas és inkább vagy kevésbé mély, többnyire lapos üregben ülő, melynek falait csak néha teszi egy-egy lapos ráncz vagy barázda egyenetlenné és sík karimájáról is csak alig észrevehető, bordás emelkedés nyulik le néha a gyümölcs derekára, melynek kerekdedsége majd mindig szép szabályos marad.

Színe. Bőre vékony, sima, ledörzsölve fényes; elejénte bágyadt zöld; értével zöldes sárga vagy arany sárga; napos oldalán, sőt gyakran köröskörül is, elejénte komor, később pedig derültre változó vörpiros, szakadozott csíkokkal sűrűn bevonalozott s a csíkok közt pirossal annyira bemosott, hogy a csíkok is alig tűnnek szembe; árnyas felén azonban rendszerint nagyobb foltokban takaratlan marad az alapszín. Pontozata ritkás, apró, alig szembetűnő, de a piros színben eléggé szembetűnő fehér pettyecskek alakjában jelenkező. Rozsdaalakzatok a szármélyedést kivéve ritkán tűnnek elő felületén; de feketés ragyafoltok többször találkoznak rajta.

Belseje. Husa sárgás, finom, tömött, porhanyó és pezsgő; leve bő vagy elegendő, czukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeresű. Maktokja nyílttengelyű; nyílt fiókjaiban tojásdad, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid tölcsealaku.

Fája. Erőtéljes, vígnövésű, edzett; korán és igen bőven termő; részsunt fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, gömbalaku koronát alkotó. Mindenféle almaalanyon jól díszlik; alkalmas szálas fának is, bokoralaku fának is, helyben és talajban nem válogató; gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karesúak, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek; bordázatlanok; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban sűrűn fehér molyhosak; ért korukban is csak aljuk felé csupaszak, világos vörössel árnyalt sötét barnák. Jókorá nagy, kerek, fehér pontokkal igen sűrűn és szembetűnőleg pontozottak; rendes levélközökkel bírók.

Rügyei. Kicsinyek, csaknem háromszögűek, laposhátúak, tompa hegyűek, lapulók; barnaszínűek, nagyrészt azonban sűrűn fehér molyhosak; alig kiálló, lapos és csak két szélén és röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hoszas kuposak, tompa hegyűek, sötétbarnával tarkázottak, sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Középnagyok, kissé vastag és keményes-szövetűek, tojásdadok, itt-ott kerülékesek; hoszas, éles, kissé félreccsavarodó hegyben végződők; laposak vagy csak lapos teknősek; itt-ott rendetlenül hullámosak; nem íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken apró, kerek hegyű, itt-ott pedig éles, többnyire kettős fogakkal sűrűn, de nem szabályosan fűrészeselek. Levélnyelők inkább rövid, mint középhosszu, vastag, merev, molyhos, tövénél sötétviolet színű pirossal mosott; majd vízirányosan el, majd igen részsunt fölfelé álló. Levélpálhái majd áridomuak, majd keskeny lándsásak, kissé szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, igen hosszúak, keskeny kerülékesek, laposak; szétálló, merev nyelőről lefelé konyulók.

Hasonnevei. Schmidbergers Reinette; Schmidbergers rothe, Winterreinette.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 489.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 806. Másoktól még nem olvas-tam leírását.

Észrevétel. E szép és jó alma nagyon megérdemelné, hogy hazánkban mindenütt, a hol a földnek nyáron át is mindig meg van a kellő nyirkossága, nagyban is elszaporítanók. Lazatalaju vidékeken, itt az alföldön, kevés haszonnal járna tenyésztése; mert itt a mutakozó almatermést mindig idő előtt lepusztítják az eszelények vagy a túlontúl elszaporodott, másféle, kártékony rovarok.

117. Dietzi arany renet.

(Reinette—dorée de Dietz ; Dietzer Goldreinette.)

Származása. E kitünő, téli almafajt a Masánczki alma magváról Biber, dietzi polgár nyerte e század eleje körül. A világon mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Fajfámon több ízben termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam Nov.—Jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Kisded; gyakran pedig középnagy.

Alakja. Gömbölyded vagy hengeres kúpos; bárha egyik oldalán gyakran kissé hízottabb és emelkedettebb is, mint a másikon; mégis igen szép, szabályos-termetű. Zöme a középtájnál inkább vagy kevésbbé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik, de szára körül elég széles, laposas talpban végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összebb húzódik s csonkakúpos végben enyészik el. Szára rövid, vastag, húsos; néha vékony, fás és kissé bunkósan végződő; szépen kikanyarított, elég tágas és inkább vagy kevésbbé mély üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek; majd súgaras rozsdá mázzal bevontak. Kelyhe nyílt vagy félig nyílt; rövid, fölálló vagy hátra is görbülő, molyhos és törekeny osztványaival csaknem a felszínre vagy tágas ugyan, de igen sekély üregben ülő, melynek alján csillagalakúlag elterülve, szelid ránczok láthatók, melyek azonban sem a karimán, sem a gyümölcs derekán hullámos vagy bordás emelkedéseket nem alkotnak.

Színe. Bőre finom, sima, száraz, kissé érdestapintatu, bágyadtan fénylő; elejente világos citromsárga; értével aranysárga, napos oldalán halvány rózsaszínnel bemosott s élénkebb piros, szakadozott csíkokkal szelíden becsapkodott. Pontozata elég sűrű; jókora nagy, fehéressel szegett, fahéjszínű rozsdapettyekből álló, elég szembetűnő. Rozsdaalakzatok helyenkint, majd minden gyümölcsön találkoznak; néha kiemelkedő rozsdaszemölcs is mutatkozik rajta.

Belseje. Húsa fehéres, itt-ott gyöngéd, sárgás árnyalattal, finom tömött, porhanyó; leve bő, cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, az Orleansi renetre emlékeztető, finom fűszeresízű. Magtokja csaknem egészen zárttengelyű; zárt és szűk fiókjaiban, számos, hosszas tojásdad, hegyes, kávészínűbarna, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövidke, tölcséralakú.

Fája. Egészséges, vígnövésű, igen edzett; korán és igen bőven termő; hirtelen fölfelé törekvő, nyúlánk ágaival, melyek később a termés súlya alatt lefelé görbülnek; ritkás lombozatú, terepélyes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon. Alkalmas szálás fának inkább, mintsem egyébbalakú fának; helyben és talajban nem válogató; gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, igen hosszúak, karcúak, hegyök felé még inkább elvékonyodók; egyenesek vagy itt-ott elgörbülők, hajlékonyak, könnyökösök; fölállók vagy éles szögekben fölfelé törekvők; szelíden bordázottak; egész hoszukban finoman molyhosak, itt-ott csupaszak, homályos violaszínbarnák; apró, kerek vagy kissé hoszas, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, szívalakúak, laposhátúak, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kúposak, alig hegyesek, szennyes barnák, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. A vesszők alján elég nagyok; főleg csak középnagyok; elég vékony és hajlékony szövetűek; kerülékesek vagy hoszas és széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyült, rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy széleiken kissé fölhajlók; alig íveltek; csaknem víz-irányosan elállók; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, elég fényesek, csaknem sötétzöldek; széleiken előreahajló, apró, kissé éles fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag vagy középvastag, merev, molyhos, tövénél élénk violaszínnel mosott; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskenylándsásak, szétállók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd nagyobbak, majd kisebbek, mint a vesszőkön levők, laposak, hullámosak, rendetlenül szétállók.

Hasonnevei. Reinette de Dietz; Dietzer Wintergoldreinette.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten. Almak, körték.* VI. 100.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 509.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 657. és mások.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt csak kedvező évjáráskor, milyen volt az 1881-iki, terem szépen fejlődött, csaknem középnagy gyümölcsöket. Száraz évjáráskor itt igen aprók gyümölcsei. Nyirkosabb, kötöttebb talajban széles elterjesztésre méltó hazánkban mindeütt.

118. Blenheimi renet.

(Blenheim-Pippin; GoldreINETte von Blenheim.)

Származása. E tekintélyes nagyságu, kitünő almát, Leroy szerint, a folyó század elején egy pék nyerte magról Woodstockban (Angolhon, Oxford megye), honnét kezdetben „Woodstock-i papin,” később Marlborough hercegnek Woodstock közelében fekvő, „Blenheim“-nevű lakhelye után „Blenheimi pepin“ név alatt kezdett elterjedni. Napjainkban már sokféle hasonnev alatt mindenfelé el van terjedve. Hasonnevei számát hazánkban is megszorították egygyel. Halason, — nem tudva valódi nevét — „Öreg kormos“ név alatt ismerik és szaporítják. *) Ojtó-vesszejét 1871-től kezdve, több hiteles helyről is meghozattam. Több ízben termett próbafámon. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct.—dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy; néha igen nagy.

Alakja. Lapos gömbalaku; néha kissé magasnak látszó; egyik oldalán gyakran hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon; de különben elég szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme középtájra vagy csak kissé alább, a száras vége felé esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis többnyire kissé összébb huzódva boltozódik s mindkét végén elég széles, lapos karimában végződik. Szára rövid, néha csaknem középhosszu, vastag vagy középvastag, kissé husos; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek sima falait finom, sugaras rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe nagy, nyílt; fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, rövide és molyhos osztványaival tágas és elég mély tányéralaku üregben ülő, melynek falain apró ranczok és bordácskák váltakoznak, szeliden hullámossá téve a kissé ferdén álló karimát s néha elenyésző lapos bordákként a gyümölcs derekára is fölvonulva.

Szine. Bőre finom, de szivós, sima, száraztapintatu, elég fényes; elejénte sárgás zöld; értével aransárga, napos oldalán bágyadt pirossal belehelt s közben közben élénkebb pirossal márványozott vagy szakadozott csíkokkal becsapkodott. A napnak jól kitett példányai, dr. Lucas szerint, hasonlítanak szinezetökben a jól kifejlődött Téli arany parmén almához. Pontozata fahéjszínű, elég sűrű, de kevésbé szembetünő. Rozsda ritkán mutatkozik fölületén: de egyes, fahéjszínű rozsda-szemölcsök vagy feketés ragya-foltok gyakrabban találkoznak rajta.

Belseje. Husa fehér vagy sárgásba játszó fehér, félfinom, tömöttes, elejénte roppanó, később porhanyó; leve igen bő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeres-ízű.

*) Erről engem Vass Elek, városi főkertész értesített és tett bizonyossá.

Magtokja nyilttengelyű; tágas és kissé nyílt fiókjaiban kevés ép magot rejtő.

Fája. Igen erőteljes, egészséges és edzett; nem korán, de aztán bőven termő; föl és szétálló, merev ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel kellőleg beruházkodnak, sűrűlombos, de elég szellős, terjedelmes koronát alkotó. Mindenféle alma alanyon díszlik. Alkalmas szálas fának és bokoralaku fának is. Mindenütt jól díszlik; de csak kellőleg nyirkos talajban terem rendesen és szépen kifejlődött gyümölcsöket, melyek aztán igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok, merevek, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösök; itt-ott szeliden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők, sűrűn fehér molyhosak; itt-ott csupaszak, homályos vörössel árnyaltak vagy zöldes barnák; aljuknál fehéres, szakadozott hártyával takartak; kisebb nagyobb, kerek vagy itt-ott hosszú fehér pontokkal nem sűrűn és nem szembetűnőleg pontoztattak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Közép nagyok tojásdadok, tompa-hegyűek, lapulók, igen sűrűn fehér molyhosak; alig kiemelkedő, hárombordás, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Nagyok, tojásdadok, tompahegyűek: aljuknál szennyes barnák, hegyöknel sűrűn fehér molyhosak.

Leveli. Nagyok, vastag és elég keményszövetűek; széles tojásdadok; majd szabályosan majd hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszú hegyben végződők; laposak vagy széleiken kissé fölhajlók; kissé íveltek; nyelökről majd vízirányosan elálló, majd kissé lefelé konyulók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák. fényesek, csaknem sötét zöldek; széleiken előre hajló, jókora nagy éles fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levél nyelők rövid, igen vastag, merev és molyhos, tövénél violaszínpiros; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpárhái majd kicsinyek, majd elég nagyok, szétálló, széles lándzsák; tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó alakúak és nagyságúak, hullámosak; mereven szétterülők.

Hasonnevei. Woodstock pippin; Blenheim pippin; Blenheim orange Nortwick pippin; Perle d'Angleterre stb.

Leirói. Hennau, *Annal. de pomol.* II. 7.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 139.

Lucas, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 515. és mások.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt kevés haszonnal járna tenyésztése: de kellőleg nedves talajban mindenütt megérdemelné, hogy hazánkban nagyban is tenyészszük.

119. König fleini almája.

(Königs Fleiner.)

Származása. Württembergben két, különböző almafajt is neveznek fleini almának, az egyik a Kis fleini (= Kleiner Fleiner), a másik a König fleini almája (= Königs Fleiner). Alakra és színre jóformán egyezik e két faj; de ez utóbbi kétszer, sőt háromszorta is nagyobb, mint az előbbi. Miért nem nevezték tehát a németek a fönnebbi almát Nagy fleini almának? Hihetőleg azért; mert a fönnebbi nem származik a Heilbronn melletti „Flein“ nevű faluból; hanem valamely König-nevű kertész vagy birtokos kertében jött valahol, egyebütt napvilágra és onnan terjedt el fönnebbi neve alatt. — Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Dr. Lucastól, Reutlingenből. Többízben termett már nálam. Fajom határozottan valódi.

Érésideje. Nálam Sept.—Oct.; hűvösebb tájakon Nov. végéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és díszgyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Hengeres kupos vagy hengeres gömbalaku; egyik oldalán rendszerint hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig szeliden fogyva boltozódik s többnyire ferdén csomkázott kupos végben enyészik el. Szára rövid, vastag, néha husos, finoman molyhos; elég tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó, szépen kikanyarított falait néha áttetsző, finom rozsdamáz takarja. Kelyhe nagy, nyílt vagy félig nyílt; összehajló, de hegyökkel kissé hátragörbülő, hosszas és molyhos osztványaival többnyire tágas és mély, laposfenekű és finoman ránczoltfalu üregben ülő, melynek ferdén álló karimáján iukább vagy kevésbé éles-ormók váltakoznak, melyek aztán lapos bordák alakjában az egész gyümölcsön végig nyújtózkodnak, de annak kerekdedségét alig zavarják meg.

Színe. Bőre finom, de elég szívós, sima, fényes, gyöngédtapintatu; elejénte sáppadt, csaknem fehéres zöld; értével zöldes sárga vagy élénk sárga; napos oldalán világos vörössel kisebb-nagyobb kiterjedésben be mosott vagy belehelt. Pontozata ritkás, alig szembetűnő s többnyire csak a bőr alúl áttetsző fehér pettyek alakjában jelenkező. Rozsda-foltok vagy szeplők csak elvétve találkoznak fölületén, feketés ragya-foltok azonban többször mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa fehér, néha sárgásba játszó fehér, elég finom, velős és porhanyó; leve bő, cukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, noha nem eléggé fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; tágas és kissé nyílt fiókjaiban csak kevés, hosszas tojásdad, hegyes, barnaszínű, ép magot rejtő: kehelycsőve, majd rövid, majd elég hosszas kúpalaku.

Fája. Erőtéljes, edzett, korán és igen bőven termő; fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának is, gulafának is; helyben és talajban kevésbé válogatós; gyümölcsei nagyságuk mellett is elég jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak, vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek; alig könyökösek; hegyök felé bordázottak; fölfelé állók vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is sűrűn fehér molyhosak; tövükfelé itt-ott csupaszak; sötét vörössel mosott zöldesbarnák; szabálytalanul elszórt, hosszas vagy kerek, fehér pontokkal elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levelközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, laposak, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; majd alig kiálló, bordázatlan, majd eléggé kiálló, hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok; tompahegyűek; sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Nagyok, elég vastag, de nem keményszövetűek; széles tojásdadok; itt-ott széles kerülékesek; kissé hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles hegyben végződők; lapos teknősek; kissé íveltek; széleiken ritkán és szeliden hullámosak; alsó lapjukon sűrűn és finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, élénk vagy sötétzöldek; széleiken tompa vagy kissé éles, többnyire kettős, sőt hármás fogakkal is, elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, vastag és merev, tövénél sötét-violett-színű mosott; éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy keskeny lándzsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei igen hosszúak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők; laposak vagy széleiken csak kevésbé fölhajlók; néha visszásan öblözöttek; hosszas, vastag, hajlékony nyelokről lankadtan lefelé konyulók.

Hasonnevei. Fleiner du roi.

Leirői. Dr. Lucas, *Illustr. Handb. der Obstkunde* I. 181. és ugyan ezen író még egyebütt is több ízben.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 308.

Észrevétel. E gyönyörű szép és nagy alma, ha másért nem, asztalaink diszítése céljából is megérdemelné, hogy minden kertben helyet foglaljon. Ott, hol a földben a kellő nedvesség nem hiányzik, évenként bőven terem s így piaczi elárúsításra is ajánlatos volna tenyésztése.

120. Gäsdonki renet.

(Reinette de Gäsdonk; Gäsdonker Reinette.)

Származása. E kitűnő téli alma a Rajna vidékéről származik. Nevét egy régi zárdától kapta, konnét elterjedni kezdett. Diel, a ki a német gyümölcsészek közt első volt, a ki 1821-ben körülményes leírásban bemutatta e jeles gyümölcsöt, azt írja, hogy hozzá Van de Loo lelkésztől került a rajnamelletti Gockról, melynek közelében feküdt a Gäsdonk nevű zárdá is. Ojtóvesszejét 1872-ben Oberdiecktól kaptam. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nov.—dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. vagy néha kitűnőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran kisebb is.

Alakja. Lapos gömbalaku vagy kúpos gömbalaku; szélességi átmérője mindig nagyobb, mint magassági átmérője; elég szabályosan boltozott síkfölfületű. Zöme középtájra vagy kissé alább, száras vége felé esik, honnét szára felé szeliden kidomborodva boltozódik s többnyire széles és csaknem lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig szeliden összehúzódik s kelyhe körül majd nagyobb, majd kisebb és csaknem lapos karimában enyészik el. Szára középhosszú, vékony, fás; néha rövid, elég vastag, húsos, kissé molyhos; inkább vagy kevésbé mély és szűk üregbe helyezett, melynek falai többnyire finom, fahéjszínű rozsdával borítvák, mely rozsdázat sugaras szakadékokban az üreg karimáján túl, a gyümölcs derekára is ki szokott terjedni. Kelyhe elég nagy, nyílt vagy félig nyílt; tölálló, de hegyökkel hátra görbülő, hosszas, hegyes, sokaig zölden maradó, különben fehér molyhos osztványaival elég tágas, de inkább vagy kevésbé sekély üregben ülő, melynek falai majd szépen kikanyarítvák, majd finoman ránczosak, de karimája csak néha és szeliden hullámos.

Szine. Bőre elég finom, kissé érdes és száraztapintatú, többnyire fénytelen; elejénte sáppadt-zöld vagy zöldes szalmasárga; értékével arany-sárga; napos oldalán néha némi gyöngéd pirossal belehelt. Pontozata elég sűrűn elhintett, apró, kissé kiemelkedő, fakószínű pettyek alakjában jelenkező elég szembetűnő. Finom, de szennyesnek látszó rozsdá szakadozott foltokban vagy sűrűn is összefolyva minden gyümölcsön mutatkozik, de a gyümölcs kelyhes végén mégis ritkábban, mint annak száras végén.

Belseje. Húsa sárgásba játszó fehér, igen finom, tömött, roppanó, teljes értékével elég porhanyó; leve elég bő, cukros, üdítő savanyúval emelt; igen kellemes fűszeresízű. Magtokja többnyire zárttengelyű; apró fiókjában majd ép, majd idétlen magvakat rejtő. Kehelycsöve igen rövid tölcseralakú.

Fája. Erőteljes, vígnövésű, elég edzett; korán, rendszeren és szerfölött bőven termő; kissé nyílt szügekben fölfelé törekvő, később azon-

ban a gyümölcs súlya alatt lefelé görbülő ágaival, melyek gyümölcs-vesszőkkel és peczkekkel hamar és jól beruházkodnak, sűrűlombos, elég terjedelmes, magas gömbalakú koronát alkotó. Diszlik mindenféle alma-alanyon. Szálas fának inkább alkalmas, mint másféle formafáknak. Mindenütt jól diszlik ugyan, de kötött földben és hűvösebb tájakon inkább terem, mintsem száraz, laza talajban; gyümölcsei jól állják ugyan helyöket a fán; de nálam a rovarok, különösen az eszelények, nagyon tizedelik azokat.

Vesszei. Számosak, hosszúak, elég vastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; egyenesek, csak kissé könyökösek; kissé bordázottak, éles vagy elég éles szögekben fölfelé állók; gyenge korukban is, ért korukban is sűrűn fehérmolyhosak; csak itt-ott csupaszak, zöldesbarnák; finom, hosszúak vagy kerek, fehérés pontokkal elég sűrűn és elég szembe-tűnőleg pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kissé hosszúak, laposak, a vesszőhöz lapúlók, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiálló, többnyire hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Jókorá nagyok, tojásdadok, tompahegyűek; kissé lazán álló, sűrűn fehérmolyhos pikkelyekkel takartak.

Levelei. Jókorá nagyok, vastag és keményszövetűek; többnyire kerülékesek vagy tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszúak vagy rövidke és gyakran félre is görbülő hegyben végződők; csaknem laposak vagy széles teknősek; vagy éppen nem, vagy csak alig íveltek; itt-ott hullámosak; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég fényesek, sötét fűzőldék; széleiken éles fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők középhosszú, elég vastag, merev és molyhos, tövénél nyár végén violaszínpirossal mosott vagy belehelt; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái keskeny-lándsások, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd nagyobbak, majd kisebbek, mint a vesszőkön levők; nyelők felé inkább elkeskenyedők, mint hegyök felé; laposak, nem íveltek; mereven szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*. A. — B. I. 59.

Fickert és Lucas, *Illustr. Handb. der. Obstkunde*, I. 299.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 680.

Mas, *Le Verger*, IV. 97. l. és mások.

Észrevétel. Inkább való hazánk hegyes vidékeire, mintsem az alföldre. Ott, hol a kártékony rovarok nincsenek úgy elszaporodva, mint vidékemen, nagybani tenyésztése is kívánatos és bizonyára nyereséges volna.

121. Birsalaku téli alma.

(Coing d'hiver; Winterquittenapfel.)

Származása. Bizonytalan. Diel 1800-ban Angolhonból, Loddiges faiskolájából „Quince Apple“ név alatt kapta. Nevét némelyek szerint alakjától kapta, némelyek szerint pedig a birsre emlékeztető ízétől. Minthogy azonban a nálam termett gyümölcs ízében éppen nem találtam semmi a birsre emlékeztetőt; de a leírásokban sem találtam följegyezve semmi, birsre emlékeztető ízt; hajlandóbb vagyok hinni, hogy nevét csakugyan alakjától kapta; mert gyümölcsei többnyire szár nélküliek és bordásak, mint a birs szokott lenni. Ojtó vesszejét 1871-ben kaptam dr. Lucastól, Reutlingenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nov.—Febr. néha késő tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege- és I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy.

Alakja. Magas gömbalaku; elég csinos teremtetű, noha kerekdedségében szelid, lapos bordák által többnyire meg van zavarva. Zöme majd mindig a közép tájra esik, honnét mindkét vége felé szeliden és többnyire csaknem egyenlően fogyva, boltozódik s mindkét végén lapos és szeliden hullámos karimában végződik; néha azonban kelyhes vége felé kissé összebb huzódik, mintsem száras vége fele. Szára néha csak egy husos buczok, többnyire azonban rövid, közép vastag, fás, molyhos; tágnylású, de szűk és nem mély üregbe, néha pedig csaknem a felszínre helyezett. Kelyhe zárt; hosszas, keskeny és hegyes, bokrétásan fölálló, többnyire sűrűn fehér molyhos osztványaival szabálytalanul kikanyarított, tágas és kevésbé mély üregben ülő, melynek alja fehér molyhos és falain szelid bemélyesedések és lapos bordák váltakoznak, melyek a gyümölcs derekán is végig nyomozhatók.

Szine. Bőre szívós, sima, értével kissé zsirostapintatu; elejénte bágyadt szalmasárga; értével citromsárga; napos oldalán némi igénytelen pirossal belehelt, többnyire azonban itt is csak arany sárga. Pontozata ritkás, alig szembe tűnő és igen apró barna pontocskák vagy csak a bőr alul áttetsző, fehér petytyek alakjában jelenkező. Rozsdalakzatok ritkán tűnnek elő rajta; de szármélyedésének falain kisebb nagyobb kiterjedésben mindig találkozik finom, fahéjszínű, néha érdes, sugaras rozsdamáz. Illata gyöngéd. A gyümölcs, még tulértével sem szokott fonnyadni.

Belseje. Husa fehér, finom, tömöttes, kissé roppanó; leve bő, cukros, finom, néha kissé élénk savanyúval emelt, kellemes, fűszeres ízű. Magtokja nyilt tengelyű; fiókjaiban hosszas tojásdad, vörhenyesbarna, ép, néha idétlen magot rejtő. Kehelycsőve kúpalaku.

Fája. Fiatal korában vigan, csaknem buján, később pedig mérsékeltén nő, igen edzett; elég korán, de nem mindig bőven termő; fölfelé törekvő vagy nyílt szögekben szétálló ágaival, melyek gyümölcs

veszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, terjedelmes gömbalaku koronát alkotó. Vadoneczon jól díszlik, de doucinra vagy paradicsom alanyra ojtva termékenyebb, mintsem szálafának vadoneczra ojtva. Mindenütt jól díszlik; gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak vagy középhosszak, vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek; síkfölületűek, csak hegyök felé kissé bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; gyenge korukban is, ért korukban is finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, pirossal és szennyes barnával mosott zöldes sárgák; apróbb nagyobb, kerek, fehéres pontokkal igen ritkásan és alig szembetűnőleg pontozottak; rövidlevélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnyagok, elég duzzadthátúak, tompa-hegyűek, pirosas gesztenyeszínűek, hegyök felé sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, bordázatlan, itt-ott három bordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, kúposak, kissé tompa-hegyűek, pirossal és sötétbarnával tarkázottak; nagyrészt sűrű, fehér molyhoyattal takartak.

Levelei. Középnyagok, elég vastag és elég keményszövetűek; tojásdadok vagy kerülekeseek; többnyire hirtelen elkeskenyült, hosszúak vagy rövid, éles hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek; a vesszők hegyénél többnyire csatornásak; kissé íveltek; alsó lapjukon sűrűn molyhosak: felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, sötét fűzőldék; széleiken előrehajló, többnyire éles fogakkal sűrűn, nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők elég rövid, vastag, de hajlékony, molyhos, tövénél violaszín-pirossal mosott; csaknem vízirányosan el-, vagy igen rézsunt fölfelé álló. Levélpárhái elég kifejlődöttek, rövid lándsásak, szétálló tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd kicsinyek, majd elég nagyok, keskenyek és hosszúak, laposak, széleiken apró, éles fogakkal szabályosan fűrészesek; rövid vagy hosszú, hajlékony nyelökről elég mereven szétterülők.

Hasonnevei. Französische Quittenreinette; Amerikanischer Kaiser-Apfel; Norfolk Storing stb.

Leirői. Diel, *Kernobtsorten, Aepfel—Birnen*. II. 21.

Dr. Lucas, *Illustr. Handb. der Obstkunde*, I. 71.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 228. és mások.

Észrevétel. Ilyen száraz, laza talajban, milyent kertemben talál, kevés haszonnal járna tenyésztése; míg kötöttebb s kellőleg nedves talajban bizonyára képes volna kifizetni a helyet, melyet kertünkben elfoglal.

122. Havasi fürtös.

(Montinesco.)

Származása. E becses téli alma Erdélyből, különösen pedig a Fogaras vidék havasairól kerülhetett. Boldogult Nagy Ferencz tanár „Erdély ős gyümölcseiről írván, az Erdélyi gazda“ című lap 1873-ik évi folyama 404-ik lapján körülbelül szintén ennyit mond el ezen alma eredetéről. Erdélyben sok helyt nagyon el van már terjedve. Gyűjteményemben e faj, Török Géza barátom szivességéből, először is az Arad-megyébe is benyúló Bihar hegység egyik völgyében fekvő, „Dézna“ nevű faluból került, hol „Fürtös alma“ név alatt régóta el van már terjedve. Később, 1874-ben Nagy Ferencz tanár is megküldötte ojtó-vesszőkben „Montinesco“ eredeti oláhos neve alatt. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam Nov.—Jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I-ső rendű csemege- és háztartási gyümölcs,

Nagysága. Néha középnagy; gyakran azonban kisdad. Száraz évjáráskor nálam csak vadalma-nagyságú.

Alakja. Kúpos gömbalakú; ritkán szabályostermetű; mert egyik oldalán többnyire hízottabb és émelkedettebb, mint a másikon és derekán néha, inkább vagy kevésbé kiemelkedve, lapos bordák is szoktak elnyújtózni. Zöme középtájra vagy kissé alább, száraz vége felé esik, honnét szára felé szelíden domborodva, boltozódik s többnyire széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szelíden aztán mindmind-inkább fogyva, többnyire szűk karimában enyészik el. Szára rövid vagy középhosszú, vékony, fás, többnyire bunkósan végződő: tágnylású, de szűk és többnyire mély üregbe helyezett, melynek falain csak elvétve mutatkozik némi nyoma a finom, sugaras rozsdamáznak. Kelyhe kicsi, zárt; majd elég hosszas, bokréta-szerű föllálló, majd rövid és összeboruló, molyhos osztványával ráncosfalú, szűk és nem mély üregben ülő; néha pedig csaknem a felszínre helyezett.

Színe. Bőre vékony, de igen szivós, sima, elég gyöngédtapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte fűzöld; értével zöldes sarga vagy sáppadt sárga; napos felén s különösen a napnak jól kitett darabjain, némi szelíd pirossal is belehelt. Pontozata ritkás; majd alig, majd eléggé szembetűnő, barnás rozsdapettyecskekből álló. Rozsdaalakzatok nem fordulnak elő fölületén: de füstös erek és szeplők többször mutatkoznak rajta.

Belseje. Húsa hófehér, néha sárgás vagy zöldes fehér, finom tömött, roppanós vagy velős; leve igen bő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; lapos és majd zárt, majd kissé nyílt fiókjaiban vöröses gesztenyeszínű, tojásdad, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve kúpalakú.

Fája. Buja növéssű, erőteljes, edzett; elég korán, rendszeren, bőven, többnyire csomósan vagy fürtösen termő; éles szögekben fölfelé törekvő,

számos ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel hamar és jól beruházkodnak, jókora nagy, sűrűlombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindentéle almaalanyon. Szálas fának kiválólag alkalmas; mérsékelt nedves talajban mindenütt jól díszik; gyümölcsei daczolnak a fán az erősebb szelekkel is.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karcsuak, hegyök felé mind-műndinkább elvékonyodók; egyenesek; finoman bordázottak; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban finoman molyhosak; ért korukban inkább csak hamvasak, itt-ott csupaszak, vörössel árnyalt zöldesbarnák; apró, kerek vagy itt-ott hosszúak, fakó pontokkal elég sűrűn, de alig szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Jókora nagyok, jellemzőleg hosszúak, laposhátúak, tompa-hegyűek, lapulók; pirossal és sötétbarnával tarkázott szürkés pikkelyekkel borítva; alig kiálló, többnyire hárombordás talpra helyezkedők.

Virágrügyei. Középnagyok, hosszúak, karcsukuposak, kissé hegyesek; szürkével tarkázott sötétgesztenyeszínű pikkelyekkel borítottak.

Levelei. Középnagyok, elég vékony és hajlékonyszövetűek; tojásdadok; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, gyakran félre is csavarodó, éles hegyben végződők; lapos völgyesek vagy csatornásak; széleiken néha kissé hullámosak; alig íveltek; alsó lapjukon kissé molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, világos vagy kissé sárgás zöldek; széleiken többnyire kettős, tompa vagy kissé éles fogakkal elég sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők középhosszú, középvastag elég merev, molyhos tövének violaszín pirossal mosott; többnyire éles szögekben fölfelé álló. Levélpálháik majd áridomúak, majd keskeny lándsásak, szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kisebbek, de hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők; szétálló, rövides nyelökről mereven szétterülő.

Hasonnevei. Muntinesk; havasi alma; Déznai fűtös.

Leirói. Tudtommal még eddig körülményes leírásban nem ismertette senki.

Észrevétel. Száraz, laza talajban keveset terem, mérsékelt nedves talajban, különösen pedig hazánk hegyes vidékein megérdemelné, hogy nagyban is elszaporítsuk.

123. Narancs alma.

(Orange d' Allemagne; Pomeranzenapfel.)

Származása. E kitünő alma hazája Németország, különösen pedig Württemberg: de rég idő óta és nagyban el van terjedve Schweitzban is különféle helyi elnevezés alatt. A főnebbi névre Diel keresztelte el 1799-ben. Ojtóveszszjét 1870-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. November—február; hűvösebb tájakon késő tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Többnyire lapos gömbalaku; egyik oldalán rendszerint emelkedettebb és hizottabb, mint a másikon, néha kissé bordás, néha elég sík-fölületű. Zöme többnyire a középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik s mindkét végén csaknem egyenlően széles és lapos karimában végződik; — néha azonban kelyhe felé kissé összebb huzódik, mintsem szára felé. Szára rövid, ritkán emelkedik a szármélyedés karimája színvonalaig, közép vastag, fás, bunkósan végződő, kissé molyhos; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait többnyire érdes, sugaras rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe középnagy, többnyire zárt; bokrétásan fölálló, többnyire összehorol és molyhos osztványaival tágas, de nem mély, többnyire lapos mélyedésben ülő, melynek falain szelid ránczok nyulnak föl a karimára és ezt hullámossá téve, néha fölvonulnak a gyümölcs derekára is s annak kerekdedségét megzavarják.

Színe. Bőre elég vastag, igen szívós, száraz és néha kissé érdes tapintatu; elejénte zöldesfehér; értével aranyárga; napos oldalán narancspirossal szeliden belehelt; kissé kiemelkedő, fahéjszinű pontokkal ritkásan, de elég szabályosan behintett. Rozsdaalakzatok leginkább csak száras végén s néha kehelyüregének falain jelenkeznek rajta; de egyes, apró, rozsdás szemölcsök a gyümölcs fölületén egyebütt is találkoznak. Értével gyöngéd illatot áraszt.

Belseje. Husa fehéres vagy kissé sárgásba játszó fehér, melyből szépen kiválik azon zöldes ér, mely a magtokot határolja, — tömött kissé roppanó, teljes értével elég porhanyó; leve bő vagy csak elegendő igen czukros, gyöngéd savanyynyal emelt, igen kellemes, renetszerűen zamatos ízzel. Magtokja zárt, néha kissé nyilttengelyű; zárt fiókjai-ban több-kevesebb, világos-barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve hengeres-kúpos.

Fája. Erőteljes, egészséges, edzett; elég korán és igen bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsveszőkkel és peczkekkel hamar és jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, terebélyes, lapos gömbalaku koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; szálas fának inkább alkalmas, mintsem törpe fának, helyben és

talajban annyira nem válogató, hogy Diel szerint, még a köves hegyoldalakon is vigan megél; gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszak, közép vastagok, hegyök felé elvékonyodók, hajlékonyak; egyenesek, síkfölületűek, de hegyök felé finoman bordázottak; egész hosszukban ritkásan és finoman molyhosak, itt-ott csupaszak, barnás pirosak; apró, kerek, fehér pontokkal többnyire ritkásan és nem szembetűnőleg pontozattak; rendetlen vagyis itt-ott hosszak, itt-ott rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, inkább vagy kevésbbé hosszak, laposhátúak, kerekhegyűek, lapulók, pirosas gesztenyeszínűek, nagyrészt azonban fehér molyhózáttal sűrűn takartak; alig kiálló, bordázatlan, de a vesszők hegye felé hosszán és finoman bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnyagok, tojásdadok, tompahegyűek, pirosas gesztenyeszínűek, sűrűn szennyes-molyhosak.

Levelei. Középnyagok, a vesszők alján elég nagyok, nem vastag de elég keményszövetűek; széles tojásdadok; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő, hosszak vagy rövidke, éles hegyben végződők; lapos csatornásak; nem hullámosak; alig íveltek; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, bágyadtan fénylők, elég élénk zöldek; széleiken apró, igen éles, kettős sőt hármás fogakkal is nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők közép-hosszu, középvastag, merev, finoman molyhos, tövénél violaszín-pirossal mosott vagy csak belehelt; elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek, áridomuak vagy keskenylándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei széles, kerülékesek, csaknem laposak, elég vastag; föl- vagy szétálló nyelökről mereven szétterülők.

Hasonnevei. Breitling; Breitacher; Breitapfel stb.

Leirői. Diel. *Kernobstsorten*. I. 239.

Mettler-Scherrer, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 97.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 515.

Észrevétel. Edzett természeténél és termékenységénél fogva megérdemelné, hogy hazánkban mindenfelé elterjesszük. Nagybaní tenyésztése azonban csak a hegyes vidékeken volna ajánlatos.

124. Nyári parmén.

(Pearmain d'été; Sommer-Parmäne.)

Származása. Régi, angol származású gyümölcs. Angol gyümölcsészek állítják, hogy már a 17-ik században ismeretes volt. Napjainkban mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Fajfámon több ízben termett már. Fajom valódiságáról elég módomban és időm volt meggyőződhetni.

Érésideje. September eleje; hűvösebb tájakon October közepéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy.

Alakja. Kúpos-gömbalakú, mint a Téli arany parmén; néha csaknem hengeres gömbalakú; egyik oldalán néha hizottabb, mint a másikon, de különben elég szabályos termetű. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden domborodva boltozódik s szára körül széles, lapos karimában fogy el; kelyhe felé pedig szelíden fogyva szintén elég széles, lapos karimában enyészik el. Szára rövid, néha csaknem középhosszú, vékony vagy középvastag, fás, kissé molyhos, bunkósan végződő; néha itt-ott húsos; tagnyilasú, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falait néha finom rozsda szokta borítani. Kelyhe nyílt vagy félignyílt; fölálló, hosszas és molyhos osztványaival elég tágas, de nem mély üregben ülő, melynek falain lapos bordák és barázdák húzódnak a karimára, hol hullámos emelkedéseket és mélyedéseket képeznek s aztán elenyészőleg a gyümölcs derekára is levonulnak, de ennek kerekedségét ritkán zavarják meg.

Szine. Bőre finom, sima, száraztapintatu; elejénte sárgás zöld; értével élénk sárga vagy aranysárga; napos oldalán gyakran szakadozott piros csíkokkal inkább vagy kevésbé becsapkodott; pontozata apró, ritkás, fehérés vagy világos barna, többnyire csak a gyümölcs napos oldalán szembetűnő; néha egyes rozsdaszepők és szemölcsök is találkoznak rajta.

Belseje. Husa sárgásba játszó fehér, finom, tömött, porhanyós vagy velős; leve elég bő, igen cukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeres-ízű. Magtokja nyílttengelyű; kissé nyílt fiókjaiban apró, tojásdad, hegyes, gesztenyeszerű, többnyire ép magot rejtő. Kehelycsőve elég mély tölcseralaku; néha rövid kúpalaku.

Fája. Fiatal korában vígnövészű; később is egészséges és edzett; korán, rendszeren és bőven termő; fölfelé törekvő vagy kissé szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsvesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, kissé szellős-lombozatu, széles gömbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és egyéb formafának is; mindenütt jól díszlik; gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, vékonyak és karesuak; hegyök felé még inkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; csaknem teljesen síkfölületűek; fölállók vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban sűrűn és finoman molyhosak; ért korukban is csak ledörzsolva csupaszak, simák, fényesek, sötét violaszín-pirossal mosott barnák; árnyas felőkön itt-ott zöldesbarnák; apró, kerek, fehères pontokkal aljuk felé sűrűbben, hegyök felé ritkábban pontozottak; rendetlen azaz majd hosszúak, majd rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kissé duzzadtbátuak, tompahegyűek, lapulók, igen sűrűn fehér-molyhosak; elég kiemelkedő, éles párkányos talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadkúposak, alig hegyesek, barnával tarkázottak, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok, elég vékony és légyszövetűek; tojásdadok vagy kerülékesek; többnyire hirtelen elkeskenyedő, rövidke éles hegyben végződők; lapos csatornásak; alig íveltek; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken elég apró, éles fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők, hosszúak vagy középhosszú, vékony vagy közép-vastag, molyhos; tövénél sötét violaszín-pirossal mosott; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek, majd áridomúak, majd keskeny lándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei, hosszúak, keskeny kerülékesek vagy csaknem lándsásak; laposak, kissé hullámosak; hosszúak, vékony nyelőkről rendetlenül föl- vagy szétállóak.

Hasonnevei. American Pearmain; Herbstparmäne stb.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, VI. 129.

Flotow, *Illust. Handb. der Obst.* I. 311.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 540.

Mas, *Le Verger*, V. 37. és mások.

Észrevétel. A nemesebb nyári gyümölcsökben szűkölködő helyeken, különösen hazánk bérczes vidékein piaczi előrusítás céljából méltó volna nagyban is tenyésztünk: de az alföld síkságain, mivel éppen akkor érik, midőn nemesebb gyümölcsökben bővelkedünk, legfőlebb aszalási vagy konyhai célokra használhatnók gyümölcseit.

125. Nemes herczegnő.

(Princesse noble; Edler Prinzessinapfel.)

Származása. Bizonytalan. — A gyümölcsészek nagy zavarban vannak e három almafaj miatt, u. m. az Edler Prinzessin-Apfel; Grosser Edler Prinzessinapfel és Französischer Edler Prinzessinapfel miatt. E fajokat ugyanis egymásközt összevissza tévesztetik, összevissza cserélgetik. Oberdieck a fönnebbi almát, a nagy, nemes herczegnő almától, melyet már a németek is, francziák is Alantalmának is (= Alantapfel; Pomme d' aune) neveznek, csak az által különbözteti meg, hogy a fönnebbinek gyümölcsei mindig kisebbek és pirossal gazdagabban színezettek, mint a Nagy, nemes herczegnő vagy Alantalma gyümölcsei; de különben mindkét fajnál csaknem egyenlőnek találta a növényzetet. Mindkét fajról egyszerre kaptam ojtó vesszőt Oberdiecktól 1870-ben. Nálam még csak a fönnebbi termett. Gyümölcsei jól egyeztek Oberdieck leírásával s így fajom valódiságában nincs okom kételkedni.

Érésideje. Nálam Oct.—Nov.; hűvösebb tájakon, hiszem, hogy Februárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Többnyire kúpos-hengeres; szabálytalanul boltozott s egyik oldalán hizottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme a középtáj-nál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden fogyva boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig néha alig, néha pedig eléggé összehúzódik s kelyhe körül többnyire ferdén álló, inkább vagy kevésbé széles karimában fogy el. Szára rövid vagy középhosszú, közép vastag vagy vékony, fás, kissé molyhos; tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek karimája többnyire szelíden hullámos. Kelyhe zárt; fölálló és összehoruló, hosszas, molyhos, törékeny osztványaival tágas és inkább vagy kevésbé mély üregben ülő, melynek falai szelíden ránczosak s karimájáról bordás emelkedések nyúlnak le, néha a gyümölcs száras végéig is, mely emelkedések aztán a gyümölcsöt 3 vagy 4 szögletűvé teszik s annak kerekedségét megzavarják.

Színe. Bőre finom, sima, a fáján kissé hamvas, értével kissé zsíros tapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte világos zöldessárga; értével szép citromsárga; napos oldalán inkább vagy kevésbé élénk pirossal belehelt s közben-közben élénkebb piros, szakadozott, keskeny csíkokkal és pettyekkel becsapkodott; árnyas oldalán a pirosság csak elenyésző halvány piros csíkokban jelenkezik néha. Pontozata többnyire csak a piros színben tűnik szembe s a bőr alul áttetsző fehér pettyek alakjában jelenkezik. Rozsdaalakzatok igen ritkán láthatók fölületén.

Belseje. Husa sárgás, finom, tömött, roppanó, teljes értével elég porhanyó, leve bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kelle-

mes, fűszeres-ízű. Magtokja nyílt tengelyű; kissé nyílt fiókjaiban számos, kissé apró, barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve szűk tölcseralakú, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Elég erőteljes és igen edzett; korán, rendszeren és bőven termő; fölfelé törekvő vagy nyílt szögekben szétálló ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel elég jól beruházkodnak, ritkás, kuszált lomboszatú, gömbalakú koronát alkotó. Mindenféle almaalanyon jól díszlik; alkalmas szálasfának és bokoralakú fának is; helyben és talajban nem válogatós; gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek: bordázatlanok; fölállóak vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; egész hoszukban ritkásan és finoman molyhosak, csak itt-ott csupaszak, aljuk felé olajszínű sárgák, hegyök felé világos téglavörösek; igen apró, kerek, fehér pontokkal sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; egymásközt nem egyenlő hosszúságú levélközökkel bírók.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, kissé duzzadthátuak, tompa-hegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; majd alig, majd eléggé kiálló csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok, hosszas tojásdadok, tompahegyűek, igen sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Kicsinyek, vékony és hajlékony-szövetűek; kerülékesek, itt-ott széles lándzsák; többnyire hirtelen elkeskenyült, rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposteknősek; nyelökről majd rézsunt fölfelé, majd vízirányosan elállók; vagy éppen nem vagy csak alig íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken apróbb-nagyobb, többnyire előre hajló, éles fogakkal elég sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levél nyelők középhosszú, vékony vagy középvastag, finoman molyhos; tövénél violaszín-pirossal színezett; itt-ott nyílt, itt-ott pedig elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek, fölfelé állók, fonál vagy áridomúak, nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei egymásközt változó nagyságúak; hosszas kerülékesek vagy lándzsák; igen vékony, rövides nyelökről rendetlenül föl- és szétállók.

Hasonnevei. Bizonytalanok.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, III. 64.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VIII. 43. és mások.

Észrevétel. Ritka év, melyben ne gyümölcsöznék még nálam is, de itt a kártékony rovarok őszig minden almatermést képesek elpusztítani. Kötött és kellőleg nedves talajban s hazánk magasabban fekvő tájékain is, bizonyára méltó volna e jeles almafajt nagyban is elszaporítanunk.

126. Szász pap alma.

(Pfarrerapfel.)

Származása. Erdély egyik ős almafaja, melyről boldogult Nagy Ferencz tanár azt mondja, hogy „Erdély ős fajai közt ez a legtermékenyebb.” Hazája hihetőleg a Szászföld. Mikor? hol? és ki által lőn először a világba bevezetve? arról hallgat a krónika. Ojtó vesszejét több helyről is megküldötték erdélyi barátaim. Fajom valódiságában nincs okom kételkedni.

Érsideje. November—Január; Erdélyben tavaszig is eltarthatónak mondják.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nágysága. Középnagy; gyakran kisebb is.

Alakja. Lapos gömbalaku, elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán néha kissé hizottabb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét néha mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik, többnyire azonban száras végén inkább kidomborodik s szára körül széles és lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig szelíden fogyva kisded lapos karimában szokott elenyészni. Szára középhosszu, igen vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és elég mély, néha sekély üregbe helyezett, melynek falain majd finom, majd kissé érdes, cserepes rozsdamáz szokott elterülni. Kelyhe kicsi, zárt vagy csak félig nyílt, rövid és molyhos, összeboruló osztványaival csekély, lapos mélyedéskében ülő, melynek alján és falain finom, lapos ránczocskák láthatók, melyek az üreg karimáján ormós emelkedéseket okoznak, de a gyümölcs derekára ritkán vonulnak le.

Szine. Bőre vékony, de igen szívós, sima, fényes; elejénte sápadt zöld; értével szalmasárga, miből azonban csak itt-ott tűnik ki tisztán egy-egy folt, minthogy az egész fölület szakadozott piros csíkokkal s a csíkok közt piros pettyeeskékké sűrűn be van csapkodva s napsegte darabjain a sötétebb piros csíkok közt halványabb pirossal egészen is bemosva. Pontozata ritkás, fakószínű, elég szembetűnő. Rozsdafoltok — a szármélyedést kivéve, — nem fordulnak elő felületén; de feketés ragyaszeplők, noha ritkásan; de majd minden gyümölcsön mutatkoznak.

Belseje. Husa sárgás vagy néha zöldes-fehér, finom, lágy vagy porhanyó; leve bő, cukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos, de nem mindig elég fűszeres-izű. Magtokja nyílttengelyű; nyílt fiókjaiban hosszúkas, lapos, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve rövid kúpalaku.

Fája. Fialat korában vígan, később csak mérsékelten növvő, egészséges, edzett; korán, rendszeren, bőven és rendszerint csomósan termő; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvő, de időjárástól szétterjeszkedő ágaival, melyek gyümölcsveszőkkel és peczkekkel jól beruházkod-

nak, elég lombos, de kellőleg szellős, széles gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának is, gulaalakú fának is; helyben és talajban nem válogatós; gyümölcsei jól állják helyőket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karcsúak, középvastagok, hegyők felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek; alig észrevehetőleg könyökösek; csaknem végig síktölületűek; fölállók vagy éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is finoman és nem igen sűrűn molyhosak, itt-ott csupaszak, sötét violaszínnel mosott barnák; jókora nagy, tojásdad vagy hosszúak, fakó pontokkal elég sűrűn és szembetünőleg pontozottak; rendes levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, vagy középnyagok, kissé hosszúak, laposhátúak, tompahegyűek; a vesszők derekán kissé elállók; a vesszők hegyénél levők pedig lapulók; sűrűn szennyesmolyhosak; alig kiálló, élespárkányos, csaknem bordázatlan talpra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kúposak, kissé hegyesek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnyagok, kissé vastag, de lágy szövettűk; szép tojásdadok, itt-ott kerülékesek; majd szabályosan, majd kissé hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy lapos völgyesek; alig ívelték; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, fénytelenek, bágyadt fűződek. Széleiken jókora nagy, kissé éles fogakkal elég mélyen és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, vastag vagy középvastag, merev, molyhos; alsó felén sötét violaszínnel mosott vagy belehelt; kissé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövid lándsásak, kissé fölfelé vagy szétállók, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kisebbek, mint a vesszőkön levők; aztán egymásközt is változó nagyságúak; kerülékesek; laposak; fölálló, vékony, rugalmas nyelökről ívelten lefelé görbülők.

Hasonnevei. Csokros tányér alma.

Leirői. Körülményes leírását tudtommal még eddig csak az „Obstgarten“ Klosterneuburgi gyümölcsészeti szaklap 1881. évi folyama 17-ik számában közölte.

Észrevétel. Kötött és kellőleg nedves földben nemcsak jól díszik de bőven is terem mindenütt. Kertem száraz, laza talajában jól díszik ugyan ezen alma fája is: de mutatkozó termését nálam, mindig lelegetik az eszelények és más kártékony rovarok. Ugy hiszem, inkább való hazánk hegyes vidékeire, mintsem az alföldre.

127. Gubeni alma.

(Warraschke de Guben; Gubener Warraschke).

Származása. E jeles, háztartási czélokra különösen alkalmas gyümölcsöt Poroszhonból, Guben városából kezdték elterjeszteni, hol nagyban el van terjedve. Német gyümölcsészek nem írják, hogy mit jelenthet ez alma német nevében ez a különösen hangzó szó: „Warraschke.” Mint értelemnélküli czafrangot, nem akartam átvinni e szót a magyar gyümölcsészetbe is. Elégnek tartottam főnebbi neve alatt mutatni be nyelvünkön annál is inkább; mert Gubentől ez egyen kívül, más almafaj úgy sem került még a gyümölcsészet irodalmába, és így nem kell attól tartanom, hogy az általam választott név zavart okozhat. — Ojtó vesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több-ször termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam October—December; hűvösebb tájakon késő tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege- és I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy.

Alakja. Lapos gömbalakú; egyik oldalán néha hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon s derekának kerekdedségét gyakran elég szabályos, széles, lapos bordák zavarják meg. Zöme középtájra esik, honnét szára felé szelíden domborodva boltozódik s szára körül széles lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig kissé összebb húzódva boltozódik s kelyhe körül szintén széles és lapos karimában végződik. Szára rövid, ritkán emelkedik a szárüreg karimájának színvonaláig elég vastag, fás, molyhos; tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falain, néha mutatkozik némi finom sugaras rozsdamáz is. Kelyhe jókora nagy, zárt vagy félig nyílt; rendetlenül összehajló, széles és molyhos osztványával majd tágas, majd szűk, de ritkán mély üregben ülő, melynek molyhos falain ranczok és apró, lapos bordák váltakoznak s inkább vagy kevésbé éles-ormósan az üregkarimán is átvonulva, az egész gyümölcsön végig haladnak és a szármélyedés karimáját is hullamossá teszik.

Szine. Bőre elég szivós, sima gyöngédtapintatu, ledörzsölve fényes; elejénte sápadt-zöld; értével citromsárga; napos oldalán, különösen pedig napszегte darabjain szép rózsaszínnel bemosott vagy csak belehelt; de az árnyékban nőt gyümölcsöknél rendesen hiányzik a piros-ság. Pontozata ritkás, fehérrel szegett, barnás pettyekből álló, elég szembetűnő. Rozsda-alakzatok ritkán fordulnak elő egy-egy gyümölcsön; de ragyaszeplők, melyek taplós foltokként a gyümölcs húsába is behatolnak, többször mutatkoznak rajta.

Belseje. Husa sárgás, finom, porhanyó; leve elég bő, cukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeres-ízű. Magtokja zárt vagy csak kissé nyílttengelyű; fiókjaiban kised,

zömök tojásdad, ép magokat rejtő. Kehelycsöve nagy, kúpalaku, a gyümölcsbe jó mélyen lehatoló.

Fája. Bujanövésű, erőteljes és igen edzett; elég korán, rendszeren és igen bőven termő; nyílt szögekben fölálló ágaival, melyek gyümölcs-vesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, terjedelmes gömbalakú koronát alkotó. Mindenféle almaalanyon díszlik. Szálas fának is, törpefának is alkalmas; mindenütt jól díszlik; gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak, vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek; síkfölületűek, hegyök felé is csak alig észrevehetőleg bordázottak; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is, sűrűn és finoman fehér-molyhosak; csak itt-ott csupaszak, violaszínnel árnyalt feketések; szembetűnő, fehér, kerek pontokkal igen ritkásan pontozottak; többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, szélesek, laposak, tompahegyűek, a vesszőhöz lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; majd alig, majd eléggé kiemelkedő, többnyire csak két szélén és röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, rövid kúposak, kissé hegyesek, violaszín-pirosak, nagyrészt azonban fehér molyhozattal sűrűn borítvák.

Levelei. Nagyok, vastag és keményszövetűek; hosszas tojásdadok; itt-ott kerülékesek; szabályosan elkeskenyedő, rövid és félre is csavaródó, éles hegyben végződők; völgyesek; itt-ott hullámosszélűek; inkább vagy kevésbé ívelték; nyelökről részsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, elég világos zöldek; széleiken kettős, sőt hármás fogakkal is, többnyire élesen és mélyen, de nem szabályosan tűrészesek. Levélnyelők rövidek, vastag és merev; tövénél violaszínpirossal mosott; részsunt fölfelé álló. Levélpálhái közül csak a vesszők közepén levők jól kifejlődöttek, inkább vagy kevésbé széles-lándsásak; egyebütt fejletlenek s ez esetben nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire változó-nagyságúak; némelyek kisebbek, némelyek nagyobbak, mint a vesszőkön levők, laposak, hullámosak; elég vastag nyelökről mereven szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, IX. 208.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 379.

Mas, *Le Verger*, IV. 103.

Észrevétel. Bárha még vidékem mostoha viszonyai közt is gyakran hoz gyümölcsöt, midőn más almafajok meddően maradnak; mégis inkább ajánlhatom őt hazánk hegyes vidékeire, mintsem az alföldre, mert itt gyümölcsei korán és erőltetve érnek s a rovarok pusztításának nagyon ki vannak téve.

128. Nyári fontos.

(Rambour d'été; Lothringer Rambour.)

Származása. Régi, bizonytalan; hihetőleg azonban Franciaország-ból származik. Leroy szerint Amiensban, „Nyári fontos“ (=Rambour d'été) név alatt, már 1535-ben ismeretes volt. Mindenfelé el van már terjedve, bárha elterjedését úgy szólván csak nagyságának és szépségének köszönheti: de konyhai használatra egyike a legkapósabb almáknak; miért is hazánkban több helyt „Rétes-alma“ vagy rétesbe való almának is nevezik. Ojtó vesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. vége — Sept. eleje; néha eltart Octoberig is.

Minősége. II. rendű csemege- és kitűnő háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy rendkívül nagy.

Alakja. Laposdad gömbalaku vagy rövid kúpos gömbalaku; bárha egyik oldalán néha hízottabb és emelkedettebb is, mint a másikon; mégis széptermetű és síkfölületű. Zöme a középtájra vagy kissé alább a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig kissé összébbhúzódva boltozódik s kelyhe körül szintén széles karimában fogy el. Szára rövid, vastag, fás, görbe; szépen kikanyarított, tágnylásu, de alján összeszűkülő, mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falait többnyire sugaras rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe jókora nagy, többnyire zárt vagy félig nyílt; fölálló és összehajló, hosszas és molyhos osztványaival tágas és elég mély tányéralaku üregben ülő, melynek alján finom, lapos dudorkák mutatkoznak, de karimája ritkán hullámos, noha a gyümölcs derekán néha elenyésző, széles, lapos bordák nyomai is mutatkoznak.

Színe. Bőre finom, sima, fényes; elejénte sáppadt-zöld; értével fehéres sárga; napos oldalán aransárga, nagyrészt azonban szakadozott karmin piros csikokkal becsapkodott s a csíkok közt sáppadt pirossal is belehelt. Pontozata ritkás alig szembetűnő s többnyire csak a bőr alul áttetsző, fehér pettyek alakjában jelenkező. Szármélyedését kivéve, rozsdá nem mutatkozik a gyümölcsön.

Belseje. Husa fehér, elég finom, kissé laza és kissé roppanós; leve bő vagy elég bő, elég czukros, finom, néha kissé élénk savanyval emelt, elég kellemes, noha kevésbé vagy éppen nem fűszeres-ízű. Magtokja nyílt-tengelyű; nagy, nyílt és fehérrel sávolt fiókjaiban számos, világos vöröses, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid kúpalaku.

Fája. Elég erőteljes, egészséges, edzett; korán és elég bőven termő; rendetlenül föl vagy szétálló, néha lefelé is irányuló merev ágai-val, melyek gyümölcsveszszókkal és peczkekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes, szabálytalan-alaku koronát alkotó. Díszlik minden-

féle almaalanyon, de szálasfának, nagy gyümölcsei végett nem annyira alkalmas, mintsem doucinra vagy pedig paradicsomalanyra ojtva, törpefának; mély termő-rétegű, kellőleg nedves talajban díszlik és terem legjobban. Nagy gyümölcsei végett, az erősebb szelek ellen védett helyet igyekezzünk számára juttatni.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak, vastagok, merevek, hegyők felé elvékonyodók; ritkán egyenesek, könyökösek, síkfölületűek; rendetlenül föl- vagy szétállók; gyenge korukban is, ért korukban is, sűrűn és finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, simák, csaknem fényesek, sötét pirossal mosott szennyes-barnák; jókora nagy, kerek, fakó pontokkal igen sűrűn és szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, azaz itt-ott hosszúak, itt-ott rövid levélkőzők.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, kerekhegyűek, lopulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég duzzadt, finoman és röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, vagy középnyagok, hasas kúposak, alig hegyesek, sűrűn fehérmolyhosak.

Leveli. Igen nagyok, vastag és keményszövetűek; széles tojásdadok vagy kerülekesekek; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyült, rövid vagy hosszúak, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy széleiken csak kevésbé fölhajlók; inkább vagy kevésbé íveltek; itt-ott szelíden hullámosak; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég fényesek, élénk világos zöldek; széleiken apró, éles fogakkal jellemzőleg sűrűn, de nem szabályosan fűrészesekek. Levéllyelők rövid, igen vastag, merev, molyhos, tövénél violaszín-pirossal mosott; csaknem vízirányosan el- vagy nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, áridomúak vagy keskeny lándzsásak, hamar elhullók. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők: laposak vagy visszasan öblözötték; hosszúak és hajlékony nyelökről lefelé csüggők.

Hasonnevei. Breitling; Backapfel; Pfundapfel; Rambour-franc; Rambour-rayé; Tellerapfel stb. stb.

Leirői. Diel, *Kernobstsorten*, I. 93.

Jahn, *Illustr. Handb. der Obstkunde*, IV. 85.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 598. és sokan mások.

Észrevétel. Konyhai használat végett a piacokon rendkívül kapós levén, méltán megérdemlené, hogy hazánkban, minden népesebb város mellett, nagyban is elszaporítsuk. Vidékem száraz, laza talajában fája vígan él ugyan, de gyümölcseit mindig lepusztítják az eszelények és más kártékony rovarok.

129. Piros bíbornok.

(Cardinal rouge; Rother Cardinal).

Származása. Hol jött e szép színezetű és jó alma a világra? bizonytalan. Annyi azonban bizonyos, hogy már a XVI-dik században „Rother Backpfel“ név alatt ismeretes volt nemcsak Württembergben, hanem Schweiczban és a határos francia tartományokban is. Württembergben, különösen elvan terjedve még napjainkban is. 1863. óta van meg nálam e faj. Több ízben termett már. Gyümölcsei és üvényzete jól egyezvén a leírásokkal fajom valódiságáról teljesen meggyőződtem.

Érésideje. Oct.—Nov.; hűvösebb tájakon karácsonig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege, de I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Lapos gömbalakú; többnyire azonban idomtalan termetű; mert két ellenkező oldalán rendetlenül kiemelkedő lapos bordái miatt rendszerint hizottabb és emelkedettebb, mint a másik, egymással szemközt levő két oldalán; miért is fölülről nézve nem kereknek, hanem hosszasnak, csaknem kerületesnek látszik; kerekdedsége különben is ritkán szabályos; de rendetlenségeit leszámítva, mégis oly sikos felületű, mintha csiszolt volna. Zöme többnyire száras vége felé esik s szára körül lapos talpason végződik; kelyhe felé pedig rendszerint ellapúl s rövid, szabálytalan kúpos végben enyészik el. Szára rövid, igen vastag, néha csak egy husos buczok s ritkán emelkedik a szármélyedés karimája színvonaláig; tágnylásu, de szűk és ritkán mély üregben ülő, melynek sokáig zölden maradó falait néha finom, sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe nagy, zárt vagy félig nyílt; fölálló és összeboruló, hegyes és molyhos osztványaival nem mély, de inkább vagy kevésbé tágas, szabálytalanul kikanyarított üregben ülő, melynek falai husos dudorkák, lapos ránczok és barázdákkal vannak megszagatva s inkább vagy kevésbé hullámos karimájáról lapos bordák nyúlnak végig a gyümölcsön és e bordák a gyümölcs kerekdedségét sokszor, igen megzavarják.

Színe. Bőre finom, igen sima, a fáján hamvas, ledörzsölve ragyogó fényes; elejénte sápadtzöld; értével sápadtsárga; napos oldalán világos bíborpirossal mosott, mely pirosság a napnak jól kitett daraboknál még az árnyas oldalra is, de mind-mind inkább elhalványodva, át szokott huzódni; árnyékban nőtt gyümölcseinél azonban a pirosság csak gyöngéd leheletként vagy kisebb foltokban szokott mutatkozni. Pontozata csakis a piros színben tűnik szembe, hol ritkásan elszórt, fehér pettyecskék alakjában jelenkezik. Rozsdafoltok csak elvétve fordulnak elő főületén, de feketés ragyafoltok többször tűnnek elő rajta.

Belseje. Husa zöldesfehér, finom, gyöngéd, velős vagy csak nem pezsgő; leve elég bő, czukros, gyöngéd savanyval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos ízzel. Magtokja nyiltengelyű; tágas fiókja-

iban kevés ép, hanem többnyire idétlen magot rejtő; kehelycsöve kúp-alakú, a gyümölcsbe inkább vagy kevésbé mélyen lehatoló.

Fája. Erőteltjes, egészséges, igen edzett; nem korán, de aztán rendszeren és bőven termő; föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcs veszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes, lapos gömbalakú koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és egyéb formafáknak is; kertem könnyen kiszáradó, laza talajában is egyike a legegészségesebb almafáimnak; de kötődött gyümöscseit a máj.—juniusi forróság és az itten módnélkül elszaporodott kártékony rovarok nagyon megtizedelik; azonban, a mi kevés gyümölcse megmarad, azok jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; egyenesek, kissé könyökösek; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; nagyrészt síkfölületűek, de hegyök felé finoman bordázottak gyenge korukban is, ért korukban is sűrűn és finoman molyhosak csak itt-ott csupaszak; napos felőkön sötétbarnák, árnyas felőkön zöldes vagy pirosas barnák; rendkívül kevés, igen apró, fehér pontokkal alig észrevehetőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, laposak, kissé hosszúak, tompahegyűek, lapulók, pirosas gesztenyeszínűek, finoman fehér-molyhosak; alig kiálló, széles, lapos, többnyire három bordás talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, csaknem gömbölydedek; sűrűn fehér-molyhosak.

Leveli. Középnagyok, erősszövetűek; széles tojásdadok vagy tojásdad kerülekesekek; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő hosszú, éles hegyben végződők; többnyire lapos völgyesek; alig kissé íveltek; itt-ott hullámosak; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég fényesek, sötétzöldek; széleiken nyelők felé tompa, hegyök felé éles fogakkal mélyen és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők középhosszú, középvastag, merev; tövénél violaszín-pirossal kissé belehelt; majd éles, majd eléggé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskeny és görbe lándsásak, szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei jóval nagyobbak és hosszabbak, mint a vesszőkön levők; laposak, alig íveltek; hosszúak, merev nyelőkről csaknem vízírányosan szétálló.

Hasonnevei. Rother Sommerrambour; Rother Backpfel.

Leirői Diel, *Kernobstsorten*. III. 94. és II. 59.

Lucas, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 111.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 202. és mások.

Észrevétel. Az altöldön csak nagyobb folyóvizeink mellékén volna érdemes vele kísérletet tennünk. Mély termőrétegű, kellőleg nedves és kötött talajban, különösen pedig hazánk hegyes vidékein, nagyon megérdemlené nagyban is tenyésztenünk.

130. Jász vadóka.

Származása. E becses és rendkívül tartós, honi almafajunk eredetéről sok utánjárásom és kérdezősködésem daczára sem birtam elfogadható, biztos adatot szerezni. Pest- és Hevesmegyékben van régebb idő óta elterjedve. Neve után azt kell feltennünk, hogy a Jászságban, Heves és Pestmegye határán keletkezett magról. Ojtóvesszejét *Jász vadóka* vagy *Barátalma* név alatt 1876-ban kaptam meg Fazekas Károly, barátomtól, Lekehalmáról. Később 1878-ban Vass Elek, városi főkertész urtól Halasról szintén Jász vadóka név alatt kaptam meg. E két helyről, ugyan egy név alatt került faj egymásközt mindenben egyező levén fajom valódiságában nem lehet kételkednem.

Érésideje. Hűvös helyen egy évnél is tovább eltartható.

Minősége. Jó piacos és háztartási gyümölcs; tavasz felé pedig, midőn már a finomabb gyümölcsök nagyrészt lefogynak asztalainkról, bízvást helyet foglalhat csemege-gyümölcsünk sorában is.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval kisebb is.

Alakja. Szabálytalan gömbalaku vagy kúpos gömbalaku; egyik oldalán gyakran kissé hízottabb, mint a másikon. Zöme a szár és kehely közt a középtájnál alább, a száras vége felé esik, honnét szára felé szelíd domborulattal boltozódik s szára körül lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig elejente szelíden, aztán mind-mind inkább foggya, inkább vagy kevésbbé tompa véget alkot. Szára rövid, vékony, fás, bunkósan végződő; néha csak egy husos buczok, szűk és inkább vagy kevésbbé mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falait inkább vagy kevésbbé finom rozsdá szokta eltakarni. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, hosszas, keskeny és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbbé szűk és többnyire nem mély üregben ülő, melynek falain lapos ránczok vagy bordácskák nyulnak föl a karimára s onnan tovább, elenyészőleg, a gyümölcs derekára is, de ennek kerekedségét ritkán zavarják meg.

Színe. Bőre vastag, száraztapintatú, de sima és elég fényes elejente világos zöld; értével szép citromsárga; napos oldalán majd sötétebb, majd derültebb pirossal befuttatott, vagy csak belehelt; árnyékban nőtt példányainál azonban rendszerint hiányzik a pirosság. Pontozata elég sűrű, fahéjszínű s a piros színben igen szembetűnő. Rozsdafoltok ritkásan, de majd minden gyümölcsön fordulnak elő; néha kisebb-nagyobb feketés ragyafoltok is találkoznak rajta.

Belseje. Husa sárgásfehér, zöldes erekkel, elég finom, tömött roppanó; leve nem elég bő, főképp, ha a gyümölcs száraz talajban és száraz évjáráskor termett, de azért elegendő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, kellemes fűszeres-ízű. Magtokja többnyire zárt-tengelyű; szűk fiókjaiban kevés, világosbarna, tojásdad, ép magot rejtő. Kehelycsöve kúpalaku.

Fája. Fiatal korában csaknem bujanövésű; később mérsékelten növvő, de egészséges és igen edzett; korán és — mert kötődött gyü-

mölcssei igen jól daczolnak a kései fagyokkal is, — igen bőven és csomósan termő; fölfelé törekvő izmos ágaival, melyek gyömmölcsvesszőkkel és peczkekkel hamar és jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, terjedelmes, magas gömbalaku koronát alkotó. Dísztlik mindenféle alma-alanyon; alkalmas szálasfának is, gulafának is. Mindenütt jól dísztlik, de gazdag termést csak ott hoz, a hol a kártékony rovarok nincsenek úgy elszaporodva, mint vidékemen, hol a laza talaj rendkívül kedvez ezek elszaporodásának. Gyümölcssei jól daczolnak a fán az erősebb szelekkel is.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak és elég vastagok, merevek, hegyök felé lassudan elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; finoman bordázottak; fölálló vagy kissé éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban finoman molyhosak; ért korukban nagy részt csupaszak, simák, fényesek, sötét vérvörösek, aljuk felé pedig itt-ott zöldesbarnák; apróbb-nagyobb, kerek, fakó pontokkal ritkásan s alig szembetünetleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, vagy középnagyok, hosszusak, laposak, tompahegyűek, lapulók; szürkével tarkázott sötét gesztenyeszínűek; alig kiálló, lapos és három bordás talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok, hosszús kúposak, tompahegyűek; szürkével tarkázott sötét gesztenyeszínűek.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; széles vagy kerek tojásdadok; kissé hirtelen elkeskenyedő hosszú vagy csak hosszús hegyben végződők; csaknem laposak vagy lapos völgyesek; a vesszők hegyénél csatornásak; majd éppen nem, majd alig íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég fényesek, sötét zöldek; széleiken kettős, sőt hármas, tompa fogakkal is, itt-ott mélyen, itt-ott sekélyen fűrészesek. Levélnyelők a vesszők alján hosszús, főlebb a vesszőn mind-mind rövidebb, középvastag, merev, molyhos, csaknem egész hosszában vérvörössel befuttatott; éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, fejletlenek, hamar elhullók. Virágrügyet körítő levelei többnyire hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők; kerülékesek, laposak, hullámosak, íveltek; fölálló hosszús nyelökről kissé lefelé konyulók.

Hasonnevei. Barátalma.

Leirói. Tudtommal körülményes leírásban még senkisé ismertette.

Észrevétel. Homokos vagy mélytermő-rétegű, iszapos talajban, hol a kártékony rovarok nem könnyen szaporodhatnak el, megérdemlené, hogy szabadon álló gyümölcsöseinkben, különösen pedig itt az alföldön, melynek mostoha viszonyaival, mint az alföld édes szülötte, rég megbarátkozott, mindenütt helyet adjunk számára. Meddő nem marad soha. Gyümölcssei jól ki bírják a szállítást s rothadás nélkül késő tavaszig, sőt néha egy évig is, eltarthatók.

131. Nagy arany pepin.

(Doppelter Goldpepping).

Származása. Hihetőleg Hollandból származik. Oberdieck ismertette meg német nyelven először, irván, hogy ojtóvesszejét Ottolandertől, Boskoopból kapta azon értesítés kíséretében, hogy ott, e becses alma nagyban el van terjedve. Bárha jeles tulajdonainál fogva hivatva volna a legszélesebb elterjedésre; még sincs kellőleg elterjedve még napjainkban sem. Francia gyümölcsészek még nevét sem említik föl. Simon-Louis nagy catalogjában is csak mint a Brédai renet hasonneve van megemlítve, de hibásan; mert ezen almafaj és a Bredei renet lényegesen különböznek egymástól. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdieck-től, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érsideje. Oct. végétől — Dec. végeig.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Két végén kissé belapított gömbalakú; szép szabályos termetű. Zöme középtágra esik, honnét néha mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik, de száras végén mégis többnyire szélesebb és laposabb karimában végződik, mintsem kelyhes végén. Szára rövid, ritkán emelkedik a szárüreg karimájának színvonala fölé, többnyire fás, kissé molyhos; elég mély tölcseralakú üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falait, gyakran, finom, fahéjszínű, sugaras rozsdamáz futja be. Kelyhe elég nagy, nyílt; fölálló, de hegyükkel hátragörbülő és sokáig zölden maradó osztványaival elég tágas és inkább vagy kevésbé mély tányéralaku üregben ülő, melynek szépen kikanyarított falain alig mutatkozik néha némi igénytelen, lapos ránczocska.

Színe. Bőre finom, vékony, sima, bágyadtan fénylő, elejénte zöldessárga; értével élénk sárga; napos oldalán is csak aransárga, néha, némi igénytelen pirossal is belehelt vagy csak pettyezett. Pontozata elég sűrű, apró, majd fahéjszínű, majd pedig a bőr alul áttetsző fehéres pettyek alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Rozsdafoltok csak elvétve tűnnek elő felületén.

Belseje. Husa sárgás, finom, tömött, porhanyó; leve elég bő, cukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, az angol arany pepinre emlékeztető fűszeres-ízű. Magtokja kissé nyílttengelyű szűkes fiókjai mindenikében majd egy, majd két-két, hosszas, kissé metszett oldalú, világos vörhenyes, ép magot rejtő. Kehelycsöve tölcser-alakú, a gyümölcsbe kissé lehatoló.

Fája. Fiatal korában elég vígan, később csak mérsékelten növvő, de folyvást egészséges és igen edzett; elég korán és bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős gömbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; inkább al-

kalmas bokoralakú s egyéb törpe fának, mintsem szálas fának; mert gyümölcseit az erősebb szelek kissé meg szokták tizedelni; különben még kertem mostoha viszonyaival is igen jól beéri és így mondhatom róla, hogy mindenütt jól díszlik.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé szelíden elvékonyodók; egyenesek; alig észrevehetőleg bordázottak és csak kissé könyökösök; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; egész hoszukban ritkásan és finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, hegyök felé pirossal mosott sötétbarnák, aljuk felé zöldesbarnák; apróbb nagyobb, többnyire kerek, itt-ott pedig tojásdad, fehéres pontokkal aljuk felé sűrűbben, hegyök felé ritkábban pontozottak; rövides vagy közép-hosszú levélközökkel bírók.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók; pirosasbarnák, de hegyök felé sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, lapos, és finoman bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, tompahegyűek, szürkével tarkázott barnás gesztenyeszínűek.

Levelei. Csak középnagyok, nem éppen vastag, de elég keményszövetűek; tojásdadok vagy hosszás tojásdadok; többnyire szabályosan elkeskenyedő, hosszás, többnyire hátra és félre is görbülő, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy pedig lapos völgyesek; alig íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, sötét zöldek; széleiken éles fogakkal nem mélyen, de sűrűn és szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, a vesszők alján hosszás, elég vastag, merev, molyhos, tövénél violaszín pirossal mosott; majd éles, majd kissé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái szép lándzsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, lándzsás kerülékesek, laposak, hullámosak; vékony rugalmas nyelökről mereven szétterülők.

Hasonnevei. Pippin d'or double.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 477. tudtommal, más német gyümölcsész még nem írta le.

Észrevétel. Kisebb házi kerteinkben még a sík alföldön is, mindenütt megérdemli, hogy helyet adjunk számára egy-egy fának. Hegyes vidékeken pedig, hol az erősebb szelek ellen ótalmat talál, nagybani elszaporítása is előnyös volna.

132. Lorio magoncza.*)

(Président de Fays-Dumonceau.)

Származása. E szép, nagy és jó alma faj az ötvenes évek elején lépett a nagy világba. Magról nyerte Lorio-nevű gyümöleskertész Lüt-tich-ben (Belgium) salüttichi mező-gazdasági társulat elnöke, De Fays-Dumonceau nevéről elkeresztelve kezdette elterjesztetni. — Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérek faiskolájából, Plantièreshől. Több ízben termett már nálam. Gyümölcsei, növényzete egyezvén a leírásokkal fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Sept.—Oct.; hűvösebb tájakon januárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Majd szabálytalanul boltozott lapos gömbalaku, majd magasnak látszó és elég szabályosan boltozott kúpos gömbalakú. Zöme majd középtájra, majd kissé alább, a szárás vég felé esik, honnét szára felé szelíden domborodva boltozódik s széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szelíden, aztán mind-mind inkább fogyva boltozódik s kelyhe körül szintén lapos karimában enyészik el. Szára rövid vagy középhosszú, vékony vagy elég vastag, fás, molyhos; tágnylásu, mély tölcseralaku, finom, sugaras rozsdával többnyire bevontfalu üregbe helyezett, melynek karimája néha szelíden hullámos. Kelyhe zárt vagy félig nyílt; rövid, molyhos, többnyire összehoruló osztványaival elég tágas és mély üregben ülő, melynek aljáról lapos bordák nyulnak föl a karimára s ezt szelíden hullámossá téve inkább vagy kevésbé kiemelkedő, széles, lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekára, néha a szármélyedésig is levonulnak és annak kerekdedségét kissé megzavarják s a gyümölcs egyik oldalát is hízottabbá teszik, mint a másikat.

Szine. Bőre finom, sima, kissé zsírostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sáppadt zöld; értével zöldessárga vagy aransárga; napos oldalán, sőt gyakran árnyas oldalán is, kisebb-nagyobb, hosszás, piros petytyekkel sűrűn behintett s közben-közben sötétebb piros, rövid, de széles csikokkal szakadozottan úgy becsapkodott, hogy az alapszín csak itt-ott tűnik ki tisztán. Pontozata ritkásan és egyenlőtlenül elszórt barnás vagy szürkés pontokból álló, alig szembetűnő. Rozsdaalakzatok ritkán fordulnak elő fölületén, de feketés ragyafoltok gyakrabban találkoznak rajta.

Belseje. Húsa sárgás-fehér zöldes erekekkel, elég finom, kissé laza, porhanyó; leve elég bő, czukros, finom savany nyál emelt, kellemes fűsze-

*) Kész akarva változtattam meg e jeles gyümölcs eredeti francia nevét, mely hosszadalmasságánál s nehéz kiejtésénél fogva czélszerűtlen is, de még hozzá, a magyar ember fülében furcsán is hangzanék és így hazánkban csak gátolná elterjedését, a mit pedig nagyon megérdemel.

res-ízű. Magtokja kissé nyilttengelyű; hosszas és szűk fiókjaiban többnyire idétlen magot rejtő. Kehelycsöve rövid kúpalaku.

Fája. Erőteljes, egészséges, edzett; elég korán és bőven termő; rendetlenül föl és szétálló, merev ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, sűrű lombos, de azért elég szellős gömbalaku koronát alkotó. Nagy gyümölcsei végett alkalmasabb doucinra vagy pedig paradicsomalanyra ojtva törpefának, mintsem vadoncra ojtva szálasfának; mert gyümölcseit erről könnyen letizedelik az erősebb szelek; fája, maga, különben mindenütt jól díszlik, de termékenységehez kellőleg nedves talajt kíván.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak és vastagok, merevek, hegyök-felé kissé elvékonyodók; alig egyenesek; kissé könyökösek; nagyrészt szeliden bordázottak; föl- vagy szétálló; gyenge korukban is, ért korukban is finoman molyhosak vagy csak hamvasak, zöldes-barnák, pirossal inkább vagy kevésbé mosottak; elég szembetünő, kerek, fehéres pontokkal tövük felé sűrűbben, hegyök felé ritkábban pontozottak; rendes levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, laposak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; majd alig, majd eléggé kiálló, többnyire hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok, tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Nagyok, vastag és keményszövetűek; széles vagy kerek tojásdadok; rövidke, szurós és gyakran félre is csavarodó hegyben végződők; laposvölgyesek vagy csatornásak; kissé íveltek; itt-ott rendetlenül hullámosak; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég fényesek, sötétzöldek; széleiken előre hajló, tompa vagy kissé éles fogakkal elég sűrűn, de nem mélyen fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, igen vastag, molyhos; tövénél violaszín-pirossal befuttatott; a vesszőtől majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái nagyok, széles-lándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd kisebbek, majd jóval nagyobbak, hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők; csaknem laposak; íveltek; fölálló, vastag, merev nyelökről lefelé konyulók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Royer, *Annales de pomol.* VI. 31.

Bivort, *Les fruits du jardin Van Mons*, 27. lap.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 587. Másoktól még nem olvastam leírását.

Észrevétel. Ha másért nem; konyhai használatra és asztal-disznek is megérdemelné, hogy minden kertben helyet adjunk számára egy-egy fának. Hazánk hegyes vidékein méltó volna nagyban is tenyésztenünk.

133. Legízletesb alma.

(Der Köstlichste.)

Származása. A rózsaaalmák családjába tartozó, eme szép és jó almát, mely Trient és Botzen tájékán rég óta ismeretes, az ötvenes évek elején, Zallinger, tiroli gyümölcsész ismertette meg Dr. Lucas Edével, a ki aztán színes rajzban is, körülményes leírásban is bemutatta és mindenfelé elterjesztette azt. Hazánkban is több helyt előfordul már. Ojtóvesszejét 1870. kaptam meg egyszerre, Oberdiecktól, Jeinsenből és Dr. Lucastól, Reutlingenből is. Különféle baleset miatt nálam még nem hozhatott gyümölcsöt: de aradi barátainnál, több ízben termett már Dr. Lucas Ede leírásával teljesen egyező gyümölcsöket.

Érésideje. Nov. dec.; hűvösebb tájakon martiusig is eltart.

Minősége. Kitűnőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Többnyire kúpos-gömbalakú; egyik oldalán többnyire hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon; különben rendszerint széptermetű. Zöme a középtájnál kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szelíden, aztán mindinkább fogyva, kissé ferdén csonkázott, kúpos végben enyészik el. Szára középhosszú, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylású, de mély és szűk tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falai többnyire rozsdamentesek. Kelyhe zárt; bokrétaán föllálló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival többnyire szűk és mély üregben ülő, melynek aljáról apróbb-nagyobb lapos ránczok húzódnak a karimára, hol hullámos emelkedéseket alkotnak s aztán inkább vagy kevésbbé kiemelkedő, lapos bordák alakjában, gyakran a szármélyedésig is levonulnak és a gyümölcs gömbölydedségét kissé megzavarják.

Szine. Bőre finom, de szivós, sima, gyöngédtapintatú, fényes, mintha csiszolt volna; napos oldalán szép kárminpirossal mosott, mely színezet néha halvány rózsaszín leheletként kissé az árnyas oldalra is áthúzódik. Ott, azonban, a hol a gyümölcs napos oldalát vessző vagy levél takarja el, rendszerint éles határok közt tűnik ki a sárga alapszín. Pontozata apró, alig szembeűnő; többnyire csak a bőr alul áttetsző, fehér pettyescskék alakjában jelenkező. Rozsdaalakzatok nem fordulnak elő fölületén.

Belseje. Húsa fehér, finom, kissé laza és könnyű, csaknem olvadó; leve igen bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeres-ízű. Magtokja nyíltteugelyű; tágas fiókjaiban hosszúkas, világos-vörhenyes, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve hosszas kúpalakú.

Fája. Erőtéljes, vígnövésű, igen edzett; elég korán és bőven termő; kissé éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szer-

vekkal jól beruházkodnak, sűrűlombos, magas gömbalakú koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; szálas lának és nyesés alatt tartva gulafának is alkalmas; helyben és talajban, úgy látszik, nem valógatós. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karesúak, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösök; síkfölületűek; fölállók vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; finoman és ritkásan tehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, pirosas barnák vagy csaknem sötétbarnák; apró kerek, fehéres pontokkal elég sűrűn és elég szembetünőleg pontozottak; elég rendes levélközűek.

Rügyei. Inkább kicsinyek, mint középnyagok, háromszögűek, kissé duzadthátúak, lapulók, sűrűn tehérmolyhosak; alig kiálló, két szélén röviden és laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, rövid kuposak, tompahegyűek, sűrűn tehérmolyhosak.

Levelei. Középnyagok, itt-ott elég nagyok, kissé vastag és durvaszövetűek; kerülekések; többnyire hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles és félre is csavarodó hegyben végződők; a vesszők alján laposak és széleiken lefelé könyulók; a vesszők hegye felé széles völgyesek, alig íveltek, nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon ritkásan és finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak elég simák és elég fényesek, sötét zöldek; széleiken előre hajló, apró, éles fogakkal elég sűrűn, de nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszas vagy közép-hosszú, középvastag, elég merev és molyhos; tövénél violaszín-pirossal mosott; többnyire éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, fonál vagy ár-idomúak, nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszúak, keskeny kerülekések, laposak, kissé hullámosak és csavarosan elgörbülők; rövidek, merev nyelökről szétterülők.

Hasonnevei. Cossensa; Lazzarolo; der Ausgezeichnetste.

Leirői. Dr. Lucas, *Monatsschrift* 1856. 262. lap. és *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 85. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Dél-Tirol levén a hazája, bizonyára jól fogja magát viselni alföldünk melegében is, kivált nagyobb folyóvízeink mellékén, a hol a talajból ritkán hiányzik a kellő nedvesség. Hiszem azonban, hogy hazánk emelkedettebb tájékain is mindenütt képes lesz kifejteni ama jeles tulajdonokat, melyekkel születése helyén fölruházta őt a teremő keze. Méltó, hogy vele mindenütt tegyük kísérletet.

C) SZILVÁK.

23. Tarka perdrigon.

(Perdrigon bariolé; Der bunte Perdrigon).

Származása. Bizonytalan. Liegel szerint, hihető, hogy más név alatt is lappang a világon; mert szerinte, e név alatt, sem a német, sem a francia gyümölcsészek műveiben nincsen fölemlítve. Liegelhez a Christ faiskolájából a főnebbi név alatt került, mely alatt aztán Liegel leírta és terjesztette is: de ezen elnevezést ő maga sem tartotta helyesnek, mert a perdrigonok, száruk felé többnyire összehúzódó szilvák szoktak lenni; míg a tarka perdrigonnál ritkán, vagy éppen ellenkezőleg mutatkozik e sajátság. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdieck-től, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. II. felében áll be.

Minősége. I. rendű csemege-gyümölcs.

Nagysága. Nagy, mint a zöld ringló; gyakran nagyobb is ennél.

Alakja. Változó; többnyire azonban két végén belapított gömbalakú; derekán körös-körül egyenlően kidomborodó; száránál mindig laposabb karimában végződő, mintsem hegyénél; néha-néha akadnak olyan példányok is, a melyeknél a két oldal laposas-domború s a gyümölcs hegye felé kissé összebb is húzódó. Vágánya, mely a gyümölcsöt gyakran egyenetlen félre osztja, nem mélyed be a gyümölcsbe, hanem csak egy, a gyümölcsön végig futó, sötétpiros vonal által van megjelölve. Szára rövid, elég vastag vagy középvastag, egyenes, szőrös, sáppadt zöldszínű; szépen kikanyarított, tágas és elég mély üregbe helyezett. Bibepontja*) a gyümölcs hegyén, majd bemélyedés nélkül, majd a vágány által itt alkotott, sekélyke mélyedésben látható, a hol aztán az érett gyümölcsön kisebb-nagyobb repedés is szokott gyakran támadni.

Szine. Bőre vékony, de szivós, értével világos vörös; napos oldalon gyakran violaszín-kékes; árnyas felén néha zöldes foltokkal tarkázott, sőt, némely éveken, finom sárgás rozsdával is márványozott s fehéres apró pontokkal ritkásan behintett. Hamva ritkás, fehéreskék, mely a rozsdás foltok közt, szintén márványozottan van a gyümölcsre lehelve.

Belseje. Húsa zöldes fehér, csaknem áttetsző, sugaras, kissé tömött olvadó; leve igen bő, igen cukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeres ízzel. Magva a gyümölcs nagyságához mérve kicsiny, zömök tojásalaku, vastaghátú, tompataréjos, elég duzzadt, de csak kevésbé érdesoldalú; jókora nagy üregében egészen szabadon áll s a gyümölcs husával csak száras végén függ kissé össze.

*) Így nevezem azon pontot, mely a csontár gyümölcsök hegyén, az elszáradt bibeszár helyén szokott hátramaradni. Ennek francia neve: Point pistillaire; német neve pedig: Stempel punkt.

Fája. Elég erőteljes, igen edzett; még virágzásában sem kényes; korán, rendszeren és bőven termő; rézsunt fölfelé törekvő, merev ágai-
val, melyek gyümölcsöző szervekkel szépen beruházkodnak, ritkás, szel-
lős koronát alkotó. Alkalmas szálafának is, gulafának is; mindenütt
jól díszlik. Gyümölcsei esős évjáráskor sem repedeznek föl s ért koruk-
ban sem hullanak le könnyen a fáról, mit azonban rázás által erőszá-
kolni különben sem volna tanácsos; mert lehulláskor, tulságos nedvük
miatt, könnyen szétpukkadnának.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, karcsuak, hegyők felé kissé el-
vékonyodók, hajlékonyak, elég egyenesek, alig könyökösek, bordázatlan-
nok, rézsunt fölfelé törekvők vagy szétálló; csaknem egész hosszuk-
ban csupaszak; napos felőkön sötétbarnák; árnyas felőkön nagyrészt
zöldesek; aljuk felé, jó darabon fehéres hártáival hálózatosan bevon-
tak; igen apró, fehér pontokkal ritkásan és alig észrevehetőleg ponto-
zottak; elég rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, tojásdad-kúposak, csaknem hegyesek, a vesz-
szőtől kissé elálló, szürkével kissé tarkázott, sötét gesztenyeszínűek;
alig kiálló, bordázatlan vagy csak finoman és röviden bordázott tala-
pon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, hegyesek, világos gesztenyeszi-
nűek; rendszerint csakis a rövidke gyümölcspeczeken jelenkezők.

Levelei. Elég nagyok, kissé vékony szövetűek; széles kerületesek;
itt-ott visszás tojásdadok; rövidke, tompa hegyben végződők; laposak,
néha visszásan öblözöttek, alig íveltek; alsó lapjukon finoman szőrösök;
felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, csaknem sötétzöldek;
széleiken előrehajló, tompa fogakkal sűrűn, finoman és szabályosan fű-
részesek; itt-ott hullámos szélűek. Levélnyelők középhosszú, elég vas-
tag, merev, alig észrevehetőleg szőrös, sáppadtzöld, néha némi szelíd
pirossal belehelt; csaknem vízirányosan, néha kissé lefelé álló; jól ki-
emelkedő, két sárgás mirigye egymással ferde irányba helyezett. Levél-
pálhái aprók, szárnyas és fogas lándzsák, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 200.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 349.

Lucas, *Auswahl ect.* III. 82. — Francia gyümölcsészek
tudtommal még nem írták le.

Eszrevétel. E kitünő szilvafaj úgy gyümölcsei nagysága, szépsége
és jóságánál, mint fája egészséges és termékeny voltánál fogva, nagyon
megérdemlené, hogy hazánkban mindenütt elterjesszük.

24. Korai kedvencz.

(Early Favourite; Rivers Frühpflaume).

Származása. E szép és finom, korai szilvafajt Rivers, hires angol gyümölcsész nyerte a Toursi korai szilva magváról, Sawbridgeworth-ban (Angolhon). Bárha csak e század közepe felé kezdett is elterjedni; mégis napjainkban már mindenfelé ismeretessé lőn. Ojtóvesszejét Oberdiecktól még 1871-ben, a Simon-Louis testvérektől 1873-ban hozattam meg. Nemcsak fajfámon, de faiskolai ojtványaimon is több ízben termett azóta. Gyümölcs növényzet egyezvén a leírásokkal fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Jul. közepétől, Jul. végeig tart.

Minősége. A korai szilvák közt kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Kicsiny, alig valamivel nagyobb, mint a korai nemes szilva.

Alakja. Gömbölyded vagy zömök tojásalakú, némely gyümölcse csaknem teljesen szívalakú. Zöme középtájra vagy kissé a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden domborodik s száránál széles lapos karimában végződik el; bibepontja felé pedig szelíden foggya boltozódik s majd gömbölydeden, majd kissé tompa hegyben enyészik el. Vágánya lapos, alig észrevehető s többnyire egyenetlen félre osztó. Bibepontja sárgás fahéjszín pontocska gyanánt a gyümölcs hegyén, szelíd emelkedés mellett, csaknem a felszínen mutatkozik. Szára vékony, fás, kissé szőrös, it-ott barnafoltos, zöldszínű; majd a gyümölcs fölszínén csekélyke csészébe; majd elég mély és tág üregcsébe helyezett.

Színe. Bőre szívos, értével meglehetősen lehámozható; korán kezd színesedni s a gyümölcs teljes értével csaknem feketeszínűvé válik; hamva ritkás, szép kékszerű; néha egy-egy sárgás pettyecske is találkozhat a gyümölcs fölületén.

Belseje. Húsa kissé zöldesbe játszó sárga, sugaras, tömött s mint mondani szokás, húsos, mint a beszterczei szilva; leve igen bő, cukros, finom savanygyal emelt, illatos, igen kellemes-ízű; magvaváló. Magva a gyümölcs nagyságához mért, rövid, csaknem kerülékes-alakú, érdes, duzzadt-pofás, tompa háttaréjos.

Fája. Erőteljes, edzett, de korai és bő termése miatt nagy fává nem növelhető; fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcsvesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, gulaalakú koronát alkotó. Gula-, szálas és bokoralakú fának egyaránt alkalmas; helyben nem válogató; kötődött gyümölcsei elég jól daczolnak a kései fagyokkal; a rovarok sem pusztítják azokat annyira, mint más szilva fajok gyümölcseit; aztán ért korukban sem repedeznek úgy, mint esős évjárásakor igen sok szilvafaj gyümölcsei szoktak.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, közép vastagok, hegyök felé elvékonyodók; egyenesek, merevek; fölfelé állók vagy kissé nyílt szögekben

fölfelé törekvők; aljuk felé sík-fölületűek; hegyök felé finoman bordázottak; alig kissé könyökösek; gyenge korukban is, ért korukban is, egész hosszukban szőrösek; aljuk felé néha finoman reczés-hártyásak, főlebb pedig igen apró, sárgásfehér pontokkal többnyire ritkásan s alig szembetűnőleg pontozottak; homályos vörössel és szürkével árnyalt mocskos-barna színűek; elég rövid levélközökkel bírók.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, zömök kúposak, alig hegyesek, lapulók, vagy a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; szürkés barnák, fehér molyhosak; elég kiálló, két szélén s néha közepén is, hosszan bordázott talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, világos vörhenyesek, csaknem csupaszak.

Levelei. Elég nagyok; elég vastag, de lágyszövetűek; kerülékesek vagy hosszas tojásdadok; inkább vagy kevésbé rövid, tompa hegyben végződők; többnyire laposak vagy igen laposteknősek; néha megfordítva öblösek; alsó lapjukon szőrösek vagy molyhosak; felső lapjukon bár kissé babosak, de azért simák, csupaszak, fénytelenek, elég sötét zöldek; széleiken kettős, tompa fogakkal sűrűn, elég szabályosan, de nem mélyen fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, igen vastag, de gyenge, finoman szőrös, ősz-felé, felső oldalán pirosas; a vesszőtől majd vízirányosan el-, majd kissé lefelé álló vagy lefelé görbülő; két mirigye majd egymás átellenébe, majd egymással ferde irányban, közel a levél lapjához helyezett. Levélpálhái többnyire kicsinyek, fejletlenek, hamar elhullók. A gyümölcspeczkeken levő levelei kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, nyelők felé igen elkeskenyedők, hegyök felé pedig kiszélesedők.

Hasonnevei. Favorite—Précoce; Early Rivers; Rivers early Favourite.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstkunde* III. 355.

Dr. Lucas, *Auswahl werthv. Obsts.* III. 73.

Royer, *Annales de pomologie.* V. 87.

Mas, *Le Verger.* VI. 11. és mások.

Észrevétel. E jeles, korai szilvafaj nagyon is megérdemlené, hogy minden kerített házi kertben helyet nyerjen még itt, a sík alföldön is. Jó lélekkel ajánlhatom a szilvakedvelők figyelmébe.

25. Sárga uri szilva.

(Monsieur á fruits jaune; Gelbe Herrenpflaume.)

Származása. E kitünő szilvafajt Jacquin, párisi faiskola-tulajdonos nyerte magról. Bárha 1845-ben kezdett is elterjedni, daczára fel-séges ízű, szép gyümölcseinek s fája termékenységeinek, máig sincs még úgy elterjedve, mint a mennnyire megérdemelné. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól. Ez idő óta nálam nemcsak a fajfán, de faiskolai ojtványaimon is több ízben termett. Gyümölcsei, növényzete egyezvén a leírásokkal, fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. első felében.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemege-gyümölcs.

Nagysága. Elég nagy vagy legalább nagyobb a középszerűnél.

Alakja. Csaknem gömbalakú. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, hegye felé azonban mégis inkább összehúzódva boltozódik, mintsem szára felé; száránál széles, csaknem vízszintes lapban végződik, hegyénél azonban szűkebb és többnyire ferdén álló lapban enyészik el; mert a vágánynyal ellenkező oldal itt rendesen fölebb szokott emelkedni. Vágánya sekély, széles és lapos; majd egyenlő, majd egyenlőtlen félre osztó. Szára rövid vagy közép hosszú, elég vastag, finoman szőrös, itt-ott barnapettyes, sötétzöld; tágasra kanyarított, lapos üregbe helyezett. Bibeponjtja sárgásbarna, a gyümölcs hegyén, a vágány vonalának végén, csekélyke mélyedésben, az egyik oldal fölemelkedése mellett látható.

Szine. Bőre finom, csaknem áttetsző, teljes értével a húsról lehámozható; elejénte fehéres világos-zöld; értével csaknem aransárga; napos oldalán rózsza vagy lilaszín pirossal finoman pontozott; néha, a napnak jól kitett darabokon, kisebb nagyobb foltokban világos vérvörössel inkább vagy kevésbé színezett. Finom, piros pettyezetén kívül egyéb féle pontok nem láthatók fölületén; egy-egy rozsdafoltocska is csak elvétve találkozik néha a gyümölcsön. Hamva ritkás, fehéres, néha rózsaszínbe játszó.

Belseje. Húsa aransárga, finom, tömött, teljes értével olvadó; leve igen bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, finoman illatos, igen kellemes, fűszeres-ízű; magvaváló. Magva zömök tojásdadalakú, majd kissé éles, majd tompa háttaréjos; pofái a száras vég fölé duzadtabbak, mintsem hegye felé.

Fája. Elég erőteljes, edzett; korán és igen bőven termő; fölfele törekvő és gyümölcsvesszőkkel és peczkekkel jól beruházott ágaival gömbalakú, sűrűlombos koronát alkotó. A nyelésnek úgy látszik, nem barátja, miért is inkább csak szálas fának való. Mérsékeltén nedves, termékeny földben díszlik legjobban. Gyümölcsei esős évjáráskor sem repedeznek föl; ért korukban pedig inkább megaszalódnak, hogysen önmaguktól lehullalának a fáról.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, középvastagok, hegyök fele szelíden elvékonyodók; egyenesek; alig könyökösek; fölfeléállók; síkfölületűek; hegyök felé is csak finoman s alig észrevehetőleg bordázottak; gyenge korukban szőrösek; ért korukban többnyire csupaszak, homályos vörösesbarnák; aljuknál reczés hártásak; hegyök felé igen apró, sárgás pontokkal sűrűn, de alig szembetűnőleg pontozottak; többnyire rövid levélközőkkel bírók.

Rügyei. A vesszők alján kicsinyek; a vesszők hegye felé jókora nagyok, kuposak, alig hegyesek, kissé elálló vagy a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; fehér-molyhos szegélyű, sötétbarna pikelyekkel borítvák; alig kiálló, a vesszők hegye felé azonban eléggé kiemelkedő, finoman bordázott talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Igen kicsinyek, csaknem gömbölydedek, csupaszak, világos vörösek vagy vörösesbarnák.

Levelei. Középnagyok, a vesszők alján jókora nagyok; meglehetősen vastag és keményszövetűek; kerülékesek vagy visszás tojásdadok, nyelők felé többnyire szembetűnőleg elkeskenyedők; rövid, tompa hegyben végződők; csaknem laposak vagy csak lapos völgyesek; itt-ott kissé hullámos szélűek; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, simák, alig babosak, elég fényesek, többnyire homályos zöldek; széleiken apró, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők rövid, vastag, de gyenge, csatornás, finoman szőrös, violaszín-pirosal inkább vagy kevésbé mosott sárgaszínű; a vesszőtől vízirányosan elálló; egy vagy két, igen apró mirigye a levél lapjához közel helyezett. Levélpálhái időtlenek, kicsinyek, hamar elhullók. A gyümölcs peczkeken levő levelei kicsinyek és különböző nagyságúak, mereven szétterülők.

Hasonnevei. Monsieur jaune; Altesse blanche, Yellow Imperatrice.

Leirói. B. v. a. y, *Annal. de pomol.* I. 55.

M. a. s, *Le Verger*, VI. 113.

O. b. d. i. e. c. k, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 291.

Észrevétel. E kitűnő, még alföldi viszonyaink közé is meglehetősen beillő szilva fajnál azt tapasztaltam, hogy ágai hegyén, hihetőleg a vidékemen uralgott száraz évek folytán, a végrügyekről kihajtott sarjak többnyire gyengébbek, mint az alább következő rügyekről hajtott sarjak szoktak lenni. E gyenge ághegyeket, melyeken nyáron át sárgás, beteges levelek láthatók, időnkint el kell távolítnunk annál is inkább; mert később vagy korábban, de mindenesetre elszáradnának különben is. Eme tulajdonságát a Sárga uri szilvának már M. a. s is észrevette és jelezte is leírásában, a megelőző pont alatt idézett munkájában.

26. Barna Luiz.

(Louise—Braune.)

Származása. E kitünő szilvafajt de Maraise, jeles belga gyümölcsész nyerte magról napjainkban. Ojtóvesszejét Simon-Louis testvérektől, Plantièresből 1873-ban kaptam. Fajfámon már az ojtás után következő évben bemutatta felséges gyümölcseit, melyek Mas leírásával egyezvén fajom valódiságáról csakhamar meggyőztek.

Érésideje. Aug —közepétől kezdve aug. végéig.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemege-gyümölcs.

Nagysága. Középnagy, néha jókora nagy.

Alakja. Lapos gömbalaku; mindkét végén, de különösen száras végén, szélesre lapított. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de hegye felé mégis kissé összébb húzódva boltozódik; körös-körül minden oldalon jól ki van duzzadva. Vágánya sekély, igen lapos és csak is a két végén mélyed kissé a gyümölcsbe, melyet többnyire egyenlő félre szokott osztani. Szára elég hosszú, erős, többnyire kissé görbe, finoman szőrös, zöldszínű, itt-ott barna foltokkal tarkázott; igen tágas és mély üregbe helyezett. Bibe-pontja sárgásbarna, elég szembetűnő, a gyümölcs hegyén lapos mélyedésében ül.

Szine. Bőre finom, elejénte világos, értével sötét biborvörös; finom sárgás pontokkal elég sűrűn s inkább vagy kevésbbé szembetűnőleg behintett; itt-ott pedig finom rozsdafoltokkal is tarkázott. Hamva kékes, finom, elég sűrű.

Belseje. Húsa sárga, néha sötétsárga; finom, csaknem áttetsző, világos-sárga erekkel, tömött, olvadó; leve igen bő, igen cukros, alig némi gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeres-zamatú. Magva, a gyümölcs nagyságához mérve, kicsiny, élesbordás és kissé ripacsos pofával és éles háttaréjjal bíró; húsatól jól elváló, noha úgy betölti a helyet, melyet elfoglal, hogy körüle semmi hézag sem marad a gyümölcs húzában.

Fája. Erőtéljes, noha csak mérsékelt növéssé, edzett, virágzásában sem kényes; korán és bőven termő; szabálytalanul fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcsvesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodkodnak, elég sűrű lombos koronát alkotó. Bokoralaku vagy szálafának egyiránt alkalmas; helyben és talajban nem válogatós. Gyümölcsei nem szoktak fergesedni; a fáról még ért korukban sem szoktak lehullani.

Vesszei. Nem számosak, középhosszak, elég vastagok; hegyök felé is csak keveset vékonyodók, merevek; egyenesek; kissé könyökösek; fölfelé állók vagy tágas szögekben fölfelé irányulók; sík-fölületűek vagy csak alig észrevehetőleg és finoman bordázottak; csaknem egész hosszukban sűrűn, de finoman szőrösek; árnyas felőkön itt-ott zöldesek; egyebütt pedig violaszínpirossal árnyalt, sötét, vörösek; tövüknél

ritkásan fehérhártyásak; hegyök felé igen apró, kerek, fehér pontokkal alig észrevehetőleg pontozottak; többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hasas kuposak, hegyesek, a fától csak kissé el vagy a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével kissé tarkázott, sötétvörössel árnyalt világos-barnák; elég kiálló, hárombordás talpra helyezkedők.

Virágrügyei. Igen aprók, tojásdadok, alig hegyesek, csupaszak, világos barnák; többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Középnagyok, a vesszők alján meglehetősen nagyok; vastag, de lágyszövetűek; kerülékesek; inkább vagy kevésbé rövid s tompa-hegyben végződők; laposak vagy lapos teknősek; alig íveltek; kissé hullámos-szélűek, alsó lapjukon kissé szőrösek; felső lapjukon kissé babosak, de azért simák, csupaszak, elég fényesek, világos-zöldek; széleiken kerekhegyű, többnyire kettős fogakkal elég sűrűn, de nem mélyen fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, merev, szőrös; nyár végén violaszínpirossal itt-ott árnyalt; a vesszőtől nyílt szögekben elálló; elég kiemelkedő, két mirigye majd a levéltányér szélére, majd alább, a nyélre rendetlenül helyezkedő. Levélpálhái kicsinyek, rövidek, fogas lándzsásak, hamar elhullók. A gyümölcs peczkeken levő levelei gyakran viszás tojásdadok, azaz nyelők felé elkeskenyedők, hegyök felé pedig kiszélesedők, rövid, merevnyelűek.

Hasonnevei Nincsenek.

Leirói. Mas, *Pomol générale*, II. 71. l. Német gyümölcsészek műveiben még nem olvastam leírását.

Észrevétel. Nagy okom van remélni, hogy e becses szilva faj egyike lesz alföldi viszonyaink közé is beillő gyümölcsfajainknak. Még kései fagyok után is többnyire mindig számíthatunk finom gyümölcseire. Kerített, házi kerteinkben, hazánkban mindenütt méltó helyet fog elfoglalni.

27. Fultoni szilva.

(Fulton.)

Származása. Bizonytalan. Downing szerint Éjszak-Amerika Uj-York állama Fulton nevű megyéjében találtatott föl, honnét nevét is vette. Ojtó vesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantiéresből. Fajfán csakhamar bemutatta nálam első gyümölcseit, melyek Mas leírásával egyezvén fajom valódiságáról csakhamar meggyőztek.

Érésideje. October eleje, sőt néha vége felé esik.

Minősége. A későn érő szilvák közt bizonyára I. rendű csemege gyümölcs.

Nagysága. Középnagy, néha elég nagy.

Alakja. Zömök tojásalakú. Zöme középtájra esik, honnét szára felé kissé fogyva gömbölyödik s szára körül kissé csonkán végződik; hegye felé szintén, de csak szelíden összehúzódva fogys ferdén csonkázott véget alkot. Két oldala mindig hízottabb, mint előrésze és hátsó, vagy vágányos része. Vágány a lapos és sekély, de eléggé szembetűnő; többnyire egyenetlen félre osztó. Szára rövid, elég vastag, fás, görbe, barna pettyes; inkább vagy kevésbé szűk és mély üregbe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány repedésében, csekélyke mélyedésben látható.

Szine. Bőre vastag, szívós; már érése előtt jóval, — néha hetekkel is előbb, — szalmasárga; értével élénk aranysárga; napos oldalán élénkpirossal szeptelzett. Pontozata sűrű áttetsző fehér pettyecskék alakjában jelenkező. Hamva ritkás, fehéres. Ott, hol a bőr, fejlődés közben sérülést kapott, érdes rozsdafoltocskák is észlelhetők a gyümölcsön.

Belseje. Húsa sárga, tömött, olvadó; leve igen bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes ízű, Magva a gyümölcs nagyságához mért, hízott tojásdad, éles háttaréjos, két oldala ripacsos, hústól elég jól elszokott válni.

Fája. Vignővésű, erőteljes, edzett; virágzásában sem kényes; kötdött gyümölcsei jól daczolnak a kései fagyokkal is. Korán és igen bőven termő; szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsveszőkkel és peczkékkel jól beruházkodnak, szabálytalan alakú, ritkás, szellős koronát alkotó. Szálas fának igen alkalmas. Helyben és talajban nem válogatós. Későn érő gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, igen hosszúak, középvastagok, hegyők felé lassudan elvékonyodók; szétállóak vagy fölfele törekvők; egyenesek, merevek; csakuem egész hosszukban jellemzőleg és hosszan bordázottak; aljuktól kezdve hegyőkig csupaszak; sötét vörössel tarkázott violaszínűek vagy vérvörösek; aljuk felé, sőt az erősebb vesszőknél főlebb is, finom, sárgás, reczés hártáival bevontak; apró, kerek, fehér pontokkal ritkásan s alig észrevehetőleg pontozottak; rendetlen, de többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, karcsu kuposak, hegyesek, csaknem lapulók vagy a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével tarkázott sötétgesztenyeszínűek; a vesszők alján csaknem talapnéküliek; a vesszők hegye felé elég kiálló, hosszan bordázott talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, rövidke hegyben végződők; vörhenyes barnák többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Leveli. Középnagyok, kissé durvaszövetűek, széles kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő, rövidke éles hegyben végződők; többnyire csatornásak és kissé íveltek; hullámos vagy fodros-szélűek; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon, bár kissé borsókásak, de azért simák, csupaszak, fényesek, világos zöldek; széleiken kerekhegyű fogakkal sűrűn és szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, igen vastag, merev, csakhamar sötét violaszín vagy sötét vérvörösre változó, finoman szőrös; a vesszőktől kissé ívelten, csaknem vízszintes irányban elálló; jókora nagy, kiemelkedő vesealaku, sötétbarna mirigyei párjával, szemben vagy rézsuntos irányban, közel a levél lapjához helyezvék el. Levélpálhái elég nagyok, szárnyas lándsásak, hamar elhullók.

Leirói. Ma s, *Pomol. générale*. II. köt. 115. lap. Német gyümölcsészek műveiben még nem találtam eddig leírását.

Észrevétel. Hogy mennyire válik be alföldi gyümölcseink közé e jeles, későn érő szilvafaj? Arról most még korai volna határozott ítéletet kockáztatnom: de korai, évenkénti és rendes termésére úgy látszik, hogy az alföldön is bizton számíthatunk.

28. Violaszínű korai perdrigon.

(Perdrigon violet hâtif; Früher violetter Perdrigon).

Származása. Bizonytalan; hihetőleg azonban Angolországból származik; mert legelőször is angol gyümölcsészek ismertették meg és terjesztették el e becses szilvafajt. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérek faiskolájából, Plantiéres-ből. Nálam több ízben termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. első felében; hűvösebb tájakon aug. végéig.

Minősége. Csaknem kitűnőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran kisebb is.

Alakja. Gömbölyded vagy csaknem rövid kerülékes. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé egyenlően boltozódik s mindkét végén kissé belapítva fogy el; dereka köröskörül szépen csaknem egyenlően van kidomborodva. Vágánya sekély, néha elég szembetűnő; többnyire egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, vastag finoman szőrös, inkább vagy kevésbé barnapettyes; igen szűk és nem mély üregcsébe helyezett. Bibepontja elég szembetűnő, barnássárga; a gyümölcs hegyén a vágány vonala végén; majd a felszínen, majd csekélyke mélyedésben látható.

Szine. Bőre kissé vastag és szívós, a gyümölcsről ennek értékével meglehetősen lehámozható; alapszíne sárgás zöld, mely azonban csak áttetsző árnyalatban tűnik a szembe, mert az egész fölület barnás kékes-vörös színnel van befuttatva. Pontozata sűrű, apró, sárga. Jellemző, hogy a gyümölcsnél sűrű, kékes hamva alul sugáralakban lefelé haladó hajsálvákony, szakadozott csikocskák csillámlanak át.

Belseje. Húsa aranyssárga, igen finom, tömött; leve elég bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magva, mely hústól többnyire jól elválik, kisdéd, kerülékes; kissé duzzadt és érdes pofás, tompahátú.

Fája. Erőteljes, vígnövésű, edzett; korán és igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, elég lombos, magas gömbalakú koronát alkotó. Alkalmas szálás fának is, gulafának is. Helyben és talajban nem válogatós; gyümölcsei jól állják helyöket a fán s esős évjáráskor sem repedeznek föl.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, elég vastagok; hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek merevek; a vezérvesszők észrevehetőleg bordázottak; oldalvesszei síkfelületűek; gyenge korukban ritkásan és igen finoman szőrösek; ért korukban teljesen csupaszak, violaszínnel árnyalt sötét barnák; sárgás, reczés hártyával kisebb nagyobb darabon bevontak: apró fehér pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban, de nem szembetűnőleg pontozottak; többnyire igen rövid le-
vélközűek.

Rügyei. Nagyok vagy igen nagyok, kuposak alig hegyesek, a vesszőtől inkább vagy kevésbé elálló; kissé lazán álló, barnapikelyekkel takartak; a vesszők alján alig kiálló, a vesszők hegye felé jól kiduzzadt s két szélén bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tompakúposak, szürkével tarkázott barnák; többnyire csak a rövidke gyümölcspeszkeken jelenkezők.

Levelei. Elég nagyok, vastag, de hajlékony-szövetűek, tojásdad-kerületekese, inkább vagy kevésbé szélesek; csaknem szabályosan elkeskenyedő, rövidke, többnyire éles hegyben végződők; laposak vagy lapos csatornásak, alig ívelték; néha itt-ott kissé hullámosak s nyelökről majd lefelé lógók, majd vízirányosan elálló; csupaszak, simák, fényesek, élénk zöldek; széleiken igen tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan csipkézettek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag és merev, finoman szőrös; csaknem vízirányosan elálló; jókora nagy, kiemelkedő, két, néha több mirigygyel is ellátott. Levélpálhái kicsinyek, igen hamar elhullók.

Hasonnevei. Moyeu de Bourgogne; Perdrigon hâtif.

Leirői. Mas, *Le Verger*, VI. 147.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VII. 135.

Észrevétel. E jeles szilva még vidékem mostoha viszonyai közé is jól beillik. Minthogy gyümölcsei húruk tömörségénél fogva aszaltványnak is fölhasználhatók; széles elterjesztésre jó lélekkel ajánlhatom.

29. Kései mirabella.

(Mirabelle tardive: Runde Brisette.)

Származása. Régi bizonytalan. Többféle név alatt fordul elő a gyümölcsleírásokat tartalmazó könyvekben. Napjainkban, a franczia és német gyümölcsészek főnebbi, zárjelközt kiírt neveket fogadták el számára. Öjtóveszejét 1869-ben kaptam Reutlingenből Dr. Lucastól. Csakhamar termőre fordult nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Érik sept. közepétől oct. elejéig.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Kisded; de a Sárga mirabellánál kétszerre is nagyobb.

Alakja. Gömbölyded vagy két végén belapított gömbalaku. Zöme középtájr esik, honnét mindkét végefelé többnyire egyenlően boltozódik, de néha majd szára, majd kelyhe felé kissé összébb is huzódik; deréka köröskörül csaknem egyenlően domborodik ki. Vágánya alig észrevehető; néha csak egy vonal által jelzett, majd mindig egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára a rövides, vékony, néha középvastag, csupasz, inkább vagy kevésbé rozsdafoltos, csinosan kikanyarított, szűk üregcsébe helyezett. Bibepontja sárgás, a gyümölcs hegyén, csekélyke mélyedésben látható.

Szine. Bőre elég vastag és szívós, a gyümölcstről ennek értével elég jól lehámozható, elejénte sáppadt zöld; értével homályos sárga; napos oldalán kisebb-nagyobb vérpiros pettyekkel néha behintett; némely meleg évszárassal a piros pettyek össze is folynak s különösen napszegte darabjain piros mosatot is képeznek; árnyékban nőtt gyümölcsinél azonban többnyire hiányzik minden pirosság, Hamva sűrű, fehéres.

Belseje. Husa világosságra, néha kissé zöldes sárga, csaknem áttetsző finom, sugaras, tömött; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magva, mely néha igen jól, néha pedig csak nehezen válik husától, a gyümölcs nagyságához mérve elég nagy, csaknem kerülékes, duzzadt és érdespofás; háta elég széles, tompa-taréjos.

Fája. Vignővészű, erőteljes és edzett; korán és igen bőven termő; jellemzőleg fölfelé törekvő, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcs-vesszőkkel és peczkekkel sűrűn beruházkodnak, szép lombos, magas, gömbalaku koronát alkotó. Alkalmas szál as fának és gulafának is; helyben és talajban nem igen válogatós. Gyümölcsei még teljes érésök idején sem egy könnyen hullnak le a fáról s esős évszáraskor sem repedeznek föl.

Vesszei. Elég számosak és elég hosszúak, vékonyak vagy középvastagok; hegyök felé lassudan elvékonyodók; egyenesek, finoman bordázottak; fölállóak vagy éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban csupaszak; aljuk felé szennyes barnák; hegyük felé világos violaszin

pirossal mosottak; tövük felé fehér hártyával ritkásan és reczésen tartak; igen rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, zömökkuposak, hegyesek, kissé elálló vagy a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; sötét gesztenyeszínűek; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok vagy kuposak, hegyesek, igen simák, sötétgesztenyeszínűek, nem csak a gyümölcspéczeken, hanem a hosszabb vesszők minden rügye mellett is előfordulók.

Levelei. Kicsinyek, kissé vastag, de nem törékeny szövetűek; kerülékesek, nyelők felé többnyire keskenyebbek, mint hegyök felé, hol többnyire tompán végződnek; csaknem laposak vagy lapos teknősek, alig ívelték, de néha kissé félre görbülők; nyelökről rézsunt fölfelé irányulók; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, noha szeliden babosok, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken igen apró, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők rövid, vékony, igen merev, violaszín pirossal mosott vagy csak belehelt; többnyire éles szögekben fölfelé álló; egy vagy két, apró mirigykéje többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái aprók, hamar elhullók.

Hasonnevei. Brisette; Mirabelle d'octobre; Späte Mirabelle.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 205.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VII. 163.

Mas, *Le Verger*, VI. 7. és mások.

Észrevétel. Egyike azon szilvafajoknak, melyek vidékem mostoha viszonyai közt is csaknem évenként és bőven is teremnek; minél fogva széles elterjesztésre jó lélekkel ajánlhatom.

30. Sötétkék tojásszilva.

(Dunkelblaue Eierpflaume.)

Származása. Bizonytalan. A gyümölcsészet birodalmában, már rég óta bujdoshatik; mert sok helyt, külömböző nevek alatt ismertek rá a gyümölcsészek. Még hazánkban is, boldogult Urbanek kanonok „Magyar kék tojásszilva“ (= Ungarische blaue Eierpflaume) név alatt terjesztette s e név alatt küldötte meg Liegelnek; a kihez a fönnebbi szilvafajt Németországból is többféle név alatt küldötték meg gyümölcsész-kortársai. — Ojtóvesszejét álnév alatt kaptam a budai vinczellér-képezde kertjéből, még a hatvanas évek elején. Rendkívül gazdagon termett nálam több ízben és olyan gyümölcsöket, melyek közül nagyságra némelyek a pulykatojással is vetekedtek. Sokáig kutattam valódi neve után, míg végre a fönnebbi névben rátaláltam mégis.

Érsideje. Aug. közepe táján; hűvösebb tájakon Sept. közepéig is elhuzódik.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege- és kitűnő piacos gyümölcs.

Nagysága. Igen nagy; a kék szilvák közt egyike a legnagyobbaknak.

Alakja. Tojásalakú. Zöme középtájra, néha azonban kissé alább vagy főlebb is esik, hounét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik; néha azonban száras vége felé kissé összébb húzódik, mintsem hegye felé. Két oldala rendszerint duzzadtabb, mintsem elő vagy hátsó része. Előrése szelíden domboru, hátsó vagy vágányos része a száras vég felé domboru ugyan, de hegye felé mindinkább fogyva. lelapuló. Vágánya sekély és lapos, néha alig, többnyire azonban eléggé szembe-tűnő; majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövides vagy középhosszú, középvastag, finoman szőrös, itt-ott barnafoltos; a gyümölcs sarkára kissé oldalt, a vágányos rész felé szűk, de elég mély üregbe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a fölszínen látható.

Szine. Bőre vastag és szívós, a gyümölcsről meglehetősen lehámozható; kékes fekete, itt-ott némi piros árnyalattal. Pontozata apró, sárgás, egyenlően és sűrűn elhintett, elég szembetűnő főképen akkor, ha sűrű, kékes hamvát ledörzsöltük róla.

Belseje. Husa aranyásárga, sugaras, elejénte tömöttes; később lágy; leve igen bő, igen czukros, finom savanygyal emelt, elég kellemes fűszeresízű. Magya, mely husától nem vagy csak ritkán válik el, a gyümölcs nagyságához mért, széles kerülékes; két oldala elég duzzadt, érdes és ránczos; háta háromtaréjos, melyek közül a középső jól kiemelkedik és elég éles.

Fája. Erőtéljes, csaknem bujanövésű, igen edzett; korán, csaknem rendesen és igen bőven termő; fölfele törekvő, de a termés súlya alatt csakhamar lefelé görbülő ágaival sűrűlombos, lapos gömbalakú, jókora

nagy koronát alkotó. Alkalmas szálak fának és nyesés alatt tartva egyéb formafáknak is; helyben és talajban nem válogatós; gyümölcsei teljes éréskig, igen jól állják helyöket a fán s esős évjáráskor sem hajlandók a fölrepedezésre.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karcsuak, hegyök felé még inkább elvékonyodók; ritkán egyenesek, többnyire ívalakban lefelé görbülők; csaknem síkfelületűek; gyenge korukban is, értkorukban is csupaszak, napos felőkön violaszínnel kissé árnyalt hamvas barnák; árnyas felőkön barnás foltokkal tarkázott zöldek; aljuk felé sárgás, reczés hártával kissé bevontak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, karcsú kuposak, hegyesek; a vesszőktől kissé el- vagy azokkal párhuzamosan fölfelé állók; szürkével kissé tarkázott pirosas gesztenyeszínűek; eléggé kiemelkedő, többnyire bordázatlan vagy csak két szélén és röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, hasaskuposak, hegyesek, simák, pirosas gesztenyeszínűek.

Levelei. Majd jókora nagyok, majd középnagyok, vékony és lágy szövetűek; kerek tojásdadok, itt-ott kerülékesek, az idősebb fákön pedig többnyire visszás tojásdadok; rövidke szurós, néha pedig tompa hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposteknősek; nem íveltek; széleiken szelíden hullámosak; alsó lapjukon is csaknem egészen, felső lapjukon pedig mindig csupaszak, simák, bár szelíden babosak bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken igen apró, tompa vagy kissé éles fogakkal igen sűrűn, de nem mélyen fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy rövid, középvastag, finoman szőrös; violaszín pirossal inkább vagy kevésbé mosott; vízirányosan elálló vagy lefelé görbülő; mirigye nincs vagy csak néha találkozik egy-kettő rajta. Levélpálhái kicsinyek, szárnyas és fogas lándsásak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Bamberger Eierpflaume; Ungarische blaue Eierpflaume stb.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, III. 19.

Jahn, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 197.

Észrevétel. Ugy is mint díszgyümölcs, úgy is mint piaczos gyümölcs, már eléggé méltó az elterjesztésre; de, mert nyersen is jó csemege s levessége daczára, egy kis vigyázattal meg is aszalható és finom aszalványt szolgáltat, kár volna, ha be nem fogadnók kerteinkbe.

31. Szívalaku cseresznye szilva.

(Herzförmige Kirschpflaume.)

Származása. Bizonytalan. Több változványuk van a cseresznye szilváknak, melyek növényzetükre nézve egymástólalig különböznek s e tekintetben valamennyien egy sajátzerű nemet alkotnak, mely átmenetet képez a meggy fákról, a szilva fákra: de gyümölcsaikben egymástól jól megkülömböztethetők: ilyenek a fönnbbi fajon kívül, a Piros cseresznye szilva, Sárga cseresznye szilva, Kis cseresznye szilva, melyek különben csak alakra, nagyságra és színezetre nézve különböznek egymástól, de belső minőségükre és ízükre nézve mindnyájan megegyeznek. A cseresznye-szilvák „Prunus Myrabolana“ név alatt rég idő óta ismeretesek. Európába némelyek gyanítása szerint Éjszak-Amerikából hozták be; mások úgy vélekednek, hogy azok letről származtak ide: hanem az efféle származási történet csakis pusztá gyanítás és vélekedés máig is. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam; fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Julius vége, Aug. eleje.

Minősége. II. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Valóban szívalakú. Zöme középtájra esik, honnét szára felé szelíden fogva boltozódik s széles, lapos karimában végződik, mely a vágányos oldal felé kissé fölemelkedik, az ellenkező oldalon pedig aláhajlik; hegye felé a gyümölcs rendszerint összehúzódva boltozódik s inkább vagy kevésbbé szembetűnő hegyes csúcsban nyészik el, mely csúcsnak tetején, minden bemélyedés nélkül látható a parányi bibepontocska is; dereka körös körül egyenlően domboru. Vágánya alig tűnik szembe s többnyire csak egy finom, vékonyka, sötétebb piros vonal által jelzett. Szára középhosszu, igen vékony, többnyire egyenes és csupasz; tágas, de sekély mélyedésekben függélyesen álló.

Színe. Bőre vékony, de szívós, csaknem áttetsző, a gyümölcsről ennek értével jól lehámozható, sima, és hamvát ledörzsölve ragyogó fényes; értével élénk cseresznye szín-piros, melyben csak itt-ott tűnik elő egy-egy parányi fehér pontocska. Hamva ritkás, halvány-piros.

Belseje. Husa csaknem aranyárga, finom, sugaras, lágy, csaknem olvadó; leve rendkívül bő, czukros, finom savanyval emelt, igen kellemes ízű. Magva, mely ritkán válik husától, csaknem kicsinynek mondható, szabálytalan tojásalakú; elég simapofás; háttaréja a száras vég felé kissé fölemelkedik és élessé válik; különben tompa szokott lenni.

Fája. Erőteljes, bujanövész, elég edzett. Korán és, ha virágzásakor és virágzása után kései fagy nem éri, igen bőven termő. Hőfehér virágaival csaknem akkor ékesíti föl magát, a mikor az őszi barackfa is szokta; fölfelé törekvő vagy szétálló, nyulánk ágaival, sűrűlombos, ma-

gasra törő, szabálytalan alakú koronát alkotó. Alkalmas szálas fának is, bokoralaku fának is. Helyben és talajban nem válogatós. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán s esős évjáráskor sem repedeznek föl.

Vesszei. Számosak, hosszúak, vékonyak s hegyök felé rendkívül elvékonyodók, egyenesek vagy hegyökkel ívalakban lefelé görbülők, sík fölületűek; gyakran ugyanazon tenyészeti idény alatt, többféleképp elágazók; csupaszak, simák, mint a kajszi barackfa vesszei, csaknem fényesek, homályos violaszín barnák; árnyas felőkön zöldesek; tövüknél sárgás reczés hártáival bevontak; rövid levélkőzőek.

Rügyei. Kicsinyek, rövid kuposak, kissé hegyesek; többnyire lapulók, szürkével mosott világos gesztenyeszínűek; alig kiálló bordázatlan talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Rendkívül aprók, tojásdadok, alig hegyesek, a rövidke gyümölcspeszkeken sűrűn és csomósan jelenkezők.

Levelei. Kicsinyek, vékony és lágy szövetűek; tojásalakúak, csaknem szabályosan elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; laposak vagy lapos völgyesek; kissé íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alul fölül csupaszak, bágyadtan fénylők, élénk vagy világos zöldek; széleiken igen apró, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vékony, finoman szőrös, sötét violaszín-piros; a vesszők alján és derekán vízirányosan elálló; a vesszők hegye felé kissé éles szögekben fölfele álló; mirigyei nincsenek. Levélpálhái fejletlenek, fonálidomuak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obst.* VI. 245. Tudtommal mások még nem írták le.

Észrevétel. Vidékemen e szilvafajinkább való dísfának, mintsem gyümölcsfának; mert gyümölcseit a kései fagyok és a kártékony rovarok mind le szokták szüretelni idő előtt. Kötöttebb és nyirkosabb talajban s hazánk emelkedettebb fekvésű vidékein, hiszem, hogy gyakrabban is, bővebben is teremne, mint itt az alföldön.

32. Reizensteini sárga.

(Quetsche jaune de Reizenstein; Reizensteiner gelbe Zwetsche.)

Származása. Jó formán bizonytalan. Oberdieck szerint, mondják hogy Németországba, bizonyos Reizenstein nevű egyéniség hozta volna be: de, hogy ki az, a ki ezt először állította? és való-e ezen állítása? e kérdésekre úgy látszik, hogy senki sem tud határozott feleletet adni. E név „Reizenstein“ lehet helynév inkább, mintsem személynév; mert a németek kezdetben mindjárt Reizensteini szilvának (Reizensteiner Zwetsche) és nem Reizenstein szilvájának (Reizensteins Zwetsche) nevezték, pedig ez utóbbi elnevezés volna a helyes, ha csakugyan személynév volna a Reizenstein. Ojtóveszszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. második fele; hűvösebb tájakon. Sept. közepéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is.

Alakja. Szabálytalan tojásalakú, mint a Beszterczei szilva, melyhez nagyságra nézve is hasonló. Zöme kissé a száras vég felé esik, honnét hegye felé szeliden és szabályosan fogyva boltozódik s tompa végben enyészik el; szára felé pedig elejénte szeliden, aztán hirtelen fogyva rövid, csúcshozony nyakat alkot. Hátsó vagy vágányos része rendesen kissé domborúbb, mintsem előrsze és két oldala. Vágánya lapos és sekély; többnyire egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szár a középhosszu, középvastag, finoman szőrös, itt-ott barna foltos; a gyümölcs csúcsára piczinyke üregbe helyezett. Bibepontja kicsiny, sárgás, alig szembe-tünő; a gyümölcs hegyén a vágány vonala végén látható.

Színe. Bőre vékony, de szívós; a gyümölcscről, még ennek teljes értével is, csak nehezen hámozható le; mert husa is hozzá szakadozik; elejénte világos sárga; értével sötét vagy aransy-sárga; napos oldalán, különösen napszегte példányain, mosolygó violaszin-pirossal mosott vagy csak belehelt s itt-ott sötétebb piros foltokkal is tarkázott. Pontozata igen apró, alig szembe-tünő; többnyire csak a bőr alul áttetsző sárgás pettyecskék alakjában jelenkező. Hanva itt-ott igen sűrű, többnyire azonban ritkás, fehères.

Belseje. Husa sárga, kissé áttetsző, gyöngéd, csaknem olvadó leve bő, igen czukros, gyöngéd savanygyal emelt, igen kellemes, illatos és fűszeres ízű. Magva, mely néha jól, néha pedig csak nehezen válik husától, a gyümölcs nagyságához mért, hosszas és mindkét végén elkeskenyült tojásalakú; két oldala laposas és csak kevésbé érdes; háta keskeny; taréja csak kevésbé éles.

Fája. Fiatal korában bujanövéssé, később is erőteljes, és edzett; korán és igen bőven termő; rézsunt fölfelé törekvő de a termés sulya

alatt csakhamar lefelé görbített, nyulánk ágaival, elég sűrűlombos, terjedelmes kuszált ágazatu, laposas koronát alkotó. Léczetet melletti művelésre és szálás fának egyiránt alkalmas; helyben és talajban nem válogató. Gyümölsei még ért korukban is csak nehezen hullnak le a fáról.

Vesszei. Számosak, igen hosszúak, vékonyak inkább, mintsem közép-vastagok s hegyök felé még inkább elvékonyodók; nem egyenesek, kissé könyökösek, finoman bordázottak: fölfelé és szét állók; gyenge korukban kissé szőrösek; ért korukban csupaszak, világos vérvörösek; aljuk felé itt-ott szürkés hártyával takartak; rendetlen, többnyire azonban igen rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hasas kuposak, hegyesek, a vesszőtől kissé elálló; szürkével tarkázott sötét gesztenyeszínűek; elég kiálló, három bordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, alig hegyesek, simák, sötét gesztenyeszínűek, többnyire csak a gyümölespeczkeken jelenkezők.

Levelei. Kicsinyek, vastag és keményszövetűek; kerülékesek, itt-ott visszás tojásdadok; majd tompán, majd rövidke hegyben végződők; a vesszők alján laposak; a vesszők hegye felé visszásan öblösek; alig ívelték; csupaszak, simák, noha finoman borsókásak, nem fényesek, bágyatt világos zöldék, széleiken apró, tompa fogakkal nem mélyen, de sűrűn és szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vékony vagy középvastag, hajlékony, finoman szőrös, vérvörös; majd vízirányosan el-, majd lefelé álló; két, apró mirigye többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái rövidek, fejletlenek, hamar elhullók.

Hasonnevei. Jaune de Reizenstein; Reizensteiner Pflaume.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 112.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 287.

Mas, *Le Verger*, VI 119. és mások.

Észrevétel. E rendkívül gazdagon termő, finom és jóízű szilvafaj nagyon megérdemli, hogy hazánkban minden kertben helyet foglaljon. Vidékem mostoha viszonyai közt is egyike azon szilvafajoknak, a melyek hálásan megfizetik a helyet, melyet a kertben elfoglalnak.

33. Smith uri szilvája.

(Monsieur de Smith; Smiths Orleans-Pflaume.)

Származása. E kitűnő szilva Long-Islandból, az amerikai egyesült államokból származik, hol magról nyerte az, a kinek nevét viseli, s a ki azt 1830. körül kezdette elterjeszteni. Csakhamar elterjedt az Egyesült-államokban, de Európában csak egy pár évtized óta lett ismeretessé és kapóssá is. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantiérésből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Augusztus eleje; hűvösebb tájakon Sept. elejéig is elhúzódik.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczosgyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy legalább jókora nagy.

Alakja. Tojásdad; majd száras vége felé, majd ismét hegye felé kissé összébb huzódó; száras végén rendszerint, de hegyénél csak néha tompa vagy kissé belapított. Zöme középtágra esik. Két oldalán észrevehetőleg belapított; előrészen kevésbé domború, mintsem hátsó vagy vágányos részén. Vágánya széles és majd sekély, majd elég mély és szembetűnő, többnyire egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövides, vékony vagy középvastag, finoman szőrös, barnás vörössel ritkásan pontozott; tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek karimáját az egyik oldalon a vágány barázdája szeli át. Bibepontja a gyümölcs hegyén minden bemélyedés nélkül a felszínen látható.

Szine. Bőre vékony, de elég szívós, a gyümölcscről, ennek értékével, jól lehámozható; sötét violaszínpiros vagy csaknem feketés-kék; pontozata apró, sárga, ritkásan elhintett, alig szembetűnő. Hamva sűrű világoskék.

Belseje. Husa bágyadt sárga, vagy zöldes sárga, finom, sugaras, tömöttek; leve elég bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magva középnagy, kerülékes, elég duzadt potás; széles tompahátú; husától elég jól elválik.

Fája. Fiatal korában vigan, később csak mérsékeltén növvő; igen edzett; korán és igen bőven termő; éles szögekben fölfelé álló ágaival, melyek később hegyökkel lefelé görbülnek, elég sűrűlombos, de kevésbé szabályos koronát alkotó. Szálas fának igen alkalmas, de nyelés alatt, tartva gulafának is; helyben és talajban nem válogatós; gyümölcsei jól állják helyöket a fán s esős évjáráskor sem szoktak fölrepedezni.

Vesszei. Elég számosak, hoszak, középvastagok; hegyök felé mind-mind inkább elvékonyodók; egyenesek, nem könyökösök, szeliden bordázottak; fölállók vagy éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is csaknem teljesen csupaszak, árnyas felőkön sárgás zöldek, napos felőkön sötét violaszín-pirossal mosottak; aljuk felé, jó darabon szürkeshártyások; igen apró pontokkal, ritkásan és alig

észrevehetőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélkőzőiek.

Rügyei. Kicsinyek, kuposak, hegyesek, lapulók vagy a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével kissé tarkázott feketés gesztenyeszínűek; alig kiálló, hosszán és laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Elég kicsinyek, rövid kuposak, alig hegyesek, simák, feketések.

Levelei. Elég nagyok, elég vastag és keményszövetűek; tojásdad-gömbölyűek, itt-ott széles kerülékesek; többnyire kerek vagy tompa hegyben végződők; laposak vagy visszásan öblösek; itt-ott hullámosak és félreis csavarodók; alul-fölül csupaszak; felső lapjukon szembetűnőleg babosak, elég fényesek, sötétzöldek; széleiken igen tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, elég vastag, merev, finoman szőrös, violaszín-pirossal mosott; majd vízirányosan el, majd részunt fölfelé álló; mirigykéi igen aprók, a levéltányér szélén láthatók, gyakran azonban egészen hiányzanak. Levélpálhái elég hosszusak, keskeny-lándsásak, fogasak, elég tartósak. A gyümölcsvesszőkön és peczkeken levő levelei nyelők felé többnyire elkeskenyedők, hegyök felé pedig kiszélesedők.

Hasonnevei. Smith's Orleans; Smith's Herrenflaume.

Leirói. Royer, *Annal. de pomol.*, VII. 15.

Mas, *Le Verger*, VI. 19.

Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, IV. 24.

Jahn, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 291. és mások.

Észrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közé is igen jól beillik e becses szilvafaj. Széles elterjesztésre jó lélekkel ajánlhatom.

34. Oulinsi ringlő.

(Reine-Claude d' Oulins; Reineclaude von Oulins).

Származása. Bizonytalan. Mas Alfonz szerint a Lyonhoz közel eső, Oulins-nevű községből Massot, francia gyümölcskertész kezdette elterjeszteni. Napjainkban már ritka faiskola az, Európában, hol ne szaporítanák és a honnan ne terjesztenék mindenfelé. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből. Több ízben termett nálam azóta. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Julius vége — Aug. eleje.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű piaczosgyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy, mint a Washington szilva.

Alakja. Gömbölyded vagy csaknem hengeres vagy hosszúságú gömbölyű; hegye felé, noha kevésbé észrevehetőleg, de többnyire inkább huzódó úgy, hogy zömének legnagyobb átmérője kissé a száraz vég felé esik; különben mindkét végén csaknem egyenlően belapított. Vágánya széles és sekély, a gyümölcsöt egyenetlen félre osztó. Szára kissé hosszúságú vagy középhosszú, elég vastag, ritkán és finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos, hegye felé hízottabb, mint a gyümölcsre illesztett tövénél; széles, lapos mélyedéskéből kiálló. Bibepontja sárgás szürke, alig szembetűnő; többnyire a vágány barázdájában, a gyümölcs hegyén, lapos mélyedéskében látható.

Színe. Bőre vastag, elég szívós, a gyümölcscről, ennek értékével jól lehámozható; elejénte sápadt zöld; értékével zöldesfehér; napos oldalán sápadt sárga, csaknem áttetsző. Apró, fehér pontocskái a gyümölcs értékével alig vehetők észre; mert azokat a gyümölcsnek finom fehér hamva egészen eltakarja.

Belseje. Husa sárgás-zöld, áttetsző, sugaras, félfinom, kissé tömött; leve bő, cukros, finom savanyúval emelt, gyöngéden illatos és kellemes fűszeresízű. Magva, mely husától ritkán válik el, széles kerek; két oldala érdes és kevésbé duzzadt; háta széles; taréja tompa.

Fája. Erőteljes, egészséges és edzett; korán, csaknem évenként és többnyire igen bőven termő. Fölfele vagy pedig szétálló ágaival sűrű lombos, jókora terjedelmű koronát alkotó. Legalkalmasabb szálas fának, de nyeres alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól díszlik; de könnyen kiszáradó talajban csak esős évjáráskor terem gazdagon. Gyümölcssei teljes éréskig, igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, elég vastagok, hegyök felé elvékonyodók; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; egyenesek, kissé könyökösek, hegyök felé szelíden bordázottak, de egyebütt síkfölületűek; gyenge korukban csupaszak; ért korukban hamvasak, napos felőkön sötét violaszín-barnák; árnyas felőkön itt-ott zöldesek; igen apró sárgás pontokkal sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; tövük felé sárgás, reczés hártyával ritkán bevontak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, vagy középnagyok, rövid kuposak, hegyesek, a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók, szürkével tarkázott világos gesztenyeszínűek; majd alig kiálló, bordázatlan, majd eléggé kiálló lapos-bordás talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Középnagyok, hasaskuposak, hegyesek, szürkével tarkázott világos gesztenyeszínűek.

Levelei. Jókorá nagyok, vastag és elég kemény-szövetűek; kerekdedek vagy széles kerülékesek; majd tompa, majd fölötte rövid, éles hegyben végződők; laposak vagy laposteknősek, kissé íveltek; alsó lapjukon szőrösök; felső lapjukon csupaszak, simák, noha szeliden babosak, fényesek, inkább vagy kevésbé sötét zöldek; széleiken apró kerekhegyű fogakkal sűrűn, de szabálytalanul fűrészesek s itt-ott kissé hullámosak. Levélnyelők rövid, vastag, de hajlékony, szőrös, napos oldalán violaszín-pirossal mosott vagy csak belehelt, csaknem vízirányosan elálló; két nagy, kiemelkedő mirigye közel a levél tányérjához, egy mással ferde irányba helyezett. Levélpálhái kicsinyek, keskenylándsásak, fogasak, aljuknál szárnyasak, hamar elhullók. A gyümölcs peczeken levő levelei hosszabbak, keskenyebbek s nyelők felé szembetűnőleg elkeskenyedők.

Hasonnevei. Oullins golden; Massot.

Leirói. Mas, *Le Verger*, VI. 43.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 161.

Észrevétel. Minthogy fája mindenütt jól díszlik és bőven is terem, gyümölcsei pedig nagyok, szépek és jóízűek; piaczi eladásra már azért is nyereséggel lehetne tenyésztenünk; mert oly időben érik, a mikor a még más, szép, nagy és jó szilvák nem versenyezhetnek vele.

35. Rademaekers szilvája.

(Prune Rademaekers.)

Származása. Az újabb időkben, egy gyümölcsösben fedezte föl Belgium Limburg nevű tartományában Rademaekers József, maeseyek-i gyógyszerész, kinek nevét viseli is e jeles szilvafaj. Napjainkban még folyvást az újdonságok közé tartozik. Gyümölcsleírásokat tartalmazó könyveimben még nevét sem találom fölemlítve. Ötévesszejét ajándékképpen kaptam 1873-ban a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából. Nálam is több ízben termett már. Fajom valódiságában nem lehet kételkednem; mert úgy növényzete, mint gyümölcsei igen jól egyeztek azon rövid, de igen találó jellemzéssel, melyet róla a „Guide pratique ect.” (= Gyakorlati kalauz) című, leíró catalogban Thomas O., a Simon-Louis testvérek faiskoláinak igazgatója közölt volt.

Érésideje. Augustus közepe tájára esik.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege- és kitűnő piaczosgyümölcs.

Nagysága. Igen nagy, mint a barackszilva.

Alakja. Két végén kissé belapított gömbalakú; néha tojásdadgömbölyű. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé egyenlően s csaknem félgömbalakulag boltozódik; néha, hegyénél kissé tompább, mintsem száras végénél; dereka köröskörül egyenlően van kidomborodva. Vágánya sekély, többnyire csak egy sötétebb színű, keskeny vonal által jelzett; többnyire egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára inkább rövid, mint középhosszú, finoman szőrös, itt-ott barnafoltos, bunkósan végződő; szépen kikanyarított tágas és mély üregbe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, igen lapos mélyedésében látható.

Színe. Bőre kissé vastag és szívós, áttetsző, a gyümölcsről ennek értével könnyen lehámozható; elejénte halvány violaszínnel belehelt; teljes értével violaszíube játszó karminpirossal színezett vagy tarkázott pontozata alig észrevehető, igen apró és finom, piros pettyescskék alakjában jelenkező. Hamva elég sűrű, fehéreskék.

Belseje. Husa sárgászöld, áttetsző, sugaras, tömöttes, de olvadó; leve bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, finoman illatos, igen kellemes, noha nem mindenkor kellőleg fűszeresízű. Magva, mely néha igen jól, néha pedig nehezen válik el husától, a gyümölcs nagyságához mért; széles kerülékes; két oldala csak kevésbé duzzadt, érdes és ránczos; háta széles; háttaréja éles.

Fája. Fiaatal korában, főképp ringló vagy vörös szilvaalanyra ojtva, rendkívül bujanövész, később mérsékelt, de folyvást egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, elég lombos, de kellőleg szellős, nagy és magas koronát alkotó. Szálas fának és nyesés alatt tartva, egyébb magafáknak is alkalmas; helyben és talajban nem válogatós; gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, igen hosszúak, elég vastagok, hegyök felé mindinkább vékonyodók; egyenesek, néha a bujanövés tolytán elgörbülők; síkfölületűek; gyenge korukban is, ért korukban is csupaszak, simák vörhenyes barnák, itt-ott zöldesek, hegyök felé pedig violaszín-pirossal mosottak; aljuk felé sárgás, reczés hártáival ritkásan bevontak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, többnyire rövidkuposak, hegyesek, a vesszőtől kissé elálló: szürkével kissé tarkázott világos gesztenyeszínűek; alig kiálló, bordázatlan és keskeny talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, kissé hegyesek, szürkével mosott világos gesztenyeszínűek.

Levelei. Jókorá nagyok vagy középnyagok, elég vastag, de hajlékony-szövetűek; széles tojásdadok vagy kerülékesek; többnyire rövidke, néha félre is csavarodó hegyben végződők; a vesszők alján laposak s néha visszásan öblözöttek; a vesszők hegye felé laposvölgyesek; nem íveltek; alsó lapjukon csak kissé és finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, simák, noha szelíden babosak, bágyadtan fénylők, élénk zöldök; széleiken elég nagy, tompa vagy kerekhegyű fogakkal szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszas vagy középhosszú, középvastag, hajlékony, finoman szőrös, nyár végén élénk világospiros; a vesszőtől többnyire vízirányosan elálló; jókorá nagy két mirigye majd a nyélre, majd a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái elég jól kifejlődöttek, szárnys és fogas lándsásak, elég tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. A nálam meglevő könyvek egyikében sem fordul elő körülmenyes leírása. A fönne említett „Guide pratique etc.“ című munkában említve van róla, hogy a „Revue de l' Horticulture“ című folyóirat II. köt. 351. lapján le van írva: de e munka nincs meg könyvtáramban.

Észrevétel. Ugyis, mint esemege-gyümölcs és asztalaink dísze, úgy is, mint értékes piaczos gyümölcs megérdemli, hogy terjeszszük és szaporítsuk.

36. Octóberi violaszinü.

(Saint-Martin; Violette Octoberpflaume.)

Származása. Régi, bizonytalan. Liegel, német gyümölcsész szerint ugyanazonos evvel a „Coes fine late red Plum“ nevű szilva is, melyet Coë, angol gyümölcs-kertész nyert volna magról; azonban kérdés, hogy Coë uram nem-e egy régi szilvafajt nevezett el újból, mint ezt megcselekedte a „Coë aranyesepp“-je (Goutte d'or de Coë) nevű almával is, melyet nem maga nyert magról, mert vidékén már régebben el volt terjedve, hanem azért saját nevét ragasztva rá mégis úgy terjesztette el, mint saját magoncát. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam Plantièresből, a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Október vége felé.

Minősége. A későn érő szilvák közt I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Csaknem gömbalakú, mindkét végén belapított. Szépen fejlődött gyümölcsének zöme középtájra esik, honnét majd szára, majd ismét hegye felé kissé összébb húzódva gömbölyödik; két oldala, sőt előrésze is, többnyire jól kidomborodó; hátsó vagy vágányos része is csak alig észrevehetőleg belapított; kevésbé fejlett példányainál a két oldal laposas-domború, míg a gyümölcs elő és hátsó része jól kiemelkedő. Vágánya lapos és oly sekély, hogy csak alig vagy csakis a gyümölcs hegyén vehető észre; többnyire egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára a közép hosszú, vékony vagy középvastag, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos; a gyümölcs felszínére vagy szűk és sekély üregcsébe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, igen lapos mélyedéskében, oldalt helyezett.

Színe. Bőre vastag és szívós, az érett gyümölcscről jól lehámozható; kékes piros; napos oldalán sötét vagy feketés kék. Pontozata sűrű; egyenlően elhintett, finom, sárga pettyecskékből álló, elég szembe-tűnő. Hamva ritkás, kékes vagy világos kék.

Belseje. Husa zöldessárga, finom, csaknem áttetsző, fehéres rost szálakkal, tömött vagyis husos, mint a besztercei szilva; leve elegendő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeres-ízű. Izének teljes finomsága kifejtéséhez azonban megkívánja, hogy fáján addig hagyjuk, a míg bőre ránczosodni kezd; a mi pedig levélhulláskor vagy azután szokott csak megtörténni. — Magva, mely a gyümölcs teljes értékével elég jól elválílik husától, rendszerint kicsiny, kissé ferde tojásalaku, két oldala elég domború és érdes, hosszában, itt-ott kiemelkedő erekkel bevonalzott; háttaréja tompa, de szárás vége felé jól kiemelkedő és éles.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges és edzett; elég korán, rendszeren, noha nem mindig és mindenütt bőven termő. Szétterjeszkedő s időjár-

tával csaknem szomoru fűzként lecsüngő ágaival, ritkás, kuszáltlombozatu, terebélyes koronát alkotó. Szálas fának korona magasságban ojtva legalkalmasabb; mindenütt jól díszlik; gyümölcsei még levél hulláskor is, igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé inkább elvékonyodók; alig könyökösek, kuszáltan szét-állók és különféleképp elgörbülők a szerint, a mint fejlődésük közben az egy vagy más irányból tartósan fujdogáló szél elgörbíti őket; itt-ott finoman bordázottak; csupaszak és csak itt-ott ritkásan szőrösek; napos felőkön sötét vérvörösek; árnyas felőkön pirosas vagy zöldes barnák; aljuknál, jó darabon, sárgás, reczés hálóval inkább vagy kevésbé sűrűn bevonat; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Csaknem középnagyok, kuposak, hegyesek, a vesszőtől jól elálló, de hegyükkel a vessző felé visszagörbülők; sötétgesztenyeszínűek; kissé kiemelkedő, hosszan és finoman bordázott talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, hegyesek, simák, pirosas gesztenyeszínűek; nemcsak a gyümölcspeczkeken, hanem még a hosszabb vesszők rügyei mellett is jelenkezők.

Leveli. Középnagyok, vastag és keményszövetűek, kerülékesek itt-ott visszás tojásdadok; inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; laposak, kissé hullámos-szélűek, gyakran visszásan öblözöttek; kissé ívelték, nyelökről többnyire lefelé csüggők; alsó lapjukon ritkásan és finoman szőrösek, felső lapjukon csupaszak, simák, noha szelíden babosak, fényesek, világos zöldék; széleiken igen tompa fogakkal, elég sűrűn, de nem mélyen és nem szabályosan fűrészeseek. Levélnyelők rövid, elég vastag, merev, kissé szőrös, vérvörössel mosott vagy csak szinezett; többnyire vízirányosan elálló; elég szembetűnő két mirigye többnyire a levéltányérhez közel van ráhelyezve. Levélpálhái rövidek, tövüknél finoman szárnyaltak.

Hasonnevei. Coë fine late red; Coës sehr späte, rothe Pflaume.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 153.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 373.

Mas, *Le Verger*, VI. 49.

Észrevétel. Mint olyan szilva, mely akkor érik, a mikor már ritkaság a jó nyers szilva, már csak ezen különösségénél fogva is megérdemli, hogy, a ki helyet adhat neki, befogadja kertébe.

37. Olasz zöld.

(Quetsche verte d'Italie; Italienische grüne Zwetsche.)

Származása. Bizonytalan. Mikép neve mutatja, hihetőleg Olaszországból származik. Napjainkban mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét Oberdiecktól, Jeinsenből és Simon-Louis testvérektől Plantièreshől egyszerre és teljesen egyezőleg kaptam meg 1874-ben. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen,

Érésideje. Aug. közepe; hűvösebb tájakon sept. elejéig.

Minősége. I. rendű csemege- és II. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Közép nagy; gyakran jóval nagyobb is.

Alakja. Csaknem kerülékes; néha hoszas és hengeres tojásalakú. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik és tompán végződik; dereka köröskörül többnyire egyenlően és szeliden domború; néha azonban hátsó vagy vágányos részén kissé belapított; vágánya igen sekély és lapos, többnyire pedig csak egy sötétebb zöld vonal által jelzett; majd egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára csaknem középhosszú, középvastag, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos; a gyümölcsre fölszint helyezett. Bibe-pontja piczinyke, szürkés; a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén fölszint látható.

Színe. Bőre vékony, de szívós, áttetsző, a gyümölcsről lehámozható; elejénte világoszöld; értékével zöldessárga; napos oldalán kissé élénkebb sárga; néha némi igénytelen pirossal szeliden és nem nagy terjedelemben belehelt; napos oldalán, néha, pontozat helyett igen apró, violaszínű pettyecskék is vannak sűrűn elhintve; néha pedig a bőr alul áttetsző, szakadozott zöldes vagy sárgás csíkok is tűnnek elő rajta. Hamva elég sűrű, fehéres.

Belseje. Husa sárgás zöld, néha zöldessárga, finom, kissé tömött, de gyöngéd és olvadó; leve bő, igen cukros úgy, hogy a jól megért gyümölcsben csak a magva körül észlelhetni némi savanyfélést; íze igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeres. Magva, mely husától nem válik, hoszas és keskeny tojásdad; száras vége felé szembetűnőleg elkeskenyedő. Két oldala lapos és érdes; háta keskeny és egészen tompa.

Fája. Erőteljes bujanövésű, igen edzett; korán és bőven, noha nem évenként és mindenütt egyenlően termő; éles szögekben fölfelé törekvő nyulánk ágaival elég lombos, de szellős, magas és terjedelmes koronát alkotó. Szálas fának leginkább alkalmas; mindenütt jól díszlik; gyümölcssei jól állják helyöket a fán. Mondják, hogy magról kelt csemetéi ojtás nélkül is öröklök anyjuk minden jó tulajdonait.

Vesszei. Elég számosak, igen hosszúak, karcsuak, hajlékonyak, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, szeliden bordázottak, fölállók vagy éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is, egész hosszukban csupaszak, szürkés barnák, árnyas

felőkön zöldes barnák, aljuk felé reczés hártáival takartak; apró, vörhenyesszürke pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban pontozottak; igen rövid levélközökkel bírók.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, kuposak, alig hegyesek, majd elálló, majd a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók, fehéres szürkével tarkázott, sötét gesztenyeszínűek; elég kiálló, többnyire hárombordás talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadkuposak; többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Kicsinyek vagy középnyagok, vastag és durva-szövetűek, hosszas tojásdadok vagy lándzsás tojásdadok; szabályosan elkeskenyedő rövidke hegyben végződők; csaknem laposak vagy széleiken kissé főlhajlók, hullámos-szélűek, kissé íveltek, nyelökről jellemzőleg lefelé csüggők; alsó lapjuk idegzetén kissé szőrösök; felső lapjukon csupaszak, de nem simák, csaknem fénytelenek, világos zöldek; széleiken tompa fogakkal elég mélyen, de szabálytalanul fűrészeseek. Levélnyelők hosszas, vagy középhosszu, középvastag, elég merev, finoman szőrös, sötét violaszínnel mosott; majd vízirányosan elálló, majd kissé lefelé konyuló. Egy-két, gömbölyded, kiemelkedő, sárgás mirigye közel a levéltányér széléhez helyezett. Levélpálhái kicsinyek, csaknem áridomuak, igen hamar elhullók.

Hasonnevei. Verdage d'Italie; Grüne Eierpflaume.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 75.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 125.

Mas, *Le Verger*, VI. 97. és mások.

Észrevétel. Még vidékem mostoha körülményei közt is csaknem évenként, és kedvező éjárással igen bőven szokott teremni. Szemre is szép gyümölcssei finomizűek és befőzésre is alkalmasak lévén megérdemlené e szilvafaj, hogy népesebb városaink mellett piaczi elárúsításra is tenyészszerűk.

38. Montfort.

(Prune de Montfort; Montfortpflaume.)

Származása. Ekített szilvát, mikép Mas Alfonz írja, Ebertné aszszony magról nyerte faiskolájában, Montfortin-ban (Frankhon), és Prevost, híres francia gyümölcskertész, Montfortini szilva elnevezés helyett fönnnebbi, megrövidített névre keresztelve, kezdette elterjeszteni. Napjainkban, mikép meg is érdemli, nagyon el van már terjedve a világon. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam Ottrubay Károly barátomtól, Aradról. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. elejétől, Aug. közepéig; hűvösebb tájakon Sept. elejéig is elhúzódik.

Minősége. Kitűnőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagsága. Jókorá nagy.

Alakja. Szabálytalan zömök tojásdad; néha tojásdad gömbalakú. Zöme középtájra esik; szára felé, gyakran kissé elhegyesedik, hegye felé pedig rendszerint félgömbalakúlag boltozódik; néha mindkét vége felé egyenlően fogyva, gömbölyödő. Elő és hátsó része rendszerint kissé belapított, két oldalán pedig rendszerint jól kidomborodó. Vágánya igen sekély, egyenetlen félre osztó; a gyümölcsbe csakis a száras végén mélyed be kissé. Szára középhosszú, vastag, finoman szőrös itt-ott rozsdafoltos; csekélyke és szűk mélyedésbe, mintegy erőszakosan benyomott. Bibepontja jókorá nagy, elég szembetűnő, a gyümölcs hegyén, a főlészínre kissé oldalt helyezett.

Színe. Bőre vékony és nem szívós; a gyümölcscről nem egy könnyen hámozható le; színe kékes fekete, pirossal kissé színezett; pontozata ritkásan elszórt, fehéres, a napos oldalon elég szembetűnő; jellemző e gyümölcsnél, hogy rajta finom rozsdaszálcsák nyulnak végig, néha rendetlen hálózatot alkotva vagy kisebb nagyobb rozsdaszaplókká folyva össze. Hamva sűrű, kékes.

Belseje. Húsa zöldessárga, finom, sugaras, tömöttes, de olvadó; leve igen bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magva, mely husától elég jól válik, széles tojásdad: csak kevésbé duzzadt és kevésbé érdespofás; háta elég széles, itt-ott kissé élestaréjos.

Fája. Elég erőteljes, egészséges és edzett; elég korán és igen bőven termő; rézsunt fölfelé törekvő, de időjárástól szétálló és lefelé ígömbölő ágaival ritkás-lombozatú, terjedelmes, lapos-gömbalakú koronát alkotó. Szálas fának igen alkalmas; mindenütt jól díszlik; gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középrastagok, hegyök felé elvékonyodók; egyenesek; csaknem síkfölületűek vagy csak alig észrevehetőleg bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; csaknem egész hosszukban finoman szőrösek, itt-ott csupaszak, sötétvörössel ár-

nyalt homályos vagy szürkésbarnák: tövük felé sárgás, reczés hártyával bevontak; a vesszők alján hosszas, egyebütt pedig rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, szélestalpú kuposak, hegyesek, a vesszőkkel csaknem párhuzamosan fölfelé állók, szürkével tarkázott világos gesztenyeszínűek; a vesszők alján alig kiálló, a vesszők hegyefelé pedig elég jól kiemelkedő, röviden bordázott talpon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kupos tojásdadok, hegyesek, szürkével tarkázott világos gesztenyeszínűek.

Levelei. A vesszők alján jókora nagyok; a vesszők hegye felé pedig kicsinyek; elég vastag, de lágyszövetűek; többnyire szabályosan elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; hosszas tojásdadok, laposak vagy laposteknősek, alig íveltek; a vesszők alján, nyelökről lefelé csüggők, egyebütt vízirányosan elállók; alsó lapjukon finoman szőrösök felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, homályos fűzőldék; széleiken tompa fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, elég vastag, de hajlékony, csaknem vízirányosan elálló; két mirigye egymással majd szembe, majd igen ferde irányba helyezett. Levélpálhái szárnyaslándsásak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Royer, *Annal. de pomol.* VI. 75.

Ma s, *Le. Verger*, VI. 131. Tudtommal német gyümölcsészek még nem írták le.

Eszrevétel. E szilvafaj, mely jeles tulajdonaira nézve vetélkedik az Althann ringlójával, megérdemli, hogy hazánkban is minden kertben helyet foglaljon.

39. Narancs szilva,

(Orange ; Pomeranzenzwetsche.)

Származása. Amerikából származik. Downing szerint Uj-York környéken nagyban el van terjedve s hihetőleg, ott is kelt magról. Európában alig egy pár évtized óta kezd ismeretessé lenni ; de már is két, különböző faj van e név alatt forgalomban. A francziák ugyanis más szilva-fajt ismernek és terjesztenek „Narancs szilva“ (= Orange) név alatt s nem azt, a mit a németek, és Downing, amerikai gyümölcsésznek Oberdieck által idézett jellemzése, melyet a Narancs szilváról közölt, inkább ráillik a németek Narancs szilvájára, mintsem a francziákéra ; miért is a németekét kell a valódi Narancs szilvának tartanunk s nem a francziákét. Ojtóvesszejét az itt leírandó fajnak 1874-ben Oberdiecktól kaptam. Nálam több ízben termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Augustus közepe tájára esik ; hűvösebb tájakon aug. vége sept. eleje.

Minősége. II. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy ; néha igen nagy.

Alakja. Tojásdad, száras végén és hegyénél kissé belapított, gyakran pedig csak tompán végződő. Zöme középtájra esik, hönnet száras vége felé többnyire összefüggő huzódva boltozódik, mintsem hegye felé. Előrése csak alig duzzadtabb, mintsem hátsó vagy vágányos része ; két oldala pedig csak szelíden domborodik ki ; miért is némely gyümölcs derékban csaknem hengeresnek látszik. Vágánya igen sekély, lapos de meglehetősen szembetűnő ; többnyire kissé egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára inkább rövid, mint középhosszu, elég vastag, bunkósan végződő, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos ; szűk és mély üregcsébe többnyire kissé a vágányos oldal felé részunt helyezett. Bibe-pontja a gyümölcs hegyén, a vágány bemélyedésében látható.

Szine. Bőre elég vékony, de elég szívós, kissé áttetsző, a gyümölcstről, ennek értével, meglehetősen lehámozható ; zöldessárga itt-ott aransárga ; napos oldalán kisebb-nagyobb piros pettyekkel sűrűn behintett s e pettyek több helyt is egymás mellé sorakozván, csaknem márványzottá teszik a gyümölcsöt. Hamva ritkás, fehéres.

Belseje. Husa sárga, elég finom, sugaras, tömött ; leve elegendő czukros, gyöngéd savanyúval emelt, kellemes, fűszeresízű. Magva, mely husától ritkán válik jól, a gyümölcs nagyságához mérve kicsiny, hosszas tojásdad ; két oldala kissé duzzadt és érdes ; gyakran, kiemelkedő ránczoskák is nyúlnak rajtok végig ; háta nem széles ; középtaréja jól kiemelkedik ugyan, de nem éles.

Fája. Erőteljes növéssü, edzett ; korán rendszeren és igen bőven termő ; fölfelé törekvő vagy nyílt szögekben szétálló ágaival szép lombos, lapos gömbalaku koronát alkotó. Alkalmas szálas fának és egyéb

formafáknak is; helyben nem válogatós. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán s esős évjáráskor sem hajlandók a fölrepedezésre.

Vesszei. Számosak, hosszúak, elég vastagok, fölfelé elvékonyodók; egyenesek, finoman bordázottak, fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is csupaszak, barnapirosak; árnyas felőkön itt-ott zöldesek; aljuknál reczés hártáival bevontak; többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, rövid kuposak, alig hegyesek, a vesszőktől kissé elálló vagy a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével kissé tarkázott pirosasbarnák; elég kiálló, finoman és hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Igen kicsinyek, tojásdadkuposak, pirosas gesztenyeszínűek.

Levelei. Elég nagyok vagy középnyagok, elég vastag, de nem keményszövetűek; szép kerülékesek; rövidke, többnyire tompa hegyben végződők; többnyire laposak; itt-ott lapos völgyesek; széleiken néha kissé hullámosak vagy különféleképp elhajlók; alig íveltek; alsó lapjukon kissé szőrösök; felső lapjukon csupaszak, simák, noha kissé babosak, bágyadtan fénylők, világos zöldek. Széleiken apró, többnyire éles fogakkal sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vékony, elég merev, itt-ott violaszín-pirossal mosott; többnyire vízirányosan elálló; két igen apró mirigye többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái kicsinyek, fogaslándsásak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Orange Gage.

Leirói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, IV. 9.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 219.

Észrevétel. Befőzésre kitűnő levén e termékeny szilvafaj, nagyobb városok piacain nyereséggel lehetne fölöslegünket elárusitanunk. Érett gyümölcsei valóságos dísz csemege asztalainknak s nyersen is elég ízletes csemegeül szolgálnak. Egyetlen egy uri kertből sem volna szabad hiányoznia.

40. Marmarosi nyakas.

(Quetche de Marmaros; Marmaroscher Zwetsche.)

Származása. A 70-es évek elején fűtől-fától kérdezősködtem, hogy kitől kaphatnám meg a Nyakas (besztercei féle) szilvát, melyet az áldott emlékü, orv. Dr. Pólya a „Kertészgazda“ 1870. évfolyam 806. hasábján, mint kitűnő hazai szilvafajt, fölemlegetett. 1872. tavaszán aztán Spachtholz József, jeles gyümöleskertésztől, Marmaros-Szigetről kaptam az itt leírandó szilvát, mely egészen különbözik az általam akkoriban keresett s Pólya által fölemlegetett besztercei nyakas szilvától. Mint-hogy azonban a Spachtholz ur küldötte szilvafajt is igen becsesnek találtam s hozzá hasonló szilvafajt leírva könyveimben sehol sem fedezhettem föl; jónak láttam azt is, mint honi és Marmarosban elterjedt szilvafajunkat, fönnebbi névre keresztelve bemutatni.

Érésideje. Aug. végén, Sept. elején csaknem egyidőben a Besztercei szilvával.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy, néha nagyobb is.

Alakja. Hosszas kerületes vagy visszás tojásdad. Zöme középtájra esik, honnét száras vége felé összehúzódva boltozódik s ha nyakat nem alkot is, de rendszerint csúcsosan végződik; hegye felé pedig csak kevéssé fogyva, tompa hegyben végződik. Két oldala csak szelíden domború; előrésze alig, de hátsó vagy vágányos része, különösen hegye és közepe felé, jól ki van duzzadva s oldalról nézve olyan alakúnak látszik, milyen a hold, mikor első negyedét eléri, vagy utolsó negyedébe lép. Szára hosszú, vékony vagy középvastag, egyenes vagy pedig görbe, szőrös, itt-ott ragyafoltos; a gyümölcs csúcsán, a főlészre helyezett. Bibe pontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, a gyümölcs egyik oldala és előrészenek fölemelkedése mellett, oldalt látható. Vágány a igen sekély, alig észrevehető; rendszerint egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt.

Szine. Bőre finom, szivós, a gyümölcsről, ennek értével, jól lehámozható; elejente sötétvioletszínű; értével kékes fekete. Igen apró, sárga pontocskái elég sűrűn és egyenlően elhintvék, de alig tűnnek szembe. Hamva ritkás, világos kék.

Belseje. Husa zöldes sárga, finom, sugaras, tömött vagyis husos, mint a Besztercei szilva; leve bő, igen csukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magva, mely husától mindig jól válik, csaknem kicsinynek mondható, tojásdad lapos és csak kevéssé érdes potás; csaknem keskenyhátú és tompa taréjos. Sajátságos, hogy száras végén egy kisebb-nagyobb toldalékkal bír, mely tőle különváltan áll a gyümölcsben. E sajátság különben, ha állandóan nem is, de gyakran tapasztalható a Besztercei szilva magjánál is.

Fája. Erőteljes, egészséges, igen edzett; korán és rendkívül bőven termő; fölfelé és rendetlenül szétálló, időjárástól többnyire lefelé gör-

bűlő ágaival, sűrűlombos, terjedelmes, lapos gömbalakú koronát alkotó. Szálas fának különösen alkalmas; mindenütt jól díszlik, de mérsékelt nedves talajban terem legjobban. Gyümölcsei teljes érésök idejéig igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karcsuak, hajlékonyak, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; ritkán egyenesek, könyökösek, bordázatlanok; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; egész hosszukban finoman és ritkásan szőrösek; hegyök felé barnás violaszínűek; aljuk felé fehér hártyával reczésen bevontak; rendetlen, többnyire azonban közép-hosszú levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, hosszúak, kissé hegyesek, a vesszőtől kissé elálló; szürkével kissé tarkázott sötét gesztenyeszínűek; alig kiálló, bordázatlan vagy csak kétszélén és röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, kuposak, hegyesek, világos gesztenyeszínűek.

Levelei. Középnagyok, vékony és hajlékonyszövetűek; tojásdadok vagy kerülékesek; rövidke, többnyire félre görbülő hegyben végződők; laposak vagy visszásan öblözöttek; alig íveltek; nyelökről vízirányosan elálló, többnyire pedig lefelé csüggők; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, szelíden babosak, de azért simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előre hajló, éles fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszu, vékony és hajlékony, gyakran piros foltos; majd vízirányosan elálló, majd lefelé lógó; mirigyei aprók, néha egy, néha kettő, többnyire a levéltányér szélére helyezvék, gyakran pedig hiányzanak is. Levélpálhái fejletlenek, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nyakas Besztercei.

Észrevétel. Még vidéken mostoha viszonyai közt is edzettebb és termékenyebb levén fája a közönséges Besztercei szilva fájánál, széles elterjesztésre jó lélekkel ajánlhatom. Hasznavehetőségre ez is vetekezik a Besztercei szilvával, sőt fölül is mulja azt.

41. Meroldt ringlója.

(Reine-Claude de Meroldt; Meroldt's Reineclaude.)

Származása. E becses szilvafajt magról nyerte Dr. Meroldt Lisch-nitzben, Csehországban, a honnan csak az újabb korban kezdett elterjedni. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Fajom határozottan valódi.

Érésideje. Aug. közepétől, Sept. elejéig.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy, gyakran kisebb is.

Alakja. Gömbölyded vagy tojásdad gömbalakú. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de szára felé mégis inkább fogyva gömbölyödik s mindkét sarkánál tompa véget alkot. Derékán körös-körül csaknem egyenlően domborodik ki; de elő és hátsó része mégis gyakran duzzadtabb, mintsem két oldala. Vágánya sekély, a gyümölcsöt egyenlő félre szokta osztani: néha azonban a gyümölcs egyik oldala mindkét sarkánál kissé föllebb emelkedik, mint a másik oldal. Szára rövides, középvastag vagy vékony, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos, sápadt zöld; a gyümölcs felszínére vagy csekélyke mélyedésbe kissé oldalt helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végében, csekélyke mélyedésben látható.

Szine. Bőre vastag, szívós, savanykás, a gyümölcsről, ennek ért korában sem hámozható le könnyen; elejénte zöldessárga, áttetsző zöldes csíkokkal; teljes értével aransárga vagy élénk sárga, még napos oldalán is csak itt-ott láthatni egyes piros pettyecskéket. Pontozata igen apró, éppen nem szembetűnő. Hamva ritka fehéres.

Belseje. Husa aransárga, áttetsző, finom, tömött vagyis husos, mint a Besztercei szilva; leve igen bő, igen czukros; íze emlékeztet a zöld ringlóra, igen kellemes, illatos és fűszeres. Magva, mely husától mindig jól válik, ha a szárás végénél hirtelen fölemelkedő taróját nem vesszük számításba, szép tojásdad alakú; kissé érdes és duzzadt-pofás; háta keskeny, nagyrészt tompataréjos.

Fája. Erőteljes, vignővész, igen edzett; korán és csak kevéssé is kedvező viszonyok közt, rendesen és igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival sűrűlombos, terjedelmes, de nem szabályos alakú koronát alkotó. Szálas fának igen alkalmas; mindenütt jól diszlik, de ahhoz, hogy rendesen és bőven teremjen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei kellő érettségök idejéig jól állnak a fán; de, ha érésük idejekor esős idő jár, a vágány, vonalán annyira föl szoktak repedni, hogy magvuk is kilátszik. Szerencséje, hogy hazánk nagy részében az augusztusi esőzés nagyon ritka madár!

Vesszei. Igen számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, bordázottak, egész hosszukban csupaszak, violaszín pirossal mosott barnák; igen apró, fehéres pontok-

kal sűrűn, de nemszembetűnőleg pontozottak; aljuk felé fehéres hártyával, elég jó darabon, hálózatosan bevontak; rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, csaknem háromszögűek, hegyesek, csaknem lapulók; szürkével mosott sötét gesztenyeszínűek; eléggé vagy jól kiálló, hárombordás talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, alig hegyesek, igen símák, sötétgesztenyeszínűek.

Levelei. A vesszők alján elég nagyok; a vesszők hegye felé mind-mind kisebbek; elég vastag és keményszövetűek; tojásdadok vagy kerülekesek; rövidke, többnyire kissé félrecsavarodó hegyben végződők; csaknem laposak vagy lapos völgyesek; alig íveltek; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, símák, noha szeliden babosak, elég fényesek, élénk zöldek; széleiken apró, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, középvastag, merev, alig észrevehetőleg szőrös, tövénél, violaszínpirossal mosott; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló; elég kiemelkedő egy vagy két, sárgás mirigykével ellátott. Levélpálhái aprók, szárnyalt áridomúak, hamar elhullók. A gyümölcs-peczkeken levő levelei többnyire széles lándzsásak, laposak vagy visszásan öblösek, kissé lefelé konyulók.

Hasonnevei. Meroldt's gelbe Reineclaude.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 327., tudtommal mások még nem irták le.

Észrevétel. Befőzésre is, finom aszalványnak is csak oly alkalmas volna e szilvafaj, mint a zöldringló. Hazánk emelkedettebb fekvésű vidékein, de nagyobb folyó vizek mellékén, a hola föld elég nyirkos szokott lenni, még az alföldön is megérdemlené, ha széltére tenyésztették.

42. Korai termékeny.

(Fertile-précoce ; Frühe Fruchtbare.)

Származása. E korán érő, becses szilvafajt magról nyerte Rivers, híres angol gyümölcseész, a ki magvetés útján még több értékes szilvafajjal is gazdagította Pomona birodalmát. Mint olyan szilvafaj, mely ajánló levelét már a nevében viseli, csakhamar elterjedt mindenfelé s a hová eljutott, mindenütt bebizonyítja, hogy nevét meg is érdemli. Ojtóvesszejét két ízben is megkaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Jul. közepetáján.

Minősége. A korán érő szilvák közt valóban I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is, de többnyire mindig nagyobb a korai kedvencz szilvánál, melylyel csaknem egyidőben érik.

Alakja. Gömbölyded vagy tojásdad gömbölyű. Zöme kissé a száras vég felé esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de hegye felé mégis kissé összébb huzódva boltozódik, mintsem száras vége felé; aztán száránál rendszerint belapított, míg hegyénél inkább csak tompa és kissé ferdén álló hegyben végződő; dereka köröskörül csaknem egyenlően domboru. Vágánya oly sekély, hogy alig tűnik szembe; mégis gyakran egyenlőtlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, közép-vastag, bunkósvégű, finoman szőrös, sápadt zöld; szépen kikanyarított, tágas, de sekély üregesébe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány bemélyedésének végén, kissé oldalt látható.

Színe. Bőre kissé vastag, szívós, a gyümölcsről nem egy könnyen hámozható le; teljes értékével csaknem kékes fekete; igen apró, néha alig szembetűnő, sárgás pontokkal ritkásan behintett. Hamva elég sűrű, kékes.

Belseje. Husa zöldes világossárga, félfinom, tömöttes; leve bő, cukros, finom savanyúval emelt, gyöngéden illatos, igen kellemesízű. Magva, mely husától jól elválík, csaknem kerülékes, lapos és érdes-pofás; háta csak száras vége felé élesormós.

Fája. Erőteljes, igen edzett; korán és csaknem évenként igen bőven termő; mert virágai és kötődött gyümölcsei jól daczolnak a kései fagyokkal is. Rézsunt fölfelé törekvő s időjárástával a termés súlya alatt lefelé görbülő ágaival, melyet gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, szép lombos, de elég szellős, lapos gömbalaku koronát alkotó. Alkalmas szálas fának is formafáknak is; helyben és talajban nem válogató; gyümölcsei teljes érésök idejéig jól állják helyöket a fán: de, mihelyt megértek, önmaguktól is lehullanak apródonként.

Vesszei. Számosak, hosszúak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig könykösek; hosszan de csak kevésbé szembetűnőleg bordázottak; föllálló vagy inkább vagy

kevésbbé nyílt szögekben felfelé törekvők; gyenge korukban finoman és ritkásan szőrösek; ért korukban csupaszak, vörössel árnyalt szeny-nyes barnák; árnyas felőkön zöldesbarnák; aljuk felé sárgás, reczés hárt-tyával ritkásan bevontak; rendetlen, többnyire azonban középhosszu levélközűek.

Rügyei. Középnagyok vagy kicsinyek, szélestalpu, de rövidkuposak, hegyesek, elálló, szürkésbarnák; hosszan bordázott s különösen a vesszők hegye felé, jól kiemelkedő talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, hegyesek, pirossal kissé mosott szürkésbarnák.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok, a vesszők alján pedig elég nagyok, kissé vastag, de nem éppen keményszövetűek; többnyire mind kerülékesek; igen rövidke, szurós hegyben végződők s néhol csaknem kerekhegyűek; laposak vagy csak kissé teknősek; itt-ott visszásan öblösek; alig vagy éppen nem íveltek; itt-ott fodros szélűek; alsó lapjukon szőrösek; felső lapjukon csupaszak, simák, alig babosak, csaknem fénytelenek, bágyadt fűzőldek; széleiken változó nagyságu, tompa vagy itt-ott éles fogakkal sűrűn, de nem eléggé szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők rövid, középvastag, merev, szőrös, violaszín-pirossal mosott, csaknem vízírányosan elálló. Levélpálhái aprók, szárnyasak, fogasak; igen hamar elhullók.

Hasonnevei. Early Prolific; Early Rivers.

Leirói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 173.

Mas, *Pomol. générale*, II. 117.

Észrevétel. Megérdemli, hogy hazánkban is helyet foglaljon minden valamirevaló kertben; népesebb városok mellett piaci elárusításra is méltó volna tenyésztünk.

43. Majlandi császárszilva.

(Impériale de Milan; Mailändische Kaiserpfraume.)

Származása. Bizonytalan; hihető azonban, hogy Majland környékéről került a világba; neve legalább ezt sejteti velünk. Csak a harminczas években kezdett nagyban elterjedni. Ojtóvesszejét 1868-ban Jerusalemi kék szilva (= Violette de Jerusalem) hamis név alatt kaptam a Van Mons társulattól, Belgiumból; 1874-ben pedig valódi neve alatt Oberdiecktól is, a Simon-Louis testvérektől is újból és mindkét helyről teljesen egyezőleg kaptam meg. Fajom valódiságáról elég időm és módom volt meggyőződhetni.

Érésideje. Aug. közepétől sept. elejéig.

Minősége. Csaknem kitűnőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran nagyobb is.

Alakja. Tojásdad gömbölyű, mindkét végén kissé belapított. Zöme középtájra, néha azonban alább vagy fölebb is esik. Két oldala elég duzzadt; előrsze laposan domborodó s hegyénél kissé fölemelkedő; hátsó vagy vágányos része száras vége felé rendszerint duzzadtabb, mintsem előrsze. Vágánya sekély, alig észrevehető; többnyire egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövides vagy középhosszú, középvastag, finoman szőrös, gyakran rozsdafoltos, többnyire kissé görbe; szűk és mély üregcsébe kissé a vágányos oldal felé helyezett, mely üregcsét a szár karimás talpával egészen betölt. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén csekélyke mélyedésben látható.

Szine. Bőre vastag, szivós, de a gyümölcstről nem egy könnyen hámozható le; sötét violaszínű; apró, sárga pontokkal s rövidke, rendetlenül álló vonalkákkal majd sűrűbben, majd ritkábban behintett. Hamva sűrű, világoskék.

Belseje. Husa zöldes vagy zöldessárga, finom, sugaras, tömött vagyis husos, mint a Besztercezi szilva; teljes értékével sem egészen lágy; leve igen bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magva, mely néha igen jól, néha pedig nehezen válik el husától, a gyümölcs nagyságához mérve kicsiny, csaknem hoszas tojásdad; száras végén rövid, tompa csúcsban végződő; két oldala meg lehetős lapos és kissé érdes; háttaréja a száras vége felé jól kiemelkedő és elég éles.

Fája. Vígönésű, egészséges és igen edzett; korán és igen bőven, kedvező viszonyok közt évenkiut, rendszeren, de vidékem mostoha viszonyai közt csak esős évjáráskor terem. Nyílt szögekben fölfelé törekvő, de később a termés súlya alatt lefelé görbülő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes koronát alkotó. Szálas fának inkább alkalmas, mint egyéb formafáknak. Min-

denütt jól díszlik. Gyümölcsei még esős évjáráskor sem repedeznek föl s igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak középhosszak, középvastagok, hegyök felé lassudan elvékonyodók; elég egyenesek; hegyök felé kissé könyökösek; bordázatlanok; fölálló, vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is csupaszak, violaszín-barnák; csaknem egész hosszukban szürkés hártyával hálózatosan bevontak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, hegyesek, fölálló, de a vesszők hegye felé levők elálló; szürkével tarkázott pirosas gesztenyeszínűek; itt-ott sötétbarnák; elég kiálló, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kuposak, hegyesek, simák, pirosasbarnák.

Levelei. Nagyok, de a vesszők hegye felé mind mind kisebbek, vastag, de nem keményszövetűek; kerülékesek vagy széles tojásdadok, többnyire szabályosan elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; laposak vagy visszasan öblösek; alig íveltek; nyelőről itt-ott lefelé konyulók, de a vesszők hegye felé rézsunt fölfelé állók alsó lapjukon is csak ritkán és finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak; elég simák, noha szeliden babosak, elég fényesek, sötét zöldek; széleiken tompa vagy kerekhegyű fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy közép hosszú, elég vastag, de hajlékony; rézsunt fölfelé álló; egy vagy két, apró mirigye, melyek gyakran hiányzanak is, többnyire a leveltányér szélére helyezett. Levélpálhái rövidek, szárnyas és fogaslándsások, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 52.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 389.

Ma s, *Le Verger*, VI. 67.

Észrevétel. E becses szilvafaj legkönnyebben fölismerhető arról, hogy virágzásának vége felé, a fehér szirmok piros színezetet kapnak s csak azután hervadnak el. Minden tekintetben vetekedik a Besztercei szilvával, sőt fölül is mulja azt. Nagybani tenyésztése hazánk hegyeshalmos vidékein bizonyára haszonnal volna üzhető.

44. Gondini szilva.

(Prune de Gondin; Pflaume von Gondin.)

Származása. E kitünő szilva-ujdonságot bizonyos Vaubernier, la-val-i (Frankhon) birtokos nyerte magról. Bruant és társa, poitiersi gyümölcs kertészek, 1862. kezdették csak először elterjeszteni. Tekintélyes nagysága, szépsége és, bár néha változó, de többnyire jó íze végett maholnap útát fog törni magának mindenfelé. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből. A következő évben már bemutatta nálam, a fajtán gyümölcseit, melyek fajom valódiságáról csakhamar meggyőztek.

Érésideje. Aug. közepétől, aug. végeig.

Minősége. I. néha csak II. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy, néha igen nagy.

Alakja. Mint ez a nagy gyümölcsöket termő fajoknál történni szokott, — változó; többnyire azonban szabálytalan gömbalakú; szára felé rendszerint félgömb-alakúlag végződő; hegye felé pedig inkább ki-domborodva, de talpasan végződő. Zöme a középtájnál kissé alább a hegye felé esik és köröskörül csaknem egyenlően domborodik ki. Vágánya sekély és igen lapos úgy, hogy alig tűnik szembe és rendszerint egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára hosszas, középvastag, csaknem egészen csupasz, sárgás zöld, rozsdafoltos; a gyümölcs tetején piczinyke, néha pedig kissé tágas és mély csészécskéből többnyire függélyesen kiálló. Bibepontja a gyümölcs hegyén, néha kissé oldalt, igen lapos mélyedésekben látható.

Szine. Bőre finom, gyöngédtapintatú, kissé savanykás, de a gyümölcs értével lehámozható; elejénte rózsaszinbe játszó bíborpiros, teljes értével sötétebb bíborpiros, mely színezetben rendszerint egyes szep-lők és pettyek majd sötétebbnek, majd világosabbnak mutatkoznak. Apró, sárga, sötétvörössel szegett pontocskái szabad szemmel alig vehetők ki. Hámva finom, kissé ritkás, kékespiros.

Belseje. Húsa zöldesbe játszó sárga, áttetsző, finom, inkább lágy, mintsem tömött; leve igen bő, igen cukros, gyöngéd savanyynyalemtel igen kellemesízű. A húsától jól elváló s a gyümölcs nagyságához mért magva széles kerületes vagy tojásdadalakú; oldalai eléggé duzzadtak, ripacsosak s közepükön egyik végüktől a másikig vonuló, kiálló bordácskával ellátottak; háta szélesen barázdolt, taréja csak kevésbé emelkedik ki, de azért egész hosszában elég éles.

Fája. Bujanövészű, erőteljes, igen edzett; korán és elég bőven termő; kötődött gyümölcsei elég jól daczolnak a kései fagyokkal; éles szögekben fölfelé törekvő, gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel jól beruházott ágaival széles gömbalakú, kissé szellős koronát alkotó. Díszlik, úgy látszik mindenütt. Kertem laza és könnyen kiszáradó talajában is egyike azon fajoknak, melyek a faiskolában, legvigabban nőnek. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, fölfelé lassudan, mind-mindinkább elvékonyodók; egyenesek; alig könyökösek; sík fölületűek; még gyenge korukban is csupaszak, csaknem fényesek, sötét vörössel árnyalt világosbarnák; aljuk felé finom, reczés hártáival inkább vagy kevésbé sűrűn bevontak; hegyök felé apró fehér, kerek vagy vízirányosan fekvő, hosszas pontocskákkal elég sűrűn pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, vagy középnagyok, zömök kuposak, alig hegyesek, a vesszőktől csak kissé elállóak vagy azokkal párhuzamosan fölfelé állók; vörhenyes barnák; kissé kiálló, sima-párkányos vagy csak röviden bordázott talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, zömök tojásdadok, kissé hegyesek, vörhenyes barnák.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok, kissé vastag, de kissé lágy szövetűek; széles tojásdadok, vagy kerülékesek; tompa, kerekhegyben végződők; laposak; a vesszők alján itt-ott visszásan öblösek; kissé hullámos vagy fodros-szélűek; alig íveltek; alsó lapjukon kissé szőrösök; felső lapjukon csupaszak, simák, alig babosak, fényesek, élénk zöldek, széleiken kettős, tompa fogakkal majd mélyen, majd sekélyen fűrészesek. Levélnyelők rövid, középvastag, merev, finoman szőrös, ősz felé violaszínnel kissé befuttatott; a vesszőtől többnyire vízirányosan elálló; egy vagy két, vesealakú mirigye közel a levél tányérjához helyezett. Levélpálhái középnagyok, szárnyas keskenylándsásak, fölfelé állók, csaknem a vesszőre tapadók, elég tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obst.* VII. 139.

Ma s, *Pomol. générale*, II. 91.

Észrevétel. E kitűnő szilvafaj megérdemli, hogy alföldi kerteinkben is helyet szorítsunk számára legalább egy-egy fának; de csak olyan kertekben, honnan tekintélyes nagy és szép gyümölcsei csemege-asztalainkra és nem az ingyenvevők markába juthassanak.

45. Herrnhausi nagy mirabella.

(Mirabelle double de Herrnhausen; Herrnhäuser doppelte Mirabelle.)

Származása. Bizonytalan. Oberdieck Herrnhausenban találta föl először, a hol már régebben ismeretes volt s így azt gyanítja, hogy ugyanott támadhatott magról. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam Oberdieck-től. Nálam a fajtán 1876-ban termett először. Gyümölcsei, növényzete Oberdieck leírásával egyezvén, fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Jul. végén s aug. elején.

Minősége. I. rendű csemege és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Valamivel nagyobbka mint a sárga mirabella.

Alakja. Hosszas gömbalakú; néha tojásdad; száránál hirtelen belapított, hegyénél pedig különösen a vágánnyal ellenkező oldalon kissé összeszűkülve gömbölydeden boltozott. Zöme, a szépen fejlődött példányoknál, a szár és a bibepont között éppen középtágra esik. Vágánya széles és igen sekély; majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztó. Bibepontja a gyümölcs hegyén, többnyire oldalt álló, csekélyke mélyedésben látható. Szára rövid, középvastag, sápadt zöld, alig kissé rozsdafoltos, finoman szőrös; szűk és lapos, gyakran kissé ferdén álló üregbe helyezett.

Szine. Bőre finom, értével csaknem áttetsző s elég jól lehámozható; csak kevéssé savanykás; világos-sárga színű vagy finom és ritkás hamva miatt sárgás fehéreklátszó; napos oldalán gyakran piros pettyeskékel tarkázott, s a napnak jól kitett példányokon szelíd pirossal kissé belehelt legtöbb gyümölcsön hiányzik minden nyoma a pirosságnak.

Belseje. Husa világossárga, finom, keménykés, tömött, de olvadó; leve bő, cukros, igen gyöngéd savanyúval emelt, illatos, fűszeresízű; magvaváló. Magva hosszas tojásdad vagy kerülékes; kissé lapos és kissé érdes pofás, tompa háttaréjos.

Fája. Erőteljes, noha kissé lassunövéseü edzett; korán és bőven termő; rendetlenül fölfelé vagy szétálló ágaival, melyek gyümölcsvesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de szellős koronát alkotó. Gula- vagy bokoralaku fának is, szálaskának is egyiránt alkalmas. Helyben és talajban, úgy látszik, nem válogatós; mert kertem laza talajában, még száraz évjáráskor is, igen jól díszlik. Gyümölcsei kötődések után meglehetősen daczolnak a kései fagyokkal, még ért korukban is elég jól állják helyöket a fán s esős időben sem repednek föl.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, karesuak, hegyök felé igen elvékonyodók köröskörül sík fölületűek, csak hegyök felé finoman bordáztak; fölállóak vagy rendetlenül szétterjeszkedők; ritkán egyenesek; könnyökösek; egész hosszukban csupaszak; árnyas felőkön zöldesek, napos felőkön violaszínpirossal árnyalt zöldes barnák; tövüknél sárgás

hártyával ritkásan bevontak, főle bb pedig igen apró, fehér potokkal sűrűn, de alig szembetűnőleg pontozottak; elég rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, hasas kuposak, hegyesek; a vesszőktől kissé elálló; fehérrel szegélyezett sötétbarna pikkelyekkel borítvák; jól kiálló sima párkányos talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek tojásdadok, hegyesek; világos vörhenyes és csupasz pikkelyekkel takartak.

Levelei. Nagyok vagy középnagyok, vastag, de légyszövetűek, a vesszők alján hosszas és széles kerülekések; a vesszők hegye felé levők csaknem kerekdedek; rövidke, tompa hegyben végződők; többnyire laposak; itt-ott kissé hullámos szélűek és néha visszásan öblösek; kissé íveltek; felső lapjukon simák, csupaszak, bágyadtan fénylők, sötét vagy homályos zöldek; alsó lapjukon finoman és ritkásan szőrösek; széleiken kerekhegyű fogakkal sűrűn szabályosan, de nem mélyen fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, közép vastag, sáppadt zöld; néha felső felén violaszínpirossal belehelt; mereven szét vagy kissé fölfelé álló; két mirigye jól kiemelkedő, vesealakú, barna, közel a levéllapjához helyezett. Levélpálhái kicsinyek, hamar elhullók. A gyümölcs peczkeken levő levelei többnyire visszásan öblösek, hullámos szélűek, nyelők felé igen elkeskenyedők, elég vastag nyelökről inkább vagy kevésbé ívelten lefelé irányulók, különben elég mereven szétállók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 257. Egyebütt, sem német sem francia gyümölcsészek műveiben, nem olvastam még leírását.

Észrevétel. Csemegének, aszalványnak és befőzésre is, tán még inkább alkalmas és jó e szilvafaj, mint testvére a sárga mirabella. Egyetlenegy házi kertből sem volna szabad hiányozni még alföldünkön sem. Azt tapasztaltam róla, hogy ez is, mint a mirabella családhoz tartozó szilva fajok, beszterczei szilva alanyon díszlenek legjobban. A puhafajú, bujanövésű szilvafajokra ojtva nyomorogni szokott.

46. Catalóni szilva.

(Prune de Catalogne ; Catalanischer Spielling.)

Származása. Bizonytalan ; főnebbi neve alatt rég óta ismeretes s mint egyike a legkorábban érő szilváknek, mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből. Fajfán csakhamar bemutatta nálam első gyümölcsseit, melyek fajom valódiságát határozottan bebizonyították.

Érésiideje. Jul. első felében.

Minősége. A korán érő szilvák közt mindenesetre I. rendű.

Nagysága. Kicsiny, de jóval nagyobb a Sárga mirabellánál.

Alakja. Tojásdad, néha csaknem tojásalakú. Zöme a középtájnál kissé föllebb, a száras vég felé esik, honnét szára felé többnyire hirtelen összehúzódva rövid csucsban enyészik el; hegye felé azonban csak szelíden fogva boltozódik s tompa hegyet alkot. Vágánya sekély, lapos, de eléggé szembetűnő, főkép a gyümölcs hegyénél, a hol elég jól be szokott mélyedni ; többnyire egyenetlen félre osztó s hizottabb oldala a bibepontnál jóval föllebb szokott emelkedni. Szára elég rövid, vékony, sárgás zöld, rozsdafoltos; alig észrevehetőleg szőrös; a gyümölcs csúcsán szűk csészécskéből kiemelkedő. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány repedésében, többnyire a hizottabb oldal fölemelkedése mellé helyezve látható.

Szine. Bőre elég szivós, finom, csaknem áttetsző, úgyannyira, hogy alóla a húst szálcái is átsillamlanak, a gyümölcscről csak ennek teljes értével hámozható le; elejénte sápadtfehér, értével aranysárga vagy mikép Jahn helyesen mondja, borsó-sárga; pontozata igen apró, alig szembetűnő; hamva finom, ritkás, fehéres.

Belseje. Husa sárga, elég finom, sugaras, puha; leve elegendő czukros, némi gyöngéd savanyúval emelt, illatos, fűszeresízű. Magva kicsiny, tojásdad vagy kerülékes, lapos és érdespofás, tompa háttaréjos, a husától igen jól elváló.

Fája. Fiatal korában vígnövésű, edzett; de nagy fává már korai, rendes és bő termésénél fogva sem növekedhető; kissé rendetlenül álló fölfelé törekvő, karcsú ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, ritkás, szellős koronát alkotó. Alkalmas szálaskának s hajlékony vesszeinél fogva lécezet melletti művelésre is. Helyben nem válogatós; jól kibírja a száraz évjárásokat is. Gyümölcssei nem egy könnyen fergesednek.

Vesszei. Számosak, hosszúak, vékonyak, hajlékonyak, elég egyenesek, fölfelé törekvők; alig könyökösök; alig észrevehetőleg s csakis itt-ott bordázottak; gyenge korukban egész hosszukban szőrösök; ért korukban inkább csak hamvasnak látszó; aljuk felé finom, fehéres, reczés hártáival inkább vagy kevésbé sűrűn bevontak úgy, hogy vöröses barna színük alig látszik ki tisztán; hegyök felé homályos s csaknem hamvas vörösek; többnyire rövid és csak itt-ott hosszas levélközökkel bírók.

Rügyei. Középnagyok, kuposak, hegyesek; a fától elálló vagy a vesszőkkel csaknem párhuzamosan fölfelé irányulók; szürkével sűrűn tarkázott, sötét barna pikkelyekkel borítvák; majd talapnélküliek, majd alig kiálló, összeszükült parkányú, alig észrevehetőleg bordázott talpra helyezkedők.

Virágrügyei. Igen kicsinyek, tojásdadok vagy kuposak, alig hegyesek, vörhenyes barna, csupasz pikkelyekkel borítvák.

Levelei. Kicsinyek vagy közép nagyok, kissé vastag de nem kemény szövetűek; többnyire hosszas, keskeny tojásdadok, itt-ott lándsás kerülékesek vagy visszás tojásdadok; többnyire hosszas, félregöbörülő, keskeny hegyben végződők; laposak vagy lapos teknősek; alig íveltek; alsó lapjukon finoman, de ritkásan szőrösek; felső lapjukon csaknem csupaszak, simák, bágyadt fényűek, homályos zöldek; széleiken igen tompa fogakkal elég szabályosan, de nem mélyen fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, elég vastag, merev, szőrös, a vesszőtől csaknem vízirányosan el-, sőt néha kissé lefelé álló; két apró mirigye vesealakú, sötétbarna, majd egymás átellenében, majd ferde irányban, közel a levél lapjához helyezett. Levélpálhái kicsinyek, fejletlenek, hamar elhullók; a gyümölcspeczeken levő levelei aprók, nyelők felé többnyire inkább elkeskenyedők, mintsem hegyök felé.

Hasonnevei. Jaune hâtive; Catalonische Pflaume; Prunus Catalonica; Gelbe, frühe Pflaume; White Primordian; Early Yellow. stb.

Leirői. Jahn, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 403.

Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 106.

Mas, *Le Verger*, VI. 9. l. s. többen mások.

Észrevétel. A korán érő szilvák közt e kedves külsejű, elég finom ízű szilva, a vele egy időben érő Biondeck korai szilvájával együtt, diszére fog válni gyümölcs asztalainknak. Megérdemli, hogy alföldi kereteinkben is helyet juttassunk számára egy-egy tának.

47. Lepine.

(Die Lepine.)

Származása. Bizonytalan. Papeleu, jeles belga gyümölcsész terjesztette először s az 1854-ben kiadott gyümölcsjegyzékében azt állítja róla, hogy hozzá bizonyos Lepine-nevű urtól került, kinek nevét máig is viseli e rendkívül érdekes szilvafaj. Ojtóvesszejét 1869-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből (Hanovera). Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Sept. vége és Október eleje.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Kicsiny.

Alakja. Két végén többnyire belapított, néha pedig szabályos gömbalakú; szélessége gyakran meghaladja magasságát; hegyénél gyakran szélesebbre lapul el, mintsem szárás végén; gyakran azonban mindkét végén csaknem teljesen egyenlően boltozódik. Vágánya sekély; némely gyümölcsön alig vehető észre, némelyiken pedig csakis a gyümölcs hegyénél és szárás végénél mélyed be kissé a gyümölcsbe, melyet csaknem egyenlő félre szokott osztani. Bibepontja, többnyire jól szembetűnő, a gyümölcs hegyén inkább vagy kevésbé mély és tág üregben ülő, melynek karimáját csak a vágány bemélyedése teszi kissé szabálytalanná. Szára rövid, elég vastag, szőrös, barnafoltos, majd egyenes, majd kissé görbe, bunkósan végződő; szépen kikanyarított, mély üregébe helyezett, melynek karimája egyik oldalán a vágány lapos bemélyedése látható.

Színe. Bőre szivós, de gyöngédtapintatu; a gyümölcs teljes értékével jól lehámozható; jóval előbb már, hogy sem a gyümölcs érésidejét elérhette volna, bársony fekete színt ölt s e színezetben apró, alig szembetűnő, ritkásan elszórt, aranysárga pontocskák s néha ott, hol a gyümölcs fejlődés közben sérülést kapott, finom rozsdalakzatok is fordulnak elő. Hamva elég sűrű, világoskék.

Belseje. Husa zöldes vagy sárgás zöld, finom, tömött, sugaras; leve elég bő, czukros gyöngéd savanyúval emelt, egészen a beszteczsei szilva ízével vetekedő. Husától jól elváló magva kicsi, zömök-tojásdad, tompa háttaréjos, elég duzzadt potás.

Fája. Fiatal korában elég vigan, később csak mérsékelten nővő, igen edzett; elég korán és rendkívül bőven termő; mert virágzásában sem kényes, kötődött gyümölcsei is jól daczolnak a kései fagyokkal; mindenfelé szét és fölálló ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel korán beruházkodnak, gömbalakú, sűrűlombos és mégis szellős koronát alkotó. Alkalmas szál as fának is, bokoralaku fának is. Helyben és talajban nem válogató. Gyümölcsei nem egy könnyen fergesednek s igen jól állják helyöket a fán.

Vesszel. Számosak, fiatal fákon elég hosszúak, vékonyak s hegyök felé még inkább elvékonyódnak; egyenesek; alig könyökösek; fölállóak vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; nem bordázott, hanem síkfölületűek; gyenge korukban finoman szőrösök; ért korukban csak hamvasak, violaszinpirossal mosott sötétbarnák; aljuk felé finoman reczés hártyásak, főlebb pedig apró, kerek, sárgástehér pontokkal elég sűrűn, de alig észrevehetőleg pontozottak; igen rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kissé karcsu kuposak, hegyesek, a fától elállóak vagy a vesszőkkel csaknem párhuzamosan fölfelé állók; szürkés szegélyű, homályosbarna pikkelyekkel borítvák; kissé kiálló, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Igen aprók, zömök kuposak, hegyesek, világos barnák, többnyire csak rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Kicsinyek, vékony és lágyszövetűek, széles kerülékesek; alig hegyesek, vagy félrecsavarodó, rövidke, tompa hegyben végződők; csaknem laposak, vagy laposvölgyesek; ránczosak vagy hullámos-széleűek; alig kissé íveltek; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, finoman borsókásak, bágyadtan fénylők, homályos kékeszöldek; széleiken apró, kerek, többnyire kettős fogakkal finoman és szabályosan tűrészesek. Levélnyelők igen rövid, középvastag, merev, rézsunt fölfelé álló; két parányi, gömbölyded mirigykével ellátott. Levélpálhái aprók, keskenyek, fogas és kissé szárnyas lándsásak, csaknem a vesszőkre lapulók, elég tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 437.

Mas, *Pomologie générale*, II. 141.

Lucas, *Auswahl werthvoller Obstsorten*. III. 110.

Észrevétel. Bármily zsufoltan meg legyenek is rakodva gyümölcs-csel e szilvafaj ágai, mégsem hajlanak meg a gyümölcs terhe alatt. Nyers csemegének, befőzésre és aszalásra is igen alkalmas gyümölcsei végett, egyetlenegy alföldi kertből sem volna szabad hiányoznia e rendkívül termékeny szilvafajnak.

48. Kései muskotály.

(Tardive musquée; Späte Muskateller.)

Származása. E kitünő szilvát magról nyerték, a Baltet testvérek Troyesban, Franciaországban s híres faiskolájukból 1859-ben kezdték elterjeszteni. Ojtóvesszejét 1869-ben Reutlingenből, Dr. Lucastól és 1873-ban Plantièresből, a Simon-Louis testvérektől is megkaptam. Több ízben termett már mindkét helyről került fajom teljesen egyező gyümölcsöket. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Érik aug. végén, sept. elején.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Gömbölyded vagy tojásdad gömbalakú. Zöme középtájra esik, honnét szára felé falgömbalakúlag boltozódik s szára körül kisdéd, lapos karimában fogy el; hegye felé pedig, noha kissé összébb huzódik, de szintén gömbölyded vagy kissé tompa végben fogy el. Derekán körös körül csaknem egyenlően és jól ki van domborodva. Vágánya lapos és sekély; többnyire egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, elég vastag, egyenes vagy görbe, barnamázos, finoman szőrös; csekélyke és szűk mélyedésbe helyezett. Bibeponjtja a gyümölcs hegyén, csekélyke behajlásban, a vágány vonala végén látható.

Szine. Bőre vékony, finom, a jól ért gyümölcsről könnyen lehámozható; elejénte bársony-piros; értével feketés bársonyszínű; egyes rozsdá foltocskák csak akkor látszanak fölületén, ha a bőr, fejlődés közben, sérülést kapott. Hamva sűrű, kék.

Belseje. Húsa zöldes, finom, csaknem áttetsző, lágy és olvadó; leve rendkívül bő, igen czukros, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Minél érettebb a gyümölcs, annál élénkebb az illatossága is. Magva, mely többnyire jól elválik húsától, a gyümölcs nagyságához mérve, kissé nagyocská, széles tojásdad; két oldala csak kissé domború, érdes és száras végén kiemelkedő ránczocskákkal is jelzett; hátgerincze csak kevésbé vastag és tompa, de a száras vég felé kissé éles taréjjal ellátott.

Fája. Mérsékeltnövéssű, de egészséges és elég edzett; korán és ha nem is rendszeren, de igen bőven termő. Kuszáltan szétálló és lefelé is görbülő ágaival, szellős, laposas koronát alkotó. Alkalmas szálas fának is, bokoralakú fának is: helyben és talajban kevésbé válogatós; gyümölcssei teljes érettségök idejéig igen jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak, vékonyak vagy középvastagak, hegyök felé elvékonyodók; nem egyenesek, alig könyökösek bordázottak; egész hosszukban finoman és elég sűrűn szőrösök; aljuknál itt-ott reczés hártáival takartak; napos felőkön homályos barnák; árnyas felőkön zöldesek vagy zöldes barnák; rendetlen, többnyire azonban hosszszas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, zömök kuposak, alig hegyesek, a vesszőtől kissé elálló, szürkével finoman tarkázott gesztenyeszínűek; elég kiemelkedő, hosszán és szembetűnőleg bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, hasaskuposak, elég hegyesek, simák, világos gesztenyeszínűek; úgy a gyümölcs peczkeken, valamint a hosszabb vesszőkön levő rügyek társaságában is, gyakran jelenkezők.

Levelei. Középnagyok, elég vastag, de lágy szövetűek; többnyire hosszas tojásdadok vagy kerülékesek; hirtelen elkeskenyült, rövidke hegyben végződők; laposak vagy völgyesek; néha visszásan öblözöttek; majd alig, majd eléggé íveltek; itt-ott széleiken hullámosak s hegyökkel lefelé és félre görbülők; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, finoman borsókásak, bágyadtan fénylők, élénk zöldek; széleiken kettős vagy hármas, tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, de hajlékony, finoman szőrös, élénk pirossal mosott; többnyire vízirányosan elálló; két kiemelkedő mirigye, melyek azonban gyakran hiányznak is, majd a levéltányér szélére, majd közel ehhez, a nyélre helyezett. Levélpálhái középnagyok, tövüknél szárnyaltak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Ma s, *Pomol. générale*, II. 147. Tudtommal mások még nem irták le.

Észrevétel. A ki nem várva be e szilva teljes megérését, hanem érettnék gondolva a szépen megszínesedett gyümölcsöt, idő előtt izleli meg; éppen nem fogja azt illatosnak, annál kevésbé muskatályosnak találni. Így jártam vele én is; aztán kétség támadt bennem valódisága iránt is: hanem aztán később, véletlenül jöttem rá, hogy a teljesen érett gyümölcs valóban illatos és így megérdemli nemcsak a nevét, hanem azt is, hogy egy-egy fának helyet szorítsunk számára kertekben.

49. Korai kajszin szilva.

(Abricotée hâtive; Frühe Aprikosen Pflaume.)

Származása. Oberdieck szerint Honoverában nagyon el van terjedve, hol magról keletkezvén, gyökajtásairól is szaporítják. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódiságáról elég módomból és időm volt meggyőződnöm.

Érésideje. Aug. közepe.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Két végén kissé belapított gömbalaku. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de szára felé néha mégis kissé összébb húzódva boltozódik. Köröskörül egyenlően és szabályosan kidomborodó dereka csak hátsó vagy vágányos részen látszik néha kissé belapítva. Vágánya igen sekély, többnyire a két végén tűnik kissé szembe s a gyümölcsöt egyenlő félre szokta osztani. Szára közép hosszú elég vastag vagy középvastag, finoman szőrös, rozsdapettyes csekélyke üregben vagy csaknem a felszínre, kissé oldalt helyezett. Bibe-pontja a gyümölcs hegyén csekélyke mélyedésben a vágány vonala végén látható.

Szine. Bőre elég vastag, szívós, áttetsző, a gyümölcstről ennek értékével jól lehámozható; elejénte fehéres zöld, értékével világos vagy élénk sárga; napos oldalán sem szokott még piros pettyeket sem előtűntetni. Pontozata ritka, alig szembetűnő. Kisebb nagyobb, pirosas ragya szep-lők néha tűnnek elő rajta. Hamva sűrű, fehér.

Belseje. Husa világos-sárga, áttetsző, lágy, olvadó; leve igen bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, illatos-ízű. Magva, mely husától ritkán válik el, visszás tojásdad vagyis száras vége felé összekeskenyedő, hegye felé pedig kiszélesedő; elég duzzadt, de csak kissé érdes pofás; tompahátú.

Fája. Fiatal korában elég vigan, később csak mérsékelten növe, de folyvást egészséges és edzett; igen korán és bőven termő szétálló ágaival, melyek gyümölcsгалyakkal jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de nem nagy koronát alkotó. Alkalmas szál as fának is, bokoralaku fának is, helyben és talajban nem válogatós gyümölcsei teljes érésök idejéig igen jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, elég vastagok, hegyök felé l asudan elvékonyodók; elég egyenesek, fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; finoman bordázottak; gyenge korukban finoman szőrösök vagy inkább csak hamvasak; ért korukban csupaszak, szennyes pirossal mosott barnák; aljuk felé szürkés hártáival hálózatosan bevontak s főlebb, apró, fehéres pontokkal ritkásan pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hasas kuposak, hegyesek, a vesszőtől inkább vagy kevésbé elálló; szürkével sűrűn tarkázott világos gesztenyeszínűek; elég kiduzzadt és szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadkuposak, hegyesek, simák pirosas gesztenyeszínűek.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; elég vastag és elég kemény szövetűek; széles kerülékesek, itt-ott tojás-alakúak; a gyümölespeczken levők többnyire visszás tojásdadok; igen rövid és igen tompa hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek; kissé íveltek; széleiken itt-ott hullámosak; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, simák, noha elég babosak, bágyadtan fénylők, világos fűzőldék; széleiken a nagyobb levelek jókora nagy, tompafogakkal a kisebbek pedig sűrű, apró és kissé éles fogakkal fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, vékony vagy középvastag, inkább hamvas, mint szőrös violaszín-pirossal mosott; majd vízirányosan el- majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái szárnyas és fogas lándsásak, elég tartósak.

Hasonnevei. Abricotée précoce; Oberdieks frühe Aprikosen Pflaume.

Leirói. Oberdiek, *Anleitung zur Kenntn. des besten Obstes*, 452. lap. és *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 453. l.

Liegel, *Kenntnis der Pflaumen*, IV. 47.

Mas, *Pomol. générale*, II. 21.

Észrevétel. Fájának termékenysége s gyümölcseinek finom íze elég ajánló levél számára, hogy kerteinkben helyet juttassunk számára; népes városok mellett piaczi elárúsításra is méltó volna tenyésztünk.

50. Jerusalemi kék.

(Violette de Jerusalem; Violette Jerusalem's Pflaume.)

Származása. Bizonytalan. Régibb gyümölcsészek műveiben még pusztá neve sincsen fölemlítve. Hol és ki vezette be először a világba? senkisé tud róla: de azért napjainkban már egyike lett legismertebb és legkapósabb szilvafajainknak. Jóval nagyobb a besztercei szilvánál, melyhez állományának husos voltánál s finom íze és alakjánál fogva leginkább hasonlít. Ojtóvesszejét 1874-ben egyszerre kaptam meg Oberdiecktól, Jeinsenből és a Simon-Louis testvérektől, Plantièreshől. Fajfámon több ízben termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Augustus második fele, hűvösebb tájakon sept. közepéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy, a besztercei szilvánál gyakran kétszerre is nagyobb.

Alakja. Kissé szabályosabban tojásdad, mint a besztercei szilva. Zöme a középtájnál kissé föllebb a száras vég felé esik, honnét szára felé elejénte szelíden, aztán hirtelen fogyva rövidke, csücsszerű nyakat alkot; hegye felé pedig mindkét oldalán szelíden, elő és hátsó vagy vágányos részén pedig mind-mind inkább fogyva, többnyire ferdén csomkázott végben enyészik el. Két oldala elég jól kiduzzadt; de elő-része kevésbé domboru, mint hátsó része. Vágánya széles és elég mély, többnyire egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára hosszú, vékony, egyenes, zöldszínű, igen finoman szőrös, ritkán barnafoltos; a gyümölcs csücsán szűk és mély üregesébe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonalának végén, kissé oldalt, csekély mélyedésben látható.

Szine. Bőre kissé vastag és szívós, savanykás, a gyümölcstről lehámozható; inkább vagy kevésbé sötétvioletszínű; igen apró, sárgás pontokkal, sűrűn, egyenlően, de kevésbé szembetűnőleg behintett. Hamva sűrű, világos kék.

Belseje. Husa zöldessárga vagy aransárga, finom, sugaras tömött; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanygyal emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magva, mely husától jól elválk, a gyümölcs nagyságához mérve nem nagy; meglehetősen tojásdad alakú; lapos és igen érdespofás; keskenyhátú; középső taréja a száras vég felé élesen ki-magasló.

Fája. Fiatal korában buja-, később csak mérsékelt növéssű, de egészséges és edzett; korán és rendszerint bőven termő; elejénte fölfelé törekvő, később lefelé hajló ágaival, melyek vesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, sűrű-lombos, lapos gömbalakú koronát alkotó. Szálas fának igen alkalmas; mindenütt jól díszlik. Gyümölcsei eső időjárásakor sem szoktak fölrepedezni s helyöket igen jól állják a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, elég vastagok, hegyök felé elvékonyodók, csaknem egyenesek, noha kissé könyökösek; finoman bordázottak; föl- és szétállóak; csupaszak, homályos violaszínnel árnyalt barnák; tövük felé szürkés, reczés hártáival inkább vagy kevésbé bevonatok; rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, hasas kuposak, hegyesek; majd kissé elállóak, majd a vesszőkkel csaknem párhuzamosan fölfelé állók; pirosas gesztenyeszínű, sima pikkelyekkel takartak; elég kiduzzadt, keskeny és két szélén hoszan bordázott talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdadok, hegyesek, világos gesztenyeszínűek.

Levelei. A vesszők alján jókora nagyok, a vesszők hegye felé kisebbek, elég vastag és keményszövetűek; tojásdadok vagy hosszú tojásdadok, itt-ott kerülekesek; rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak; itt-ott lapos völgyesek; néha visszásan öblözötték: nyelökről majd vízirányosan elállóak, majd lefelé csüggők; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, simák, noha szeliden babosak, fényesek; inkább sötét, mintsem világos zöldek; széleiken kettős fogakkal sűrűn, de igen tompán fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vastag, merev, finoman szőrös; violaszín-pirossal inkább vagy kevésbé színezett; rézsunt fölfelé vagy pedig vízirányosan elálló: mirigyei néha hiányzanak; néha egy-kettő van a nyélre, vagy a levél-tányér szélére helyezve. Levélpálhái tövüknél szárnyasak: különben pedig élesen fogazott lándzsák, kevésé tartósak.

Hasonnevei. *Wahre blaue Eierpflaume.*

Leirői. Liegel, *Syst. Kenntniss der Pflaumen*, II. 54.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstkunde*, III. 251. és

mások.

Észrevétel. Gyümölcsei használhatóságra minden tekintetben versenyeznek a beszteczői szilvafaj gyümölcseivel s így, mert fája termékenyebb s gyümölcsei nagyobbak is ennél, méltó volna nagyban is tenyésztenünk talán még inkább, mint a beszteczői szilvát. Szilvatenyésztésre alkalmas vidékeken mindenesetre jó lenne vele kísérletet tennünk.

51. Juliusi zöld ringló.

(Juli green Gage; Juli-Reineclaude).

Származása. Még eddig bizonytalan. Oberdieck szerint valószínű, hogy Angolország a hazája, honnét Európa száraz földén csak az újabb időkben kezdett elterjedni. Oberdieck, minthogy korán érő ringló több is van már, nehogy ezekkel összetévesztessék, megtartotta e faj számára a „Juliusi“ jelzöt, noha bevallja, hogy e jelző nem illeti meg; mert vidékén nem juliusban, hanem augusztus közepén vagy aug. második felében érik. Megtartottam számára én is a „Juliusi zöldringló“ nevet, noha nálam is aug. első felében szokott csak megérni; mert fajom ojtóvesszőkben Oberdiecktól került hozzám 1871-ben s Oberdieck leírásával igen jól egyezik és így valóban azon faj van birtokomban, melyet Oberdieck e név alatt irt le. Lehet különben, hogy Angolhonban más szilvafaj is van e név alatt, a melyik valóban juliusban érik és — mint Oberdieck is megemlíti, — Hogg, angol gyümölcsész szerint, magvaváló is; mig az itt leírt Juliusi zöldringló nem magvaváló. Elég az hozzá, hogy, mint már említém, fajomhatározottan az, a melyet Oberdieck leírt és így nevezett el.

Érésideje. Aug. közepe, néha előbb is.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy, mint a zöldringló.

Alakja. Rendszerint magasabb, mint a zöldringló, melyhez különben alakra nézve igen hasonló. Zöme középtájra esik, néha pedig kissé a száras vége felé, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik; hegye felé azonban néha mégis inkább összehúzódik, mintsem szára felé, hol többnyire széles és lapos karimában végződik. Két oldala egyenlően és jól ki van duzzadva, de előrészen és különösen hátsó vagy vágányos részén, kissé be van lapítva. Vágánya széles és lapos; többnyire egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, középvastag, rozsdafoltos; szépen kikanyarított mély üregcsébe helyezett, melynek karimáját az egyik oldalon a vágány barázdája szeli át. Bibeponjtja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végéhez közel, tojásdad-alaku mélyedésében látható.

Szine. Bőre kissé vastag és szívós, teljes értével a gyümölcsről lehámozható; elejénte sápadt zöld; értével sárgás zöld vagy zöldessárga; napos oldalán csak a napnak jól kitett darabjain kap igénytelen piros színezetet, melyben sötétebb piros foltocskák is észlelhetők; néha a pirosság csak apró pettyekben vagy szeplőcskében jelentkezik rajta. Hamva elég sűrű, fehéres.

Belseje. Husa zöldessárga, finom, sugaras, kissé tömöttes, olvadó; leve rendkívül bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magva, mely husától nem válik el, a gyümölcs nagyságához mért, jókora nagy; ferdén kerülékes; elég duzzadt és érdespofás; háttaréja tompa s csak a száras vég felé éles és kiemelkedő.

Fája. Mérsékelt növési, de egészséges és edzett; korán és elég bőven termő; föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcspeczkekkel elég jól beruházkodnak, szabálytalan gömbalaku koronát alkotó. Alkalmas szűlő fának; helyben és talajban nem válogatós, de úgy látszik, némely szilvaalanyon nem díszlik jól. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, elég vastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek; merevek, síkfölületűek; gyenge korukban finoman szőrösek; ért korukban csupaszak, sötét violaszínnel mosott barnák; árnyas felőkön zöldes foltokkal tarkázottak; aljuknál finoman rezés hártásak; rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hasas kuposak, alig hegyesek, a vesszőkkel csaknem párhuzamosan fölfelé állók; szürkével tarkázott pirosas gesztenyeszínűek; elég kiálló, bordázatlan vagy csak alig, és röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Igen aprók, tojásdadok, hegyesek, sötétbarna, sima pikkelyekkel takartak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok, elég vastagszövetűek, de lágytapintatúak, széles kerületek; rövidke tompa hegyben végződők; néha nyelőkfelé inkább elkeskenyedők, mint hegyök felé; laposak vagy lapos völgyesek; gyakran, visszásan öblözöttek; alig íveltek; gyenge korukban finoman szőrösek és violaszín pirosak; ért korukban csupaszak, szeliden babosak, bágyadtan fénylők, sötét vagy csak homályos zöldek; széleiken apró, tompa fogakkal sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, merev, finoman szőrös; felső oldalán violaszínnel mosott; a vesszőtől vízirányosan elálló; egy két mirigykéje többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái rövidek szárnyas-lándsásak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Reine-Claude hâtive.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstkunde*, VII. 165. Más német vagy francia gyümölcsészek tudtommal még nem irták le.

Észrevétel. Mint finomízű esemegegyümölcs megérdemli, hogy egy egy fának helyet szorítsunk kertünkben. Nagyban tenyészteni alig hiszem, hogy előnyös volna.

52. Frankfurti szilva.

(Quetche de Francfort, Frankfurter Pfirschenzwetsche.)

Származása. Bizonytalan; annyi már ki van puhatolva róla, hogy Majna melletti Frankfurtban és környékén nagy becsben áll s onnan is kezdett elterjedni mindenfelé. Ojtóveszejét 1870. kaptam Oberdieck-től, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Augustus második fele; eltart sept. közepéig is.

Minősége. Nálam csemegegyümölcsnek, csak II. rendű; kedvezőbb talajban minden tekintetben I. rendű.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb.

Alakja. Két oldalán szembetűnőleg belapított és többnyire szabálytalanul tojásdadalakú. Zöme többnyire közelebb esik a száras végéhez, mintsem a gyümölcs középtájához; előrsze szabályosan, de nem annyira domborodik ki, mintsem hátsó vagy vágányos része. Vágánya sekély, alig észrevehető; majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövidebb a középszerűnél, közép vastag, csaknem egyenes, finoman szőrös, pirosas ragyafoltos; szűk és lapos mélyedéskébe helyezett, melynek karimája a vágányos oldal felé kissé lejtősen áll. Bibepontja sárgás, szembetűnő; a gyümölcs hegyén majd bemélyedés nélkül, majd csekélyke, lapos és ferde irányban álló mélyedéskébe helyezett.

Szine. Bőre finom, csak kevésbé szivós, a teljesen érett gyümölcsről lehámozható; ért korában feketéskék, mely színezetet korán, még teljes érése előtt meg szokta kapni. Pontozata sűrű, apró, sárga, elég szembetűnő, noha csak bőr alul áttetsző pettyecskék alakjában jelenkezik. Egyes rozsdafoltocskák csak ott látszanak fölületén, hol a bőr, fejlődés közben sérülést kapott. Hamva igen sűrű, világos kék.

Belseje. Husa pirosas aransárga, finom, tömött vagyis husos, mint a Besztercezi szilva; leve majd bő, majd, mint nálam is, többnyire csak elegendő; teljes értével igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, kellemes fűszeresízű. Magva lapospofás, száras végén kissé ránczos, keskenyhátú, éles háttaréjos, majd tojásdad, majd ferdén kerülékes; husától teljesen elváló: magürege rendszerint tágas és nagy.

Faja. Fiatal korában vőgnövésű, később is igen edzett és egészséges; korán, rendesen, habár nem is mindig bőven termő; nyílt szögekben fölálló, később lefelé konyuló ágaival, melyek gyümölcsгалыakkal jól beruházkodnak, elég sűrű, kuszált lombozatu koronát alkotó. Szálasfának és egyéb alaku formafáknak is alkalmas, mindenütt jól díszlik ugyan, de kötött és kellőleg nedves talajban terem legjobbjú gyümölcsöket és bővebben is, mintsem száraz, laza talajban. Gyümölcesei teljes érésökig jól állják helyöket a fán s nem szoktak fölrepedezni.

Vesszei. Számosak, igen hosszúak, karcsnak, hajlékonyak, hegyök felé még inkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könykök, sík-

fölületűek, hegyök felé is csak alig észrevehetőleg bordázottak; egész hosszukban szőrösek, aljuk felé szakadozott fehéres hártyával tarkázottak, szennyes barnapirosak; árnyas felükön zöldesek, barnaszeplősek; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélkőzők.

Rügyei. Középnagyok, hasas kuposak, alig hegyesek, a vesszőtől kissé elálló; szürkével mosott világos gesztenyeszínűek; elég kiálló bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, tompahegyűek, igen simák, világos gesztenyeszínűek.

Levelei. Középnagyok, elég vékony és hajlékony szövetűek; kerületek; többnyire szabályosan elkeskenyedő, rövidke hegyben végződők; laposak vagy laposteknősek; alig ívelték; kissé félregörbülők; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, simák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken előrehajló, igen tompa fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levéllyelők középhosszu, elég vastag, de hajlékony, finoman szőrös, gyakran rozsdafoltos; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló; egy vagy két, kisdud mirigykéje többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái kicsinyek, hamar elhullók.

Hasonnevei. Frankfurti baraczk szilva.*)

Leirói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VII. 111. Tudtommal mások még nem írták le.

Észrevétel. A ki be nem várja e szilvafaj gyümölcseinek teljes megérését, hanem a színezetöknél fogva már éretteknek látszó gyümölcsökbe beleharap és azokat tulsavanyunak, sőt kissé fanyarnak is találja, könnyen méltatlanul ítélhetne becses volta felől; már pedig teljesen ért korában, nyersen jó gyümölcs, aszaltványnak pedig különösen jeles. Nagyobb folyó vizeink mellékén méltó volna nagyban is tenyésztenünk.

*) Kezdetben, a németek után, én is e név alatt terjesztettem, de később mert ízében semmi olyast, a mi a baraczkra emlékeztetne, nem találtam, inkább a francziák elnevezését fogadtam el.

53. Hartwiss sárga szilvája.

(Quetsche jaune de Hartwiss ; Von Hartwiss gelbe Zwetsche.)

Származása. A Besztercei-féle szilvák családjába tartozó eme kitűnő szilvafajt Liegel, a híres szilvaismerő gyümölcsész nyerte a Korai sárga szilva magváról, ez előtt néhány évtizeddel, Braunauban és a török császár nikitai kertjeinek igazgatója, Hartwiss nevéről elkeresztelve, mutatta be a világnak. Napjainkban, mint nemcsak értékes, de különösen érdekes szilvafaj is, mindenfelé el van már terjedve. Ojtó-vesszejét 1875-ben kaptam Ottrubay Károly barátomtól, Aradról. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam Aug. végén, Sept. elején.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és díszgyümölcs.

Nagysága. Jókorá nagy; néha, bő terméskor, csak középnagy.

Alakja. Kissé szabálytalan tojásalakú, mint a Besztercei szilva. Zöme száras vége felé esik, honnét hegye felé mind-mind összébb húzódva inkább vagy kevésbé tompa hegyben végződik; szára felé pedig hirtelen fogyva, többnyire kised csúcsban enyészik el. Két oldala inkább lapos, mintsem domboru. A gyümölcs kevésbé emelkedik ki elő-részen a száras vég felé, mintsem hátsó vagy vágányos részén, a hol jellemzőleg ki szokott domborodni. Vágánya lapos és sekély; többnyire egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára hosszas vagy középhosszú vékony, egyenes, finoman szőrös; a gyümölcsöt végző piczinyke csúcsra csaknem a felszínre helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, többnyire bemélyedés nélkül, a felszínen látható.

Színe. Bőre finom, vékony, a gyümölcscről még ennek teljes értékével sem hámlik le kellőleg; elejénte világos sárga; értékével viasz-sárga vagy, mikép Mas jellemzi, kanári sárga; napos oldalán is csak elvétve találkozik egy-egy piros pettyecske. Pontozata igen apró, szabad szemmel nem is látható. Hamva ritka, fehéres.

Belseje. Húsa fehéres vagy világossárga, finom, sugaras, tömött vagy húsos, de kissé mégis lágyabb, mint a Besztercei szilva; leve bő, igen cukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magva, mely húsától mindenkor jól elválk, a gyümölcs nagyságához mérve kicsinynek mondható, lándsás tojásdad, tompahátú, csaknem lapos és csaknem simapofás, mindkét végén csaknem szűrös hegyben végződő.

Fája. Erőtéljes, egészséges és edzett; korán és bőven termő; rézsunt föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsvesszőkkel és peczkekkel hamar és sűrűn beruházkodnak, kúszált lombozatu, sűrű koronát alkotó. Legalkalmasabb szálak fának; mindenütt jól díszlik s gyümölcs-csei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, ugyanazon tenyészeti időny alatt gyümölcspeszkekkel és vékony vesszőkkel rendszerint beruházkodók; hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek-

míg a róluk kihajtott vékony oldalvesszők kissé lefelé görbülők; finoman bordázottak, csupaszak, barnáspirosak; árnyas oldalukon zöldesek; aljuk felé sárgás vagy szürkés hártáival csíkozottan vagy hálózatosan bevontak; rövid levélközűek.

Rügyei. Nagyok, hasas tojásdadok, csak alig hegyesek; a vesszőtől elállók; szürkével tarkázott barnás gesztenyeszínűek; majd alig, majd eléggé kiálló, hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kúposak, hegyesek, szürkével tarkázott barnák; többnyire a rövidke gyümölcspeczeken jelenkezők.

Levelei. Kicsinyek, nem vastag, de elég keményszövetűek, többnyire visszás tojásdadok vagy pedig kerülékesek; a gyümölcsvesszőkön csaknem lándsás tojásdadok; majd elég hosszas és éles, majd igen rövid és tompa hegyben végződők; csaknem laposak, nyelökről mereven szétállók; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken apróbb-nagyobb tompa fogakkal, majd sűrűbben, majd ritkábban, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vékony, merev, finoman szőrös, sötét pirossal színezett vagy mosott, többnyire vízirányosan elálló; mirigyei néha hiányoznak, néha pedig egy vagy kettő, közel a levél tányérjához helyezvék. Levélpálhái majd nagyobbak, majd kisebbek, szárnyas és fogas lándsásak, kevésbé tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Liegel, *Syst. Kenntnis der Pflaumen* III. 43.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 257.

Mas, *Pomol. générale*, II. 123. — Rövid jellemzése és jól talált színes képe megjelent a „Gyümölcsészeti füzetek“ a 1880-diki évfolyam 3. számában is.

Észrevétel. Egyike levén e szilvafaj a terjesztésre legméltóbbaknak, megérgemli, hogy minden kertben helyet szorítsunk számára. Nagybani tenyésztését hazánk emeltebb fekvésű vidékein biztos sikerrel lehetne megkezdenünk.

54. Franczia narancsszilva.

(Orange.)

Származása. Bizonytalan. Mas, nemrég elhalt, kitünő franczia gyümölcsész fönnébbi, zárjel közé tett, név alatt írja le: de leírása lényegesen különbözik a valódi Narancsszilva (= Orange) leírásától. „Orange“ név alatt a Simon-Louis testvérektől a Mas által leírt szilvafajt kaptam meg 1874-ben. Több ízben termett már nálam és úgy tapasztalom, hogy fajom valóban lényegesen különbözik az Oberdieck által Pomeranzen Zwetsche (= Orange) név alatt leírt szilvafajtól, és pedig úgy növényzetére, mint gyümölcseire nézve is. Oberdieck leírásából pedig teljesen meggyőződtem, hogy ő írta le a valódi Narancsszilvát (= Orange). Mint-hogy pedig a Mas által leírt fajt is terjesztésre méltónak találom; — fönnébbi név alatt ezt mutatom itt be.

Érésideje. Aug. elejétől Aug. közepéig.

Minősége. I. rendű csemege-gyümölcs, aszalva is finom.

Nagysága. Középnagy; néha kissé nagyobb is.

Alakja. Zömök tojásalakú, két sarkán kissé belapított; elő részén kissé duzzadtabb és emelkedettebb, mintsem hátsó vagy vágányos részén, hol a száras vég felé kissé be van lapulva; két oldala jól és szabályosan kiduzzadt; vágánya lapos és sekély, néha alig észrevehető s többnyire egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára hosszú, középvastag, finoman szőrös; néha pirosas rozsdával tarkázott; csekélyke és szűk üregcsébe, mintegy húsos gyűrűtől körítve, kissé oldalt helyezett. Bibeponája barnás, a gyümölcs hegyén, a vágány vonalának végén, csekélyke mélyedésben látható.

Szine. Bőre finom, vékony, a gyümölcsről jól lehámozható, elejénte fehéres-sárga; értével élénk sárga vagy narancssárga; napos oldalán halvány vérpirossal inkább vagy kevésbé színezett s e színezetben sötétebbpiros pettyekkel behintett; néha egy-egy vérvörös ragyaszeplő is tűnik elő rajta. Hamva, halvány rózsapiros.

Belseje. Húsa élénk-sárga, áttetsző, sugaras, tömöttes, olvadó; leve bő, czukros, gyöngéd savanyynyal emelt, igen kellemes illatos és fűszeresíű. Magva, mely husától ritkán válik el teljesen, széles-kerületes, száras végén hirtelen elkeskenyedő; két oldala csak kevésbé duzzadt, érdes és kissé ráncos; háta széles és egészen tompa.

Fája. Erőtelmes, igen edzett; korán, rendszeren és bőven termő; föl-felé törekvő ágaival, melyek gyümölcs-galyakkal jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, magas koronát alkotó. Alkalmas szálás fának is, gulaalakú fának is; helyben és talajban nem válogatós; gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak, középvastagok, hegyök felé elvékonyodók, egyenesek, alig észrevehetőleg könyökösek; síkfölületűek; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is csupaszak, napos felőkön és hegyök felé szelid vérpirossal

gyöngéden mosottak, egybűtt zöldesek; aljuk felé szürkés hártyával többé-kevésbé bevontak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kissé hosszaskuposak; igen hegyesek; a veszőkkel csaknem párhuzamosan fölfelé állók; szürkével kissé árnyalt pirosas gesztenyeszínűek; elég duzzadt, többnyire bordázatlan talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, karcsúkuposak, hegyesek, pirosas gesztenyeszínűek; többnyire csakis a gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Többnyire inkább kicsinyek, mint középnagyok; vékony, de elég keményszövetűek; hosszas, néha visszás tojásdadok vagyis nyelők felé keskenyebbek, mintsem hegyők felé; többnyire tompa hegyben végződők; csaknem laposak vagy széleiken kissé és hullámosan fölhajlók; alig íveltek; nyelőkről csaknem vízirányosan szétállók; alsó lapjukon is csak gyenge korukban és igen finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, fényesek, élénk zöldek; széleiken apró, többnyire kerek-hegyű fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszas vagy elég rövid, vékony, merev, csupasz, nyár végén vérvörös; csaknem vízirányosan elálló. Levélpálhái kicsinyek, fogas-lándsásak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Mas, *Le Verger*, VI. 25. lap.

Észrevétel. Jól beillik alföldi viszonyaink közé is. Ugyis mint csemege-gyümölcs, úgyis, mint finom aszalványnak alkalmas, bizvást helyet adhatunk neki kerteinkben.

55. Flotow mirabellája.

(Mirabelle de Flotow; Von Flotows Mirabelle.)

Származása. E korán érő, becses szilvafajt Liegel, braunauai gyógyszerész nyerte a Kék perdrigon szilva magváról és az „Illustrirtes Handbuch der Obstkunde” egyik, jeles munkatársáról, Flotowról elkeresztelve, az ötvenes évek elején kezdette elterjesztetni. Öjtővesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom határozottan valódinak bizonyult.

Érésideje. Julius második felében. Egyszerre ért nálam a Korai termékeny szilvával.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Kisded, mint egy puskagolyó.

Alakja. Gömbalaku; elég szabályosan boltozott csinos gyümölcs; Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de száras vége felé gyakran kissé összébb húzódva boltozódik s mindkét végén laposas de hegyénél többnyire ferde karimában fogy el; két oldala csak kevéssé domboru s előrészen rendszerint domborúbb, mintsem hátsó vagy vágányos részén. Széles, lapos vágánya a gyümölcsöt többnyire egyenlő félre osztja. Szára középhosszú, csaknem vékony, finoman szőrös, világos zöldszínű, szabályosan kikanyarított, szűk üregcsébe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén kissé oldalt, a vágány mélyedés végénél látható.

Szine. Bőre gyöngéd, de szívós, áttetsző, a gyümölcsről meglehetősen lehámozható; elejénte zöldes vagy sárgásfehér; értével élénk sárga; napos oldalán gyakran rózsaszínnel belehelt vagy csak szeplőzött és pettyezett. Pontozata észre sem vehető. Hamva ritkás, fehères.

Belseje. Húsa aranyásárga, gyöngéd, olvadó; leve igen bő, cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, a kajszi baraczkra emlékeztető, fűszeresízű. Magva, mely húsától jól elválík, kicsiny, visszás tojásdad, t. i. száras vége felé keskenyebb, mintsem hegye felé; elég duzzadt és érdes pofás; tompa háttaréjos.

Fája. Egészséges, elég vígnövésű, edzett; korán, rendesen és bőven termő; rézsunt fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcs-galyakkal jól beruházkodnak, elég sűrű-lombos, de mégis elég szellős, fölfordított kúpalakú koronát alkotó. Szálas fának alkalmas inkább, mintsem tormafáknak; helyben és talajban nem válogatós. Gyümölcsei apródokonként érnek s mihelyt megérték, önmaguktól is lehullanak a fáról.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karcsúak, hegyök felé elvékonyodók; elég egyenesek; fölállók vagy rézsunt fölfelé törekvők; hegyök felé finoman bordázottak; egész hosszukban sűrűn és finoman szőrösek, szenny-sötét vörössel árnyalt barnák; hegyüknél világos vörösek; árnyas felükön itt-ott zöldes barnák; tövüknél sárgás reczés hártáival ritkásan bevontak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, szélestalpú, rövid-kúposak, alig hegyesek; alig kissé elálló, szürkével sűrűn tarkázott barnák; alig kiálló, de a vesszők hegye felé jól kiálló, hárombordás talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Igen aprók, tojásdadok, alig hegyesek, szürkével tarkázott gesztenyeszínűek.

Levelei. Kicsinyek vagy középnyagok, elég vastag és elég kemény szövetűek; tojásdadok vagy széles kerületesek; többnyire kissé hirtelen elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy igen lapos-völgyesek; inkább vagy kevésbé íveltek; széleiken elég fodrosak, vagy hullámosak; alsó lapjukon szőrösök; felső lapjukon csupaszak, simák, alig babosak, bágyadtan fénylők, homályos zöldek. Széleiken inkább vagy kevésbé nagy, tompa, itt-ott éles fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag vagy középvas-tag, merev, szőrös, vérvörössel vagy violaszínnel mosott vagy csak gyöngéden belehelt; majd vízirányosan el-, majd nyílt szögekben fölfelé álló; egy-két apró, feketés mirigye közel a levél lapjához, a nyélre helyezett. Levélpálhái keskeny-lándsásak, alul szárnyasak, nem tartósak.

Hasonnevei. Allerfrüheste Mirabelle.

Leirói. Liegel, *Pomol. Monatsschrift* II. 411.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 191.

Mas, *Pomol. générale*, II. 100.

Észrevétel. Bárha kicsinyek is gyümölcsei e szilvafajnak; mégis megérdemli, hogy számára is helyet adjunk kerteinkben legalább egy-egy fának, már csak azért is; mert oly időben érlik, a mikor még kapós a jó szilva.

56. Englebert herczeg.

(Prince Englebert; Prinz Englebert.)

Származása. E jeles szilvafajt Belgiumnak köszönhetjük. Scheidweiler, a fűvészet tanára Gentben, nyerte a Kék datolya szilva magváról. Meglehetősen el van terjedve már is; noha neve csak a hatvanas években kezdett a gyümölcsjegyzékekben fölmerülni. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam Plantièresből, a Simon-Louis testvérek faiskolájából. Fajfámon is, faiskolai ojtványaimon is, több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. közepe; hűvösebb tájakon eltart Sept. elejéig.

Minősége. Csaknem I. rendű csemegegyümölcs; háztartási czélokra, különösen pedig aszalásra, kitűnőleg I. rendű.

Nagysága. Nagy, néha igen nagy.

Alakja. Tojásdad vagy csaknem szabályosan kerülékes. Zöme középtájra esik, honnét szára felé kissé összébb huzódva boltozódik, mintsem hegye felé, hol többnyire félgömb alakban fogy el; két oldala kevésbé domboru, mintsem elő- és hátsó vagy vágányos része. Vágánya oly sekély, hogy alig tűnik szembe s a gyümölcsöt gyakran kissé egyenetlen félre osztja. Szára rövid, vékony vagy középvastag, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos; a gyümölcs végén, szépen kikanyarított szűk és mély üregesébe helyezett, melynek karimája a vágányos oldal felé csekély behajlást mutat. Bibepontja a gyümölcs hegyén igen sekély mélyedésébe vagy csaknem a felszínre helyezett.

Színe. Bőre vékony, finom, gyöngédtapintatú, a gyümölcsről, ennek értével, meglehetősen lehámozható; teljes értével feketés kék, melyben csak itt-ott látszik némi piros folt, különösen pedig ott, hol a gyümölcsök a fán egymáshoz érintkeztek. Pontozata sűrű, apró, alig észrevehető; némely példányain egyes rozsa szeptécskék is találkoznak. Hamva igen sűrű, világoskék.

Belseje. Húsa sárga vagy zöldessárga, igen finom, tömött, csaknem mint a Besztercei szilva húsa; leve elegendő, cukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, noha kevésé fűszeresízű. Magva, mely ritkán válik el húsától, hosszas kerülékes; érdes és alig domboru-pofás; széles hátú; taréja alig emelkedik ki, de száras végén mégis elég éles.

Fája. Vignővesű, erőteljes, edzett; korán és igen bőven termő; fölfelé törekvő ágaival, melyek termő galyakkal igen jól beruházkodnak, sűrűlombos koronát alkotó. Alkalmasabb szálasfának, mintsem gula- vagy egyéb alakú fának; helyben és talajban nem válogatós. Gyümölcsei érésidejőknél jóval előbb megkapják érettkori színüket; jól állják helyöket a fán s esős évjáráskor sem szoktak fölrepedezni.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok; hegyök felé is csak keveset vékonyodók, egyenesek, alig könyökösek, többnyire bordázottak; fölállók vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is, csaknem végig, sűrűn és igen finoman, de

elégge szembetűnőleg szőrösek; vörösesbarnák; árnyas felőkön pedig zöldesbarnák; igen apró, fehér pontokkal ritkán és alig észrevehetőleg pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, hasas kuposak, hegyesek a vesszőhöz lapulók; szürkével tarkázott vöröses-gesztenyeszínűek; elég kiálló, hárombordás talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kissé hegyes-kuposak, csupaszak, sötét gesztenyeszínűek.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok, elég vastag és keményszövetűek, széles-tojásdadok; igen rövidke, éles hegyben végződők; laposak vagy igen lapos völgyesek; alig íveltek; nyelökről vízirányosan el- vagy kissé lefelé irányulók; alsó lapjukon szőrösek; felső lapjukon csupaszak, simák, noha szeliden borsókásak, csaknem ragyogó fényesek, sötét-zöldek; széleiken kerek vagy előre irányuló tompa fogakkal elég mélyen és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők elég rövid, igen vastag, elég merev, szőrös, felső oldalán violaszín-pirossal mosott; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két mirigykéje a levéltányér szélére vagy kissé alább a nyélre helyezett. Levélpálhái kicsinyek, keskenylándsásak, alul szárnyasak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 225.

Ma s, *Le Verger*, VI. 61. lap. és mások.

Észrevétel. Minthogy a fáról még teljesen ért korában sem könnyen hull le; legjobb bevárni míg száras végén töppedni, ránczosodni kezd; a mikor aztán aszalóba kerülhet. Még vidékem mostoha viszonyai közt is egyike levén a legtermékenyebb szilva fajoknak, nagybani tenyésztésre jó lélekkel ajánlhatom.

57. Fehér királynő.

(Reine blanche; Weisse Königin.)

Származása. E jeles szilvát a folyó század közepe felé, Galopin, belga gyümölcskertész nyerte magról, Liége-ben (németül: Lüttich). Nálunk még kevésbé, de külföldön eléggé el van már terjedve. Ojtó-vesszejét 1874-ben kaptam Plantièresből, a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Jul. vége, Aug. eleje.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Lapos gömbalakú, mint a zöldringló. Zöme középtájra esik, honnét hegye felé kissé összébb húzódva boltozódik, mintsem száras vége felé és mindkét végén belapítva fogy el; derekán köröskörül csaknem egyenlően van kidomborodva. Vágánya széles, lapos; néha alig mélyed be a gyümölcsbe, melyet majd egyenlő, majd egyenetlen félre szokott osztani. Szára rövides vagy csaknem középhosszú, kissé vastag, szőrös, itt-ott barnafoltos, sáppadt zöld; elég tágas és mély, néha pedig szűk üregbe helyezett. Bibepontja a gyümölcshegyén, a vágány vonala végén, csinos lapos mélyedésébe látható.

Színe. Bőre finom, vékony, csaknem áttetsző, a gyümölcscről meglehetősen lehámozható; elejente fehéres zöld; értével sárgásfehér; napos oldalán, különösen a napnak jól kitett példányoknál, halvány violaszín-pirossal, majd elég nagy foltokban mosott, majd csak belehelt vagy sűrűn pettyezett; gyakran azonban hiányzik róla minden piroság. Hamva fehér, elég sűrű.

Belseje. Husa zöldes világossárga, finom, gyöngéd; leve elcsordulásig bő, igen czukros, gyöngéd savanyval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magva a gyümölcs nagyságához mérve elég kicsiny; husától nem mindenkör válik el, alakra nézve kerülékes; alig duzzadt és csak kevésbé érdes-pofás; háttaréja tompa és csak száras végén éles egy kissé.

Fája. Mérsékelt-növésű, de egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölfelé álló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcs-galyakkal kellőleg beruházkodnak, ritkás, szellős koronát alkotó. Szálasfának inkább alkalmas, mint formafáknak; helyben és talajban nem válogatós. Gyümölcsei jól állják ugyan helyöket a fán; de esős időjárásakor, érésük ideje táján föl szoktak repedezni.

Vesszei. Nem számosak, középhosszak, kissé vastagok, hegyök felé elvékonyodók; egyenesek, merevek, alig könyökösek, elég élesen bordázottak; fölállóak vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is finoman szőrösek; árnyas felőkön zöldesek, napos felőkön vöröses barnák; aljuk felé reczés hárttyával finoman bevon-
tak; középhosszú levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, kuposak, hegyesek, a veszszöktől csak alig elálló, szürkével tarkázott barnák; elég kiálló, bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadkuposak, hegyesek, szürkével tarkázott barnák.

Levelei. Középnyagok; vastag, de nem keményszövetűek; kerülékesek vagy széles tojásdadok, néha pedig visszás tojásdadok; majd alig észrevehető, rövid és tompa, majd hirtelen elkeskenyült, rövid és éles hegyben végződők; laposak vagy öblösek, néha visszásan öblösek s hegyökkel félregörbülők; csak kissé íveltek; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, simák, fényesek, homályos zöldek; széleiken nagy, tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészeselek. Levélnyelök rövid, vastag, szőrös, violaszínpirossal mosott; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két, apró mirigykéje közel a levéltányérjához a nyélre helyezett. Levélpálhái széles lándsásak, alul szárnyasak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Neue, Weisse Kaiserin.

Leirói. Royer, *Annal. de pomol.* VII. 95.

Mas, *Le Verger*, VI. 101.

Liegel, *Syst. Kenntniss der Pflaumen*, III. 148.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 455.

Észrevétel. Még alföldi mostoha viszonyaink közé is jól beillik. Egy-egy fának bizvást helyet adhatunk számára is. Nagybani tenyésztése kevés haszonnal járna; mert szállítása bajos, aszalásra pedig nem alkalmas.

58. Columbia.

(Columbia; Columbia-Pflaume.)

Származása. E finomízű, szép és nagy szilva Amerikából származik; Downing amerikai gyümölcsész szerint, Lawrence hudsoni híres gyümölcskertész nyerte magról. Mindenfelé el van már terjedve a világon. Ojtóvesszejét Dr. Lucastól, Reutlingenből 1873-ban kaptam. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam Aug. közepe táján; hűvösebb tájakon Sept. eleje felé áll be.

Minősége. I. rendű csemege-gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Két végén kissé belapított gömbalakú; néha csaknem kerülékes gömbalakú; egyik oldalán néha kissé húzottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Előrése kissé domborubb, mint hátsó része, melyen sekély és lapos vágánya fut végig, többnyire egyenlő félre osztva a gyümölcsöt. A gyümölcs mindkét oldala egyenlően és szépen kidomborodó. Bibepontja a gyümölcs hegyén, széles és lapos mélyedéskében, mint szürkés-sárga pontocská látható. Szára a rövid vékony, néha meglehetősen vastag, csaknem csupasz; a gyümölcs belapított végén, szépen kikanyarított, tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett.

Szine. Bőre vastag, szívós, ért korában a gyümölcscről lehámozható; pirossal árnyalt sötétbarna; pontozata igen sűrű egyenlően elhíntett, szürkésárga, igen szembetűnő. Hamva majd ritkás, majd elég sűrű, kékes.

Belseje. Húsa zöldessárga, elég finom, sugaras, kissé tömött; leve elegendő, czukros, finom savanygyal emelt, gyöngéden illatos, kellemes ízű. Magva a gyümölcs nagyságához mérve kicsiny; csaknem kerülékes; kissé érdes pofái csak kevésbé duzzadtak; háta tompa; még közep-taraja is csak alig emelkedik ki és alig itt-ott éles. Husától többnyire nem válik el jól; néha azonban igen jól elválik.

Fája. Erőteljes, edzett; elég korán és elég bőven termő; rendetlenül föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsvesszőkkel és peczkekkel elég jól beruházkódnak, terjedelmes, de szabálytalan alakú, ritkás koronát alkotó. Léczet mellett nevelve rendkívül nagy gyümölcsöket terem, s általában termékenyebb, mintsem szálas fának nevelve. Helyben és talajban különben nem igen válogatós. Gyümölcsei, teljes érésök idején túl is jól állják helyöket a fán és esős évjárásakor sem szoktak fölrepedezni.

Vesszei. Elegendő számosak, elég vastagok, hegyök felé lassudan elvékonyodók; ritkán egyenesek, noha alig könyökösek; mindenfelé szétálló; csaknem bordázatlanok; gyenge korukban is, ért korukban is sűrűn, de finoman szőrösek; aljuknál szürkés hártyával csaknem egészen bevontak, pirosas szennyes barnák; itt-ott zöldesek vagy zöldesbarnák; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Majd kicsinyek, majd középnyagok; a vesszők hegye felé tojásdad kuposak; a vesszők alja felé rövid kuposak, hegyesek, csaknem lapulók vagy a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók, pirosas gesztenyeszínűek; jól kiemelkedő, éles-párkányos és csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek kupos-tojásdadok; simák, kissé fényesek, sötét gesztenyeszínűek; többnyire csak rövid és igen vastag gyümölcspeczkeken jelentkezők.

Levelei. Nagyon, vastag és nem hajlékonyszövetűek; széles és hossz- szas tojásdadok vagy kerülekese; nyelők felé gyakran éppen úgy elkeskenyedők, mint hegyök felé; igen széles és lapos teknősek; alsó lapjukon kissé szőrösök; felső lapjukon csupaszak, simák bágyadtan fénylők, élénk fűzőldek; széleiken apróbb — nagyobb, kerekhegyű, gyakran kettős fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők rövides vagy középhosszú, elég vastag, de hajlékony, szőrös; majd lefelé konyultan szétálló; majd részunt fölfelé irányuló; nyár végén itt-ott violaszínpirossal mosott; mirigyei vagy hiányzanak vagy kicsinyek, pirosas-színűek közel a levéltányérhoz vagy ennek szélére helyezvők. Levélpálhái kicsinyek, keskenylándsásak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Columbia Gage; Blaue Lucombes.

Leirói. Mas, *Pomol générale*, II. 159.

Liegel, *Syst. Kenntniss der Pflaumen*, IV. 40.

Jahn, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 371. és mások.

Észrevétel. Nálam száraz évjáráskor elszokta rugni virágait, nedves évjáráskor azonban itt is jól köti gyümölcseit, melyek gyakran almanagyságra fölhíznak s szép színezetükkel valódi ékességét teszik a csemege asztalnak. Nagyobb, úri kertek egyikéből sem volna szabad hiányoznia. Ott, hol termékenyebbnek mutatkozik, mintsem nálam, — méltó volna nagyban is tenyészteni.

59. Egger Gustáv.

(Comte Gustave d' Egger; Graf Gustav von Egger.)

Származása. E jeles szilvát Liegel, braunauai gyógyszerész nyerte a Sárga kajszin szilva magváról és Egger Gustáv gróf, karinthiai birtokos nevére elkeresztelve kezdette elterjeszteni. Az ötvenes évek elejétől kezdve, a mikor Liegel körülményes leírásban is megismertette e fajt, szép elterjedésnek örvend már is mindenfelé. Ojtóvesszejét 1876-ban kaptam Plantièresből a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából. Nálam több ízben termett már. Fajom határozottan valódi.

Érésideje. Aug. vége és Sept. eleje.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Jókorá nagy.

Alakja. Tojásdad. Zöme száras vége felé esik, honnét szára felé szelíden fogva boltozódik s szára körül elég lapos karimában fog el; hegye felé pedig összehúzódva fog s gömbölyded, tompa hegyben végződik; hátsó vagy vágányos része rendszerint domborúbb, mintsem előrésze; két oldala a száras vége felé inkább kidomborodik, mintsem hegye felé. Vágánya igen lapos és sekély; többnyire egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára hosszas elég vastag, finoman szőrös, rozsa foltos; lapos mélyedéskébe helyezett, melynek karimáján lapos barázdát von át a vágány. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a felszínen csaknem a középre helyezett.

Színe. Bőre kissé vastag, a gyümölcscről jól lehámozható; elejénte zöldessárga, teljes értével világos sárga; napos oldalán s a napnak jól kitett darabokon némi szelíd pirosság apró pettyek vagy sugárhák alakjában szokott előfordulni, de jobbára mégis nélkülöz minden pirosságot. Pontozata igen apró s szabad szemmel alig látható. Hamva ritka, fehéres.

Belseje. Húsa sárgás fehér vagy világossárga, csaknem áttetsző, sugaras, tömött vagy — mikép mondani szoktuk, — husos, mint a Besztercei szilva; leve elég bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magva, mely hústól igen jól elválik, a gyümölcs nagyságához mért, tojásdad; érdes és a száras vég felé kissé ránczos oldalai csak kevéssé emelkednek ki; háttaréja csak kissé éles.

Fája. Mérsékeltén növvő, de egészséges és edzett; elég korán és bőven termő; fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcs galyakkal csak mérsékeltén ruházkodnak be, szép-lombos, de elég szellős, gulaalakú koronát alkotó. Alkalmas szálas fának is, gulafának is; helyben és talajban nem válogatós; gyümölcsei elég jól állják helyöket a fán: de, ha érésök idején esős az időjárás, föl szoktak repedezni, mint sok más szilvafaj is szokott.

Vesszei. Elég számosak, elég hosszúak, vastagok, hegyök felé elvékonyodók; egyenesek, merevek, finoman és hosszan bordázottak; föl-

állók vagy éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban szőrösek; ért korukban csupaszak, napos felőkön és hegyők felé világos violaszínnel inkább vagy kevésbé mosottak; árnyas felőkön zöldesek; aljuknál sárgás reczés hártvásak; rendetlen, többnyire azonban hosszas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, kúposak, hegyesek, a vesszőtől kissé elállók vagy avval párhuzamosan fölfelé állók; szürkével tarkázott pirosas gesztenyeszínűek; kissé kiálló, szembetűnőleg élesen és hosszan bordázott talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kúposak, hegyesek, világos gesztenyeszínűek.

Levelei. Nagyk, kissé vastag, de hajlékony-szövetűek; többnyire széles tojásdadok; itt-ott kerülékesek; hirtelen elkeskenyült hosszas, éles hegyben végződők; többnyire laposak; alig íveltek; itt-ott kissé hullámosak vagy fodrosak; nyelökről kissé lefelé konyulók; alsó lapjukon szőrösek; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, élénk fűzöldek; széleiken kissé éles vagy tompa fogakkal majd sűrűbben, majd ritkábban, de szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag, de hajlékony, finoman szőrös, napos oldalán élénk pirossal színezett; többnyire kissé lefelé görbülő; egy vagy két mirigykéje majd a nyélre, majd a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái középhosszak, hegyesek, fogas és szárnyas lándzsák, nem tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Liegel, *Syst. Kenntniss der Fflaumen*, III. 71.

Royer, *Annal de pomol.* VI. 85.

Jahn, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 285. és mások.

Észrevétel. Hazánkban még kevésbé ismeretes e faj, pedig gyümölcsei nyersen kitűnő csémegét szolgáltatnak s megaszalva vetekednek a legfinomabb aszaltványokkal. Méltó, hogy kísérletet tegyünk vele mindenütt hazánkban s ha elég termékenynek mutatkozik; szaporítsuk el nagyban is. Nálam még nem termett bőven egy ízben sem.

60. Bohn mirabellája.

(Mirabelle de Bohn; Bohn's Mirabelle.)

Származása. E finom ízű és szépen színezett madártojáshoz hasonló szilvát Austriából, Bohn Henrik, mamlingi földbirtokostól kapta volt Liegel s főnnebbi név alatt a f. század közepe táján kezdte elterjeszteni. Három hiteles helyről is birom e fajt, de csak az mutatkozott valódinak, a melyet ojtóvesszőkben, 1874-ben kaptam Oberdiecktól Jeinsenből (Hannovera); mert csak ennek gyümölcsei mutatkoztak folyvást tarkának, csíkozottnak, a milyennek Liegel és Oberdieck jellemezték leírásaikban; míg a más két helyről került faj folyvást egyszínű gyümölcsöket hozott.

Érésideje. Aug. közepétől Sept. elejéig; hűvösebb tájakon octóberig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-gyümölcs.

Nagysága. Kicsiny, mint a Sárga mirabella.

Alakja. Tojásdad gömbölyű, szép szabályosan boltozott. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem teljesen egyenlően, szára felé azonban mégis inkább vagy kevésbbé szembetűnőleg összehúzódva boltozódik. Vágánya, mely csaknem teljesen egyenlő félre osztja a gyümölcsöt, alig észrevehető s többnyire csak egy sötétebb színű vonal által jelzett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágányt jelző vonal végére fölszint, néha pedig némi csekélyke mélyedésbe helyezett. Szára rövid, vékony, csupasz, itt-ott barnafoltos, sápadt zöld; a gyümölcs tetejére fölszint helyezett.

Szine. Bőre vastag, sima, a gyümölcscről csak nehezen hámozható le; elejente fehéres zöld; értével sárga vagy zöldes sárga, miből azonban többnyire csak inkább vagy kevésbbé vékony, a gyümölcs száras végétől hegyéig levonuló csíkok láthatók tisztán, minthogy csaknem az egész fölület homályos violaszín pirossal van bemosva vagy sűrűn csíkozva. Hamva ritka, fehéres.

Belseje. Húsa arany-sárga, kissé áttetsző, sugaras, olvadó; leve elegendő, igen cukros, kellő érett korában csaknem minden savanyt nélkülöző, finoman illatos, igen kellemes fűszeres ízű. Magva kicsi, vagyis inkább a gyümölcs nagyságához mért, tojásdadalakú, csak kevésbé duzzadt-pofás; háttaréja tompa s csak itt-ott kissé éles; néha teljesen, néha csak részben válik el hústól.

Fája: Fiatal korában elég vígan, később csak mérsékelten növe, egészséges, edzett; elég korán és elég bőven termő; fölfelé törekvő, nyúlánk ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős koronát alkotó. Alkalmas szálas fának is, bokoralakú fának is. Mérsékelten nedves, kötött vagy iszap földben díszlik és terem legjobban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán s esős évjáráskor sem repedeznek föl.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vékonyak, hajlékonyak; ritkán egyenesek, noha alig könyökösek; aljuk felé síkfölületűek; hegyök felé szelíden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé görbülők; egész hosszukban csupaszak, simák, violaszínbarnák; árnyas felőkön, különösen pedig hegyök felé zöldesek; aljuk felé sárgás szürke hártyával kissé nagyobb darabon bevontak; rövid levélközökkel bírók.

Rügyei. Kicsinyek, hosszúak, kúposak, hegyesek, a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével kissé tarkázott sötét gesztenyeszínűek; elég kiálló, szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, karesúkuposak, hegyesek, csupaszak, sötétbarnák.

Levelei. Kicsinyek, kissé vastag, de hajlékony szövetűek; hosszúak tojásdadok; rövidke, éles hegyben végződők; lapos teknősek; alig íveltek; félre görbülők; többnyire hullámosak vagy fodrosak; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, világos zöldek; széleiken igen apró, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vékony vagy középvastag, merev, finoman szőrös, violaszín pirossal mosott; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló; egy vagy két, kisdud, sárgás mirigye többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái kicsinyek, szárnyaltak, fogasak, áridomúak, elég tartósak. A gyümölcs-peczkeken levő levelei kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők; laposak vagy lapos-teknősek; igen vékony, rövid, merevnyelűek.

Hasonnevei. Bohn's gestreifte Mirabelle; Bohn csíkos mirabellája.

Leirói. Liegel, *Syst. Kenntniss der Pflaumen*, III. 120.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstkunde*, III. 353.

Mas, *) *Pomol. générale*, II. 177. és mások.

Észrevétel. Nagyobb folyóvizeink mellékén, még az alföldön is haszonnal volna tenyészthető e faj: de gyümölcssei különös szépségéért nagyon megérdemelné, hogy házi kerteinkben mindenütt helyet juttassunk számára egy-egy fának.

*) Mas leírása annyiban tér el a német gyümölcsészek leírásától, hogy nála nem tarka vagy csíkos ez a szilva, hanem, mint írja, folyvást egyszínű marad s így az ő faja aligha a valódi Bohn mirabellája. B.

61. Burdett Angelina.

(Angelina Burdett.)

Származása. E rendkívül finomízű szilva Angolországból származik. Downing, híres angol gyümölcsész szerint, bizonyos Dowling nevű uri ember nevelte magról, Southamtonban. A hatvanas években kezdett elterjedni: de érdeme szerint még most sincs elterjedve. Ojtóvesszejét a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièreshől kaptam 1873-ban. Fajfámon több ízben termett már. Fajom határozottan valódi.

Érésideje. Nálam Aug. közepe; hűvösebb tájakon Sept. elejéig.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs. Keményes, tömött húsánál fogva, aszalványnak is kitűnő.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is.

Alakja. Változó, többnyire azonban tojásdad gömbalakú; mély vágánya miatt, — kissé távolról nézve, — ikerszilvának látszó. Zöme száras vége felé esik, hol tompán gömbölyödik s néha rövidke csúcsban is végződik; hegye felé pedig rendszerint összébb huzódik, mintsem száras végén, hol hátsó vagy vágányos része észrevehetőleg ki szokott domborodni; néha azonban megesik az is, hogy a gyümölcs előrsze domborúbb, mintsem hátsó része; a gyümölcs két oldala szelíden domború. Vágánya jellemzőleg mély és széles, a gyümölcsöt rendszerint igen egyenlőtlen félre osztó. Bibepontja sárgás, a gyümölcs hegyén majd a felszínre, majd a vágány vonalának végén, csekélyke mélyedésbe helyezett. Szára hosszas vagy középhosszú, vékony, csupasz, zöld, inkább vagy kevésbé rozsdafoltos, bunkósan végződő; csaknem a felszínre, néha pedig csekélyke mélyedésbe helyezett, melynek karimája szélén, a vágány irányában, néha repedésszerű mélyedés látható.

Szine. Bőre vastag, a gyümölcstről ennek értékével lehámozható, feketés bársonyszínű, itt-ott pirosas barna; apró, fakó vagy sárgás pontokkal ritkásan és majd alig, majd eléggé szembetűnőleg pontozott. Hamva sűrű, világos kék.

Belseje. Húsa zöldessárga, igen finom, csaknem áttetsző, sugaras, tömött és nem lágy; leve rendkívül bő, igen cukros, gyöngéd savanyúnyal emelt, fűszeres, illatos és fűszeresízű. Magva a gyümölcs nagyságához mérve elég kicsiny, szabálytalan tojásdad, száras végén hirtelen elkeskenyedő hegyben végződő. Elég duzzadt potáin néha idegszerű ormós vonal húzódik végig. Háta széles; taréja, kivált a száras vég felé, élesen emelkedik ki. Húsától gyakran jól elválik; némely években azonban rosszul válik el.

Fája. Elég erőteljes, egészséges és edzett; korán és igen bőven termő, fölálló vagy nyílt szögekben szétálló ágaival, melyek gyümölcsvesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos gömbalakú koronát alkotó. Alkalmas szálas fának is, bokoralakú fának is. Helyben és talajban nem válogatós. Gyümölcsei teljes érésük koráig jól állják helyöket a fán és nem szoktak fölrepedezni.

Vesszel. Igen számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé inkább elvékonyodók; igen egyenesek; föl- vagy szétállók; inkább vagy kevésbé szembetűnőleg bordázottak; gyenge korukban is csak itt-ott s alig észrevehetőleg szőrösek, nagy részt csupaszak, sötétbarnák; aljuk felé szürkés hártával egészen, föllebb pedig csak hálózatosan bevontak; hosszúak, hegyök felé azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, majd karesú, majd hasas-kúposak, hegyesek, a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével tarkázott világos-gesztenyeszínűek; elég kiálló s két szélén szembetűnőleg bordázott talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, rövid, tompahegyűek, pirosas gesztenyeszínű sima pikkelyekkel borítvák, többnyire csak a rövidke gyümölcspeczeken jelenkezők.

Leveli. Inkább kicsinyek, mint középnagyok, vastag és törékenyszövetűek; szép kerülékesek; igen rövidke, szurós hegyben végződők, vagy tompa hegyűek; laposak és gyakran széleikkel lefelé hajlók; nem íveltek, hanem csak hegyökkel kissé lefelé és félregömbülők; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, szelíden borsókások vagy hólyagosak, igen bágyadtan fénylők, sötét vagy élénkzöldek; széleiken finom, éles vagy tompa fogakkal sűrűn és nem mélyen fűrészesek. Levélnyelők rövid, vékony, többnyire csupasz; nyár végén világos vérpirossal mosott; majd vízirányosan elálló, majd igen rézsunt fölfele irányuló; egy vagy két, kisdud mirigye többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái szárnyas és fogas lándsásak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Mas, *Le Verger* VI. 37. lapon.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VII. 151. és mások.

Észrevétel. E kitűnő szilvafaj méltó arra, hogy hazánkban egyetlenegy kertből se hiányozzék s bizvást oda sorolhatjuk őt a nagyban tenyésztendő és általános elterjesztésre méltó szilvafajaink közé.

62. Chalons-i kései.

(Tardive de Chalons; Späte von Chalons.)

Származása. Bizonytalan. Diel, a ki 1851-ben közölte e szilva leírását, a Wartha melletti Landsbergből, Burchardtól kapta e fajt. Ugy látszik, kevés figyelemben részesült e faj a gyümölcsészek részéről; mert leírása az újabb, francia és német gyümölcsészeti művekben még nem fordul elő. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam Oberdiecktól. Fajfámon több ízben termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Október vége November eleje.

Minősége. II. rendű; néha csaknem I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Kisdéd, mint a Korai kedvenc szilva.

Alakja. Tojásdad-gömbölyű; elég szabályosan boltozott. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik. Ugy elő és hátsó vagy vágányos része, valamint két oldala is csak szelíden van kidomborodva. Vágánya oly sekély, hogy alig vehető észre; néha csak egy sötétebb piros vonallal jelzett s a gyümölcsbe csak annak hegye felé mélyed be kissé. Bibepontja a gyümölcs hegyén, lapos mélyedéskében vagy bemélyedés nélkül a felszínen látható. Szára rövid vagy csaknem középhosszú, vékony, zöld, itt-ott barnapettyes; a gyümölcs felszínére vagy igen sekély mélyedésbe helyezett, melyet karimás talpával csaknem egészen betölt.

Színe. Bőre vastag, szivós, a gyümölcscről ennek értével jól lehámozható; elejénte sötétpirossal tarkázott világospiros; teljes értével pedig barnapiros. Pontozata sárgás, igen finom, elég sűrű, de alig szembetűnő. Hamva ritkás, kékes.

Belseje. Husa majd fehéres sárga, majd sötét sárga, tömöttes, de elég lágy; leve igen bő, cukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magva a gyümölcs nagyságához mért, zömök tojásdad; száras végén kissé ráncos; kissé érdes, de nem duzzadt-pofás; háttaréja csak kissé emelkedik föl, de elég éles. Husától rosszul válik.

Fája. Elég vígnövésű, erőteljes igen edzett; korán és fölöttébb bőven termő; kissé éles szögekben föltele törekvő ágaival melyek gyümölcsveszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, szép lombos koronát alkotó. Szálasfának is, bokoralakú fának is alkalmas; helyben és talajban nem válogatós. Gyümölcsei esős évjáráskor sem szoktak fölrepedezni.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, karcsúak vagy középvastagok; hegyök felé lassudan elvékonyodók; egyenesek; bordázatlanok; fölállók vagy éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban finoman szőrössek; ért korukban csupaszak, hamvas barnák; aljuk felé szürkés hártyások vagy csak foltosak; főlebb pedig reczés hártyások vagy csak finom, apró, fehéres pontokkal behintvék; igen rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, szélestalpú kúposak, hegyesek; a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók vagy kissé elálló; sűrűn fehértolyhos, világos gesztenyeszínű pikkelyekkel borítottak; a vesszők hegye felé elég duzzadt, de csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Igen aprók, zömök tojásdadok, alig hegyesek, csupaszak, világos gesztenyeszínűek.

Levelei. Középnagyok, elég vastag és keményszövetűek; többnyire kerülékesek; rövidke, tompa hegyben végződők; többnyire laposak; itt-ott lapos völgyesek; alig íveltek; gyenge korukban finoman szőrösök és füstös pirossal kissé beleheltek; ért korukban csak alsó lapjuk idegzetén szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, csaknem fénytelenek, világos zöldek; széleiken kettős, sőt hármás, tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, közép-vastag, merev finoman szőrös; felső részen violaszín pirossal mosott vagy csak belehelt; a vesszőtől csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két, sárgás mirigykéje a levéltányérhoz közel vagy ennek szélére helyezett. Levélpálhái igen aprók, keskenyek, kettősen szárnyasak; igen hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Liegel, *Syst. Kenntniss der Pflaumen*, III. 140. Tudtommal mások még nem írták le.

Észrevétel. Mint egyike a legkésőbbben érő szilvafajoknak, megérdemli, hogy egy-egy fának helyet juttassunk számára kerteinkben. Gyümölcse kicsi ugyan, de elég jóízű; fája pedig rendes és bő termésével hálásan fizeti meg a helyet, melyet kertünkben elfoglal.

63. Cochet szilvája.

(Cochet père.)

Származása. E gyönyörű szép, nagy és értékes szilva újdon­ ságot hihetőleg a Cochet-nevű, francia gyümölcs­kertészeknek köszönhetjük. Körülbelül két évtizede már, hogy e szilva­ faj a világba lépett: de még eddig, tudtommal legalább, senki­ sem ismertette meg körülményes leírásban. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérek faiskolájából, Plantières-ből. Fajfámon sőt faiskolai ojtványaimon is csakhamar bemutatta nálam gyümölcseit, melyek a Simon-Louis testvérek leíró catalogjában közlött jellemzéssel teljesen egyezvén, fajom valódi­ ságáról csakhamar meggyőztek.

Érésideje. Aug. első felében; hűvösebb tájakon Aug. végéig.

Minősége. II. rendű csemege-, de első rendű gazdasági és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Többnyire igen nagy.

Alakja. Tojásdad, mindkét vége felé szelíden fogyva, csaknem egyenlően gömbölyödő. Zöme középtájra vagy csak kissé föl­ lebb, száras vége felé esik. Előrsze kissé domborúbb, mintsem hátsó vagy vágányos része. Két oldalán többnyire laposan domborodó. Vágánya széles, de igen sekély; gyakran csakis egy élénkebb színű, pirosas vagy sárgás vonal által jelzett. Bibe­ pontja sárgaszínű, a gyümölcs hegyén, sekélyke mélyedésben látható. Szára rövid, vastag, bunkós, szőrös, barnafoltos; szűk és mély üregbe a vágányos oldal felé rézsunt helyezett, hol a mélyedés karimája rendszerint alásüpped, míg az ellenkező oldalon rendesen fölemelkedik.

Szine. Bőre kissé vastag, értékével jól lehámozható; alapszíne ámbra­ sárga, mely színezet azonban csak itt-ott tűnik ki tisztán; mert az egész fölület rendszerint halavány karmin pirossal van belehelve; néha ezen pirosság élénkebb és a sárga színnel szabálytalanul elmosódó fol­ tokban váltakozik, a mi aztán rendkívül széppé teszi a gyümölcsöt. Pontozata néha alig észrevehető; néha pedig jól szembetűnő, fehér pon­ tokkal van az egész fölület sűrűn behintve. Hamva ritkás, fehéres.

Belseje. Húsa világossárga, áttetsző, finom, kissé tömött; leve elég bő, cukros, igen gyöngéd savanyúval emelt, kellemesízű. Magva, mely húsatól mindig jól elválík, csaknem kertü­ lekes; háta széles; taréja éles és kiemelkedő; oldalai érdesek, inkább laposak, mint domborúk s rajtuk száras végüktől hegyök felé, kiemelkedő, vonalszerű csíkok szoktak mutatkozni.

Fája. Fiatal korában vígnövésű, később csak mérsékelten nő­ vő de egészséges és edzett; igen korán, rendszeren és szerfőlött bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcspecz­ kekkel korán és jól beruházkodnak, ritkás, terebélyes koronát alkotó. Alkal­ mas szálas fának, gula- vagy bokoralakú fának is; helyben és talajban

nem válogatók. Gyümölcsei teljes éréskig jól állják helyöket a fán s esős évjáráskor sem szoktak fölrepedezni.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; merevek, egyenesek, noha némelykor a buja növés folytán elgörbülők; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; finoman bordázottak vagy csaknem sík fölületűek; gyenge korukban is, ért korukban is sűrűn, de finoman szőrösek, aljuk felé finoman reczés hártásak, vöröses barnák; igen apró, vörhenyes pontokkal sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban középhosszú levélközőkkel birók.

Rügyei. Kicsinyek, karesúkúposak, hegyesek, a vesszőtől kissé elálló; kissé lazán álló, szürkével tarkázott, vörhenyesbarna pikkelyekkel takartak; majd alig, majd — főkép a vesszők hegye felé — eléggé kiduzzadt, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, kúposak, hegyesek, lazán álló, szürkésbarna pikkelyekkel takartak.

Levelei. Középnagyok vagy elég nagyok; vastag és elég keményszövetűek; merevek, széles kerületesek; hirtelen elkeskenyült, rövidke, éles hegyben végződők vagy csaknem kerekhegyűek; laposak és kissé íveltek; néha félregörbülők, kissé hullámosak vagy fodrosak, nyelőről lefelé konyulók; alsó lapjukon szőrösek; felső lapjukon csupaszak, igen babos és egyenetlen fölületűek, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken kerek fogakkal elég mélyen és sűrűn, de szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövid, igen vastag, csatornás, szőrös; felső oldalán néha violaszín pirossal belehelt; majd vízirányosan el majd lefelé álló; kiemelkedő, jókora nagy, két mirigye a levéltányérhoz közel, a nyélre, egymással ferde irányba helyezett. Levélpálhái elég kifejlődöttek, fogas-lándásak, aljuknál szárnyaltak, elég tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Körülményes leírásban, tudtommal, még eddig senkisé ismertette.

Észrevétel. Mint egyike a legszebb szilváknak, valódi dísze lesz nemcsak a csemegeasztalnak, hanem kerteinknek is: pompás aszalványt készíthetni belőle; miért is széles elterjesztésre méltó hazánkban mindenütt.

64. Baraczk szilva.

(Prune Pêche; Rothe Nectarine.)

Származása. Bizonytalan. Német gyümölcsészek szerint Angolországból származik. Minthogy a régi, gyümölcsészeti művekben hozzá hasonló s vele egyidőben érő szilvafaj még nincs leírva, sőt még föl- említve sem; mindenesetre az újabb korban kellett a gyümölcsészet birodalmában megjeleennie. Ojtóvesszejét a hatvanas évek elején „Veres perdrigon” hamis név alatt a budai Vinczellérképezde kertéből kaptam. Sokáig kutattam valódi neve után, míg végre teljesen meggyőződtem, hogy fajom más nem lehet mint a Baraczkszilva, mellett itt ezennel bemutatok.

Érésideje. Julius második fele; hűvösebb tájakon Aug. eleje.

Minősége. A korán érő szilvák közt valóban I. rendű csemege, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Igen nagy; kedvező viszonyok közt billárdgolyó nagyságra is fölhízik.

Alakja. Két végén belapított gömbalakú. Zöme száras vége felé esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de hegye felé néha mégis kissé szebb húzódva boltozódik; dereka körös körül csaknem egyenlően domború; néha azonban két oldala domborúbb, mint előré- sze vagy hátsó azaz vágányos része. Vágánya lapos és sekély, a gyü- mölcsbe csakis ennek sarkai felé szokott bemélyedni; többnyire egye- netlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, kissé vastag, barna fol- tos; szűk és mély csészécskébe mintegy erőszakosan benyomott. Bibe- pontja a gyümölcs hegyén, a vágány bemélyedése végén látható, a hol a gyümölcs, teljesen ért korában, be szokott repedni is.

Szine. Bőre elég vastag és szívós, a gyümölcscről, ennek értékével, könnyen lehámozható; elejénte élénk rózsaszínű; teljes értékével barnás pirossal árnyalt vagy csak márványozott. Pontozata fehéres, ritkásan elszórt, elég szembetűnő; néha finom rozsdá foltok is tűnnek elő fölü- letén. Hamva ritkás, világos kék.

Belseje. Husa világos sárga, áttetsző, sugaras, elég finom tömött és törekeny, később csaknem olvadó; leve bő, cukros vagy elég cuk- ros, gyöngéd savanyúval emelt, kellemes, noha kevésbé fűszeresíű. Magva, mely husától mindig jól válik, a gyümölcs nagyságához mérve kicsinynek mondható, kerülékes vagy visszás tojásdad; két oldala érdes és száras végén kissé ránczos; háta elég széles; taréja elég jól kiemel- kedik, de inkább tompa, mint éles.

Fája. Fiatal korában buján, később csak mérsékelten növv egész- séges és edzett; igen korán, rendszeren, de nem bőven termő; éles szö- gekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól be- ruházkodnak; elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, felfordított kúpalakú koronát alkotó. Szálasfának és — nyesés alatt tartva gulafának is alkalmas. Mindenütt jól díszlik ugyan, de nagyobb folyóvizek közelében,

hol a föld mindig elegendő nyirkos, főképp pedig a házak közt levő, városi kertekben terem legszebb és legtöbb gyümölcsöt. Gyümölcsei alig hogy elérték érés idejüket, magoktól is lehullanak a fáról.

Vesszei. Számosak, hosszak, elég vastagok, hegyök felé lassudan elvékonyodók; egyenesek, merevek; aljuk felé síkfölületűek hegyök felé bordázottak; fölálló vagy élesszögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban csupaszak, simák violaszínbarnák; árnyas felőkön zöldesek; aljuk felé jókora nagy darabon szürkés hártyával hálózatosan bevontak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Jókora nagyok, hasas kúposak, hegyesek, simák; a vesszőtől elálló, sötétbarnák, aljuk felé szürkével mosottak; többnyire jól kiálló s kétszélén hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tompakúposak vagy csaknem gömbalakúak, simák, csaknem fényesek, sötétbarnák; még a vezérvesszők rügyei mellett is gyakran előfordulók; miért is gyakran már az egy éves ojtás sima vesszején is hoz virágot és gyümölcsöt is.

Levelei. Elég nagyok vagy középnyagok vastag és elég keményszövetűek; kerülékesek vagy visszás tojásdadok; hegyök felé inkább elszélesedők, mintsem nyelők felé; többnyire rövidke hegyben végződők; laposak vagy csak lapos teknősek; alig íveltek; nyelökről a vesszők hegyén rézsunt fölfelé állók, a vesszők derekán és alja felé pedig csaknem vízirányosan elálló; csupaszak, elég simák, noha szeliden babosak, bágyadtan fénylők, homályos zöldek széleiken tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levéllyelők inkább rövid, mint középhosszú, vastag és elég merev; alig észrevehetőleg szőrös; egy vagy két, jókora nagy mirigye a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái kicsinyek, finoman fogazottak és szárnyaltak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nectarine; Wahre Caledonian.

Leirői. Liegel, *Kenntniß der Pflaumen*, II. 128.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 295.

Mas *Le Verger*, VI. 73. és mások.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszanyai közé nem való; mert itt csak nedves évjáráskor terem mérsékelten; míg máskor rendszerint meddő marad. Gyümölcseinek kora-érése, rendkívüli nagysága és szépsége végett, mégis szívesen juttatunk számára is helyet kerteinkben itt is és mindenütt.

65. Sárga mirabella.

(Petite mirabelle; Gelbe Mirabelle)

Származása. Régi, bizonytalan. Mindenfelé el van már terjedve a földgömbön, a hol csak szilvafát tenyésztének. Sok helyt még élő kerítésnek is használják, mire különben alkalmas is, mert fája nemcsak hogy jól tűri, de meg is kívánja a nyesést. Majna melletti Frankfurt környékén aszalás végett régóta nagyban tenyésztik. Aszalványa kapós kereskedelmi czikk. Ojtóveszszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből és Oberdiecktől, Jeinsenből. Fajom határozottan valódi.

Érésideje. Jul. végétől aug. közepéig; hűvösebb tájakon augusztus végéig is.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nágysága. Kicsike; ritkán nagyobb a közönséges erdei mogyrónál.

Alakja. Tojásdad, néha gömbalaku. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően és szeliden fogyva boltozódik és sarkainál csak alig észrevehetőleg van belapítva. Dereka csaknem köröskörül egyenlően domború. Vágánya sekély, többnyire kissé egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára középhosszú, vékony, egyenes, sűrűn és finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán olyan csekélyke mélyedésbe helyezett, melyet karimás talpával egészen betölt. Bibepontja a gyümölcs hegyén, csaknem bemélyedés nélkül a fölszínre helyezett.

Szine. Bőre elég finom, de szivós, a gyümölcscről nem egy könnyen hámozható le; elejénte fehéres zöld; értével aransárga; napos oldalán piros pettyeskékké mintegy befeckendett; néha elmosódó halványviolet-szín-pirossal szeliden belehelt. Hamva ritkás, feheres. A leszűretelt, érett gyümölcs sajátsszerű finom illatot áraszt maga körül.

Belseje. Húsa világos sárga, csaknem áttetsző, finom, igen tömött, de elég gyöngéd; leve nem bő, de igen cukros, csaknem minden savanyt nélkülöző, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magva, mely húsától igen jól válik, a gyümölcs nagyságához mért, kicsike, tojásdad, két végén csaknem egyenlően elkeskenyedő; lapos és csaknem simapofás; hátgerince tompa, csaknem taréjtalan.

Fája. Mérsékeltén növvő, de egészséges és edzett; korán és rendkívül bőven, többnyire csomósan termő; kuszáltan fölfelé és szétálló ágaival, sűrűlombos, lapos gömbalaku koronát alkotó. Korona magasságban ojtva, alkalmas szálas fának is, de bokoralaku fának mégis alkalmasabb; kellőleg nyirkos, kötött vagy iszapos talajban díszlik legtovább és terem legtöbbit; száraz, laza talajban hamar kivénül; egyébkint, — bárhol is — megkívánja, hogy koronáját időnkint megritkítsuk; mert különben túlfut és hamar kimerül.

Vesszei. Számosak, hosszasak, karcsúak, hegyök felé lassúdan elvékonyodók; egyenesek, nem könyökösek, szeliden bordázottak, fölállók vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban sűrűn és finoman szőrösek; itt-ott csupaszak, szennyes barnák, hegyök felé homályos pirosas barnák; aljuknál szürkés hártyával takartak; igen rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kúposak, hegyesek, elállók vagy a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével tarkázott feketések; elég kiálló, szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, hegyesek, simák, csaknem fényesek, sötét barnák.

Levelei. Kicsinyek, elég vékony és lágyszövetűek; tojásdadok vagy kerülékesek; rövidke, éles, néha pedig tompa hegyben végződők; laposak vagy kissé völgyesek; íveltek és többnyire félre is görbülők; itt-ott hullámosak vagy fodrosak; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken jókora nagy, tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők igen rövid, vékony vagy középvastag, merev, finoman szőrös, violaszín pirossal mosott; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló; egy vagy két mirigykéje rendszerint a leveltányér szélére helyezett. Levélpálhái rövidek, fogazott áridomuak, elég tartósak.

Hasonnevei. Mirabelle perlée; Kleine Mirabelle; Apró, sárga mirabella; Mirabelle jaune. stb.

Lerói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 261.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 375.

Mas, *Le Verger*, VI. 13.

Dr. Entz Ferencz, *Kertészeti füzetek*, XIII. 25. és sokan mások.

Észrevétel. E szép és hasznos kis szilvafajnak egyetlenegy kertből sem volna szabad hiányoznia hazánkban sem. Nagyban tenyésztése azonban csak ott járna nyereséggel, a hol a viszonyok kedvezők rá nézve. Hazánk magasabb fekvő vidékein, hiszem, hogy feltalálja e kedvező viszonyokat.

66. Cooper nagy szilvája.

(Grosse de Cooper; Coopers grosse Pflaume.)

Származása. Amerikából, Uj-Jersey államból származik. Cox amerikai gyümölcsész, a ki legelőször irta le, azon egyén nevére keresztelte el, aki azt az Uri szilva magváról nyerte volt. Tekintélyes nagyságú és elég jóízű gyümölcsei végett mindenfelé el van már terjedve a világon. Ojtóvesszejét Oberdiecktól, Jeinsenből, 1872-ben; a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből pedig 1874-ben, még pedig mindkét helyről teljesen egyezőleg kaptam. Több ízben térmett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. második felében; apródonkint érve eltart a fáján szeptember közepéig is.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű piaczosgyümölcs.

Nagysága. Nagyobb a közepszerűnél; néha igen nagy.

Alakja. Változó: többnyire azonban tojásdadalakú. Zöme majd középtájra, majd kissé fölebb, száras vége felé esik, honnét majd szára, majd hegye felé huzódik kissé összébb és mindkét sarkán tompán végződik. Két oldala rendszerint jól kidomborodik, de előrésze rendszerint kevésbé domború, mint sem hátsó vagy vágányos része. Vágánya széles és lapos, majd egyenlő majd kissé egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára hosszas vagy középhosszú, középvastag, ritkán és finoman szőrös, rozsdafoltos; szépen kikanyarított, inkább vagy kevésbé tágas és mély üregbe helyezett, melynek karimája szélén a vágány elég mély barázdát vág. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, majd csekélyke mélyedésben, majd a fölszínen látható.

Színe. Bőre vékony, de szívós, savanykás, a gyümölcscről, ennek értével, jól lehámozható, kékes sötétpiros; teljes értével csaknem kékes fekete. Pontozata apró, sűrű, sárgás, elég szembetűnő, itt-ott egyes rozsdafoltoeska is találkozok rajta. Hamva elég sűrű, világos kék.

Belseje. Husa csaknem aranyárga, gyöngéd bár, de még sem lágy: leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyval emelt, kellemes fűszeresízű. Magva, mely többnyire jól válik húsától, a gyümölcs nagyságához mérve kicsinynek mondható, hosszas tojásdad, nem duzzadt, de igen érdes és ránczos pofás; háta elég széles, hármasszerűen ellátott.

Fája. Fiatal korában vignővésű; később mérsékelten növvő, de egészséges és edzett; elég korán és többnyire igen bőven termő, kissé éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek időjárástól a termés súlya alatt hegyőkkel lefelé görbülnek, sűrűlombos koronát alkotó. Szálas fának is, gulafának is alkalmas; helyben és talajban kevésbé változatos. Gyümölcsei esős évjáráskor sem szoktak fölrepedezni s igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, elég vastagok, vagy közép vastagok; hegyök felé elvékonyodók; egyenesek, kissé könyökösek, szeliden bordázottak; fölállóak vagy éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge koruk-

ban is, ért korukban is, egész hoszszukban csupaszak, sötét violaszinbe játszó barnák; árnyas felükön zöldes foltokkal tarkázottak; aljuknál és — napos felükön — fölebb is, sárgás, reczés hárttyával inkább vagy kevésbbé sűrűn betakartak: rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűiek.

Rügyei. Kicsinyek, rövid kuposak, hegyesek, a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók; sötét gesztenyeszínűek; jól kiemelkedő, észrevehetőleg bordás talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, kuposak, hegyesek, homályos gesztenyeszínűek; többnyire a rövidke gyümölcsvesszőkön és peczkeken jelenkezők.

Levelei. Nagyok vagy elég nagyok, elég vékony és lágyszövetűek széles tojásdadok vagy széles-kertülekesek; többnyire félre csavarodó, rövid hegyben végződők; nem ívelték; laposak, ránczosak és szélesen hullámosak; gyenge korukban finoman molyhosak; ért korukban csupaszak, elég fényesek, gyöngéd zöldek; széleiken jókora nagy, tompa fogakkal elég mélyen és sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők hosszas, vastag vagy középvastag, elég hajlékony, itt-ott finoman szőrös; felső oldalán violaszin pirossal mosott vagy belehelt; majd vízirányosan elálló, majd lefelé konyuló; egy vagy két mirigykéje többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái elég kifejlődöttek, a vékonyabb vesszőkön azonban kicsinyek szárnyaltak és élesen fogazott lándzsák, elég tartósak.

Hasonnevei. Coopers-Large; Coopers grosse, rothe Zwetsche; La Délicieuse.

Leirói. Liegel, *Monatsschrift* 1856. 409.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 233.

Royer, *Annal. de pomol.* II. 99.

Mas, *Pomol. générale*, II. 79. és mások.

Észrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is egyike e faj a legtermékenyebb szilváknak; aztán gyümölcsei, nagyságuk mellett néha igen izletesek levén, jó lélekkel ajánlhatom a szilvakedvelőknek.

67. Lucas király szilvája.

(Royale de Lucas; Lucas Königsplume.)

Származása. E jeles szilvát Liegel a Tours-i királyszilva magváról nyerte Braunau-ban, Alsó-Ausztriában s barátja, Lucas Ede kertfőlügyelő nevére elkeresztelve kezdte elterjeszteni. Napjainkban mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1880-ban kaptam Ottrubay Károly barátomtól, Aradról. Nálam még nem termett; de, mert, a faj valódiságáról meggyőződtem, már is közölhetem leírását, melyet említett barátomnál, Aradon készítettem róla.

Érésideje. Aug. közepétől, aug. végéig; hűvösebb tájakon sept. közepéig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege- és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Tojásdad-gömbalaku, mindkét végén tompa. Zöme középtájjra, néha kissé a száras vég felé esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően boltozódik. Két oldala rendszerint domborubb, mintsem elő és hátsó vagy vágányos része. Vágánya igen sekély s csakis egy sötétebb színű vonal által jelzett, a gyümölcsöt majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztó. Szára rövides vagy középhosszú, vastag, finoman szőrös, barna pettyekkel behintett, violaszín-pirosas; szűk és mély csészéskébe helyezett, melynek karimája csak a vágányos oldal felé süpped le kissé. Bibepontja sárgás, szembetünő; csaknem minden bemélyedés nélkül, a vágány vonala végén, a gyümölcs egyik oldalának csekélyke fölemelkedése mellett látható.

Színe. Bőre finom, de szívós, csaknem áttetsző, a gyümölcscről, ennek értével, jól lehámozható; értével világos piros sötétebb pirossal tarkázva; napos oldalán csaknem feketéskék; sárgás, sűrű pontozata a gyümölcs értével alig szembetünő. Ott hol a gyümölcs fejlődés közben sérülést kapott, egyes rozsdafoltok is találkoznak rajta. Hamva ritkás, világos kék.

Belseje. Husa sárgás, csaknem áttetsző sugaras, lágy; leve bő, ezukros, finom savanyúval emelt, kellemes ugyan, de kevésbé fűszeres-ízű. Magva nem válik husától, kerületes, érdes és duzzadt-pofás; háta széles, hármás éles taréjjal ellátott.

Fája. Csaknem bujanövésű, egészséges és edzett; elég korán, de mindenkor bőven termő; elég éles szögekben fölfelé törekvő ágaival elég lombos, de kellőleg szellős, felfordított kupalaku koronát alkotó, szálasfának és gulafának egyiránt alkalmas; mély termőrétegű, izapos talajban díszlik legjobban. Gyümölcsei esős évjáráskor sem repedeznek föl s jól állják helyőket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, elég vastagok, hegyőkfelé laskudan elvékonyodók, egyenesek, bordázottak, fölállók vagy éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korokban finoman szőrösök; ért korokban csupaszak, homályos barnák; árnyas felükön zöldes barnák; aljuknál

szürkés hártáival sűrűn takartak, főlebb pedig apró pontokkal inkább vagy kevésbbé sűrűn, de alig szembetűnőleg behintvék; többnyire hossz-
szas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövid kuposak, hegyesek, a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók; aljuknál szürkések, hegyöknél világos barnák; jól kiálló, többnyire három, hosszú csíkkal bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Igen aprók, tojásdadok, hegyesek, simák, sötét gesztenyeszínűek.

Levelei. Nagyok, elég durvaszövetűek, kerülékesek vagy pedig visszás tojásdadok azaz nyelők felé inkább elkeskenyedők, mintsem hegyök felé; többnyire kerek vagy tompa hegyben végződők; laposak, vagy lapos teknősek; itt-ott, kivált a vesszők alján, visszásan öblözetek; kissé íveltek s itt-ott szeliden hullámosak; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, homályos zöldek széleiken apróbb-nagyobb, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan csipkézettek. Levélnyelők középhosszú, vastag, elég merev, finoman szőrös; világos pirossal mosott vagy belehelt; majd nyílt szögekben el-, majd rázsunk fölfelé álló; egy-két feketés mirigye közel a levéltányérhoz helyezett. Levélpálhái elég rövidek, szárnyas és fogas-lándsásak, kissé szétállók, tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, IV. 37.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 445. Mások tudtommal még nem irták le.

Észrevétel. Nagy városok mellett, piaczi elárúsításra, méltó volna tenyészteni, de csak oly helyeken, hol a földből a kellő nyirkosság nyárban sem szokott hiányzani. Átalános elterjesztésre azonban egyáltalán fogva nem való.

68. Csúcsos szilva.

(Mamelonnée; Brustwarzenpflaume.)

Származása. Bizonytalan. Mikép Mas Alfonz írja, némelyek azt tartják, hogy Sageret, francia gyümölcsész nyerte volna magról. Alakra nézve a többi szilvától igen eltű, de különben igen becses levén e szilvafaj, már különösségénél fogva is nagyon el van terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam Plantièresből, a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. elején; hűvösebb tájakon Aug. végéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel nagyobb vagy kisebb is.

Alakja. Igen sajátzerű; többnyire szívalaku. Zöme közel esik száras végéhez, hol csakhamar lapos vállat alkot, melynek közepéből egy rövid, nyakszerű csúcs hengeresen vagy kuposan emelkedik ki; hegye felé a gyümölcs rendszerint összébb húzódva boltozódik s tompa véget alkot; két oldala, különösen a száras vég felé, jellemzőleg kiemelkedik; előrésze csaknem lapos, hátsó vagy vágányos része szintén csak kevésé domborodik ki. Vágánya, mely a gyümölcsöt majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztja, sekély, de széles és eléggé szembetűnő; gyakran nemcsak a gyümölcs egyik oldalán, hanem elenyészőleg az ellenkező oldalon is nyomozható. Szára rövid középvastag, finoman szőrös, bunkósan végződő, rozsdafoltos; a nyakszerű csúcs tetején, szűk türegébe helyezett. Bihpontja a gyümölcs hegyén a vágány-alkotta lapos barázdában látható.

Szine. Bőre igen finom, noha kevésé szivos, de a gyümölcsről ennek értével jól lehámozható; elejénte zöld vagy zöldessárga; értével aranyssárga; napos oldalán szelid pirossal szakadozottan belehelt; néha élénkebb piros, finom, apró pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban behintett s kisebb nagyobb foltokkal is tarkázott. Hamva ritka, fehér; itt-ott pedig, kivált a napos oldalon, kékespirosba játszó.

Belseje. Húsa aranyssárga, néha kissé sáppadt sárga, finom, sugaras, tömöttes; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magva, mely húsától igen jól válik, a gyümölcs nagyságához mérve kicsiny, szabálytalan kerületes; hegyes végén az előrés, száras végén pedig a hátsó rész emelkedik ki nála észrevehetőleg; két oldala elég duzzadt, csaknem sima, de szeliden ránczolt; háttaréja elég éles.

Fája. Fiatal korában vígnövesű, később csak mérsékelten növvő, de egészséges és edzett; korán és bőven termő; rendetlenül föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcs vesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak elég sűrűlombos, szabálytalan alaku koronát alkotó. Szálasfának inkább alkalmas, mintsem gulafának. A nyelésnek, úgy látszik, nem barátja. Mindenütt jól díszlik: de vidékem könnyen kiszáradó laza

talajában csak akkor terem bőven, ha a megelőző tél mélyen átnedvesítette a földet. Gyömolcsei teljes érésök idejéig jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak és hosszúak; aljuk felé vastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, merevek; hegyök felé észrehatólag bordázottak; majd egyenest felfelé állók, majd nyílt szögekben szétállók; gyenge korukban is, ért korukban is szőrösek; aljuk felé inkább vagy kevésbé sűrűn, szürkés hártyával reczésen bevontak, míg egyebütt szennyes barnapirosak; aztán aljuk felé, vízirányosan fekvő hosszúas pontocskákkal is ritkásan pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, kuposak, hegyesek, a vesszőtől elálló, szürkével kissé tarkázott sötétbarnák; elég kiálló hosszban bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, tompahegyűek, csupaszak, pirosas gesztenyeszínűek.

Levelei. Középnyagok, kissé vastag és törékenyszövetűek, kerülékesek; nyelők felé gyakran keskenyebbek, mintsem hegyök felé; többnyire rövidke, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy kissé lapos-völgyesek; íveltek, itt-ott hullámosak és kissé félre is görbülők; alsó lapjuk idegzetén szőrösek; felső lapjukon csupaszak, simák, elég fényesek, sötét zöldek; széleiken apró, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek, vastag, merev, finoman szőrös, violaszínnel mosott vagy belehelt, csaknem vízirányosan elálló; kisdud mirigykéi többnyire a levéltányér szélére helyezvék, de gyakran hiányzanak is. Levélpálhái kicsinyek, igen hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 293.

Mas, *Pomol. générale*. II. 173. *) Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Húsának finom íze, alakjának furesasága és fájának termékenysége végett, megérdemli e szilvafaj, hogy kerteinkben, mindenütt, helyet juttassunk számára legalább egy-egy fának.

*) A Saint-Etiennei szilva alakra nézve gyakran hasonlít a Csúcsos szilvához. A *Pomol. générale*-ben, úgy látszik, a Saint-Etiennei szilvát írta le Mas a valódi Csúcsos szilva (= Mamelonnée) helyett.

69. Korai zöld szilva.

(Frühe grüne Zwetsche.)

Származása. Bizonytalan. Lehet különben, hogy Törökország a hazája; mert Liegel, a ki először írta le körülményesen, e fajt „Bisch-tin Irek“ név alatt Krimből kapta Hartwisstól, a török császári kertek igazgatójától. Bárha megérdemlené; napjainkig sincs kellőleg elterjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Jul. vége, aug. eleje.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Kissé szabálytalan tojásalakú, mint a Besztercezi-szilva, de ennél mégis szabályosabb termetű. Zöme kissé a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s ferdén álló, szűk karimában végződik; néha mindkét sarka felé egyenlően fogyva boltozódik és majd hegyénél, majd száras végén huzódik kissé összébb. Két oldala laposas domborodást mutat. Hátsó vagy vágányos része, különösen a száras vég felé, jól kidomborodik; míg előrsze alig vagy csak szeliden domborodik ki. Szára hosszas vagy közép hosszú, vékony, kissé bunkósan végződő, finoman szőrös, kissé rozsdafoltos, szűk és mély csészécskébe helyezett, melynek karimája rendszerint ferdén áll. Vágánya sekély, alig szembetűnő, majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztja gyümölcsöt. Bibeponjtja a gyümölcs hegyén bemélyedés nélkül, az előrész fölemelkedése mellett kissé oldalt helyezve látható.

Szine. Bőre vékony, de elég szivós, csaknem áttetsző, savanykás, a gyümölcstről ennek értével jól lehámozható; elejénte zöldes sárga; értével bágyadt sárga; napos oldalán is minden pir nélkül. Pontozata szabad szemmel észre sem vehető; néha egyes piros ragya szeplőcskék tűnnek elő rajta. Hamva ritka, fehéres.

Belseje. Husa sárga vagy zöldessárga, finom, gyöngéd; leve elég bő, czukros, gyöngéd savanyval emelt, elég kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magva, mely husától elég jól válik, a gyümölcs nagyságához mérve kicsinynek mondható, szép hosszas-tojásdad; csak kevésse duzzadt, de kissé érdes és ránczos-pofás; háttaréja elég éles.

Fája. Vignővészű, egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölfelé törekvő; nyulánk ágaival, melyek hegyekkel, idő jártával, a termés súlya alatt lefelé görbülnek, elég sűrűlombos koronát alkotó. Szálas fának való leginkább. Mindenütt jól díszlik. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy igen hosszúak, alúl középvastagok, de hegyök felé mindmind inkább elvékonyodók; egyenesek, síkfölületűek és csakis hegyök felé szeliden bordázottak, éles vagy kissé nyílt szögekben fölfelé állók; gyenge korukban is, ért korukban is csupa-

aljuk felé sárgás, reczés hártáival jó darabon bevontak; kissé hosszas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidkuposak, hegyesek, fölfelé állók, simák, csaknem egészen sötétbarnák; elég élesen kiemelkedő, de csak rövidke és többnyire bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, hegyesek, simák, világos gesztenyeszínűek, többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Elég nagyok vagy közép nagyok; kissé vastag, de nem keményszövetűek; többnyire kerülékesek; a vesszők alján levők elég hosszas hegyben végződők; a vesszők hegye felé és a gyümölcspeczkeken levők csaknem kerek hegybe végződők; laposak és széleiken fodrosak vagy hullámosak; kissé íveltek; alsó lapjukon szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég fényesek, sötét zöldek; széleiken tompa fogakkal elég sűrűn, de szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők közép-hosszú, közép vastag, kissé hajlékony, finoman szőrös, nyár végén violaszín-pirossal mosott vagy belehelt; csaknem vízirányosan elálló; mirigykéi a levéltányér szélére helyezvék, de gyakran hiányzanak is. Levélpálhái hosszasak, keskenyek, fogazottak és alúl szárnyaltak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Bischtin Irek; *Prunus domestica viridis* praecox.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, III. 73.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstkunde*, VI. 123.

Észrevétel. Termékenysége és kora érése végett, különösen piaczi elárúsításra megérdemlené e szilvafaj a nagybani tenyésztést is. Kár, hogy hamar túléri és ilyenkor sokat veszít finom ízéből.

70. Jodoigne-i ringló.

(Reine-Claude de Jodoigne; Reineclaude von Jodoigne.)

Származása. Bizonytalan. Neve után ítélve Belgium Jodoigne nevű városából származik. Leírásban Liegel, braunauai gyógyszerész ismertette meg először. Meglehetősen el van már terjedve mindenfelé. Ojtóvesz-szejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. második felében; hűvösebb tájakon sept. közepéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy, néha igen nagy.

Alakja. Gömbölyded vagy két végén kissé belapított gömbalaku. Zöme középtájra vagy kissé a száras vég felé esik, honnét szára felé elejénte szeliden aztán mindmind inkább fogyva gömbölyödik s szára körül elég széles, laposas karimában végződik; hegye felé pedig rendszerint kissé összebb húzódik s ferdén álló, szűk lapban fogy el. Derekán csaknem köröskörül egyenlően van kidomborodva. Vágánya majd sekély s csakis egy sötétebb vonal által jelzett; majd elég mély s rendszerint egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, vastag, kissé görbe, csupasz, zöldszínű, itt-ott barna pettyes; csekélyke mélyedésbe helyezett, melynek karimáján, az egyik oldalon, lapos barázdát von a vágány. Bibepontja elég szembetűnő, csekélyke mélyedésben, a vágány vonala végén látható.

Szine. Bőre finom, vékony, a gyümölcscről, ennek értével, jól lehamozható; elejénte sárgás zöld; értével barnás vörössel mosott és sötétebb vörössel sűrűn márványzott, mely színezetből a sárgás alapszín sehol sem tűnik elő. Pontozata igen sűrű, egyenlően elhintett, finom, apró, sárgás pettyescskékből álló. Egyes rozsdalakzatok csak elvéve fordulnak elő a gyümölcsön, s többnyire csak oly helyeken, a hol a bőr a fejlődés időszakában sérülést kapott. Hamva ritkás, kékes.

Belseje. Husa bágyadt sárga, áttetsző rostsálakkal, tömöttes, de gyöngéd; leve bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magva, mely husától jól válik, a gyümölcs nagyságához mérve kicsiny, ferdén kerülékes; elég érdes, de csak kevéssé duzzadt pofás; széleses és tompahátú; háttaréja a száras vég felé elég éles.

Fája. Erőteljes, edzett; elég korán, de nem mindenütt bőven termő; fölfelé törekvő, nyulánk ágaival, melyek idővel a termés súlya alatt lefelé görbülnek, elég sűrűlombos, terebélyes koronát alkotó. Szálas fának is, léczezett melletti művelésre is alkalmas: mindenütt jól díszlik; de csak a kellőleg nedves talajban terem gazdagon. Gyümölcsseit, melyek különben jól állnák helyöket a fán, nálam majd mindig lepusztítják idő előtt a kártékony rovarok.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, elég vastagok, de hajlékonyak; egyenesek, alig könyökösek, szeliden bordázottak; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban hegyökkel lefelé konyulók; egész hosszukban csupaszak, simák, csaknem fényesek, napos felőkön homályos barnák; árnyas felőkön zöldesek, aljuk felé sárgás, reczés hártyával ritkásan bevontak; rendetlen, vagyis majd hosszas, majd rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövid és tompa kuposak, a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; itt-ott kissé elálló; szürkével kissé tarkázott sötét gesztenyeszínűek; a vesszők alján alig, a vesszők hegye felé pedig elég duzzadt és három bordával ellátott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, hegyesek, szürkével kissé tarkázott világos gesztenyeszínűek.

Leveli. Nagyon; vastag és keményszövetűek; széles kerülékesek; rövidke, tompa hegyben végződők; csaknem laposak vagy széleiken kissé főlhajlók; itt-ott visszásan öblözettek; nem íveltek; a vesszők alján lefelé csüggők; a vesszők hegye felé elég éles szögekben fölfelé állók; csupaszak, simák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken nagy, tompa fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészese. Levélnyelők inkább rövid, mintsem középhosszú, vastag, de hajlékony; nyár végén pirossal itt-ott belehelt; majd meggörbülten lefelé hajló; majd éles szögekben fölfelé álló; jókora nagy, kiemelkedő, egy vagy két mirigye a levéltányérjához közel helyezett. Levélpálhái szárnnyaltak, keskeny lándsásak, elég tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Liegel, *Kenntniss Oder flaumen*, IV. 34.

Keindl, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 169. Tudtommal mások még nem írták le.

Észrevétel. Hazánk emeltebb fekvésű, hűvösebb tájékain, hol a kártékony rovarok kevésbé pusztítanak, mint itt, az alföld síkján, nagyon megérdemlené e jeles szilvafaj, hogy minden kertben helyet juttatnának számára. Az alföldön csak nagyobb folyóvizeink mellékén lehetne talán haszonnal is tenyésztenünk.

71. Lawrence ringlója.

(Reine-Claude de Lawrence; Lawrences Reineclaude.)

Származása. E becses szilvafajt Amerikának köszönhetjük, a hol azt, a Zöldringló magváról nyerte egy Lawrence nevű gyümölcsész Hudsonban, a New-York államban. Európában is el van már terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből és a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből és pedig mindkét helyről teljesen egyezőleg. Fajfámon több ízben termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Julius végén vagy Aug. elején, hűvösebb tájakon eltart Aug. közepéig is.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Elég nagy, mint a Zöld ringló.

Alakja. Tojásdad-gömbalakú, két végén inkább vagy kevésbé be-lapított. Zöme rendszerint a középtájnál főlebb, a száras vég felé esik, két oldalán kissé laposan domborodó; előrészen rendszerint duzzadtabb mintsem hátsó vagy vágányos részén. Vágánya széles, lapos, elég szem-betűnő; majd egyenlő, majd kissé egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, elég vastag, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos, zöld színű; szépen kikanyarított, tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek karimája a vágányos oldal felé rendszerint lehajlik. Bibepontja a gyümölcs hegyén, lapos mélyedéskében, a vágány vonala végén látható.

Színe. Bőre elég finom, vékony, csaknem áttetsző, a gyümölcsről ennek értékével, jól lehámozható; elejente egészen zöld; értékével sárgás zöld; napos oldalán, kisebb nagyobb foltokban, kékes pirossal szelíden belehelt. Pontozata igen finom, alig szembetűnő. Hamva elég sűrű, kékes zöld.

Belseje. Husa világos vagy sárgás zöld, finom, tömöttes, de gyöngéd; leve bő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes-ízű s annak, a ki a túllontúl édes gyümölcsöt nem szereti, kellemesebb ízű, mint a Zöldringló. Magva, mely ritkán válik el husától, a gyümölcs nagyságához mért, széles kerülékes, csak kissé duzzadt és kissé érdes-pofás; háttaréja jól kiemelkedő, de csak a száras vég felé éles.

Fája. Fiatal korában elég vígan, de aztán csakhamar mérsékelten nő, egészséges és edzett; korán, csaknem rendszeren és igen bőven termő; fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsvesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, szép lombos, de nem nagy, gulaalakú koronát alkotó. Ugy látszik, csak Besztercei szilva-alanyon díszlik jól; mert bujanövésű szilvafajok korona ágaira ojtva csakhamar elpusztult fajfáimon. Alkalmas szálas fának és gulafának; helyben és talajban nem válogatós; gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszel. Elég számosak, hosszasak, inkább vékonyak, mintsem közepvastagok; hegyök felé mindinkább elvékonyodók, csaknem merevek;

elég egyenesek, alig könyökösek; síkfölületűek; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban finoman szőrösek; ért korukban csupaszak; igénytelen homályos violaszínnel árnyalt barnák; aljuk felé sárgás reczés hárttyával elég sűrűn bevontak; az erősebb hajtások alja felé néha keresztben fekvő pontokkal ritkásan pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, hasaskuposak, hegyesek, a vesszőtől kissé elálló; szürkével kissé árnyalt világos gesztenyeszínűek; kissé kiemelkedő, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, hegyesek, simák, pirosas gesztenyeszínűek.

Levelei. Középnagyok, elég vastag, de hajlékony szövettűek; kerülékesek vagy itt-ott hosszas és néha visszás tojásdadok; többnyire rövidke, félrecsavarodó hegyben végződők; laposak, a vesszők hegye felé levők pedig völgyesek; széleiken szelíden hullámosak; alig íveltek; a vesszőtől csaknem vízirányosan elálló s itt-ott lefelé konyulók; alsó lapjukon is csak alig észrevehetőleg szőrösek; felső lapjukon csupaszak, simák, fényesek, sötét zöldek; széleiken elég apró, tompa vagy csak itt-ott éles fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, majd elég vastag, majd középvastag, elég merev, finoman szőrös, violaszinpirossal kissé színezett; csaknem vízirányosan elálló. Levélpálhái kicsinyek, keskenyek, alig szárnyaltak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Lawrence's Gage; Lawrence's favourite.

Leirői. Mas, *Le Verger*, VI. 75.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 295. és mások.

Észrevétel. Befőzésre különösen alkalmas gyümölcsei végett egyetlen uri kertből sem volna szabad hiányoznia, már csak azért sem; mert erről csaknem biztosan várhatunk évenként gyümölcsöt, míg az e célra használatos Zöldringló gyakran megcsal várakozásunkban.

72. Buchner királyszilvája.

(Royale de Buchner; Buchners Königsapfel.)

Származása. E jeles szilvafajt Liegel, német gyümölcsész nyerte hihetőleg a Tours-i királyszilva magváról. Elejénte „Braunauvi, violaszin-perdrigonnak“ nevezte; később „Braunauvi királyszilva“ nevet adott neki; míg aztán végre Buchner, müncheni tanár nevéről fönnbbi névre keresztelte el. Ojtvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett azóta fajfámon is, álló helyére kiültetett ojtványomon is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésidoje. Aug. második fele.

Minősége. I.; néha csaknem kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Tojásalakú; szabályosan boltozott. Zöme száras vége felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödik s szára körül laposak karimában végződik; hegye felé pedig rendszerint összebb húzódik s gömbölyded, tompa csúcsban fog el. Előrése néha kissé duzzadtabb, mintsem hátsó vagy vágányos része; két oldala kissé laposan domborodik ki. Vágánya lapos és sekély; majd egyenlő, majd kissé egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövides, vastag, kissé görbe, finoman szőrös, rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán szűk mélyedéskébe helyezett, melynek karimája a vágányos oldal felé kissé aláhajlik. Bibepontja a gyümölcs hegyén a fölszínen látható.

Szín. Bőre finom, de elég szivós, a gyümölcscről, ennek értével, jól lehámozható; elejénte világos piros; értével sötétbarna vagy csaknem kékes fekete; árnyékban nőt gyümölcssei pedig nagy részt csak világos barnapirosak. Pontozata igen apró, sárgás, de alig szembetűnő. Finom, fahéjszínű foltok csak ott látszanak fölületén, a hol a bőr fejlődés közben sérülést kapott.

Belseje. Husa csaknem aranyárga, sugaras, tömött vagyis, mint mondani szoktuk, husos; leve bő, igen czukros, finom savanyval emelt, igen kellemes gyöngéden illatos és fűszeres-ízzel. Magva, mely husától, többnyire elég jól elválk, a gyümölcs nagyságához mért; kissé ferdén kerületes; két oldalán kissé duzzadt, érdes és száras végén ránczos is; háta széles és barázdolt, száras vége felé inkább kiemelkedő, mintsem a gyümölcs hegye felé; taréja nem nagy, de elég éles.

Faja. Erőtéljes, többnyire azonban csak mérsékeltlen növény, elég edzett; korán és bőven termő; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos koronát alkotó. Alkalmas szálas fának is, gulafának is; mindenütt jól díszlik, de csak kellőleg nyirkos talajban terem rendesen és bőven. Gyümölcssei, teljes érésök idejéig, nem egy könnyen hullanak le a fáról.

Vesszei. Nem számosak, közép hosszúak, elég vastagok, hegyök felé kissé élvékonyodók, de hegyöknél gyakran bunkósan végződők; egye-

nések, nem könyökösek, hegyök felé finoman bordázottak, éles szögekben fölfelé törekvők; a második nedváraadással hajtott vesszei hegyök felé szembetűnőleg elvékonyodók; egész hosszukban szőrösek, szennyes barnák, árnyas felőkön itt-ott zöldesek; aljuk felé szürkés, reczés hárttyával inkább vagy kevésbé sűrűn foltozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kuposak, hegyesek, a vesszőtől inkább vagy kevésbé elálló; aljuknál szürkés barnák, hegyőknél feketés barnák; majd alig, majd kivált a vesszők hegye felé eléggé kiálló és hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, simák, csaknem fényesek, sötétbarnák.

Leveli. Elég nagyok, vagy középnagyok; elég vastag, de hajlékony szövöttek; kerülékesek vagy széles kerülékesek; többnyire félre csavarodó, rövidke, tompa hegyben végződők; lapos völgyesek, kissé hullámosak, alig íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló, de a vesszők alja felé a nyelőkkel együtt kissé lefelé konvulók; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, simák, noha szelíden babosak, bágyadtan fénylők, élénk zöldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, elég vastag, merev, szőrös, világos violaszínnel mosott vagy belehelt; mirigyei a levéltányér széléhez közel helyezvők, elég nagyok. Levélpálhái kicsinyek, fejletlenek, hamar elhullók.

Hasonnevei. Braunauer, violetter Perdrigon; Braunauer Königs-Pflaume.

Leirói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 253.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 185.

Észrevétel. Mindenütt, hol a talaj nyáron sem veszíti el minden nyirkosságát, széles elterjesztésre méltó hazánkban is.

73. Denniston piros szilvája.

(Rouge de Denniston; Dennistons rothe Pflaume.

Származása. Amerikai gyümölcs. Denniston Izsák, a ki több jeles szilvafajjal gazdagította Pomona birodalmát, Albanyban, az Uj-York államban nyerte magról. Meglehetősen el van már terjedve a világon. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. közepe táján.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Tojásdad gömbölyű; többnyire szép, szabályostermetű. Zöme a középtájnál kissé fölebb, a száras vég felé esik, honnét tojásalakúlag gömbölyödve szára körül szűk és lapos karimában fog el; hegye felé pedig rendszerint kissé összébb húzódik, de csaknem gömbölydeden enyészik el. Két oldalán laposas domborodású; előrésze kevésbé emelkedik ki, mint hátsó vagy vágányos része, mely a száras vég felé jól kiemelkedik, de a gyümölcs hegye felé észrevehetőleg lelapul. Vágánya igen sekély, alig szembetűnő, a gyümölcsöt többnyire egyenetlen félre osztó. Szára elég hosszú, vékony vagy középvastag, csupasz rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán szűk és elég mély üregesébe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, az előrész fölemelkedése mellett csaknem a fölszínen látható.

Szine. Bőre finom, vékony, a gyümölcsről ennek értével, meglehetősen lehámozható; elejénte világos kékespiros; értével homályos barnapiros és világosabb piros foltokkal is tarkázott. Pontozata sűrű, finom, apró, sárgás pettyecskekből álló, elég szembetűnő. Áttetsző, finom, sárgás vagy zöldes rozsdá néha jelenkezni szokott fölületén. Hamva elég sűrű, kékespirosas.

Belseje. Húsa zöldessárga, teljes értével aransyárga, finom, csaknem áttetsző sugaras, tömöttes; leve igen bő, ezukros, gyöngédsavanyúval emelt, igen kellemes, illatos és fűszeres ízzel. Magva, mely husától rendszerint jól válik, a gyümölcs nagyságához mért; csaknem szabályos tojásalakú; két oldala csaknem lapos és kevésbé érdes; háta igen széles; középtaraja a száras vég felé jól kiemelkedő és elég éles.

Fája. Igen erőteljes, egészséges és edzett; korán és kellőleg nedves talajban igen bőven termő; jókora nagy, széles gömbalaku, terebélyes, szellős koronát alkotó; szálak fának igen alkalmas. Vidékem mostoha viszonyai közt is egyike a legegészségesebb szilvafáimnak; de nálam, mint minden szilvafa, úgy ez is, csak akkor képes gazdagon teremni, ha az évjárás nedves és a tavasz hűvössége nem engedi, hogy a kártékony rovarok a kötődött gyümölcsöt elpusztíthassák.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok, hegyök felé elvékonyodók; egyenesek merevek, hegyök felé szeliden bordázottak; fölállóak vagy nyílt szögekben szétállóak; egész hosszukban csupaszak, itt-ott

fényesek, sötétvioletszínnel árnyalt barnák; aljuknál reczés hártáival sűrűn bevontak; igen apró sárgás pontokkal ritkásan pontozottak; rövides levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, szélestalpú kuposak, igen hegyesek, a vesszőtől kissé elálló vagy avval párhuzamosan fölfelé állók, szürkével és barnával tarkázott gesztenyeszínűek; igen duzzadt, sima párkányos vagy csak a két szélén bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, hosszas kuposak, pirosas gesztenyeszínűek, csakis a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok, elég vastag és keményszövetűek; kerekdedek vagy széles kerületekesek; rövidke tompa hegyben végződők; laposak vagy lapos völgyesek; alsó lapjukon igen kiemelkedő ideghálózattal bírók, különben alulföül csupaszak, simák, fényesek, csaknem sötétzöldek; szeleiken többnyire kettős, tompafogakkal sűrűn, de szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, merev; felső felén sötétvioletszínnel mosott; csaknem vízirányosan elálló; két mirigye többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái rövidek, szárnyas és fogas lándzsák, fölfelé állók, kevésbé tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Mas, *Le Verger*, IV. 133.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VII. 133. és mások.

Észrevétel. Gyümölcseinek szépsége, nagysága és finom íze, valamint fájának egészséges és termékeny volta végett egy-egy fának még ott is helyet érdemelne, hol a föld nem elegendőleg nyirkos. Kedvező helyen pedig, piaczi előrusításra, nagyban is tenyészthetnők.

74. Späth Anna.

(Anna Späth.)

Származása. E kitünő szilvaujdonságot, mely fájának víg tenyészete és mesés termékenysége, valamint gyümölcseinek nagysága, belértéke és használhatóságára nézve méltó versenytársa az Althann ringlójának, — a hires, berlini faiskolatulajdonos, Späth nyerte magról s neje nevéről elkeresztelve, kezdette elterjeszteni. Ojtóvesszejét 1876-ban kaptam, mint kitünő ujdonságot, Fazekas Károly barátomtól, Lekehalmáról. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. első felében; hűvesebb tájakon octoberig is eltart.

Mínősége. I. rendű csemege, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jókora nagy.

Alakja. Tojásdad-gömbölyű. Zöme többnyire közép tájra, de gyakran alább hegye felé is esik, honnét szára felé kissé összébb húzódva boltozódik, mintsem hegye felé, mindkét sarkánál kissé belapított véget alkot. Előrésze és két oldala rendszerint duzzadtabb, mint hátsó vagy vágányos része. Vágánya sekély és lapos; majd egyenlő, majd egyenellenfelre osztja a gyümölcsöt. Szára rövide vagy középhosszú, elég vékony, csupasz, inkább vagy kevésbé rozsdafoltos; kissé szűk és mély üregcsébe mintegy erőszakosan benyomott, mely üregese karimája a vágányos oldal felé rendszerint behajlást mutat. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén majd csekélyke mélyedésben, majd a főlshinen látható.

Szine. Bőre vékony, elég szívós, a gyümölcsről, ennek értékével, jól lehámozható; elejénte pirosas barna; értékével csaknem feketés vagy kékesbarna; apró, sárgás pontokkal sűrűn behintett, itt-ott még finom, vékony, sárgás vonalakkal is czifrázott; néha kisebb nagyobb rozsdafoltok is találkoznak felületén. Hamva ritkás, kékes.

Belseje. Husa sárgás zöld vagy zöldessárga, finom, sugaras, tömött vagy is csaknem oly husos, mint a Beszterczei szilva; leve bő, igen czukros, csak alig észrevehető, gyöngéd savanyúval emelt; igen kellemes fűszeresízű. Magva, mely husától többnyire jól válik, a gyümölcs nagyságához mérve kicsinynek mondható, kerülékes; száras végén hirtelen elkeskenyedő csúcsban végződik; hegyénél csaknem kerekded végű, de rendszerint egy rövidke, igen szűrös hegyecske szokot kiállani belőle; két oldala csak kevésbé duzzadt, érdes és kissé ránczos háta elég széles, csaknem tompataréjos.

Fája. Csaknem bujanóvészű, egészséges, edzett; korán, csaknem rendszeren és szertőlött bőven termő; rézsunt fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsveszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, terebélyes fölfordított kupalaku koronát alkotó. Alkalmas szál as fának is, gulas vagy bokoralaku fának is; ugy látszik, mindenütt jól díszlik; de leg-

vigabban él és terem rendesen, könnyű, de kellőleg nedves talajban. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszak vastagok, de hegyök felé inkább elvékonyodók; egyenesek, bordázatlanok; fölálló vagy elég éles szögekben elálló; egész hosszukban csupaszak, napos felőkön violaszínnel árnyalt barnák, árnyas felőkön zöldesek; aljuktól kezdve fölfelé, jó darabon sárgás vagy szürkés hártyával hálózatosan bevontak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidkuposak, csak kevésbé hegyesek, a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók, szürkével kissé tarkázott világos gesztenyeszínűek; inkább vagy kevésbé kiemelkedő, többnyire bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, kissé hegyesek, simák, világos gesztenyeszínűek.

Levelei. Középnagyok, elég vastag és keményszövetűek, kerülékesek, gyakran pedig inkább vagy kevésbé széles lándsásak; többnyire hirtelen elkeskenyült, hosszas, éles hegyben végződők; laposak, vagy visszasan öblözettek; kissé íveltek; itt-ott hullámosak vagy fodrosak; nyelökről majd lefelé lógók, majd vízirányosan elálló; alsó lapjukon kissé szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, elég fényesek, világos fűzőldék; széleiken tompa fogakkal sűrűn, elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, elég vastag, merev, finoman szőrös, violaszín-pirossal mosott vagy belehelt; majd vízirányosan elálló, majd nyílt szögekben fölfelé álló; egy vagy két kisedd mirigye többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái kicsinyek, igen keskeny és fogas lándsásak, kissé szétálló; kevésbé tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Oberdieck, *Wiener Obst. und Gartenzeitung.* 1879. évf. 7—10. lapjain. Mások tudtommal még nem irták le.

Észrevétel. Nagyon megérdemli, hogy hazánkban egyetlenegy gyümölcsösből sem hiányozzék. Alig egy évtizede, hogy a világba lépett; már is el van terjedve mindenfelé. Ha gyümölcseit nem hirtelen aszaljuk; husosabb és finomabb aszalványt nyerünk róla, mint a Beszterczei szilváról; tehát aszalványnyerés szempontjából nagyban is tenyésztethetők mindenütt, a hol a kártékony rovarok nincsenek oly ijesztőleg elszaporodva, mint itt, az alföldön tapasztaljuk.

75. Izabella.

(Prune Isabelle; Die Isabelle.)

Származása. E tekintélyes nagy szilva Angolországból származik, hol azt bizonyos Miller nevű ur magról nyerte Bristolban. Angolországban, nemcsak szépsége és nagysága, de gyümölcsei finom íze végett is igen nagyra becsülték, minek folytán csakhamar elterjedt mindenfelé. Ojtóvesszejét még a hatvanas évek elején Kék tojás szilva álnév alatt kaptam Budáról, boldogult dr. Entz Ferencztől; 1871-ben pedig valódi neve alatt Oberdieck Jeinsenből küldötte meg. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Augusztus 2-dik felében esik; hűvösebb tájakon sept. elején.

Minősége. II. rendű csemege-gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy, mint a Piros tojásszilva.

Alakja. Csaknem hengeres tojásalakú. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik, de majd száras, majd ismét hegyes vége felé kissé összebb is huzódik s hegyénél rendszerint ferde irányban van kissé belapítva. Előrése a gyümölcs két sarka felé kissé duzzadtabb és emelkedettebb, mint hátsó vagy vágányos része, mely középtájon jól kidomborodik, míg két sarka felé kissé hirtelen foggya lelapul; két oldala laposas domborodású. Vágánya lapos, de elég mély és szembetűnő; néha sekély és alig szembetűnő, a gyümölcsöt egyenetlen félre osztó. Szára középhosszú, elég vastag, sűrűn és finoman szőrös, rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán szűk és mély üregcsébe helyezett. Bibeponjtja jókora nagy, sárga; az egyik oldal és az előrész fölemelkedése mellett; a vágány vonala végén, lapos mélyedésében látható.

Színe. Bőre elég vékony, a gyümölcsről, még ennek értével sem hámozható le könnyű szerrel; értével kékes vörös; sárgás pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban behintett. Hamva sűrű, kékes.

Belseje. Sárgás fehér, néha pedig aranysárga, áttetsző, sugaras tömöttes; leve elég bő, cukros, vagy elég cukros, finom savanyúval emelt, elég kellemes fűszeresízű. Magva a gyümölcs nagyságához mérve kicsi, hosszas, de kissé szabálytalan tojásalakú; száras végen ránczott, egyebütt pedig csak érdes oldalai csak kevésbé duzzadtak; háta elég keskeny; alig kiemelkedő, hármass, éles taréjjal.

Fája. Erőteljes, elég vignővésű, édzett; kellőleg nyirkos talajban korán és elég bőven termő; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvő ágai val elég lombos, de kellőleg szellős, magas koronát alkotó. Alkalmas szálasfának is, gulafának is; még vidékem könnyen kiszáradó, laza talajában is jól diszlik, de itt csak esős évjáráskor terem. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, elég hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; egyenesek, szeliden bordázottak;

fölállók; egész hosszukban finoman szőrösek, itt-ott csupaszak, kissé sárgásbarnák, árnyas felükön zöldesek; aljuknál sárgás reczeshártyások, hosszas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, a vesszők hegye felé pedig középnagyok, hossz-
szas kuposak, hegyesek, fölállók vagy kissé elállók, szürkés barnák; elég
kiemelkedő, hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, kissé hegyesek, pirossal kissé
árnyalt szürkés barnák.

Levelei. Középnagyok, elég vékony, de törekenyszövetűek; tojás-
alakuak itt-ott kerülékesek, rövidke tompa hegyben végződők; laposak,
gyakran visszasan öblözöttek vagyis széleiken lefelé hajlók, alig ível-
tek; nyelökről többnyire lefelé konyulók; alsó lapjukon szőrösek; felső
lapjukon is csak ért korukban csupaszak, elég simák és elég fényesek
homályos zöldek; széleiken igen apró, tompa fogakkal sűrűn és elég
szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag, merev,
finoman szőrös, sötét violaszínnel mosott; majd vízirányosan el- majd
rézsunt fölfelé álló; egy vagy két mirigye a levéltányérjához, közel
helyezett. Levélpálhái fejletlenek hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Liegel, *Kenntnis der Pflaumen* II. 100.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 139.

Royer, *Annal. de pomol.* VI. 93. és mások.

Észrevétel. Nagy városok mellett, kellőleg nyirkos, iszaplerakodás-
ból álló talajban, piaczi elárusítás végett haszonnal lehetne még az
alföld síkságain is tenyésztenünk. A nagy szilvában gyönyörködők bizo-
nyára kapva kapnak gyümölcsein.

76. Hosszú kék damaskusi.

^{*} (Damas violet longuet; Lange violette Damascene.)

Származása. Bizonytalan. Hihetőleg francia gyümölcs; noha a francia gyümölcsészek műveiben még neve sincs fölemlítve. A legnagyobb szilvák közé tartozik ez is; igen szép és igen jó gyümölcs. Sajnos, hogy fáját seholsem találták bőven termőnek. Ez lehet az oka, mint Jahn megjegyzi, hogy a francia és német kertekben ritkán fordul elő; noha finomízű, szép gyümölcsei végett több figyelmet érdemelne. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. közepe táján; hűvösebb tájakon Aug. végéig is eltart.

Minősége. I. rendű vagy csaknem kitünően I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Kissé szabálytalan zömök tojásalakú. Zöme csaknem középtájra esik, honnét szára felé többnyire szelídebben fogyva boltozódik, mintsem hegye felé, hol a gyümölcs észrevehetőleg összébb húzódik; két oldala laposas domborodású; előrésze mindkét sarka felé fölebb emelkedik, mintsem hátsó vagy vágányos része, a hol a gyümölcs a közép tájon kissé kidomborodik, míg két sarka felé szembetűnően lelapul. Vágánya széles, lapos, jól szembetűnő; rendszerint igen egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára hosszú vagy hosszas, középvastag, egyenes vagy kissé görbe, bunkósan végződő, csupasz, itt-ott rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán szűk és elég mély üregesébe helyezett, melynek karimája a vágányos oldal felé behajlást mutat. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén kissé oldalt csaknem a felszínen látható.

Színe. Bőre vékony, de szívós, a gyümölcsről, ennek értékével, jól lehámozható; elejénte sötétviolaszínű; értékével csaknem kékesfekete. Finom rozsdaszepplőcskék vagy hálózatos rozsdaszálcsák csak ott láthatók föltűletén; a hol a bőr, — fejlődés közben, — sérülést kapott. Hamva igen sűrű, világos kék.

Belseje. Husa sárgás zöld, finoman szálasas, tömött vagyis husos, mint a Besztercei szilva; leve bő, igen cukros, gyöngédsavanyval emelt, igen kellemes, fűszeres ízzel, mely vetekedik a legfinomabb Besztercei szilva ízével. Magva a gyümölcs nagyságához mért; husától jól elválík; alakja féloldalu tojásdad; két oldala laposas, kissé érdes és száras végen ránczos is; háta elég keskeny, igen kiemelkedő éles taréjjal ellátott.

Fája. Erőtelmes, edzett; elég korán, de csak mérsékelten termő; rendetlenül föl és szétálló ágaival, melyek gyümölcspeczekkel jól beruházkodnak elég lombos, de kellőleg szellős koronát alkotó. Szálas fának legcélszerűbb őt sugárnövésű szilvacsemeték koronájába ojtani; mert magára hagyva, nem képes egyenes törzset nevelni; mindenütt jól dísz-

lik ugyan, de csak ott terem, a hol a föld kellőleg nyirkos s a hol a kártékony rovarok nincsenek úgy elszaporodva, mint pl. vidékemen. Gyümölcsei teljes érésök idejéig igen jól állják helyöket a fán s esős évjárással sem repedeznek.

Vesszei. Nem számosak, középhosszak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösek, szelíden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; egész hosszukban csupaszak, violaszín pirossal árnyalt barnák; fiatal korukban világos violaszín-pirossal mosottak; árnyas felőkön zöldesek; aljuk felé reczés hátyával jó darabon bevontak; elég rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, hegyesek, a vesszőtől inkább vagy kevésbé elálló; szürkével tarkázott, világos gesztenyeszínűek elég duzzadt és két szelén bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, hegyesek, pirosas gesztenyeszínűek; többnyire csak rövidke gyümölcspeczkéken jelenkezők.

Levelei. Nagyok vagy középnagyok, elég vastag és keményszövetűek, kerülékesek vagy hosszas tojásdadok; elég szabályosan elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszas, éles vagy néha tompa hegyben végződők, laposak vagy csak lapos völgyesek, kissé íveltek; nyelökről rézsunt föl felé állók; alsó lapjuk idegein finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők inkább rövid, mint középhosszú, középvastag, elég merev, csupasz; nyílt szögekben fölfelé álló; mirigyei többnyire hiányzanak. Levélpálhái kicsinyek, fejletlenek, igen hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek vagy legalább bizonytalanok.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 122.

Jahn, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 145. és mások.

Észrevétel. Nem való az alföldre: de hazánk emelkedettebb vidékein nagyon megérdemelné, hogy minden uri kertben helyet juttassanak számára.

77. Gisborne szilvája.

(De Gisborne; Gisborne's Zwetsche.)

Származása. Valószínűleg Angolországból ered, a hol az irodalomban neve legelőbb merült föl. Németországban a harmirczas években kezdett elterjedni; de körülményes leírásban csak 1848-ban lőn bemutatva. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódiságáról elég módomban és időm volt meggyőződhetnem.

Érésideje. Aug. közepe táján.

Minősége. I. rendű csemege és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel kisebb és nagyobb is.

Alakja. Tojásalakú, szabályosan boltozott. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően és szeliden fogyva boltozódik; előrésze és hátsó, vagy vágányos része csaknem egyenlően és szeliden domborodik ki, míg két oldala kissé laposas domborodást mutat. Vágánya igen sekély, néha alig észrevehető, a gyümölcsöt csaknem egyenlő félre osztó. Szára középhosszú, néha pedig hosszas vékony vagy középvastag, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán szűk és mély üregcsébe mintegy erőszakosan benyomott. Bibepontja a gyümölcs hegyén, bemélyedés nélkül a fölszínen látható.

Színe. Bőre elég vastag és szívós, a gyümölcsről, ennek értével, elég jól lehámozható; elejente zöldes sárga; értével viasz-sárga; napos oldalán, még a napnak jól kitett példányokon is, kisebb-nagyobb pettyek vagy seplőcskék alakjában, csak néha mutatkozik nyoma a piros színnek. Pontozata apró, ritkás, alig szembetűnő. Hamva elég sűrű, fehéres.

Belseje. Húsa sárga, csaknem áttetsző, sugaras, tömött ugyan, de csaknem olvadó; leve bő, elég cukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeres ízzel. Magva, mely húsától rendszerint jól válik, kicsiny, hosszas tojásdad; két oldala elég duzzadt, érdes, és száras végén ránczos; háta széles; taréja csaknem tompa.

Fája. Erőteljes, egészséges, igen edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, sűrűlombos, magas gúlaalakú koronát alkotó. Szálasfának is, gulafának is alkalmas; mindenütt jól díszlik, de csak kellőleg nyirkos talajban terem rendesen és mindig bőven. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán s esős évjárás-kor sem szoktak felrepedezni.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, vastagok, hegyőkfelé, szeliden elvékonyodók; egyenesek, fölállóak vagy éles szögekben fölfelé törekvők, hegyöknél finoman bordázottak; csaknem egész hosszukban sűrűn, de igen finoman szőrösök; itt-ott csupaszak, mocsos-barnák, árnyas felőkön zöldesek; aljuk felé jó darabon sárgás hártáival hálózottak; rövid levélközüek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, kuposak, elég hegyesek, fölálló vagy kissé elálló, szürkével tarkázott világos barnák; a vessző alján csak alig, a vesszők hegye felé azonban jól kiduzzadt és két szélen bordázott talapon ülök.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, alig hegyesek, csupaszak, pirosas barnák.

Levelei. A vezér vesszőkön nagyok vagy igen nagyok, kissé vastag, de hajlékony szövetűek; széles kerülékesek vagy itt-ott visszás tojásdadok, hirtelen elkeskenyült, rövidke hegyben végződők; laposak, itt-ott rendetlenül hullámosak, kissé íveltek és lefelé csüggők. A vékony, rövid gyümölcs vesszőkön levők pedig rendszerint kisebbek, keskenyebbek, lándsásak, laposak, lefelé csüggők. A levelek alsó lapjukon, általában mind, finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, símák, csaknem ragyogó fényesek, sötét zöldek; széleiken elég apró, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, vastag, elég merev, finoman szőrös; napos felén itt-ott violaszínnel belehelt; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két, kiemelkedő mirigye közel a levéltányérhez helyezett. Levélpálhái elég, kifejlődöttek, szárnyalt lándsásak tartósak.

Hasonnevei. Gisbornes Erray; Paterson's; Ovalrunde Sprenkel-pflaume.

Leirói. Liegel, *Kenntniss der Pflannen*, III. 68.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 407.

Mas, *Pomol. générale*, II. 49. és mások.

Észrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is egyike azon szilvafajoknak, melyek legtöbbször termenek. Széles elterjesztésre méltó hazánkban mindenütt.

78. Normanni perdrigon.

(Perdrigon de Normandie; Normännischer Perdrigon.)

Származása. Bizonytalan. Nevét a gyümölcsészeti irodalomban Duhamel, francia gyümölcsész említette föl először 1768-ban. Különös, hogy napjainkig sem birt érdeme szerint elterjedni! Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiektől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. végén, sept. elején; hűvösebb tájakon september közepén.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási- és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy; rendszerint nagyobb a zöld ringlónál.

Alakja. Sajátságos szabálytalan gömbalaku; szára felé mindig összébb huzódó, mintsem hegye felé, a hol gyakran idomtalanul kiszélesedik és széles, többnyire ferdén álló talpban végződik; két oldala a száras vég felé csak kevésbé domború, míg a gyümölcs hegye felé jól ki van duzzadva; a gyümölcs előrsze rendszerint keskenyebb, mint hátsó vagy vágányos része, mely a száras vég felé jól ki van emelkedve. Vágánya széles és sekély, néha pedig elég mély; rendszerint igen egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövides, középvastag, szőrös, sűrűn rozsdafoltos; szűk és mély üregesébe helyezett, melynek karimája az egyik oldalon emelkedettebb mint a másikon. Bibepontja a gyümölcs sarkán, a vágány vonala végén, csinos lapos mélyedésben látható.

Szine. Bőre kissé vastag és szívós, a gyümölcscről, ennek értékével, jól lehámozható, elejente kékes piros; értékével kékes fekete, de a száras vég felé mégis pirosnak látszó. Pontozata igen apró, sárgás, ritkásan elszórt, alig szembetűnő. Rozsdafoltok csak ott tűnnek elő felületén, hol a bőr — fejlődés közben, — sérülést kapott. Hamva igen sűrű világos kék.

Belseje. Húsa sárga, teljes értékével pirosas sárga, finom, sugaras, tömöttes; leve igen bő, igen cukros, gyöngéd savanyonyal emelt, igen kellemes, fűszeres ízzel. Magva, mely húásától meglehetősen válik, a gyümölcs nagyságához mérve kicsinynek mondható, visszás tojásdad vagyis száras vége felé összébb szűkülő, mintsem hegye felé; két oldala csak kevésbé duzzadt, érdes és csaknem ripacsos; háta széles, tompa és csaknem taréjtalan.

Fája. Erőteljes, vignővészű, igen edzett; elég korán és kedvező viszonyok közt bőven is termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló ágaival sűrűlombos, terjedelmes koronát alkotó. Szabadon álló gyümölcsösökbe szálal fának legalkalmasabb. Midenütt jól díszlik, de csak kellőleg nyirkos, iszapföldben terem gazdagon. Gyümölcsei, melyek esős évjáráskor sem szoktak fölrepedezni, elég jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, elég vastagok, vagy csak közép vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösök, bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törek-

vők; egész hosszukban, sűrűn és finoman szőrösek, kissé sárgás violaszinbarnák; aljuknál sárgás, reczés hártáival elég sűrűn tarkázottak, apró, kerek, sárgás pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, kúposak, hegyesek, a vesszőtől jól előállók; szürkével és pirossal tarkázott; barnák, alig kiálló, hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kúpos tojásdadok, hegyesek, csupaszak, sőtét gesztenyeszínűek.

Levelei. Középnagyok, elég vastag és keményszövetűek; széles kerülékesek vagy hosszas és gyakran visszás tojásdadok; többnyire rövidke, tompa hegyben végződők; a vesszők alján laposak és gyakran visszásan öblösek; kissé ívelték; a vesszőtől csaknem vízirányosan előállók, de a vesszők alja felé levők többnyire lefelé csüggők; alsó lapjukon szőrösek, felső lapjukon csupaszak, fénytelenek, homályos zöldek; széleiken igen tompa fogakkal nem mélyen, de elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vékony vagy közép-vastag, hajlékony, igen finoman szőrös; szelid violaszínnel mosott, majd vízirányosan elálló, majd lefelé konyuló; egy vagy két mirigykéje többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái fejletlenek, áridomnak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Schwarzer Perdrigon.

Leirói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*. II. 225.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 363. és mások.

Észrevétel. A hol a föld termékeny és még nyár folytán is kelőleg nyirkos; nagy haszonnal járna, e szép, jó és nagy szilvát piaczi elárúsításra, nagyban is tenyészteni. Száraz talajban ritkán és keveset terem: miért is csak azok kertébe való, ilyen helyeken, a kik kellő gondozásban részesíthetik s a hiányzó nedvességet öntözéssel, locsolással meg adhatják neki.

79. Violaszinű császárnő-szilva.

(Impératrice violette; Violette Kaiserin.)

Származása. Régi, bizonytalan. Neve alatt több, hozzá hasonló szilvafaj is lappang a világon. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Szeptember közepe táján csaknem egy időben a Besztercei szilvával.

Minősége. Kitűnőleg I. rendű esemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Hasonlít a Besztercei szilvához, de ennél kissé rövidebb és kissé szabályosabb tojásalakú. Zöme majd középtájra, majd kissé fölebb, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden fogyva, szűk karimában végződik; hegye felé pedig minden oldalról szeliden fogyva tompa csúcsban enyészik el. Két oldala és előrésze egyenlően és laposan domborodó; hátsó vagy vágányos része azonban majd a középtájra, majd fölebb, a száras vég felé, jól kidomborodik, de két sarka felé szembetűnőleg leapadva, szabálytalan ívalakot ír le. Vágánya alig észrevehető, majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, középvastag, finoman szőrös, rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán, majd a felszínre, majd csekélyke mélyedésbe helyezett. Bibeponlja a gyümölcs hegyén, a felszínen látható.

Szine. Bőre, finom, de elég szívós, a gyümölcscről, ennek értével, lehámozható; elejénte világos violaszinpiros; értével homályos violaszínre változó és kisebb nagyobb foltokban sötétbarnával is árnyalt. Pontozata jellemzőleg sűrű, sárgás apró pettyecskékből álló, szembe-tűnő. Némely gyümölcsön kisebb-nagyobb rozsdafoltok vagy szeplők is találkoznak. Hámva elég sűrű, kék.

Belseje. Husa sötét aranyzárga, finom, sugaras, tömöttes, de olvadó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeres ízzel. Magva kicsiny, husától jól elválk, tojásalakú; száras végén csonkahegyű, kegyénél elég éles hegyben végződő; két oldala lapos és kissé érdesfölületű; háta keskeny, taréja éles.

Fája. Fiatal korában vignővésű, később is egészséges és igen edzett; korán, rendszeren és igen bőven termő; kúszáltan föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, lapos gömbalakú koronát alkotó. Alkalmas szál as fának is, bokoralakú fának is; mindenütt jól díszlik, de száraz, laza talajban csak esős évjáráskor terem gazdagon és szép gyümölcsöket, melyek igen jól állják helyöket a fán s esős évjáráskor sem repedeznek föl.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé elvékonyodók; gyakran, még ugyanazon tenyészeti idény alatt többfélekép elő-

gazók; könyökösek, síkfölöletűek; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; hamvasak inkább, mint sem szőrösök; aljuk felé csupaszak, fehér reczés hártáival fátyolozottak, pirosas barnák; hegyöknél élénkebb pirossal mosottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, rövid kuposak, hegyesek, a vesszőtől elálló, gyakran pedig sarkantyúsan kiszögellők, simák, sötétbarnával árnyalt piros-gesztényeszinűek; elég kiemelkedő, de csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, rövid kupostojásdadok, alig hegyesek, simák, sötét gesztenyeszinűek.

Levelei. Kicsinyek inkább, mintsem középnagyok, vékony és hajlékony szövetűek; nagyrészt kerülékesek, tojásdadok vagy visszás tojásdadok, sőt az apróbbak még lándsásak is; szabályosan elkeskenyedő, hosszas és majd éles, majd tompa hegyben végződők, laposak vagy csak igen lapos-völgyesek; alig íveltek; a nagyobbak széleiken fodrosak; nyelökről majd rézsunt föl, majd vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, elég világos fűzőldék; széleiken tompa fogakkal elég sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, középvastag, a vesszők hegye felé pedig vékony, elég merev, finoman szőrös; majd homályos, majd élénk violaszínnel mosott; vízirányosan elálló vagy rézsunt fölfelé álló; egy vagy két, kiemelkedő mirigykéje majd a levéltányér szélére, majd kissé alább, a nyélre helyezett. Levélpálhái kicsinyek fejletlenek, hamar elhullók.

Hasonnevei. Bizonytalanok.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 104.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 283.

Mas, *Pomol. générale*, II. 101. és mások.

Észrevétel. Hol a talaj kellőleg nedves; megérdemli, hogy minden kertben helyet foglalhasson. Gyümölcsei teljes érésük után is sokáig elállnak a fán a nélkül, hogy ízük finomságából veszítenének.

80. Piros tojás-szilva.

(Prune de Chypre; Rothe Eierpflaume.)

Származása. Régi, bizonytalan. A mit e név alatt Liegel 1841-ben leírt s francziául Prune de Chypre = Ciprusi szilvának nevezett, az az újabb-kori francia gyümölcsészek munkáiban nem fordul elő. Ugy a Piros tojás-szilva, mint a Ciprusi szilva nevezet alatt sokféle, a fönnebbihez majd kissé hasonló, majd egészen különböző szilvafaj lappang a világon. Fajom, melyet 1870-ben kaptam Oberdiecktól, éppen az a faj, a melyet Liegel e név alatt leírt.

Érésideje. Aug. második felében.

Minősége. I. rendű csemege-, piaczos és díszgyümölcs.

Nagysága. Nagy, mint egy jókora nagy tyúktojás.

Alakja. Kissé szabálytalan tojásalakú; száras végén rendszerint összefüggő, mintsem hegye felé. Zöme középtájra vagy kissé alább, a hegyes vég felé esik, honnét szára felé elejénte szeliden, aztán hirtelen fogyva, rövidke, tompa csúcsot alkot. Két oldala csak szeliden domború; előrésze a hegyes vég felé domborubb, mintsem a száras vég felé; hátsó vagy vágányos része pedig a száras vég felé emelkedik ki inkább, mintsem a hegyes vég felé. Vágánya széles és sekély, rendszerint igen egyenlőtlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára hosszas vagy közép-hosszú, elég vastag, ritkán és finoman szőrös, sűrűn rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán, csaknem a fölszínen, a csúcsra helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, az előrészt és az egyik oldal fölemelkedése mellett, csekélyke mélyedésben látható.

Színe. Bőre vastag és szívós, a gyümölcscről, ennek értével, jól lehámozható; elejénte világos piros; később sötétes piros közben-közben még sötétebb piros foltokkal tarkázott. Pontozata alig szembetünő. Egyes, finom, sárgás rozsdalakzatok csak ott látszanak rajta, hol a bőr, a gyümölcs fejlődése közben, sérülést kapott. Hamva elég sűrű, világoskék.

Belseje. Húsa világos sárga, áttetsző, sugaras, tömöttes, olvadó úgy annyira, hogy a szájban csak némi rostszerűség maradnak vissza belőle; leve csaknem elcsordulásig bő, cukros gyöngéd savanyúval emelt, gyöngéden illatos, igen kellemes ízzel. Magva jól válik husától, a gyümölcs nagyságához mért, szabálytalan kerületes; háta a száras vég felé, előrésze pedig a hegyes vég felé emelkedik jól ki; két oldala elég duzzadt és érdes; taréja csak a száras vég felé emelkedik jól ki és ott igen éles, míg egyébként csaknem tompa.

Fája. Fiatal korában csaknem bujanövésű, később is egészséges és edzett; korán és kedvező helyen igen bőven termő; elég éles szögekben fölfelé álló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel sűrűn beruházkodnak, elég sűrűlombos, magas koronát alkotó. Alkalmas szálas fának is, gulafának is; kellőleg nyirkos talajt kíván, különben gyümölcseit, — nem bírván azokat táplálni, — könnyen leperzselik a nap-

sugarai. Gyümölcsei nagyságuk mellett is igen jól állják helyöket a fán; de érésök idején, ha esős idő jár, föl szoktak repedezni.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé elvékonyodók, hajlékonyak; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; elég egyenesek noha könnyökösek; síkfölületűek; egész hosszukban csupaszak, szennyes barnák; szürkés vagy barnás, apróbb-nagyobb pontokkal jellemzőleg sűrűn pontozottak, elég rövid levélközűek.

Rügyei. Nagyok, hosszúak, de hasas kúposak, kissé hegyesek; a vesszőtől kissé elálló; szürkével szegett barnás pikkelyekkel takartak; inkább vagy kevésbé duzzadt, bordázatlan talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadok, hegyesek, feketés barnák; virágai többnyire mind teljesek azaz nem öt, hanem több szirmuak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok, elég vastag, de hajlékony szövötűek; kerületesek vagy tojásdadok; elég szabályosan elkeskenyedő, tompa hegyben végződők; laposak, alig íveltek; nyelökről kissé lekonyulók; alsó lapjukon szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken tompa fogakkal elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag, hajlékony, finoman szőrös, nyár végén violaszinpirossal mosott vagy belehelt; a vesszőtől csaknem vízirányosan elálló s kissé lefelé is görbülő; két sárgás mirigykéje a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái kicsinyek, fejletlenek, hamar elhullók.

Hasonnevei. Bizonytalanok.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 40.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 253.

Észrevétel. Száraz, vagy könnyen kiszáradó, laza talajba nem való. Kötődött gyümölcseit csakhamar elhullatja ilyen helyeken. Kellőleg nyirkos talajban azonban egyetlenegy kertből sem volna szabad hiányozni e szép, nagy és finomízű gyümölcsöket termő szilvafajnak.

81. Hlubeck kajszinszilvája.

(Abricotée de Hlubek; Hlubek's Aprikosenpflaume.)

Származása. E tekintélyes nagyságú, szép és jó szilvát Liegel nyerte a Sárga kajszinszilva magváról, Braunauban és Hlubeck, grátsi tanár és gyümölcsész nevére elkeresztelve kezdette elterjesztetni. Ojtó-vesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. második felében; hűvösebb tájakon Sept. elejéig is eltart.

Mínősége. I. rendű csemege- és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy; néha igen nagy, mint a Washington szilva.

Alakja. Tojásdad-gömbölyű; néha csaknem gömbalakú. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik, de hegye felé rendszerint mégis összebb húzódik mintsem szára felé, hol a gyümölcs tompa karimában fogy el. Előrése rendszerint jól ki-domborodik; míg hátsó vagy vágányos része csak a száras vég felé mutat hirtelen kiemelkedést; két oldala csak kevésbé domború. Vágánya széles és lapos, majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára középhosszú, középvastag, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos, bunkósan végződő; a gyümölcs sarkán, szűk és mély üregcsébe helyezett, melynek karimáját az egyik oldalon a vágány vonala barázdolja át. Bibe pontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, kissé oldalt látható.

Színe. Bőre vékony és nem szivós, a gyümölcscről még ennek értével sem hámlik le könnyen; elejénte zöldessárga; értével viasz sárga; napos oldalán is csak elvétve mutatkozik egy-egy piros szeplőcske vagy pettyecske. Pontozata apró, fehéres, elég sűrű, de nem szembetűnő. Hamva ritkás, fehéres.

Belseje. Húsa fehéres sárga, sugaras, csaknem áttetsző, tömött vagyis húsos; leve igen bő, cukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeres ízzel. Magva többnyire jól válik hústól, a gyümölcs nagyságához mért, tojásalakú; két oldala érdes és csak kevésbé duzzadt; háta elég széles; taréja tompa és alig kiemelkedő.

Faja. Erőtéljes, vígnövéssű és edzett; korán és igen bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, elég sűrűlombos terjedelmes koronát alkotó. Alkalmas szálás fának is, gulafának is; helyben és talajban csak annyiban válogatós, hogy termékenységehez megkívánja a talajban a kellő nyirkosságot. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán; esős évjáráskor sem repedeznek föl; de vidékemen a kártékony rovarok nagyon tizedelik.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé lassudan elvékonyodók; egyenesek, szelíden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; aljuk felé finoman szőrösök; egyebütt csupaszak, kissé vöröses barnák, árnyas felőkön pe-

dig zöldesek; finom sárgás hártyával hálózatosan bevontak; aljuk felé hosszas, hegyök felé rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kuposak, hegyesek, a vesszőtől elálló, szürkével tarkázott homályosbarnák; kissé kiemelkedő, szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, hegyesek, szürkével árnyalt pirosas gesztenyeszínűek.

Levelei. Nagyok vagy jókora nagyok, nem éppen vastag, de elég durvaszövetűek; kerülekeseek, néha visszás tojásdadod azaz nyelők felé keskenyebbek, mintsem hegyök felé; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszas, többnyire tompa hegyben végződők; csaknem laposak, néha szelíden hullámosak; nyelökről többnyire lefelé konyulók, kissé íveltek; alsó lapjukon szőrösek; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken jókora nagy tompa fogakkal elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, középvastag, finoman szőrös, hajlékony, napos felén violaszín pirossal mosott; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két, kiemelkedő mirigye majd a levél lapjához közel, majd pedig a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái elég hosszasak, keskeny és fogas lándsásak, aljuknál finoman szárnyasak, elég tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, III. 101.

Jahn, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 263.

Észrevétel. Könnyen kiszáradó laza talajba nem való. Ilyen helyeken ritkán terem s ha teremne is, a kártékony rovarok idő előtt elpusztítják gyümölcseit. Kellőleg nyirkos talajban haszonnal lehetne tenyésztenünk piaci elárúsításra is.

82. Biondeck korai szilvája.

(Quetsche-précoc de Biondeck; Biondeck's Frühzwetsche.)

Származása. E kitünő korai szilvát Felső Ausztriában, Braunauban a híres gyümölcsész, Liegel nyerte a Catalóni szilva magváról s egyik barátja, Biondeck, nevéről elkeresztelve kezdette elterjeszteni. Hogy magról nem mindig nyerhetni az anyafajhoz hasonló gyümölcsöt, eléggé mutatja e szilvafaj is, mely jókora nagy és piros, noha anyja, a Cataloni szilva, apró és sárga gyümölcsöt terem. — Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Nálam több ízben termett azóta. Gyümölcs, növényzet egyezvén a leírásokkal fajom valódiságában nem kétkelhetem.

Érésideje. Julius második felében.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy, néha jókora nagy.

Alakja. Tojásdad; mindkét végén egyenlően csonkázott; elő-részen és hátsó vagy vágányos részén elég észrevehetőleg, de két oldalán kevésbé belapított. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé egyenlően és szelíden fogyva boltozódik. Vágánya igen lapos, gyakran csak egy, kékes-piros vonallal jelzett, többnyire egyenetlen félre osztó. Bibepontja kicsi, alig észrevehető; a gyümölcs hegyén a vágány vonalának végére helyezett. Szára rövid vagy középhosszú, majd vékony, majd közép vastag, sűrűn és finoman szőrös, sápadt zöldszínű; a gyümölcs végén szűk és mély, néha elég tágnylású üregbe helyezett.

Színe. Bőre finom, de elég szivós, a gyümölcstről könnyen lehámozható; elejénte sápadtsárga, értével világossárga, miből azonban csak néha látszik ki tisztán egy-egy foltoeska, minthogy az egész fölület köröskörül világos vörössel van befuttatva; napos oldalan, különösen száras végén, néha, violaszín pirossal mosott; egyes, fehéres pontok csak elvétve találkoznak rajta; de sárgás, áttetsző erek és foltoesák majd mindig találkoznak fölületén. Hamva ritkás, fehéres.

Belseje. Húsa világossárga, sugaras, finom, tömött, csaknem húsosnak mondható, mint a beszterczei szilva; leve bő, igen czukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, zamatos-ízű. Magva, mely hústól jól elválk vagy avval csak itt-ott, egy-egy rost szálcsa által függ össze, hosszas tojásdadalakú, laposas pofás; széleshátú, tompataréjos.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges és edzett; korán, rendszeren és szerfölött bőven termő. Fölfelé álló, de a termés súlya alatt csakhamar lefelé görbülő ágaival, melyek gyümölcs-vesszőkkel és peczkekkel jól beruházkodnak, kissé kuszáltlombozatú szellős koronát alkot. Szálas fának is, bokoralakú fának is igen alkalmas; helyben és talajban nem válogatós. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán, de érett korukban könnyen lehullanak.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, középvastagok, fölfelé elvékonyodók; fölállóak vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; elég egyenesek; kissé könyökösök; s íkfölületűek vagy csak alig észrevehetőleg bordázottak; egész hosszukban finoman szőrösök; aljuk felé sárgás, reczés hártyával ritkásan bevontak; violaszinpirossal árnyalt sötétbarnák; árnyas felőkön vöröses vagy zöldesbarnák; rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kúposak, kissé hegyesek; csaknem a vesszőhöz tapadók, molyhosak, szürkével tarkázott homályos gesztenyeszínűek; majd alig kiálló, simapárkányos, majd, — különösen a vesszők hegye felé, — elég kiálló, hármashordás talpra helyezkedők.

Virágrügyei. Rendkívül aprók, tojásdadok, alig hegyesek, világos gesztenyeszínű pikkelyekkel borítvák.

Leveli. Középnagyok; elég vastag és keményszövetűek, tojásdadok vagy széles kerülekészek; alig észrevehető, rövidke, tompa hegyben végződők; csaknem laposak, széleiken kissé fölhajlók; itt-ott szeliden hullámosak; kissé ívelték; alsó lapjukon szőrösök; felső lapjukon csupaszak, szeliden borsókásak, bágyadt fényűek, homályos zöldek; széleiken apró, tompa fogakkal sűrűn és nem mélyen, de elég szabályosan fűrészeselek. Levélnyelők igen rövid, vastag, merev, szőrös, sötét violaszin-pirossal mosott; csaknem vízirányosan elálló: két kerek, kissé föl-emelkedő mirigye közel a levéltányérjához, többnyire egymás átellenébe helyezett. Levélpálhái kicsinyek, keskeny lándsások, fogasak, alul szárnyasak, nem tartósak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Diel, *Kenntniss der Pflaumen*, III. 61.

Jahn, *Illustr. Handb. der Obstk.* VI. 129. Francia gyümölcsészek műveiben még nem olvastam leírását.

Észrevétel. Csaknem egyidőben érik e szilvafaj a Korai kedvencz, Korai sárga és Flotow mirabellája szilvákkal; de ezeket nagyság, szépség és jóság tekintetében mind fölülmúlja; miért is a legszelesebb elterjesztésre érdemes. Hazánkban egyetlenegy kertből sem volna szabad hiányoznia.

Betűrendes névjegyzéke

a II. kötetben leírt gyümölcsfajoknak és ezek hasonneveinek.

I. Körték.

Adelajda	190.	<i>Bergamotte de Recous</i> , Őszi bergamot.	
<i>Adelaide de Rèves</i> , Adelajda.		" <i>reinette</i> , Renetszerű bergamot.	
<i>Admiral Cécile</i> , Cécile tengernagy.		" <i>Sylvange</i> , Silvange-i körte.	
Affre érsek	102.	Berry hercegnő	97.
<i>Affre's Dechantsbirn</i> , Affre érsek.		<i>Besi carême</i> , Bőjti vadoncz.	
Aglæ Grégoire	124.	" <i>Hamon</i> , Hamon vadoncz.	
Alengoni füge	148.	" <i>des Vétérans</i> , Rokkantak vadoncz.	
<i>Almaalaku bergamot</i> , Almaalaku körte.		<i>Beurré d' Angleterre</i> , Angol vajoncz.	
Almaalaku körte	109.	" <i>de l'Assomption</i> , Boldogasszony vajoncz.	
<i>Amande</i> , Angol vajoncz.		<i>Beurré Aurore</i> , Capiaumont vajoncz.	
<i>Amiral Cécile</i> , Cécile tengernagy.		" <i>Berckmans</i> , Berckmans vajoncz.	
<i>André Desportes</i> , Desportes Endre.		" <i>de Blumenbach</i> , Csatár körte.	
Angol vajoncz	125.	" <i>de Bollviller</i> , Bollvilleri vajoncz.	
Anjou-i jó	98.	" <i>Bretonneau</i> , Brétonneau vajoncz.	
<i>Apfelbirn</i> , Almaalaku körte.		" <i>de Bruxelles</i> , Augustusi szép.	
Arenberg kolmárja	126.	" <i>Capiaumont</i> , Capiaumont vajoncz.	
<i>Arenbergs Colmar</i> , Arenberg kolmárja.		" <i>Clairgeau</i> , Clairgeau vajoncz.	
<i>Arlequin musqué</i> , Illatos bohóc.		" <i>de Darmstadt</i> , Darmstadti bergamot.	
<i>Auguste van Mons</i> soldat, Csatár-körte.		" <i>délicat</i> , Izletes vajoncz.	
Augustusi szép	127.	" <i>Delannoy</i> , } Dilly vajoncz.	
<i>Barbara Nélis</i> , Nélis Borka:		" <i>Dilly</i> , }	
<i>Barbe Nélis</i> , Nélis Borka.		" <i>Drapiez</i> , Coloma őszi vajoncz.	
Bavay Zsuska	191.	" <i>d' Elise</i> , Eliz vajoncz.	
<i>Bec d'oie</i> , Angol vajoncz.		" <i>épine</i> , Lesbrequet vajoncz.	
<i>Belle Adrienne</i> , Pap körte.		" <i>Gaujard</i> , Gaujard vajoncz.	
<i>Belle d'Août</i> , }		" <i>gens</i> , Lesbrequet vajoncz.	
<i>Belle de Bruxelles</i> , }		" <i>de Lamay</i> , Dilly vajoncz.	
<i>Belle de Stréss</i> , Stresai szép.		" <i>de Lederbogen</i> , Lederbogen vajoncz.	
<i>Berckmans Butterbirn</i> , Berckmans vajoncz.		" <i>de Mons</i> , Spoelberg körtéje.	
Berckmans vajoncz	128.	" <i>de Naghin</i> , Naghin vajoncz.	
<i>Bergamotte</i> , Őszi bergamot.		" <i>Nagy</i> , Nagy vajoncz.	
" <i>d' automne</i> , Őszi bergamot.		" <i>Payen</i> , Payen vajoncz.	
" <i>de Darmstadt</i> , Darmstadti bergamot.		" <i>Piquerie</i> , Coloma őszi vajoncz.	
" <i>de Gansel</i> , Gansel bergamotja.		" <i>professeur François Nagy</i> , Nagy vajoncz.	
" <i>de Hildesheim</i> , Hildesheimi bergamot.		" <i>de Rackengem</i> , Almaalaku körte.	
" <i>Keveron sans pareil</i> , Keveron bergamotja.		" <i>reine</i> , Rokkantak vadoncz.	
" <i>Lesèble</i> , Lesèble bergamotja.		" <i>seringe</i> , Hamon vadoncz.	
" <i>pomme</i> , Almaalaku körte.		" <i>Spaë</i> , Spaë vajoncz.	
" <i>précoce</i> , Korai bergamot.		" <i>de Spoelberg</i> , Spoelberg körtéje.	
		<i>Baneau</i> , Rokkantak vadoncz.	

Bihoreli vajonc	198.
Bivort Henrik	188.
Blanquet à longue queue, Hosszuszáru fehérke.	
Blumenbach's Butterbirt, Csátár körte.	
Boisbunel kobakja	155.
Boisbunel's Flaschenbirt, Boisbunel kobakja,	
Boldogasszony vajonc	129.
Bollvilleri vajonc	189.
Bollweiler Butterbirt, Bollvilleri vajonc.	
Bon-Chrétien,	Téli Kálmán körte.
„ Chrétien d'hiver,	
„ Chrétien de Tours,	
Bonne d'Anjou, Anjou-i jó.	
„ Louise ancienne, Egri körte.	
„ rouge, Gansel bergamotja.	
Bonissime de la Sarthe, Alençon-i füge.	
Boutoc-Birt, Boutoc körte.	
Boutoc körte	101.
Bouvier Lóna	130.
Bőjti vadonc	131.
Brandywine	98.
Bremer Friderika	114.
Brétonneau, Bretonneau vajoncza.	
Bretonneau vajoncza	171.
Brüsselerbirt (Diels), Augustusi szép.	
Butterbirt von Bihorel, Bihoreli vajonc.	
„ von Naghin, Naghin vajoncza.	
„ von Nagy, Nagy vajoncza.	
Cacaudierei- izletes	121.
Calebasse Boisbunel, Boisbunel kobakja.	
„ carafon,	Van Marum kobakja.
„ grosse,	
„ monstre,	
„ du Nord,	
Canourgues-i körte	132.
Capiaumonts Butterbirt,	Capiaumont vajoncza.
Capiaumonts Herbstbutterbirt,	
Capiaumont vajoncza	133.
Cécile tengeri nagy	174.
Charneu-i izletes	134.
Chini jargonelle	92.
Citron des Carmes, Zöld Magdolna.	
Clairgeau,	Clairgeau vajoncza.
Clairgeau de Nantes,	
Clairgeau's Butterbirt,	
Clairgeau vajoncza	85.
Clapp kedvence	117.
Clapps Liebling, Clapp kedvence.	
Colmar d'Arenberg, Arenberg kolmárja.	
„ Barthelemy Du-Mortier, Dumortier	kolmárja.
„ Dumortier,	
„ épine, Lesbre vajoncza.	
Coloma őszi vajoncza	135.
Coloma's Herbstbutterbirt, Coloma őszi vajoncza.	
Columbia	136.
Columbian virgalieu,	Columbia.
Columbia virgouleuse,	
Comice de Toulon, Pap körte.	
Courte queue d'automne, Őszi kurtaszárú.	
Cross	103.
Csátárkörte	137.

Curette, Pap körte.	
Dachenhause's Butterbirt, Lovenjouli izletes.	
Darmstädter Bergamotte,	Darmstadti bergamot.
Darmstadter Butterbirt,	
Darmstadti bergamot	106.
Dechant Dillen, Dillen dékán.	
De Boutoc,	Boutoc körte.
Désée,	
Délices de la Cacaudière, Cacaudierei izletes.	
„ de Lovenjoul, Lovenjouli izletes.	
„ van Mons, Spoelberg körtéje.	
Desportes Endre	119.
Desportes Ivánnő	138.
Desportes Mór	105.
Diamant, Gansel bergamotja.	
Die Dillen, Dillen tábornagy.	
Die Spoelberg, Spoelberg körtéje.	
Dillen d'automne, Dillen tábornagy.	
Dillen dékán	139.
Dillen tábornagy	186.
Dillens Herbstbirt, Dillen tábornagy.	
Dilly's Butterbirt, Dilly vajoncza.	
Dilly vajoncza	116.
Docteur Brétonneau, Bretonneau vajoncza	
Docteur Jules Guyot, Guyot Gyula.	
Doyen Dillen, Dillen dékán.	
Doyenné blanc long, Hosszuféher császárkörte.	
Doyenné du comice, Társulati esperes.	
„ crotté,	Kormos császárkörte.
„ galeux,	
„ gray,	
„ gris,	
„ rouge, Gansel bergamotja.	
„ roux, Kormos császárkörte.	
Duc de Morny, Morny herceg.	
Duchesse de Berry,	Berry hercegnő.
„ de „ d'été,	
„ de „ de Nantes,	
„ d'hiver,	
„ de Toulouse,	Toulousei kései.
Duhamel-du-Monceau,	
Duhamel körte,	Duhamel vajoncza.
Duhamels Butterbirt,	
Duhamel vajoncza	95.
Dumortier kolmárja	175.
Edelcrassane, Nemes kraszán.	
Egri körte	110.
Eléonie Bouvier, Bouvier Lóna.	
Elisens Butterbirt, Eliz vajoncza.	
Eliz vajoncza	96.
Engelsbirt, Boutoc körte.	
Englische Sommerbutterbirt, Angol vajonc.	
English Beuré,	
Erlauerbirt, Egri körte.	
Erzbischof Affre, Affre érsek.	
Erzengel Michaél, Szent-mihályi körte.	
Erzherzogbirt, Augustusi szép.	
Favorite de Clapp, Clapp kedvence.	
Favrené körtéje	118.
Féher czukorkörte	140.
Feigenbirt von Alençon, Alençon füge.	

- Figue d' Alençon,*) Alençon-i füge.
Figue d' hiver.)
Fondante de Bihorel, Bihoreli vajoncza.
 " *de Charneu,* Charneu-i izletes.
 " *de comice,* Társulati vajoncza.
 " *de Jaffard,* Arenberg kolmárja.
Frankenbirt,) Frank körte.
Frankfurter Birt,)
Frank körte 141.
Französische langstiellige Blanquette, Hosz-
 szuszáru fehérke.
Frédérica Bremer, Bremer Friderika.
Frederic de Württemberg, Silvester körte.
Gansel bergamotja 134.
Gaujard, Gaujard vajoncza.
Gaujards Butterbirt, Gaujard vajoncza.
Gaujard vajoncza 89.
Général Lamoricière, Lamoricière tábornok.
Glasbirt, Zöld Magdolna.
Glymes-i Lóra 187.
Graue Dechantsbirt, Kormos császárkörte.
Grise-Longue, Van Marum kobakja.
Grosse Ambrette, Őszi bergamot.
Grosse Feigenbirt,) Nagy fügekörte.
Grosse figue,)
Grüne Magdalene, } Zöld Magdolna.
Grüne Margarethenbirt, }
Grüne Sommer-Magdalene, }
Gute von Anjou, Anjoui jó.
Gute Winter-Christbirt, Téli Kálmán körte.
Guyot Gyula 196.
Hamon,) Hamon vadoncza.
Hamons Wildling,)
Hamon vadoncza 90.
Henri,) Bivort Henrik.
Henri Bivort,)
Herbstbergamotte, Őszi bergamot.
Herbst-Coloma, Coloma őszi vajoncza.
Herbst-Silvester, Silvester körte.
Herzog von Morny, Morny herceg.
Herzogin von Berry, Berry hercegnő.
Hildesheimer Bergamotte, Hildesheimi ber-
 gamot.
Hildesheimi bergamot 184.
Hosszu fehér császárkörte 142.
Hosszuszáru fehérke 123.
Huntington körtéje 185.
Illatos bohóc 143.
Ilona körte 151.
Izletes vajonc 144.
Jargonelle d' automne,) Chini jargonelle.
Jargonelle de Chin,)
Je länger, je lieber, Angol vajoncza.
Josephine, } Jozefina.
Josephine de Malines, }
Josephine de Mecheln, }
Jozefina 192.
Jules Bivort, Lovenjouli izletes.
Kartoffelbirt, Arenberg kolmárja.
Keveron bergamotja 87.
Kis Margit 88.
Kleine Margarethe, Kis Margit.
Korai bergamot 82.
- Kormos császárkörte** 145.
König von Rom, Római király.
König von Württemberg, Silvester körte.
Köstliche von Charneu, Charneu-i izletes.
Köstliche von Lovenjoul, Lovenjouli izletes.
Lamoricière tábornok 112.
Lange weisse Dechantsbirt, Hosszu fehér
 császárkörte.
Langstiellige Blanquette, Hosszuszáru fe-
 hérke.
La Puebla, Puebla.
Laura von Glymes,) Glymes-i Lóra.
Laure de Glymes,)
Lavali Leclerc 182.
Lederbogen vajoncza 146.
Lederbogens Butterbirt,) Lederbogen
Lederbogens Dechantsbirt,) vajoncza.
Legipont, Charneu-i izletes.
Léon Leclerc de Laval,) Lavali Leclerc
Léon Leclerc von Laval,)
Léonie Bouvier, Bouvier Lóna.
Lesbre vajoncza 147.
Lesbres Butterbirt, Lesbre vajoncza.
Leséble bergamotja 149.
Lewis körte 153.
Lewis-Birt,) Lewis körte.
Lewis-Pear,)
Louis Dupont, Coloma őszi vajoncza.
 " *Noisette,* Noisette Lajos.
Louise de Orléans, Coloma őszi vajoncza.
Lovenjouli izletes 120.
Madame, Windsori körte.
Madame Adelaide von Rèves, Adelajda.
Madame baptiste Desportes, Desportes
 Ivánnő.
Madame Favre, Favrené körtéje.
Madame Hutin 195.
Madame Treyve, Treyve-né körtéje.
Madeleine, Zöld Magdolna.
Maréchal Dillen, Dillen tábornagy.
Maria de Nantes, Nantesi Mária.
Mariü Himmelfahrtsbirt, Boldogasszony va-
 joncz.
Maurice Desportes, Desportes Mór.
Médaille d'or, Silvester körte.
Merveille de Charneu, Charneu-i izletes.
Monseigneur Affre, Affre érsek.
Monsieur, Papkörte.
Moritz Desportes, Desportes Mór.
Morny herceg 183.
Naghin vajoncza 170.
Nagy Ferencz, tanár vajoncza. Nagy va-
 joncza.
Nagy füge körte 152.
Nagy vajoncza 81.
Nantes-i Mária 180.
Napoleon herceg 154.
Napoleon Savinien 172.
Naquette, Korai bergamot.
Narcisse Gaujard, Gaujard vajoncza.
Nélis borka 113.
Nemes Kraszán 111.
Noisette Lajos 94.

- Nyári Sebastopol** 91.
Ontario 156.
Ottrubay pirókja 150.
Ottrubay's Rousselet, Ottrubay pirókja.
Őszi bergamot 181.
Őszi jargonelle, Chini jargonelle.
Őszi kurtaszáru 88.
Papkörte 107.
Passe-Crassane, Nemes kraszán.
Pastorenbirn, Pap körte.
Payen vajoncza 108.
Payen's Butterbirn, Payen vajoncza.
Petite-Marguerite, Kis Margit.
Petite poire-promme, Korai bergamot.
Pomme de terre, Arenberg kolmárja.
Pomaise, Almaalakn körte.
Poire d' Ange, Boutoc körte.
" *d' Angleterre*, Angol vajoncza.
" *des Canourgues*, Canourgues-i körte.
" *du comice*, Társulati esperes.
" *de coq*, Augustusi szép.
" *de curé*, Pap Körte.
" *de disque*, Korai bergamot.
" *d' Eger*, Egri körte.
" *des Finois*, Angol vajoncza.
" *Lesbre*, Lesbre vajoncza.
" *Leurs*, }
" *Lewis*, } Lewis körte.
" *Louis*, }
" *de Notre-Dame*, Boutoc körte.
" *Payen*, Payen vajoncza.
" *pomme*, } Almaalakn körte.
" *pomme d'hiver*, }
" *de Saint-Martin*, Téli Kálmán körte.
" *de Silvange*, Silvangei körte.
" *Spaë*, Spaë vajoncza.
" *des Urbanistes*, Coloma őszi vajoncza.
" *de Volkmarsen*, Volkmarseni körte.
Prince Napoleon,) Napoleon herceg.
Prinz Napoleon,)
Puebla 157.
Rameau, Rokkantak vadoncza.
Reinettartige Bergamotte, Renetszerű bergamot.
Renetszerű bergamot 84.
Rokkantak vadoncza 178.
Roi de Rome, Római király.
Római király 122.
Rostietzer, Rostietzi pirók.
Rostietzi pirók 99.
Rostietzer, Rostietzi pirók.
Rothe Dechantsbirn,) Gansel berga-
Rothgraue Dechantsbirn,) motja.
Rousselet d' Ottrubay, Ottrubay pirókja.
Saint-Michel archange, Szt.-mihánapikörte.
Saint-Michel gris, Kormos császárkörte.
Sainte Madeleine, Zöld Magdolna.
Schöne von Stresa, Stresai szép.
Schönlin téli vajoncza 160.
Schönlin's Stuttgarter spüte Winterbutterbirn
Schönlin téli vajoncza.
Schönlin's Winterbutterbirn, Schönlin téli vajoncza.
Sébastopol d'été, Nyári Sebastopol.
Senateur Vaisse, Vaisse tanácsos.
Silvange d' automne, Silvangei körte.
Silvange d' hiver, Alençonni füge.
Silvangei körte 158.
Silvester körte 179.
Soldatenbirn, }
Soldat Esperen, } Csatár körte.
Soldat-laboureur, }
Soutmann, Egri körte.
Souvenir de madame Treyve, Treyvené körtéje.
Spaë vajoncza 161.
Spaës Butterbirn, Spaë vajoncza.
Spüte von Toulouse, Toulouse-i kései.
Spoelberg körtéje 159.
Strésai szép 162.
Stuttgarter Bergamotte, Schöulin téli vajoncza.
Sucrée blanche, Fehér czukorkörte.
Suzette de Bavay,) Bavay Zsuszka.
Suzette von Bavay,)
Sylvanche,) Silvange-i körte.
Sylvange verte,)
Sylvestre d' automne,) Silvester körte.
Sylvestre d' hiver,)
Szent-mihánapikörte 163.
Tardive de Toulouse, Toulouse-i kései.
Társulati esperes 164.
Társulati vajoncza 165.
Téli Kálmán körte 104.
Thompson 167.
Toulouse-i kései 173.
Treyvené körtéje 166.
Tyson 100.
Urbaniste,) Coloma őszi vajoncza.
Urbanis's Seedling,)
Urkölgkörte, Windsori körte.
Vaisse tanácsos 176.
Van Marum,) Van Marum
Van Marum's Flaschenbirn,) kobakja.
Van Marum kobakja 115.
Van Mons, Thompson.
Van Mons (Léon Leclerc),) Van Mons va
Van Mons Butterbirn,) joncza
Van Mons vajoncza 168.
Vereins Butterbirn, Társulati vajoncza.
Vereins Dechantsbirn, Társulati esperes.
Vermillon d' Espagne, Silvester körte.
Veteranenbrust,) Rokkantak vadoncza.
Veteranen-Wildling,)
Vicar of Winkfield, Pap körte.
Vicomte de Spoelberg, Spoelberg körtéje.
Vliessembeck, Thompson.
Volkmarseni körte 177.
Volkmarserbirn,) Volkmarseni körte.
Voltmerschebirn,)
Windsorbirn,) Windsori körte.
Windsori-Pear,)
Windsori körte 169.
Winter Apothekebirn, Téli Kálmán körte.
Zoutman, Egri körte.
Zöld Magdolna 86.

II. Almák:

- Aesopus Spitzenburg*, Spitzenburg Ezóp.
American Nonpareil, Hubbardstoni páratlan.
American Pearmain, Nyári parmén.
Amerikanischer Kaiserapfel, Birsalaku téli alma.
Ananas Reinette, Ananász renet.
Ananász renet 79.
Anis hâtive, Sárga ánizs alma.
Antal főherczeg 91.
Api 99.
Api ordinaire, } Api.
Api rose, }
Arany szövet 103.
Archiduc Antoine, Antal főherczeg.
Ausgezeichnetste, Legizletesb alma.
Backapfel, Nyári fontos.
Baldwin 96.
Baldwins rother Pepping, Baldwin.
Balogh arankája, Balogh renetje.
Balogh renetje 113.
Balogh's Reinette, Balogh renetje.
Barátalma, Jász vadóka.
Batul alma 87.
Batullen, } Batul.
Batullenapfel, }
Baxter parménja 114.
Baxters Parmäne, Baxter parménja.
Bedufteter Langstiel, Hoszuszáru kisalma.
Beeki csikos rambúr 107.
Bellis magoncza 101.
Betti 108.
Betty, Betti.
Bihoreli renet 61.
Birsalaku téli alma 121.
Blanche de Bournay, Bournay-i fehér.
Blauschwanz, Hoszuszáru kis alma.
Blenheimi renet 118.
Blenheim orange, } Blenheimi renet.
Blenheim pippin, }
Boczmaner, Pázmán alma.
Borsdorf de Cludius, Cludius masánczkija.
Borsos alma 70.
Boszmani, Pázmán alma.
Bournay-i fehér 97.
Bödiker aranyrenetje 102.
Bödikers Goldreinette, Bödiker aranyrenetje.
Breitacher, }
Breitapfel, } Narancsalma.
Breitling, }
Breitling, (?) Nyári fontos.
Calville d'été de Fraas, Fraas nyári kalvilja.
Calville de Saint-Sauveur, Saint-sauveuri kalvil.
Calville tulipée, Tulipán kalvil.
Cardinal von Pázmán, Pázmán alma.
Cardinal rouge, Piros bíbornok.
Casseli nagy renet 63.
Champagne-i renet 67.
Champagner Reinette, Champagnei renet.
- Cludius Borsdorfer*, } Cludius ma-
Cludius grüner Borsdorfer, } sánczkija.
Cludius masánczkija 88.
Coing d'hiver, Birsalaku téli alma.
Couronne des pommes, Welteni Jansen al-
 mája.
Cossensa, Legizletesb alma.
Court of Wick 115.
Courtpendu monstre, } Tournay-ikurta-
Courtpendu de Tournay, } száru.
Csokros tányér alma, Szász pap alma.
De Fays-Dumonceau elnök, Lorio magoncza.
Deutscher Goldpepping, Német arany pepin.
Déznai firtös, Havasi firtös.
Dietzer Goldreinette, } Dietzi arany-
Dietzer Winter-Goldreinette, } renet.
Dietzi aranyrenet 117.
Donauers Reinetten-Rambour, Arany szövet.
Double drap d'or, Pettyes aranyalma.
Doppelte Casseler Reinette, Casseli nagy
 renet.
Doppelter Goldpepping, Nagy-arany pepin.
Drapp d'or, Arany szövet.
Duitsch Mignonne, Casseli nagy renet.
Édes vad alma 68.
Edler Prinzessinapfel, Nemes hercegnő.
Emilia, } Müller Emilia.
Emilie Müller, }
Engelberger, Engelbergi alma.
Engelbergi alma 111.
Englische Spitalreinette, Kórodai renet.
Erzherzog Anton, Antal főherczeg.
Esopus Spitzenberg, } Spitzenburg Ezóp.
Esopus Spitzenburg, }
Fehér renet (?), Schünbrunni renet.
Fehér tafota 83.
Fenouillet jaune, } Sárga ánizs alma.
Fenouillet d'oré, }
Fényes renet 74.
Fittinghof renetje 76.
Fittinghofs Reinette, Fittinghof renetje.
Fleiner du roi, König fleini almája.
Fraas nyári kalvilja 65.
Fraas Sommer-Calvill, } Fraas nyári
Fraas weisser Sommer-Calvill, } kalvilja.
Französische Quittenreinette, Birsalaku téli
 alma.
Fromm renetje 62.
Fromms Goldreinette, } Fromm renetje.
Fromms Reinette, }
Fürst Bathyanis Rambour, Herczeg Batt-
 hyani rambur.
Füszeres renet 72.
Gäsdonker Reinette, Gäsdonki renet.
Gäsdonki renet 120.
Gefleckter Goldapfel, Pettyes aranyalma.
Gelber Edelapfel, Nemes aranyalma.
Gelber Fenchelapfel, Sárga ánizs alma.
George Fittinghof, Fittinghof renetje.
Gestreifte Winterreinette, Téli csikos renet.

- Gestreifter Gyögyer*, Gyógyi alma.
Gestreifter Rambour von Beck, Beeki csikos rambúr.
Gestreifter Römer apfel, Római csikos alma.
Glanzreinette, Fényes renet.
Goldartiger Fenchelapfel, Sárga ánizs alma.
Golden-drop, Court of Wick.
Golden-Noble, Nemes aranyalma.
Goldgestickter Apfel, Arany szövét.
Goldreinette von Blenheim, Blenheimi renet.
Goldstick Apfel,) Aranyszövét.
Goldzeug Apfel,)
Grauer von Mada, Madai kormos.
Grosse Casseler Reinette,) Casseli nagy
Grosse reinette de Cassel,) renet.
Gubener Warraschke, Gubeni alma.
Gubeni alma 127.
Guckenberger Krachapfel, Fényes renet.
Guelton 60.
Gulderling long-vert, Hosszu zöld aranka.
Gyengehéju kis renet 80.
Gyögyer, Gyógyi alma.
Gyógyi alma 98.
Gyógyi csikos,) Gyógyi alma.
Gyógyi piros,)
Havasi alma, Havasi fűrtös.
Havasi fűrtös 132.
Herbstparmäne, Nyári parmén.
Herczeg Batthyani rambúr 71.
Herrnapfel, Champagnei renet.
Herrenhauser deutscher Pepping, Német arany pepin.
Holländische Goldreinette, Casseli nagy renet.
Hosszuszáru kisalma 109.
Hosszu zöld aranka 69.
Hoyascher Goldpepping, Némearany pepin.
Hubbardston Nansuch, Hubbardstoni páratlan.
Hubbardstoni páratlan 64.
Jansen von Welten, Welteni Jansen almája.
Jász vadóka 130.
Jersey király 110.
Jonathan 95.
King Philip, Jonathan.
Kleine zartschalige Reinette, Gyenge héju kis renet.
Kleiner Api, Api.
Kleiner Langstiel, Hosszuszáru kis alma.
Kocskóczy (?) aranka, Balogh renetje.
Kormos, Madai kormos.
Kórodai kormos alma, Kórodai renet.
Kórodai renet 105.
König fleini almája 119.
Königsapfel von Jersey, Jersey király.
Königs fleiner, König fleini almája.
Kräuterapfel,) Fűszeres renet.
Kräuterreinette,)
Krummstengel, Római csikos alma.
Kurzstiel von Tournay, Tournay-i kurzszáru.
Langer grüner Gulderling, Hosszu zöld aranka.
Lazzarolo, Legizletesb alma.
- Legizletesb alma** 138.
Lorio magoncza 132.
Loskrieger, Champagnei renet.
Lothringer grüne Reinette, Lothringi renet.
Lothringer Rambour, Nyári fontos.
Lothringer Reinette, Lothringi renet.
Lothringi renet 112.
Magyar tányér alma 58.
Marmorirter Sommerpepping, Nyári tarka pepin.
Marosszéki piros páris 89.
Mascons gelbe Glasreinette, Fényes renet.
Madai kormos 57.
Montinesko,) Havasi fűrtös.
Muntinesk,)
Müller Emilia 90.
Nagy arany pepin 131.
Narancs alma (Erdélyben), Batul alma.
Narancs alma 123.
Nemes arany alma 98.
Nemes hercegnő 125.
Német arany pepin 66.
Nonpareil de Hubbardston, Hubbardstoni páratlan.
Norfolk Storing, Birsalaku téli.
Norwick pippin, Blenheimi renet.
Nyári fontos 128.
Nyári parmén 124.
Nyári tarka pepin 82.
Orange d'Allemagne, Narancs alma.
Őszi piros renet 100.
Parsapfel, Marosszéki piros páris.
Pázmán alma 94.
Pearmain de Baxter, Baxter parménja.
Pearmain d'été, Nyári parmén.
Pecker, Baldwin.
Pepin marbré d'été, Nyári tarka pepin.
Pepin d'or allemand, Német arany pepin.
Pepping von Court of Wick, Court of Wick.
Perle d'Angleterre, Blenheimi renet.
Petit-Api, Api.
Petite à longue queue, Hosszuszáru kis alma.
Pettyes arany alma 84.
Pfarrerapfel, Szász pap alma.
Pfundapfel, Nyári fontos.
Philip Rick, Jonathan.
Piros Batullen, Batul alma.
Pippin d'or double, Nagy arany pepin.
Piros bibornok 129.
Pojenics,) Ponyik alma.
Pojnikapfel,)
Pomeranzenapfel, Narancs alma.
Pomme Api, Api.
" Betsey, Betti.
" court de Wick, Court of Wick.
" grise de Mada, Madai kormos.
" de Laak, Casseli nagy renet.
" à longue queue, Betti.
" d'or d'Allemagne, Német arany pepin.
" Paris, Marosszéki piros páris.
" de Pázmán, Pázmán alma.

Pomme de Saint Sauveur, Saint-sauveur-i kalvil.
 „ *Schmidberger*, Schmidberger piros renetje.
 „ *de Transylvanie*, Batul alma.
Pommerscher Krummstiel, Római csikos alma.
Pomum Bosniacum, Pázmán alma.
Ponyik alma 106
Président de Fays-Dumonceau, Lorio magoncza.
Princesse-noble, Nemes hercegnő.
Pyrus malus prunifolia fructu dulce, Édes vadalma.
Queue bleue, Hosszuszáru kis alma.
Rambour d'été,) Nyári fontos.
Rambour franc,)
Rambour Fürst Batthyani, Herceg Batthy-
 ani rambur.
Rambour hongrois, Magyar tányér alma.
Reinette ananas, Ananász renet.
 „ *aromatisée allemande*, Fűszeres renet.
 „ *de Balogh*, Balogh renetje.
 „ *de Bihorel*,) Bihoreli renet.
 „ *von Bihorel*,)
 „ *blanche de Champagne*,) Champa-
 „ *de Champagne*,) gnei renet.
 „ *Cludius*, Cludius masánczkija.
 „ *de Dietz*, Dietzi aranyrenet
 „ *de Fittinghof*, Fittinghof renetje.
 „ *de Fromm*, Fromm renetje.
 „ *de Guesdonk*, Gäsdonki renet.
 „ *Joseph II.*, Aranyszövet.
 „ *luisante*, Fényes renet.
 „ *d'orée de Bödiker*, Bödiker arany
 renetje.
 „ *d'orée de Dietz*, Dietzi aranyrenet.
 „ *platte de Champagne*, Champagnei
 renet.
 „ *rouge d'automne*, Őszi piros renet.
 „ *Saint-Sauveur*, Saint-sauveur-i
 kalvil.
 „ *de Schönbrunn*, Schönbrunni renet.
 „ *de Syke-House*, Kórodai renet.
R. mai csikos alma 77.
Rose de Gyógy, Gyógyi alma.
Rothe Herbstreinette, Őszi piros renet.
Rother Backapfel, Piros bibornok.
Rother Böhmischer Jungfernapfel, Szűz pi-
 ros alma.
Rother Cardinal, Piros bibornok.
Rother Gyógyer, Gyógyi alma.

Rother Jungfernapfel, Szűz piros alma.
Rother Sommer-Rambour, Piros bibornok.
Royale de Jersey, Jersey király.
Saint-Sauveur Calvill, Saint-sauveuri kal-
 vil.
Saint-sauveur-i kalvil 75.
Sárga ánizs alma 73.
Schmidberger piros renetje 116.
Schmidbergers Reinette, } Schmid-
Schmidbergers rothe Reinette, } berger
Schmidbergers rothe Winterreinette } piros
 renetje.
Schönbrunner Reinette, Schönbrunni renet.
Schönbrunni renet 78.
Sämling von Belliss, Belliss magoncza.
Seeber Borsdorfer, Fromm renetje.
Semis de Bellis, Bellis magoncza.
Spitzenburg Ezóp 104.
Sommer Parmäne, Nyári parmén.
Sondergleichen von Hubbardston, Hubbard-
 stoni páratlan.
Syke-House Apple, }
Syke-house-i kormos, } Kórodai renet.
Syke-house-i renet, }
Syke House Russet, }
Szász pap alma 126.
Szűzpiros alma 92.
Taffetas blanc, Fehér tafota.
Téli csikos renet 85.
Téli fehér tafota, Fehér tafota.
Tellerapfel, Nyári fontos.
Tournay-i kurtaszáru 86.
True Spitzenberg, Spitzenburg Ezóp.
Tulipán kalvil 81.
Tulpen Calvill, Tulipán kalvil.
Tyroler Glanz Reinette, Fényes renet.
Ungarischer Rambour, Magyar tányéralma.
Üveg alma, Batul alma.
Verte-bonne, Gyengehéju kis renet.
Vraie drap d'or, Aranyszövet.
Wachapfel, Fehér tafota.
Warraschke de Guben, Gubeni alma.
Weisser Taffetapfel,) Fehér tafota.
Weisser Winter-Taffetapfel,)
Weisser Zwiebelapfel, Champagnei renet.
Welteni Jansen almája 59.
Wick's Peppin, Court of Wick.
Winter quittenapfel, Birsalaku téli.
Woodpecker, Baldwin.
Woodstock Pippin, Blenheimi renet.
Zöld kormos, Máдай kormos.

III. Szilvák:

Abricotée hâtive, Korai kajszinszilva.
 „ *de Hlubeck*, Hlubeck kajszinszil-
 vája.
 „ *précoce*, Korai kajszinszilva.
Allerfrüheste Mirabelle, Flotow mirabellája.
Altesse blanche, Sárga uri szilva.
Angelina Burdett, Burdett Angelina.
Anna Späth, Späth Anna.

Apró sárga mirabella, Sárga mirabella.
Bamberger Eierpfäume, Sötétkék tojásszilva.
Barackcszilva 64.
Barna Luiz 26.
Biondeck korai szilvája 82.
Biondeck's Frühzwetsche, Biondeck korai
 szilvája.
Bischtin Irek, Korai zöld szilva.

- Blaue Lucombes*, Columbia.
Bohn mirabellája 60.
Bohn csikos mirabellája,
Bohn's Mirabelle, } Bohn Mirabellája.
Bohn's gestreifte Mirabelle, }
Braunauer violetter Perdrigon, } Buchner ki-
Braunauer Königspflaume, } rálýszilvája.
Brisette, Kései mirabella.
Brustwarzenpflaume, Csúcsos szilva.
Buchner királýszilvája 72.
Buchners Königspflaume, Buchner királý-
szilvája.
Burdett Angelina 61.
Catalonische Pflaume, } Catalóni szilva.
Catalonischer Spilling, }
Catalóni szilva 46.
Chalonsi kései 62.
Cochet-père, Cochet szilvája.
Cochet szilvája 63.
Coës fine late red Plum,) Octoberi
Coe's sehr spätke rothe Pflaume,) violaszínú.
Columbia 58.
Columbia Gage, } Columbia.
Columbia-Pflaume, }
Comte Gustave d' Egger, Egger Gusztáv.
Cooper nagy szilvája 66.
Coopers grosse Pflaume, }
Coopers grosse rothe Zwetsche, } Cooper nagy
Coopers lanye, } szilvája.
Csúcsos szilva 68.
Damas violet-longuet, Hosszu kék damas-
kusi.
De Gisborne, Gisborne szilvája.
Denniston piros szilvája 73.
Dennistons rothe Pflaume, Denniston piros
szilvája.
Der bunte Perdrigon, Tarka perdrigon.
Die Isabelle, Izabella.
Die Lepine, Lepine.
Dunkelblaue Eierpflaume, Sötétkék tojás-
szilva.
Early favourite, Korai kedvencz.
Early-prolifigue,) Korai termékeny.
Early Rivers,)
Early Rivers, Korai kedvencz.
Early yellow, Catalóni szilva.
Egger Gusztáv 59.
Englebert herczeg 56.
Favorite-précoce, Korai kedvencz.
Fehér királýnó 57.
Fertile-précoce, Korai termékeny.
Flotow mirabellája 55.
Francia narancs szilva 54.
Frankfurter Pfirschenzwetsche, Frankfurti
szilva.
Frankfurti szilva 52.
Frankfurti barackszilva, Frankfurti szilva.
Frühe Aprikosenpflaume, Korai kaj-zinszilva.
Frühe Fruchtbare, Korai termékeny.
Frühe grüne Zwetsche, Korai zöld szilva.
Früher violetter Perdrigon, Violaszínú korai
perdrigon.
Fulton, **Fultoni szilva** 27.
Gelbe Frühpflaume, Catalóni szilva.
Gelbe Herrenpflaume, Sárga uri szilva.
Gelbe Mirabelle, Sárga mirabella.
Gisborne szilvája 77.
Gisbornes Early, } Gisborne szilvája.
Gisbornes Zwetsche, }
Gondni szilva 44.
Graf Gustav von Egger, Egger Gusztáv.
Grosse de Cooper, Cooper nagy szilvája.
Grüne Eierpflaume, Olasz zöld.
Hartwiss gelbe Zwetsche, Hartwiss sárga
szilvája.
Hartwiss sárga szilvája 53.
Herrnhäuser doppelte Mirabelle, Herrnhäusi
nagy mirabelle.
Herrnhäusi nagy mirabella 45.
Herzförmige Kirschnpflaume, Szívalaku cse-
resznye szilva.
Hlubeck kajszin szilvája 81.
Hlubecks Aprikosenpflaume, Hlubeck kaj-
szin szilvája.
Hosszu kék damaskusi 76.
Imperatrice violette, Violaszínú császárnő
szilva.
Impériale de Milan, Majlandi császárszilva.
Italienische grüne Zwetsche, Olasz zöld.
Izabella 75.
Jaune hâtive, Catalóni szilva.
Jaune de Reizenstein, Reizensteini sárga.
Jerusalemi kék 50.
Jodoignei ringló 70.
Juli green Gage, } Juliusi zöld ringló.
Juli Reineclaudé, }
Jullusi zöld ringló 51.
Kései mirabella 29.
Kései muskotály 48.
Kleine Mirabelle, Sárga mirabella.
Korai kajszinszilva 49.
Korai kedvencz 24.
Korai termékeny 42.
Korai zöldszilva 69.
La délicateuse, Cooper nagy szilvája.
Lange violette Damascene, Hosszu kék da-
maskusi.
Lawrence ringlója 71.
Lawrence's Favourite, } Lawrence ringlója.
Lawrence's Gage, }
Lawrences Reineclaudé, }
Lepine 47.
Louise brune, Barna Luíz.
Lucas királý-szilvája 67.
Lucas Königspflaume, Lucas királýszilvája.
Malländische Eierpflaume, Majlandi csá-
szár szilva.
Majlandi császár szilva 43.
Mamelonnée, Csúcsos szilva.
Marmaroscher Zwetsche, Marmarosi nyakas.
Marmarosi nyakas 40.
Massot, Oullinsi ringló.
Meroldt ringlója 41.
Meroldts gelbe Reineclaudé, } Meroldt ring-
Meroldts Reineclaudé, } lója

Mirabelle de Bohn, Bohn mirabellája.
 " *double de Herrnhausen*, Herrn-
 hausi nagy mirabella.
 " *de Flotow*, Flotow mirabellája.
 " *jaune*, Sárga mirabella.
 " *d'Octobre*, Kései mirabella.
 " *perlée*, Sárga mirabella.
 " *tardive*, Kései mirabella.
Monsieur à fruits jaunes, } Sárga uri szilva.
Monsieur jaune, }
Monsieur de Smith, Smith uri szilvája.
Montfort 38.
Montfortpflaume, Montfort.
Moyeu de Bourgogne, Violaszinü korai
 perdrigon.
Narancs szilva 39.
Nectarine, Baraczkiszilva.
Neue weisse Kaiserin, Fehér királynő.
Normanni perdrigon 78.
Normännischer Perdrigon, Normanni per-
 drigon.
Nyakas beszteczsei, Marmarosi nyakas.
Oberdiecks frühe Aprikosenpflaume, Korai
 kajszin szilva.
Octoberi violaszinü 36.
Olasz zöld 37.
Orange, Narancs szilva.
Orange (de Mas), Franczia narancs szilva.
Orange Gage, Narancs szilva
Oullins golden, Oullinsi ringló.
Oullins-i ringló 34.
Ovalrunde Sprenkelpflaume, Gisborne szilvája.
Paterson's, Gisborne szilvája.
Perdrigon bariolé, Tarka perdrigon.
 " *hâtif*, Violaszinü korai perdrigon.
 " *de Normandie*, Normanni per-
 drigon.
 " *violet hâtif*, Violaszinü korai
 perdrigon.
Petite mirabelle, Sárga mirabella.
Pflaume von Gondin, Gondini szilva.
Piros tojásszilva 80.
Pomeranzen-zwetsche, Narancs szilva.
Prince Englebert,) Englebert herczeg.
Prinz Englebert,)
Prune de Catalogne, Catalóni szilva.
 " *de Chypre*, Piros tojás zsilva.
 " *Columbia*, Columbia.
 " *de Gondin*, Gondini szilva.
 " *Isabelle*, Izabella.
 " *de Montfort*, Montfort.
 " *pêche*, Baraczkiszilva.
 " *Rademaekers*, Rademaekers szilvája.
Prunus Catalonica, Catalóni szilva.
Quetsche de Frankfort, Frankforti szilva.
 " *de Hartweiss*, Hartweiss sárga szil-
 vája.
 " *jaune de Reizenstein*, Reizensteini
 sárga.

Quetsche de Marmaros, Marmarosi nyakas.
 " *précoce de Biondeck*, Biondeck ko-
 rai szilvája.
Quetsche verte de Italie, Olasz zöld.
Rademaekers szilvája 35.
Reine blanche, Fehér királynő.
Reine-Claude hative, Juliusi zöldringló.
 " *de Jodoigne*,) Jodoignei
 " *von Jodoigne*,) ringló.
 " *de Laurence*, Lawrence ring-
 lója.
 " *de Meroldt*, Meroldt ringlója.
 " *d'Oullins*,) Oullins-i ringló.
 " *von Oullins*,)
Reizensteiner gelbe Zwetsche,) Reizensteini
Reizensteiner Pflaume,) sárga
Reizensteini sárga 32.
Rivers early Favourite,) Korai kedvencz.
Rivers Frühpflaume,)
Rothe Eierpflaume, Piros tojás szilva.
Rothe Nectarine, Baraczk szilva.
Rouge de Denniston, Denniston piros szil-
 vája.
Royale de Buchner, Buchner király szil-
 vája.
Royale de Lucas, Lucas királyszielvája.
Runde Brissette, Kései mirabella.
Saint-Martin, Octoberi violaszin.
Sárga mirabella 65.
Sárga uri szilva 25.
Schwarzer Perdrigon, Normanni perdrigon.
Smith uri szilvája 33.
Smith's Herrenpflaume } Smith uri szil-
Smith's Orleans, } vája.
Smith's Orleanspflaume, }
Sötétkék tojásszilva 30.
Späte von Chalons, Chalons-i kései.
 " *Mirabelle*, Kései mirabella.
 " *Muskateller*, Kései muskotály.
Späth Anna 74.
Szivalakú cseresznyeszilva 31.
Tardive de Chalons, Chalonsi kései.
Tardive musquée, Kései muskotály.
Tarka perdrigon 23.
Ungarische blaue Eierpflaume, Sötétkék
 tojásszilva.
Verlage d'Italie, Olasz zöld.
Violaszinü császárnő-szilva 79.
Violaszinü korai perdrigon 28.
Violette de Jerusalem,) Jerusalemi kék.
 " *Jerusalem-pflaume*,)
Violette Kaiserin, Violaszinü császárnő-
 szilva.
Violette Octoberpflaume, Octoberi violaszinü.
Von Flotows Mirabelle, Flotow mirabellája.
Wahre Caledonian, Baraczkiszilva.
Weisse Königin, Fehér királynő.
White Primordian, Catalóni szilva.
Yellow Impératrice, Sárga uri szilva.

OSZK

1-IV.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

